

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושבעים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

הצעה לסדר	
שאלות בעל-פה	
העברת תכנון הטרמינל בלוד למתכננים זרים	
פגיעות חוזרות של המצרים באינטרסים של ישראל	
שאלות ותשובות	
יחסי ישראל-מצרים	
שאלות בעל-פה	
בדיקת בטיחות באוטובוסים של "אגד"	
דברי עורכת-הדין פליאה אלבק	
כיסאות בממשלה	
ההיתר המחודש שניתן לתנועת חב"ד להיכנס לבסיסי צה"ל	
שאלות ותשובות	
אישור תוכניות רב-שנתיות במשרד הביטחון	
שכר לחיילות חוגרות בשירות סדיר נוסף	
פיטוריו של אדם משירות קבע	
התקנות בדבר בניית "מרחב מוגן דירתי"	
נוהלי גיוס כלפי בני ישיבות	
ידיעה על הקמת יחידה מיוחדת בצה"ל לפינוי יישובים	
הצעות לסדר-היום	
הפיגוע בדרום הר-חברון	
הצעה לסדר-היום	
הסכם העקרונות בין ישראל לפלשתינים – לאן?	
שאלות ותשובות	
אתרים לפינוי אשפה	
שאלות בעל-פה	
חיילים עם עגילים באוזניים	
הצעה לסדר-היום	
שיכון משת"פים בכפרים ערביים בישראל	
הצעה לסדר-היום	
עסקת חבילה בין האוצר, ההסתדרות והמעסיקים	
הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב–1992	
(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)	
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (ניכוי בשל לימודים), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)	
הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון) (החזר מס ערך מוסף על רכישת דירה), התשנ"ד–1994	
(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)	

הצעה לסדר-היום
בית-הכלא נווה-תרצה
הודעה אישית של חבר הכנסת ד' תיכון
הצעה לסדר-היום
דליפת צינור גז בשכונת נווה-שאנן בחיפה
הצעות לסדר-היום
הימורים בישראל
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
עתידה המוניציפלי של שכונת פרדס-כץ
שאלות ותשובות
הסדר השוויון לכפרים הדרוזיים והצ'רקסיים
עיכוב תשלומי שכר לנאמנים במגזר הערבי
תוכנית לחלוקת שכונת רמות
פרויקט "מרכז השלום" בתל-אביב
מימון לימודים של ראש מועצת טירת-הכרמל
המועצה הכפרית נחל-עירון
דחיית מתן אזרחות למשפחות משיחיות
בדיקות לגילוי איידס למועמדים לעלייה
ניגוד אינטרסים במועצת העיר קריית-אתא
כנס ראשי רשויות במלון "היאט"
מודעות גינוי על גירוש פעילי ה"חמאס"
ועדות לתכנון ולבנייה במגזר הערבי
תחום השיפוט של ירושלים
הנפת דגל הלאום מעל מוסדות ציבור
תשלומי רשויות מקומיות לפנימיות טיפוליות
עתיד שטחים חקלאיים של הקיבוצים רמת-רחל וצובה
הסדרי תנועה בשבתות בירושלים
עיקול חשבונות פרטיים על-ידי עיריית תל-אביב
עיכוב בפתיחת קניונים בבת-ים
חשד לניגוד אינטרסים בהפשרת קרקעות חקלאיות בהוד-השרון
תוספת בנייה לכנסיות
היישוב הבדואי זרזיר
קריטריונים לחלוקת מענקים לרשויות מקומיות
אי-מתן רשיון לנשיאת נשק
מעברי חצייה לא מרומזרים סמוך לבתי-ספר
אימוץ ילדים בחוץ-לארץ

גירעונות כספיים ברשויות המקומיות
מצבה הכספי של עיריית בני-ברק
סניף משרד הפנים בראשון-לציון
ביטול המשכורות לשיח'ים הבדואים
שטח השיפוט של המועצה המקומית סג'ור
מיזוג בין יישובים בדואיים
ועדות לתכנון ולבנייה במגזר הערבי
מחלקת הרישוי במשרד הפנים
ביטול רשיונות בנייה הניתנים על-ידי ועדות מקומיות
אי-העברת תקציבים לערי פיתוח
הנחות ברשויות המקומיות למשפחות המגדלות ילדים נכים
ביטול הנחה בארנונה לאלמנה
מענקים לרשויות מקומיות
שביתת עובדי עיריית בני-ברק
המועצה האזורית שוקת
סדרי בטיחות לקויים בבניינים ציבוריים
שהייה לא-חוקית של זרים בישראל
שהייה לא-חוקית של זרים בישראל
הצעה לסדר-היום
חגיגות 3,000 שנים לירושלים
הצעת חוק הדגל והסמל (תיקון – הנפת דגל הלאום לצד דגלים זרים במדינת ישראל), התשנ"ה–
1994
(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)
הצעות לסדר-היום
מדיניות פרקליטות המדינה נגד פרסום מודעות מין
הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ג–1993
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק הזכות לקבלת מידע (או חוק מסירת מידע לציבור), התשנ"ד–1993
(הצעת חברת הכנסת י' דיין)
הצעת חוק המכר (תיקון – מכר כלי רכב מנועיים), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)
הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת רן כהן)
הצעת חוק פדיון שבויים, התשנ"ד–1994
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994
(הצעת חבר הכנסת א' קהלני)
הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת י' מצא)

הצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לחקר היעלמות ילדי תימן, התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

הצעת חוק ועדת חקירה לבדיקת הטענות בדבר היעלמות ילדי עולים מתימן, התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

שאלות ותשובות

ניהול חברת "אל על"

מכללת תל-חי

פיטורי מנכ"ל תמ"מ

חילול שבת על-ידי עובדי רשות הנמלים והרכבות

הקצאת רשיונות למוניות

מסילת רכבת לאילת

שירותי התחבורה ל"הדסה" עין-כרם ולשכונות החרדיות בירושלים

תנאי העבודה של דיילים/ות זמניים ב"אל על"

התבטאות מפרק "אל על"

הרחבת רשת הרכבות

שירותי תחבורה ציבורית

הפסקת סלילת הכביש למעלה-אדומים

מעבר להולכי רגל מעל מסילת הרכבת בחדרה

תעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית

קשיי תנועה בכביש מסמיה

שימוש במנועי דיזל במכוניות פרטיות

התנהגות נהג "אגד"

מיקום תחנת האוטובוס ברחוב הרב פרנק בירושלים

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חבישת קסדת מגן), התשנ"ד–1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק זכויות חולה מחלת האידס, התשנ"ד–1993

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת – חג שמח – יום רביעי, כ"ז בכסליו התשנ"ה, 30 בנובמבר 1994.

הצעה לסדר של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. כמקובל, זה צריך להיות קצר מאוד. הצעה לסדר הדיון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת מציינת היום את יום האיידס הבין-לאומי שיתקיים מחר. מכיוון שהכנסת לא מתכנסת מחר, אנחנו מציינים זאת היום.

התקיימה ישיבה משותפת של ועדת העבודה והרווחה, בראשותו של חבר הכנסת יוסי כץ, והוועדה למעמד האשה, בראשותי, היא התקיימה בחדר ההרצאות, וקיבלנו נתונים, לצערי קשים ביותר, באשר להתפשטות מגפת האיידס ברחבי העולם.

אני רוצה לצטט רק כמה מהנתונים האלה ולומר שאנחנו, כאן, יחד, נושאים את דגל המאבק במגפת האיידס, מצפים מן הממשלה, ממשרד הבריאות, ממשרד החינוך והתרבות, לעשות יותר בנושא הזה, בוודאי הרבה יותר, ומן הנתונים אשר אציין עכשיו תבינו עד כמה גדולה הסכנה.

מדובר היום על כך, שממחצית 1993 עד מחצית 1994 עלה מספר החולים בעולם, הנשאים, נשאי האיידס, מ-2.5 מיליונים ל-4 מיליונים. ההידבקות בקרב נשים עלתה. בשנת 1980 היו 70% מההידבקות בנגיף האיידס – – –

היו"ר ש' וייס:

זאת הצעה לסדר הדיון, גברתי.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

בשנת 1980 היו 70% מהנשאים גברים, והיום אנחנו כבר מדברים על 40% נשים הנושאות את הנגיף.

אני קוראת לכנסת ישראל לצאת יחד, כולנו, למאבק במגפת האידס. יש דרכים, יש דרכי מניעה, צריך רק לאמץ אותן ולפעול בהתאם. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד, חברת הכנסת בלומנטל.

חברי הכנסת, אני מודיע שאנחנו כוללים את זה בסדר-היום, והיום תהיינה שתי הצעות חוק שתידונה בכנסת, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל ושל חבר הכנסת מאיר שטרית.

אנחנו מוקירים ומעריכים את הפעילות שלכם ושל הכנסת בעניין אנושי-בריאותי כל כך חשוב. תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לסדר-היום עצמו, שאלות בעל-פה, שאלות ותשובות. סגן שר החוץ צריך להשיב על שתי שאלות בעל-פה. חבר הכנסת סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי מייצג אותנו עכשיו בוועדת הכנסת בישיבה דחופה, שתאריך עוד חמש דקות. אני מאפשר לו חמש-שש דקות לאחר, מכיוון שהוא נמצא שם במקומי.

נתחיל בכל זאת בשאלות בעל-פה, ומייד נחזור לשאלות רגילות.

שר התחבורה ישיב על שאלת בעל-פה מס' 387, של חבר הכנסת רן כהן, בנושא: בדיקות בטיחות באוטובוסים של "אגד". חבר הכנסת רן כהן איננו. אנחנו ממשיכים. שר התחבורה ישיב על שאלת בעל-פה מס' 395, של חבר הכנסת דוד מנע – איננו. שר המשפטים ישיב על שאלת בעל-פה מס' 394, של חבר הכנסת אריה גמליאל. סגן שר הביטחון איננו, נמתין לו, הוא עוד מעט יגיע.

אנחנו מפסיקים לרגע, ועוברים לשאלות רגילות בטובכם.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת מנע הגיע כרגע.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. הגעת על הגבול, חבר הכנסת מנע, כי בעצם כבר קראנו בשמך.

רבתי, שר התחבורה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 395, של חבר הכנסת דוד מנע, בנושא: העברת תכנון הטרמינל בלוד למתכננים זרים. בבקשה, חבר הכנסת מנע.

העברת תכנון הטרמינל בלוד למתכננים זרים

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, בימים האחרונים נמסר, כי רשות שדות התעופה העבירה את תכנון הטרמינל החדש בלוד למתכננים זרים תוך קיפוח מהנדסים ואדריכלים ישראלים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נמסרו העבודות למתכננים ולמהנדסים זרים?

2. האם אדריכלים ומהנדסים ישראלים אינם יכולים לתכנן זאת?

3. האם תיערך רביזיה בהחלטה זו? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי השואל, בראשית דברי אני רוצה להסיר ספק מלב חברי הכנסת ומלבך בנושא עבודה עברית ובנושא שיתופן של חברות ישראליות בתכנון הפרויקט של טרמינל-2000 ובביצועו. יש לי, בעניין זה, כרטיס ביקור ארוך לגבי עבודה עברית.

עם זאת עלינו לזכור, כי לישראל לא היה ניסיון עד כה בהקמת טרמינל בין-לאומי, במורכבות ובהיקף שטרמינל כזה מחייב, פעם ב-50 שנה בונים דבר כזה, ומעטות החברות בעולם בכלל שהתמחו בהקמת טרמינל, ואינני מדבר על שדה תעופה. לגבי שדה תעופה יש לנו ניסיון, ובהקמת טרמינל אין. לכן צריך לעשות שילוב בין השניים; ידע בין-לאומי ושילוב ישראלים בתכנון ובביצועו של הטרמינל.

הנה כי כן, שתי החברות שנבחרו עד כה, האחת לתכנון ראשוני, מה שקרוי: הפרוגרמה של הפרויקט, והחברה המבצעת שירותי ניהול, מעסיקות גורמים ישראליים בשיעור של בין 40% ל-70% מהיקף העבודה והניצול.

עתה לגופו של עניין לגבי השואל. נחתם זיכרון דברים בנובמבר 1994, היינו החודש, בין רשות שדות התעופה לבין יושב-ראש ארגון האקדמאים העצמאים, שמייצג את המתכננים, שגורמים ישראליים ישתתפו עם החברות הבין-לאומיות הנ"ל.

האחריות כלפי רשות שדות התעופה תהיה בידי גורם אחד. עיצוב המבנה יעשה על-ידי אדריכל ישראלי, כי אנחנו רוצים מבנה בעל אופי ישראלי.

נציג ארגון האקדמאים העצמאים ישמש יועץ למנהל הרשות בתהליך בחירת הגורמים הבין-לאומיים ושיתופם של הישראלים בתכנון ובעבודה.

הדרך היחידה להבטחת המטרות של פרויקט רב-תחומי מורכב ומסובך ויקר כזה היא למסור את העבודה והאחריות לגורם שיש לו הידע והניסיון בהקמת טרמינל, תוך העסקת ישראלים בהיקף של לפחות 50% ויותר מכלל העובדים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר התחבורה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מנע. אחריו, במסגרת דקה – חבר הכנסת דוד מגן וחבר הכנסת יוסף בא-גד.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני השר, אין לי שום ספק שאתה, כיושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי וגם כמזכ"ל ההסתדרות, תרמת רבות לעבודה עברית, עבודה ישראלית בתחומי מדינת ישראל; אין לי ספק בכך. אבל, אם הכול טוב, מדוע איגוד המהנדסים והאדריכלים פונה לכל חברי הכנסת, גם השבוע, ומלינים על כך שעבודות במאות מיליוני דולרים – אני חוזר על המספר, עבודות במאות מיליוני דולרים – הוצאו למשרדי מתכננים ומהנדסים זרים, לא ישראלים, כדי לעשות את עבודות התכנון לפרויקט זה? יש להם היכולת והכוח לעשות את העבודה בעצמם, ולכן, האם אפשר יהיה לבטל את מה שניתן בעבר ולתת את זה לישראלים בלבד?

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת מנע. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לעדכן את הכנסת. הוועדה לענייני ביקורת המדינה ניסתה להקדים את הביקורת בנושא הזה ויזמה דיון בנושא. ייאמר לשבחה של רשות שדות התעופה, שהיא הגיעה לישיבה לאחר שלילה קודם לאותה ישיבה היא הגיעה לסיכום מכובד, סיכום שמספק את כל הצדדים. אני רוצה לשבח את הרשות על שנענתה לרחשי הלב הציבוריים, על שנענתה לתביעות, במקרה הזה גם ליוזמה של חבר הכנסת עוזי לנדאו, חבר הוועדה.

אבל, באותה נשימה אני רוצה להזכיר לשר התחבורה, שבנושא ביקורת הדרכונים, למרות הפניות של הוועדה לחסוך בתורים השערורייניים המצטברים היום גם בשדה התעופה עובדה וגם בנמל התעופה בן-גוריון, בנושא זה עדיין לא נעשה דבר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת מגן על תשובתו. חבר הכנסת יוסף בא-גד ישאל שאלה. דקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני השר, כולנו חונכנו על כחול-לבן – תוצרת הארץ. והנה מתברר, העליתי את זה בדיון על התקציב, שסוגרים מפעלים ביטחוניים שבנו את הביטחון במדינה ומייבאים כל מיני אמצעים ביטחוניים מחוץ-לארץ, שניתן להסב ולבצע אותם כאן.

יש דבר שלא נוגע לנושא. אתמול היו כאן עובדי השק"ם וצעקו על סגירת השק"ם ועל פיטוריהם ללא תנאים. אבל כללית, למה אנחנו סוגרים את תוצרת הארץ ומייבאים מחוץ-לארץ?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר התחבורה, נא לענות רק על השאלות הנוגעות לשאלתא, מכיוון שהנוהג הזה, של הטרמפ הרחב, צריך להפסיק אותו.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת דוד מנע, אני מקווה שהקשבת לדבריו של חבר הכנסת דוד מגן. בעניין מאות המיליונים, כל הפרויקט הוא של 500 מיליון בשלב זה. התכנון בו הוא בין 7% ל-8% על-פי ההסדרים.

הוויכוח הקיים הוא מי מוביל, האם מתכננים ישראלים או בין-לאומיים. ברור שצריך לתת למי שמבין מה זה להקים טרמינל, שהוא היוביל והוא יעסיק ישראלים. זה היה הוויכוח. לשמחתי הגיעו להסכמה, ואני מברך על ההסכמה. הוויכוח הוא ודאי לא אתי. כאחראי במשרד לעבודה עברית עשיתי מלחמות קשות מאוד, לרבות בג"צים, כדי להשאיר עבודה בארץ.

זו גם תשובה לך, חבר הכנסת בא-גד. לגבי שאלתו של חבר הכנסת דוד מגן, אני כבר הודעתי מעל הבמה, שעל-פי סיכום של ראש הממשלה, שר המשטרה ושר התחבורה, רשות שדות התעופה תקבל לאחריותה גם את הבקרים, שהרי אם אנחנו אחראים למה שקורה בנמל, עד שזה מגיע לשער, שם זה שוטרים, שוטרים זה משטרה ואז האחראיות כאילו מתחלקת. אמרתי שאני לא מוכן לקבל את זה. אם אנחנו אחראים, נהיה אחראים מההתחלה עד הסוף, משעה שנכנס התייר עד שהוא יוצא מבית הנתיבות או להיפך, עד שהוא עוזב את שערי הארץ. שתהיה משטרה במקום אבל בקרים יהיו באחריותנו. סיכמנו שהבקרים במשרד המשטרה יעברו אלינו ונוכל להעסיק מספר כפול של בקרים באותו תקציב שמחזיקים את השוטרים, ותהיה יחידת משטרה בתוך השדה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לך. רבותי, מכיוון שכל השואלים הגיעו, אנחנו חוזרים לסדר. הסדר היה שסגן שר החוץ ראשון. אנחנו חיינו למאחרים מתוך גמישות.

סגן שר החוץ ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 390, של חבר הכנסת עובדיה עלי, בנושא: פגיעות חוזרות של המצרים באינטרסים של ישראל.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי להבהיר, האיחור שלי נובע מכך ששיבת הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

אני הסברתי. בשעה 11:00 הודעתי, שאתה מייצג אותנו בוועדת הכנסת. זה רשום בפרוטוקול.

עובדיה עלי (הליכוד):

זה רק מעיד על כך, שכשוועדות מתכנסות בשעה שהמליאה פועלת, זה מאוד מקשה על עבודת המליאה וזה גם יוצר תחושה והרגשה ציבורית לא טובה, שאנשים לא נמצאים.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בואו לא נפתח דיון מזה. ועדת הכנסת יושבה משעה 09:00. היא היתה צריכה עוד חמש דקות.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מדבר כרגע על העיקרון.

פגיעות חוזרות של המצרים באינטרסים של ישראל

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בספר שיצא לאור על-ידי ממשלת מצרים, העוסק ב"פיתוח ושיתוף פעולה כלכלי באזור", ישראל מחוקה מכל המפות, והיא בבחינת מדינה שאינה קיימת.

מעשה זה ומעשים רבים וחמורים אחרים הנעשים על-ידי המצרים פוגעים באינטרסים של ישראל.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת הממשלה בעניין הספר האמור?

2. כיצד יגיב השר, בהתייחס לפגיעות הללו באינטרסים של ישראל?

3. האם ניתן לראות במעשים הללו, כמו עניין איי קומורו ולחצי המצרים בעניין הנשק הלא-קונבנציונלי שכביכול מצוי בידי ישראל, סימנים לשיבוש מערכת היחסים בין ישראל למצרים?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, תשובתך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, 1. הספר הוצא לאור על-ידי מוסד "אל-אהראם" ולא מצוינת בו כל מעורבות של ממשלת מצרים.

2. משרד החוץ הסב את תשומת לבם של גורמי ממשל ואנשי עסקים במצרים לאי-ציון שם ישראל במפות הכלולות בספר. הללו השיבו כי מדובר במפות ישנות, והבטיחו לבדוק את הסוגיה.

3. אין שיבוש ביחסים בין מצרים לישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עובדיה עלי. אחר כך – שאלות קצרות לחבר הכנסת דראושה ולחבר הכנסת יהלום.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הספר האמור הוצג בוועידה הכלכלית, בין היתר בוועידה הכלכלית בקזבלנקה, כשלכל הנוכחים ולכל המשתתפים היה ברור שהוא בעצם מטעם הממשלה המצרית, כשם שספרים או חוברות שהוצגו שם על-ידי ישראל ומדינות אחרות היה ברור שהם מוצגים כספרים וכחוברות רשמיים של ממשלה שפרסמה אותם.

להערכתך, התשובה הזאת שנתנו המצרים, ש"אל-אהראם" פרסם וזה לא על דעת הממשלה המצרית, זו התחמקות. אנחנו רואים לאורך תקופה ממושכת קרירות במערכת היחסים שמנשבת מהמצרים כלפינו. האם בכל זאת אתה לא חושב שיש כאן יד מכוונת מאחורי הפרסום הזה? אתה מקבל את ההתחמקות הזאת? ההתחמקות הזאת של המצרים נראית לך רצינית?

אני מבין את היכולת הדיפלומטית המבריקה והמזהירה שלך והדברים שלך באים לתרום למערכת היחסים בינינו לבין המצרים, אבל האם אתה מאמין במה שאתה אומר?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמין את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תמיד הוא מאמין במה שהוא אומר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר החוץ, חברי הכנסת, בתקופה האחרונה אנחנו עדים לשיפור ביחסי מצרים וישראל. לפחות אני רואה יותר אנשי עסקים, משלחות מצריות שבאות לישראל כדי לחזק את מערכת היחסים הן בתחום הפוליטי, הן בתחום המדיני והן בתחום הכלכלי.

מצרים פועלת כדי לקדם את תהליך השלום באזור. אנחנו עדים למאמצים של הנשיא מובארק וממשלתו, לרבות השגריר המצרי כאן, שפועלים אינטנסיבית כדי לקדם את תהליך השלום באזור.

אני רוצה לשאול את סגן שר החוץ, כיצד אתה רואה שמצרים יכולה לפעול בצורה יותר אינטנסיבית כדי לקדם את מערכת היחסים עם הפלשתינים, עם סוריה ולבנון?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרושם בציבור הוא, שהרבה נושאים שהיו יכולים להתקדם ונחתמו עליהם הסכמים – בנושאים כלכליים, בנושאי תחבורה, תיירות ותרבות – בינינו לבין מצרים, לא מתקדמים וחלקם אף מוקפאים. הרושם הוא שזה שלום קר ביותר, בזמן שאחרי כל כך הרבה שנים זה היה צריך להיות שלום מפותח ביותר.

האם נכון הדבר, ומה דעת השר על כך?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, תשובתך.

סגן שר החוץ י' ביילין:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, שלוש השאלות שנשאלתי כולן היו במקום, וכל אחת בעצם מתארת חלק אחר של האמת על היחסים המורכבים בין ישראל לבין מצרים.

השלום הזה, למרות השנים שחלפו מאז, עדיין, לצערי, לא יכול להיות מכונה שלום חם. הוא הרבה יותר קר ממה שרבים מאתנו ציפו, והוא הרבה יותר טוב ממה שרבים מאתנו חששו שהוא יהיה.

לגבי הדברים הספציפיים: יש בעיה של ציון קיומה של ישראל. זה נכון שגם אם הדבר מופיע ב"אל-אהראם" וגם אם אני לא מתלהב מהתירוץ הזה, במקרה הספציפי הזה זאת לא היתה ממשלת מצרים. אבל גם בספרי הלימוד ישראל לא בולטת, ואנחנו כבר שנים לא מעטות באים בטענות למשרד החינוך ולמשרד התרבות המצרי על ספרי הלימוד. אנחנו מקבלים תשובות שאלה ספרי לימוד ישנים, תשובות מהסוג הזה.

חלק מהתשובות האלה בוודאי אינן בלתי נכונות, אבל הייתי אומר שחסרה התלהבות בהתייחסות לישראל, גם במצרים של היום.

יש בעיה קשה מאוד בנושא התרבות. עד היום הזה, למשל, שר התרבות המצרי לא ביקר בישראל. בביקור האחרון של שר החוץ המצרי בישראל, מר עמרו מוסא, הוא הבטיח שביקור כזה יתקיים. אני מקווה שזה אכן יקרה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

זאת לא שאלה, זאת תשובה. את התשובות נותן סגן השר.

סגן שר החוץ י' ביילין:

אני בטוח שחבר הכנסת ורדיגר, שמציע את הצעתו, מתייחס לכך בשמחה.

אשר לאינטלקטואלים, עורכי-דין, עיתונאים – יש ממש החרמה, ומי שמגיע לישראל מקבל בהחלט קיתון של רותחים כאשר הוא שב למצרים, מצד האיגוד המקצועי הספציפי. זאת לא עמדה של ממשלת מצרים, אבל זה דבר שממשלת מצרים לא יכלה למנוע אותו.

העמדה של מצרים לגבי האמנה בדבר אי-הפצת נשק גרעיני היא עמדה מסורתית, היא בהחלט עומדת בחזית שמתנגדת בנושא הזה לעמדה שלנו יותר מאשר מדינות אחרות.

הנושא של איי קומורו הסתבר כלא נכון. על-פי בדיקות שעשינו גם עם המצרים וגם עם אחרים, לא מצרים באה בטענות לאיי קומורו, ולא בגללה הם החליטו להשעות את היחסים.

יש שיפור בתיירות, יש שיפור בעסקים. פעם ראשונה יש משלחות ישראליות במצרים, ומצרים עושה פעולה לא מבוטלת מול הפלשתינים ומול הסורים, והיא בהחלט יכולה גם להרחיב אותה.

הייתי אומר במשפט אחרון, יש שינוי משמעותי ביחסים עם מצרים, בעיקר בתחום הכלכלי. אין, לצערי, שינוי בתחום התרבותי ובתחום היחס הכולל כלפי ישראל. ביחסים המורכבים האלה, אנחנו צריכים לעשות כל מה שאנחנו יכולים כדי להפוך את השלום הזה, שהוא לא שלום חם, לשלום חם הרבה יותר.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לסגן שר החוץ.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

סגן שר החוץ יעביר לפרוטוקול את השאלות הרגילות. בסדר, סגן שר החוץ?

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אתה עושה הנחה לסגן שר החוץ, אתה מוותר על התרגיל שהוא צריך לעשות, להגיע לדוכן ולרדת ממנו.

היו"ר ש' וייס:

זה בסדר. לפעמים זה נראה מגוחך.

יחסי ישראל-מצרים

חבר הכנסת א' גור שאל את שר החוץ ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

ב"מעריב" (18 בנובמבר 1994) נכתב, כי בספר שהוכן במיוחד לוועידת קזבלנקה על-ידי ממשלת מצרים, הושמטו שמה של ישראל וגבולותיה מכל המפות של תוכניות פיתוח המזרח התיכון.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – מה הביא את ממשלת מצרים לעשות כן?

3. מה עושה משרדך בנדון?

4. האם פעולה זו קשורה לצעדיה של מצרים בנושא איי קומורו ולמאבקה ביכולתה הגרעינית של ישראל?

חבר הכנסת י' שפי שאל את שר החוץ ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

בחוברת שהכינה ממשלת מצרים לוועידת קזבלנקה הושמטו שמה של ישראל וגבולותיה מכל המפות שנכללות בה.

מיותר לציין, שתוכניות הפיתוח המצריות עוברות בשטח ישראל.

ברצוני לשאול:

1. כיצד התייחס משרד החוץ לאירוע?

2. האם גם בפרסומים נוספים של ממשלת מצרים נשמט שמה של מדינת ישראל?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הספר הוצא לאור על-ידי מוסד "אל-אהראם", ולא מצוינת בו כל מעורבות של ממשלת מצרים.

משרד החוץ הסב את תשומת לבם של גורמי ממשל ושל אנשי עסקים במצרים לאי-ציון שם ישראל במפות הכלולות בספר. הללו השיבו, כי מדובר במפות ישנות, והבטיחו לבדוק את הסוגיה.

אין כל שיבוש ביחסים בין מצרים לישראל.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

שר התחבורה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 387, של חבר הכנסת רן כהן, בנושא: בדיקת בטיחות באוטובוסים של "אגד". חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

בדיקת בטיחות באוטובוסים של "אגד"

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר התחבורה, ביום רביעי, 16 בנובמבר 1994, לפני שבועיים, התגלה חייל ישן בתא המטען של אוטובוס "אגד" בקו מס' 405 שיצא מתל-אביב, וזאת לאחר שהגיע לירושלים וכל הנוסעים ירדו.

ברצוני לשאול:

1. האם תאי המטען של אוטובוס "אגד" לא נבדקים לפני הנסיעה ובתחנות?

2. לנוכח הודעת קב"ט "אגד" כי הנהגים אינם אחראים, מיהו האחראי לבדיקות הביטחון באוטובוסים בטרם יציאתם?

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת רן כהן. בבקשה, אדוני שר התחבורה – תשובתך.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תשובה על שאילתא של חבר הכנסת רן כהן:

ברצוני להודיע שהודעת קצין הביטחון של "אגד" לא מדויקת, כי תקנה 425(א) קובעת: לא יתחיל נוהג אוטובוס בתפקידו בקו שירות ולא יתחיל בנסיעה אלא אם בדק לפני התחלת הנסיעה, מתחנת המוצא של הקו, אם נמצאים בתוך האוטובוס, או צמודים, או פזורים אליו או מחוצה לו, חומרי חבלה או חפצים חשודים כחומרי חבלה, או כיוצא באלה.

בהמשך התקנה של אותו סעיף נאמר, כי בדיקת האוטובוס תיעשה לפי הוראות שיימסרו מעת לעת לבעל הקו על-ידי ראש מדור האבטחה במשטרת ישראל, והמפרטות את האזור שבו תיעשה הבדיקה, שיטת הבדיקה ומועדיה. בהמשכה של אותה תקנה נאמר, כי לא ירשו נוהג האוטובוס או הכרטיסן להכניס לאוטובוס מטען יד או מטען אחר שאינם בלויית נוסע הנוסע באותה נסיעה.

משטרת ישראל הוציאה נוהל רענון, שמספרו ארוך ולכן לא אקרא אותו, חבל על הזמן, ובו נאמר: על הנהגים להשגיח על טעינה ופריקה של מזוודות ולוודא סגירת תא המטען ונעילתו.

בתאריך 12 ביוני 1994 הוציאה משטרת ישראל הנחיה חוזרת לקציני הביטחון של הקואופרטיבים בדבר החובה לבדוק את תאי המטען.

מכיוון שהאוטובוסים הם מטרה לפיגועים, יצאה הוראה מטעם ראש הממשלה ושר הביטחון להקים צוות בראשותי לבדיקת נושא הביטחון בתחבורה הציבורית, ובו ייטלו חלק נציג המשטרה, גורמי הביטחון, "אגד", "דן" ואחרים. הוועדה קיימה ישיבה ראשונה, ובה הוחלט על כמה צעדים – כי התחבורה הציבורית היא בהחלט מטרה לפיגועים – שיש בהם כדי להגביר את אמצעי הזהירות ואת העירנות.

היו"ר ש' וייס:

זו לא הצעה לסדר-היום, זו שאילתא.

שר התחבורה י' קיסר:

עוד דקה. זה דבר חשוב מאוד.

היו"ר ש' וייס:

תמשיך.

שר התחבורה י' קיסר:

אני גומר.

היו"ר ש' וייס:

נשארו לך שתי שאלות ואחר כך תמשיך בתשובות.

שר התחבורה י' קיסר:

אני כבר גומר. בזמן הזה הייתי גומר.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור.

שר התחבורה י' קיסר:

מדובר על צעדים שיש בהם כדי להגביר את אמצעי הזהירות ואת העירנות כדי לצמצם את מספר האירועים החבלניים בתחבורה הציבורית. החלטנו על הדרכת כל הנהגים בדרך של טיפול בחפצים ובמצבים מעוררי חשד. 7,000 נהגים יעברו הכשרה. דאגתי שיהיה תקציב נוסף. מינוי קצין ביטחון מיוחד לתחבורה הציבורית במשרד התחבורה; מינוי צוות מקצועי בראשותו של יועץ ראש הממשלה למלחמה בטרור, שידריך אותנו מפעם לפעם; הגברת פעולות ההסברה באמצעי התקשורת. בשני המקומות הקדמיים ישבו חיילים. אנו מתקרבים סוף סוף גם להסדרה שלפיו חיילים ייסעו חנם בקווי "אגד", בהסדר עם הצבא. הסעה של חיילים חנם תוסיף ביטחון לנוסע האוטובוס. היום אנחנו בודקים איך אפשר למגן את תא המטען מבלי להכביד על האוטובוס ולייקר את כל העניין.

היו"ר ש' וייס:

תודה. רבותי השרים, אלה שאילתות בעל-פה והתשובה צריכה להיות קצרה מאוד. אני מציע שאתן עכשיו את רשות הדיבור לשני שואלים, והתשובה שניתנה תהיה התשובה גם להם.

בבקשה, חבר הכנסת רן כהן. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן. את התשובה כבר קיבלתם, אני מודיע.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בכל זאת יש שאלה אחת אמיתית שעליה צריך לענות, ולכן אני שואל שאלה נוספת. אני מודה, אדוני השר, על התשובה. מובן שעניין החייל אינו הבעייתי, אם כי חבל על החייל. הבעיה היא כמובן בעיה ביטחונית. אין ספק שהטרוריסטים שזוממים לפגוע בנו הם אלה שינסו ללמוד מן המקרה כדי להמשיך לפגוע, בדיוק על-פי החשש שאתה הבעת.

אגב, היום צריך לשבח את השב"כ, את הצבא ואת משמר הגבול על התפיסה היוצאת מן הכלל של אנשי ה"חמאס" ועל מניעת פעולות טרור. אבל אני חוזר לשאלה.

אדוני שר התחבורה, במו אוזני שמעתי באותו יום ב"גלי צה"ל" וב"קול ישראל" את הקב"ט אומר שהם אינם אחראים. אני מבקש לדעת, האם תצא ממך הנחיה ל"אגד", ל"דן" ולכל היתר, שהנהגים והסדרנים אחראים לבדיקה של תאי המטען כדי שלא יארע אסון?

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לחבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת דוד מגן, דקה. חבר הכנסת שאול יהלום, דקה. חבר הכנסת שאול יהלום הוא הראשון. זה, אגב, נושא להצעה לסדר-היום, ולא לשאילתא בעל-פה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אם הנשיאות תאשר זאת, נגיש זאת כבר עכשיו כדי שנדע שזה בטוח.

היו"ר ש' וייס:

כן, על חשבונך, ובעוד חודש נשיב. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראוי שירות הביטחון הכללי לכל השבחים על המבצע שפורסם אתמול, שבו נתפסו חבלי ה"חמאס". באותה הזדמנות התברר גם, שהמחבל של קו 5 נסע קודם לכן בקו ציבורי אחר, מאלקנה לתל-אביב, בקו 82 של "אגד", וגם שם לא גילו שהוא נשא על גופו חומר נפץ. בינינו לבין עצמנו, קרה כאן נס שרק מחבל אחד היה באוטובוס אחד, בעוד שבאותו בוקר יכלו שני מחבלים לעלות לשני אוטובוסים, ונראה כי נשיאת חומר נפץ על הגוף היא נושא שלא ניתנה עליו תשובה – כמו שנותנים תשובות על עניין המטענים, יעילות או לא, וכשם שניתנת תשובה לבעיה של אותו מחבל שסובב את ההגה – –

היו"ר ש' וייס:

תשובתך הסתיימה, חבר הכנסת יהלום.

שאל יהלום (מפד"ל):

– – ונקבע איזה מחסום. אני טוען שלא ניתנה תשובה על הסכנה העצומה שבנשיאת חומר נפץ על גוף מחבלים. מה יכול השר לבשר לנו – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. הוא לא יענה על השאלה כי אתה נתת תשובה.

עכשיו אנחנו עוברים לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, שמחנו לשמוע כי פתחתם במבצע להכשרת 7,000 נהגי "אגד" ו"דן" בכל הקשור להתמודדות מול התחכום בפיגועים שבו אנחנו נתקלים. הייתי מציע שהמבצע הזה לא יהיה חד-פעמי, אלא יהפוך לשגרה של אימונים והכשרה, כי איננו יודעים מתי והיכן יבואו הפיגועים הבאים, והלוואי שלא ניתקל בהם עוד.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר התחבורה, יש לך דקה, אבל כיוון שפה ניתנו תשובות, אתה תוסיף את השאלה.

שר התחבורה י' קיסר:

לשאלת חבר הכנסת מגן, אני מתחיל מהסוף ועובר להתחלה. העובדה שלקחנו על עצמנו להכשיר עכשיו 7,000 נהגים, זה כשלעצמו מבצע ענק, גם ארגוני וגם כספי, ואנחנו נעמוד בזה.

אשר לשאלה של חבר הכנסת רן כהן, קראתי את התקנה הקובעת על מי האחריות. יש קצין ביטחון, ואנחנו החלטנו באותה פגישה להביא אותם להדרכה.

דבר אחד ברור סיכמתי עם הנהלת "אגד". כשם שהם מקפידים להעניש נהג שעובר באור אדום, או נהג שלא עוצר ליד מסילת רכבת וכו', הם יטילו על מי שעובר עבירה כזו עונש דומה.

ההערה האחרונה מתייחסת לדבריו של חבר הכנסת שאול יהלום. לצערי, אין לנו תשובה על כל מקרה, בעיקר כאשר אדם מוכן להתאבד. רק הגברת העירנות של הציבור יכולה למנוע זאת, אבל אסור להרים ידיים אלא צריך להילחם בכל דרך אפשרית בטרור.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו לשאילתא בעל-פה מס' 394, של חבר הכנסת גמליאל, בנושא: דברי עורכת-הדין פליאה אלבק.

חבר הכנסת גמליאל, אני מזכיר שצריך לבוא בזמן. היום אנחנו קצת גמישים, כי למעשה לא היית כאן כאשר קראנו בשמך. ואל השרים אני פונה ומבקש תשובות קצרות מאוד. אין אלה הצעות לסדר-היום, אלא שאילתות.

דברי עורכת-הדין פליאה אלבק

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, בעדותה במשפט דרעי האשימה עורכת-הדין אלבק, כי הפרקליטות הטעתה את הבג"ץ. רצ"ב הידיעה ב"מעריב".

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מדוע לא מסרה הפרקליטות את מסמך ראש הממשלה ואת עמדת אלבק לבג"ץ?

3. מדוע לא שותפה אלבק במתן התשובה?

4. מדוע לא צילמו החוקרים את התיקים במשרדה? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כבוד השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

1. נכבדי יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת גמליאל, חבר הכנסת הנכבד שואל אותי שאלות באשר לעדות שמסרה עורכת-הדין פליאה אלבק בבית-המשפט. מהימנותה של העדה היא עניין לשיקול דעתו ולהחלטתו של בית-המשפט. מוטב, לפיכך, ששר המשפטים יימנע מכל הערה שלו בנושא, שמא יתפרש הדבר כהתערבות בהליך שיפוטי.
2. אשר לטענותיה של עורכת-הדין אלבק נגד הפרקליטות, מגיבה פרקליטת המדינה לאמור: בבג"ץ הר-שמואל הציגה פרקליטות המדינה בבית-המשפט העליון את העובדות הנכונות ובמלואן. דבריה של הגברת אלבק בעניין זה, שנכללו בעדותה בבית-המשפט המחוזי, לא היו אמת. עד כאן תגובת פרקליטת המדינה.
3. אין זה רצוי לברר באמצעות מוסד השאילתא בכנסת עניינים, עובדות ואירועים המתבררים עכשיו בבית-המשפט. לכן אני מציע ומבקש שאדוני יסתפק בתשובתי זו.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גמליאל, בבקשה.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, עתה התפרסם, כי בעדותה של הגברת אלבק נאמרו דברים חמורים ביותר על הפרקליטות, ומתוך כך שהיא חושדת בהם היא עשתה מעשים מסוימים. חשדות אלה ראויים, לדעתי, להגדרה "שחיתות אימה בצמרת של פרקליטות המדינה". האם לא הגיע סוף סוף הזמן לעשות רענון השורות בתוך הפרקליטות, כדי למנוע את הסתאבות המערכת?

נראה שלדברים יש בסיס, כיוון שהן נאמרו על-ידי עובדת בכירה מאוד, שעבדה יותר מ-30 שנה במערכת והיא מכירה אותה לפני ולפנים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלות נוספות, אם זה חיוני בהתחשב בבקשה של שר המשפטים, לחבר הכנסת אברהם רביץ ולחבר הכנסת יוסף בא-גד. כל אלה שהצביעו וביקשו לשאול שאלה נוספת כבר שאלו פעמיים או שלוש פעמים. בבקשה, חבר הכנסת רביץ, דקה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני בוודאי לא אכנס לגופם של דברים, אבל לכולנו ברור שדווקא במשפט זה רצוי מאוד שהצדק לא רק ייעשה אלא גם יראה.

אינני מבין, וזאת לא שאלה משפטית, מדוע ייאסר על נאשמים או על המאשימים הכול כרצונם, להשתמש במכשיר הטייפרקורדר כדי שיוכלו אולי לרענן את זיכרונם של עדים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, חבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

יסלח לי כבוד השר. אני חושב שהוא עשה מעשה חמור מאוד. הוא האשים פה את פליאה אלבק בכך שדבריה לא היו אמת. פליאה אלבק לא נמצאת פה, היא לא יכולה להתגונן. נדמה לי שזה מעשה שלא ייעשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

השר אמר במפורש שהוא לא מביע עמדה.

יוסף בא-גד (מולדת):

הוא לא מביע עמדה, הוא הביא את עמדת הפרקליטות, והודיע שדבריה לא אמת, והיא לא נמצאת פה. אני לא מגן על פליאה אלבק –

היו"ר ש' וייס:

גם לא תספיק, כי זמןך תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

— אבל כשאני מזכיר מישהו, טוענים כלפי שאסור לי להזכיר שמות מפני שאנשים אלה אינם פה ואינם יכולים להתגונן.

דבר שני. כל מהלך המשפט של אריה דרעי, בלי להיכנס לעניין, עושה רושם שתפרו תיק של התנכלות מתוכננת. כי לעת עתה אריה דרעי יוצא וידו על העליונה בכל ההאשמות. הייתי מבקש התייחסות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני שר המשפטים. יש פה שאלה אחת ואחר כך שתי חוות דעת. על השאלה תוכל לענות.

דוד מגן (הליכוד):

שאסור להתייחס אליהן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אמנע מלהוסיף דברים על הנושאים הנדונים במשפט. אני רק אומר לחבר הכנסת גמליאל: עניין עבודתה והפסקת עבודתה של הגברת פליאה אלבק במשרד המשפטים הוא לגבי דידי עניין עצוב. אני והיועץ המשפטי דאז והמנהל הכללי של המשרד באנו בעצה אחת, לאחר בירור רציני, שבגלל בעיות ביכולת תפקודה של הגברת אלבק יש לשחרר אותה מתפקידה; היא בחרה אז להגיש את התפטרותה, וכיבדנו את בקשתה. אני חושב שדיבורים נוספים בעניין זה לא יעלו כרגע ולא יוסיפו.

לחבר הכנסת רביץ הנכבד, עניין הטייפרקוורדר, או הבקשה להקליט דיונים בבית-המשפט, נדון בבית-המשפט והובא בעתירה לפני בג"ץ. לא מדברים פה על שלילת זכות קיימת, אלא על ניהול עניינים מיוחד במשפט מסוים.

כיוון שהעניין הזה נדון בבג"ץ, אינני רוצה להוסיף ולהתערב.

להערתו של חבר הכנסת בא-גד, הרי לא אני בחרתי להביא את האשמותיה של הגברת פליאה אלבק לכנסת. לא אני הוא זה שציטטתי את האשמות ואת הדברים החמורים שהיא מבקשת לייחס ולהדביק לכל הצוות בפרקליטות המדינה. ומאחר שהאשמה הועלתה כאן, כל אשר ראיתי לעשות זה לצטט

משפט תגובה אחד של פרקליטת המדינה בשם עובדי פרקליטות המדינה ותו לא. אמרתי שאני מעדיף כשר המשפטים שלא להתייחס ולא לומר כאן דברים על נושאים שנדונים בבית-משפט.

אני גם רוצה להגיד, שזה דבר לא מקובל, אדוני היושב-ראש, שמעלים בכנסת אותם נושאים לבירור, כאשר עניין מסוים הוא בעיצומו של הליך שיפוטי. לכן הצעתי שנסתפק ונמעט ככל האפשר בדברים בנושא זה. ועם זאת אינני יכול שלא להשיב לחבר הכנסת הנכבד שמעלה שאלות. תודה, אדוני.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הנשיאות לא היתה צריכה לאשר את השאילתא הזאת.

היו"ר ש' וייס:

סליחה. 1. זה לא התחום של הנשיאות, זה התחום של יושב-ראש הכנסת; 2. אין ליושב-ראש הכנסת, לדעתי, פה סמכות צנזורלית; 3. שר המשפטים יכול היה להסתפק במה שהוא אמר בתחילת תשובתו, ואני הייתי מקבל את תשובתו. מה שהוא הוסיף, וזה בעצם לחיזוק תחילת תשובתו. הכול היה תקין. תודה, חברי הכנסת.

אנחנו ממשיכים. סגן שר הביטחון ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 391, שהוגשה לראש הממשלה מאת חבר הכנסת דוד מגן, בנושא: כיסאות בממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני מבין מה יש לכם נגד מוסיקה. אני הגדרתי זאת ככיסאות מוסיקליים בממשלה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו משתדלים לשמור על שפה פרלמנטרית מאופקת, פחות ססגונית.

דוד מגן (הליכוד):

למלה מוסיקה יש כיוון יפה, במיוחד בחג האורים.

מובן שהשאילתא הופנתה אישית לראש הממשלה, מר יצחק רבין.

כיסאות בממשלה

דוד מגן (הליכוד):

מישיבת הממשלה אתמול, כ"ד בכסליו התשנ"ה, דלפו ידיעות על-אודות דין ודברים בינך לבין חלק מחברי הממשלה על רקע חששם כי אתה עומד להעביר את חלקם מתפקידיהם.

הנני מבקש לדעת:

1. מה הוא הרקע לחששות הנ"ל?

2. האם אתה מרוצה מכל חברי הממשלה?

3. נוכח חילופי הדברים בישיבה הנ"ל, האם ניתן להבין כי לא יהיו שינויים פרסונליים בממשלה עד לגמר תקופת כהונתה?

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש שלא להוסיף טקסטים. אתה הוספת פה שאלות. תשמור על הטקסט. הרי אתה לא מקופח.

דוד מגן (הליכוד):

יש כמה ניואנסים אופוזיציוניים.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראש הממשלה ביקש ממני להשיב תשובה על השאלה הזאת. אני מוסיף ממני: תרשה לי לענות לך במוסיקה מודרנית עם קצב מהיר וקצר.

1. לא.

2. השמועות בלתי מבוססות.

3. לא יהיו שינויים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

בקשר לשאלות הנוספות יש לנו בעיה. אני צריך קודם כול להעדיף חברים שאינם בסיעתו של השואל, ולכן יוצאים לי שוב שני חברים שכבר שאלו כמה פעמים. זה קצת סיבוך. הפעם אין לי כמעט מוצא. חבר הכנסת דוד מגן ישאל, ואני אאפשר לראשון המצביעים – חבר הכנסת יהושע מצא, ואחר כך יש לי חברים ששאלו כאן היום ארבע פעמים, לכן אני אאפשר לחבר הכנסת עובדיה עלי. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מעדיף לעבור לשאילתא השנייה.

היו"ר ש' וייס:

נמצא סידור. זו פעם ראשונה שקשה להפעיל פה קריטריון. עוד מעט נפתור את הנושא כי כנראה שאלות הטרמפ יורדות מהתקנון. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה עוד תגבילו אותנו? כל היום מגבילים את חברי הכנסת. מורידים זכויות מהתקנון.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו לא מגבילים. הכול עושים לטובתך. רק בהסכמה.

דוד מגן (הליכוד):

עם כל הכבוד, ואני מוסיף: והידידות וההערכה שיש לי כלפי סגן שר הביטחון, אין הוא יכול להשיב על שאלתא שהופנתה לראש הממשלה. משום שאליבא דחלק נכבד מחברי הכנסת, ראש הממשלה יצחק רבין, שהוא גם שר הביטחון, שגה שגיאה חמורה ושוגה שגיאה חמורה בכך שמוטה גור מכהן אצלו כסגן שר הביטחון ולא כשר הביטחון. לו היה מוטה גור מכהן כשר הביטחון, אני בטוח שהיינו רושמים כמה הצלחות נוכח כל הכישלונות של יצחק רבין גם בתפקידו כשר הביטחון.

אדוני היושב-ראש, גם בתחום האקדמי שלך, אם מותר לי להשתמש בכישורים שלך, גם אתה תסכים אתי, כי לא היה כדבר הזה בדברי ימי ממשלת ישראל. בשום סטנוגרמה, בשום ישיבה לא תוכל לקרוא את אשר התרחש ביום א' השבוע בישיבת הממשלה, כששרים מרגישים או חיים בתחושה של נפולת של נמושות.

היו"ר ש' וייס:

אתה צריך לסיים. זו לא הצעה לסדר-היום. יש לך שתי דקות ואתה מדבר כבר שלוש דקות וחצי. נא לסיים. אתה לא מקופח.

דוד מגן (הליכוד):

אני מצטער שראש הממשלה מתנהג כלפי חבריו בממשלה כנפולת של נמושות. היו בעבר נזיפות, אבל לא יכולה להיות נזיפה המשולבת בהצעה להתפטרות. אי-אפשר לעבור לסדר-היום נוכח התפרצויות בכי של חברי ממשלה במהלך ישיבה על רקע אישי.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מגן, לא מתאים לך לקחת זמן בכוח. שאלת. העניין מובן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא אקח זמן, אבל קח מאתנו את הממשלה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהושע מצא, ואחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, כל אחד דקה. היו לי ארבעה שואלים מהאופוזיציה, מתוכם שניים שכל אחד מהם כבר שאל שלוש פעמים. לא היה לי כאן אף אחד מהקואליציה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אני לא שאלתי שלוש פעמים.

היו"ר ש' וייס:

שאלת פעמיים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם אין חברי כנסת אחרים, למה לא? הם בכלל לא הצביעו. אדוני היושב-ראש, הם הצביעו או לא הצביעו?

היו"ר ש' וייס:

זה בסדר, נתתי רשות הדיבור לשני חברי כנסת שעוד לא שאלו שום שאלה. חברים, תפסיקו להתמקח כמו במכולת, כמו בקיוסק. הם הצביעו והם רשומים. חברי הכנסת יהושע מצא, עובדיה עלי, יוסף בא-גד, שאלו יהלום. באמת, מספיק, אני לא צריך למסור לך דין-וחשבון, ותפסיק לשאול שאלות מגוחכות. טרדנות סרק.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד, אל תטיל ספק לא במבקשים ולא באלה שנותרים. את בקשתי העברתי בכתב, בצורה עוד יותר מסודרת מהרמת אצבע.

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אם אני מצטער על הניסוח של השאליתא של חבר הכנסת מגן – אני מצטער על כך שאין בממשלה כיסאות מוסיקליים. אני מתרעם על כך – והגשתי הצעת חקיקה – שראש ממשלה מחזיק בארבעה-חמישה תיקים. זה מצב שגורם לקלקולים לא מעטים. אולי סגן שר הביטחון יוכל להשפיע ולעשות למען כך שכן יחולקו תיקי קבע לשרים על מנת שאחד לא יחזיק בארבעה או בחמישה תיקים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד והערכה שיש לי לסגן שר הביטחון, אני מצטרף לדברים שאמר חבר הכנסת דוד מגן. לא נראה לי שסגן שר ישיב על שאלה מסוג כזה. בסעיף 45(ב) מדובר על כך ששר אחר יכול לייצג שר בתשובה על שאלות. ההערה שדינו של סגן שר בדיון היא כמו של שר, לא נוגעת לעניין זה.

אני מבקש לשאול את סגן השר שאלה שאני מציע לו שלא ישיב עליה. האם זה באמת תקין שמנכ"ל משרד ראש הממשלה מחלק ציונים לשרים, כותב תזכירים, פוסל שרים, מציע להעביר שרים מתפקידיהם – שרים בכירים מאוד: שר האוצר ושר השיכון והבינוי, כפי שהתפרסם בעיתונות? אני מאוד מתלבט אם אני מבקש ממך תשובה, שמא אתה תשיב בחיוב על שאלתי, ומחר הוא יוכל לבקש לפטר גם אותך.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני סגן שר הביטחון, נא להשיב.

אברהם בורג (העבודה):

אם יחליפו חלק מהשרים זו בעיה ביטחונית, לכן זה סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, א. תודה רבה על האמון ועל הבעת – – –

דוד מגן (הליכוד):

האמון האישי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, כן. אני אומר תודה רבה בשמי.

דבר שני, בלי להיכנס לפרטים, אתה ודאי זוכר, חבר הכנסת מגן, את תקופת החישוקים. זה לא היה במפלגת העבודה, זה לא היה בממשלה הזאת.

דוד מגן (הליכוד):

— — — זה היה באופוזיציה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

ואתה זוכר את הדיון שהופיע בו בצד אחד ראש הממשלה ובצד שני שר אחר, שרון — — —

דוד מגן (הליכוד):

זה בפורום מפלגתי, לא בישיבת ממשלה. פורום מפלגתי זה דבר אחר.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן, גם כל השאלות שנשאלות פה הן בעיקר בנושא פוליטי-מפלגתי. ולכן אפשר להתייחס לתופעה כתופעה חיובית או שלילית, אבל, לצערי הרב, התפתחה איזו תרבות פוליטית. אני מודה, בעיני היא לא מצאה חן אז, היא לא מוצאת חן בעיני היום, ואני מקווה שתימצא דרך להתגבר עליה.

חבר הכנסת מצא, אני חוזר לתשובתי על שאלה 3 של השואל הראשון, שלא יהיו שינויים. אני מרשה לעצמי להוסיף, שאינני מתאר לי שאם יהיו שינויים בעלי משמעות בכל מיני תחומים, ראש הממשלה לעולם לא יוכל לעשות שינויים בהרכב ממשלתו. אבל בקשר לשאלות שנשאלו, זה לא עומד על הפרק.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אינני יודע אם כל הדברים שהבאת בשמו של — — —

עובדיה עלי (הליכוד):

— — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכן אני אומר, אם כל הדברים שהבאת הם נכונים. אני מעריך, מתוך ניסיון אישי גם לגבי דברים שאמורים עלי – בשבוע שעבר פורסם משהו שאמרתי, כשאני הייתי בדרום-אפריקה. כך שזה פה חופשי-חופשי. מפרסמים, מדברים. לא בכנסת, באווירה הציבורית.

לכן, לפי הערכתי, רוב הדברים שצוטטו אינם נכונים. אבל ללא ספק, אם אתה שואל אותי, אפילו תרשה לי לומר כמרצה באוניברסיטה במינהל ציבורי ותהליך קבלת החלטות, בשנתיים שלא הייתי בממשלה, כל מה שהזכרת הוא שלילי. הוא לא יכול להתקבל בשום ממשלה רצינית שעובדת. אלא שלפי הערכתי כל הדברים האלה מצוצים מהאצבע, אינם מדויקים, איש לא הוכיח אותם, ולכן אנחנו עוסקים פה בדיון אקדמי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עכשיו אני מבקש מחברי, חבר הכנסת אברהם בורג, להציג שאילתא בעל-פה מס' 397 לסגן שר הביטחון, בנושא: ההיתר המחודש שניתן לתנועת חב"ד להיכנס לבסיסי צה"ל. חבר הכנסת בורג, בבקשה.

ההיתר המחודש שניתן לתנועת חב"ד להיכנס לבסיסי צה"ל

אברהם בורג (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר הביטחון, ברצוני לשאול:

1. מדוע נשלל בעבר ההיתר שניתן לתנועת חב"ד להיכנס לבסיסי צה"ל?

2. מדוע ניתן ההיתר המחודש?

3. האם יש תנועות פוליטיות או דתיות או אחרות הנהנות גם הן מהזכות הזו, ומדוע?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ההיתר נשלל, משום שהתעורר חשש שמא קיימת נגיעה פוליטית בפעילות גוף זה. אני רוצה להסביר לחבר הכנסת בורג דבר שהוא בוודאי זוכר משירותו הצבאי, שפעילות חב"ד בשורות חיילי צה"ל נמשכה הרבה שנים וללא ספק עשו דברים חיוביים.

אני חוזר, ההיתר נשלל משום שהתעורר החשש. ההיתר חודש לאחר שניתנה הצהרה על מחויבות כי הגוף המדובר הינו א-פוליטי.

ואשר לשאלה האחרונה, מדובר בפעילות א-פוליטית, אשר כפי שצינתי היא נהוגה זה שנים רבות, ומבחינה זו אין לה מקבילה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בורג. אחריו – חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן.

יוסף בא-גד (מולדת):

האם זה נכון שאתה נכד של האדמו"ר הזקן מחב"ד? שאלה לאינפורמציה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, יש פרוצדורה, ואתה מקפיד עליה בדרך כלל.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני סגן שר הביטחון, בלי להיכנס לדיון האידיאולוגי בשאלה האם יש מקום לתת לתנועה אנטי-ציונית להיכנס לבסיסי צה"ל בכל מסווה שהוא, אני לא יכול לקבל את תשובתך כמות שהיא. בכל רחבי הארץ עדיין פזורים בפועל שלטים פוליטיים במודע, הנוגעים לוויכוח הפוליטי לגבי רמת-הגולן ותהליך השלום. תנועת חב"ד חתומה שם, בהסתייגות, אנשים לא יודעים מה ההבדל בין הסופגנייה לבין השלט.

השאלה האחרת שלי – על-פי הקריטריון שהצבת כאן, האם תתיר לפעילות לא-פוליטית של, למשל, רבני יש"ע, שזו רק חבורה על סמך מקום מגורים, אין להם אידיאולוגיה פוליטית, או התנועה הרפורמית שהיא לא תנועה פוליטית, לחלק אוזני המן בפורים בבסיסי צה"ל, משום שהערך של המצווה הזאת גדול כמעט כמו הערך של הסופגנייה כמצווה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם רביץ, ואחריו – חבר הכנסת רן כהן, דקה לכל אחד.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, הגיעו אלי ידיעות, אני חושב שהן מבוססות, שחיילי צה"ל העוברים סדרות חינוך, חלק מהן הם עושים במסגרת כנסייה באבו-גוש לסוף שבוע, לכמה ימים. אני שואל: האם תסכים שחיילי צה"ל יופנו לסדרות חינוך כאלה לסופי שבוע לישיבות, כדי שהם יכירו גם את הצד הזה לפחות של החברה בישראל? תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקש לדעת אם נכון שעל-פי תביעתך או הסדר אתך, הם נתנו לך בכתב – לך או לחיילים ישראלים – מכתב שבו הם מתחייבים שהם לא ייקחו חלק בהפגנות, בפעילות פוליטית בזכות ארץ-ישראל השלמה, או התחייבות מן הסוג הזה, או פעילות פוליטית אחרת.

אני רוצה לומר, שלהתחייבות הזאת אין בעיני שום ערך, משום שבאו אלי אנשי חב"ד ואמרו לי, שהם לא יישמעו לשום הוראה והנחיה ומכתב, ולא מקובל בצה"ל שגוף פוליטי יעשה פעילות א-פוליטית. זהו גוף פוליטי, הוא לקח חלק במערכות בחירות, במקומות שונים פועל פעילות פוליטית מוצהרת, ואני מוחה על ההיתר הזה שניתן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

חבר הכנסת מגן, אני מתנצל.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי מחבר הכנסת רן כהן שישלב בשאלה הנוספת שלו – – –

היו"ר ש' וייס:

באמת, אי-אפשר כך.

דוד מגן (הליכוד):

משפט אחד. בוועדה לענייני ביקורת המדינה מסרו לנו על פעילות של כתות מיסטיות בצה"ל.

היו"ר ש' וייס:

זו שאלה חדשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעקבות הדברים שנאמרו פה, אני אביא את הנושא מחדש לדיון, כי יש פה פרטי פרטים שאינני רוצה לחטוא בהם, ואת הניואנסים שהעליתם אני אביא מחדש לבירור.

אותו דבר לגבי הסדרה שאתה מדבר עליה, חבר הכנסת רביץ, אני שומע את זה בפעם הראשונה.

רן כהן (מרצ):

אני שאלתי את שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אבדוק את העניין ואתן לך תשובה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לסגן שר הביטחון.

חברי הכנסת, יש לנו תקלה קטנה, שמיידי נתגבר עליה. הודיע לנו חבר הכנסת רון נחמן בפלאפון, שהיתה לו תאונה קלה במכונית. הוא לא נפגע, והוא יאחר. ננסה לשלב את השאילתא בעל-פה שלו, אם נוכל. אנחנו שמחים שהוא לא נפגע.

שאילתות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את סגן שר הביטחון להשיב על שאילתות רגילות. אדוני סגן השר, בבקשה.

אישור תוכניות רב-שנתיות במשרד הביטחון

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הביטחון ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

בדוח האחרון של מבקר המדינה צוין, כי משרד הביטחון נוהג לאשר תוכניות רב-שנתיות בסכום העולה על המקורות שאושרו. מצב זה עלול ליצור צורך לבטל, לקצץ או לדחות תוכניות לאחר שכבר הושקעו בהן סכומים ניכרים בלא שהדבר יתאים לסדרי עדיפויות המשרד.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובת משרדך על ממצאים אלו?
2. מדוע אין משרדך דואג ליצור איזון בין התקציבים לתוכניות הרב-שנתיות?
3. כיצד תטופל הבעיה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד האוצר מכין תוכנית רב-שנתית – להלן "מעטפות" לשלוש שנים. עקב מרכיב ההצטיידות הרב-שנתי הגבוה המאפיין את פעילות הרכש הצבאית, מכינה מערכת הביטחון תוכנית מפורטת לחמש שנים.

בתוכנית "המעטפות" שהוגשה על-ידי האוצר לאישור הממשלה – לא צוין הנתח של משרד הביטחון מתוך "המעטפות", הכוללות מלבד תקציב משרד הביטחון גם את תקציב המשטרה, הוצאות חירום אזרחיות, תקציב המינהל האזרחי, תקציב שירות בתי-הסוהר ותקציב הדלק לשעת-חירום.

העובדה היא, שבכל שנה הממשלה פתחה את מסגרות התקציב לדיון מחודש ללא קשר למסגרות שנקבעו ב"מעטפות". הממשלה אימצה בסופו של דבר, ברוב המקרים, את מסגרת תקציב הביטחון כפי שהובאה בחשבון בתוכנית הרב-שנתית של משרד הביטחון – כל זה על דעת האוצר.

משרד הביטחון העביר למשרד האוצר מידע על התוכניות התקציביות ועל הנחות היסוד לתכנון הרב-שנתי באוגוסט 1991, אולם לא העביר מידע מפורט על התוכניות בממד האג"מי מסיבות מובנות.

יודגש שמשרד הביטחון הינו משרד מוביל מבין משרדי הממשלה ברמת טיפולו בהכנת תוכנית רב-שנתית.

3. מערכת הביטחון מנסה ותנסה לעבוד במתואם עם האוצר.

שכר לחיילות חוגרות בשירות סדיר נוסף

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הביטחון ביום ב' באב התשנ"ד (10 ביולי 1994):

חיילות חוגרות אשר מתחייבות לשירות סדיר נוסף – שס"ן – בגין קורסים שונים בצבא, עושות שירות זה ללא תשלום שכר. לעומת זאת, קצינות בשס"ן מקבלות שכר.

ברצוני לשאול:

1. מדוע קיימת אפליה זו?

2. האם ייקבע שהחיילות בשס"ן יקבלו תשלום שכר?

3. אם כן – מתי ייעשה הדבר, והאם אפשר להחיל זאת רטרואקטיבית לפחות שנה לאחור?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. נראה כי מקור השאילתא בחוסר אבחנה בין התחייבות לשירות סדיר נוסף ובין התחייבות לשירות קבע.

יש חיילים אשר מתחייבים להאריך את שירות החובה שלהם, ואזי הם בשס"ן ומשרתים בתנאי חובה ללא משכורת קבע. ככלל, חיילות היוצאות לקורס קצינות נדרשות להתחייב לתקופת שירות קבע – כשם שעושים זאת חיילים גברים המוכשרים לקצונה. בין זה לבין שירות סדיר נוסף אין ולא כלום.

האבחנה הקיימת בין דרישת שס"ן לדרישה לשירות קבע נסמכת על צרכי הצבא, ואין מדובר באפליה.

פיטוריו של אדם משירות קבע

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר הביטחון ביום י"ח באב התשנ"ד (26 ביולי 1994):

מר מ"פ (שמו המלא מופיע במקור) פוטר מצה"ל בשנת 1988, בעקבות טענות שפורסמו כ"טענות שווא", שלוש שנים לפני מועד הפרישה לפנסיה.

לאור החלטת בית-המשפט המחוזי בתל-אביב בעניינו, ברצוני לשאול:

האם שוקלים את החזרתו לשירות בקבע או מתן פיצוי כספי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

התרת ההתחייבות לשירות קבע נעשתה לאחר דיונים בכמה פורומים בצה"ל, ואושרה על-ידי הרמטכ"ל, בהתאם לפקודות הצבא. אין שוקלים החזרת הנ"ל לשירות קבע. אוסיף, כי עם שחרורו קיבל פיצויים, וכן כי עניינו נדון בעבר בבג"ץ ונדחה, וכן תביעת נזיקין שהוגשה בבית-משפט השלום בתל-אביב נמחקה על הסף מחוסר עילה.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת, וזו לא חובה אלא רשות.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, האיש, כפי שידוע לי, זוכה בבית-המשפט, ואני מבקש לדעת מה נעשה עם מי שהיה אחראי להפצת טענות שווא נגדו, טענות שחיסלו בעצם את הקריירה הצבאית שלו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אבדוק את העניין, אני לא יכול לתת על זה תשובה.

התקנות בדבר בניית "מרחב מוגן דירתי"

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הביטחון ביום כ' באב התשנ"ד (28 ביולי 1994):

בעקבות מלחמת המפרץ תוקנו תקנות שבהן נקבע, כי במקרה של הרחבת בתים ישנים, יש לבנות ממ"ד – מרחב מוגן דירתי. נראה כי התקנות מפלות אוכלוסיות חלשות שאין באפשרותן לעבור לדירה חדשה ורצונן להרחיב את דירתן.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון שתקנות אלו מייקרות בצורה משמעותית בניית תוספות לדירה קיימת?
2. האם יונחה מפקד העורף להתייחס למקלטים ציבוריים כדין מקלטים פרטיים, לצורך פטור?
3. מה ייעשה כדי להקל על תושבים המעוניינים להרחיב את בתיהם ואינם יכולים לעשות זאת בשל יוקר הפעולה?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. על-פי חוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, ותקנות שהותקנו מכוחו, לא יינתן היתר להקמת בית, או תוספת לבית, אלא אם תוכנית הבנייה כוללת התקנת מקלט לבית, למבנה או לתוספת להם או הגדלת מקלט קיים, או שניתן לפי סעיף זה פטור מחובת הקמת מקלט או הגדלתו. הפטור יכול להינתן על-ידי רשויות מקומיות באישור הג"א, בתנאים המפורטים בסעיף 14(ז) לחוק. על החלטת הרישוי שלא ליתן פטור ניתן לערער.

ייתכן שהחיוב לבנות מרחב מוגן דירתי (ממ"ד) מייקר בניית תוספת לדירה קיימת, אם כי במקביל ניתנו בתקנות הקלות באחוזי בנייה, וכן שטח הממ"ד לא נכלל בחישוב ארנונה על-פי תקנות מכוח חוק התכנון והבנייה.

נושא זה עדיין מצוי בבדיקה במשרדי הממשלה הרלבנטיים, וטרם גובשו הסדרים בנדון.

נוהלי גיוס כלפי בני ישיבות

חבר הכנסת מ' מאיה שאל את שר הביטחון ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

רצ"ב קטע מהעיתון "אינדקס דתי חרדי" ובו עדות אם שבנה, בן ישיבה, נאלץ לנסוע לחוץ-לארץ לניתוח בשתי עיניו, ובשל התנגדות מינהל גיוס לא טס לניתוח.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקו הדברים ונמצאו נכונים?

2. אם כן – מדוע לא אפשר לו נציג צה"ל בשדה התעופה לצאת את הארץ?

3. האם הקשה מינהל גיוס לאחרונה את מדיניותו כלפי בני ישיבות? אם כן – מדוע?

4. היוגמשו הנהלים כלפי בני הישיבות?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החל מקבלת צו הפוקד להתייצבות הראשונה בלשכת הגיוס חייב המיועד לשירות המבקש לצאת לחוץ-לארץ להצטייד בהיתר יציאה לחוץ-לארץ מלשכת הגיוס.

אשר למקרה הקונקרטי המוזכר בשאלתא: הוא נבדק ונמצא כי הקובל לא פעל בהתאם לכללים המחייבים ולא הצטייד בהיתר יציאה לחוץ-לארץ מלשכת הגיוס, אף שחובה זו היתה ידועה לו ולמשפחתו, מאחר שהוא כבר יצא לחוץ-לארץ באוקטובר 1993, ואז דאג לקבל היתר יציאה בלשכת הגיוס כנדרש. אילו הקפיד לעשות זאת גם הפעם הזאת, יכול היה למנוע מעצמו עוגמת נפש מיותרת.

2. במקרים חריגים בלבד ניתן לפנות לחוליית צה"ל הפועלת בנמל התעופה בן-גוריון לאורך כל שעות היממה, ואם מתברר שמדובר ביציאה דחופה לחוץ-לארץ ובנסיבות מיוחדות אשר לא אפשרו הצטיידות מוקדמת בהיתר יציאה מלשכת הגיוס, ניתן בחלק מן המקרים החריגים לאשר יציאה לחוץ-לארץ לאחר בירור טלפוני עם הפוקד המוסמך.

3. התשובה שלילית.

ידיעה על הקמת יחידה מיוחדת בצה"ל לפינוי יישובים

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הביטחון ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

ב"מעריב" מ-19 בספטמבר 1994 פורסם דבר הקמתה של יחידה חדשה בצה"ל, שמטרתה העיקרית היא מאבק נגד מתיישבי יש"ע והגולן, אם יוחלט לפנות יישובים. דרישות הקבלה ליחידה היו: בלי קרובים בהתנחלויות, בלי חברים דתיים ותמיכה בשמאל.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – לשם מה הוקמה היחידה?

3. מה פשר דרישות הקבלה המפלגות הללו בצה"ל?

4. האם מטיל צה"ל ספק בחיילים הדתיים ובתלמידי ישיבות ההסדר?

תשובת סגן שר הביטחון מ' גור:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הפלוגה איננה מוקמת כיחידת סדר לטיפול במתנחלים. הפלוגה כן מוקמת כתגבור לכוחות המשטרה הצבאית בפיקוד המרכז.

ייעוד המשטרה הצבאית: א. אכיפת חוק וסדר בשטחי פיקוד מרכז, הכוונת תנועה ופיקוח על סדריה; ג. פיקוח על הופעה ולבוש; ד. ליווי עצורים, משוחררים וכדומה; ה. טיפול בהפרות סדר הן של יהודים והן של ערבים.

4. צה"ל אינו מטיל, חלילה, ספק בנאמנותם של חיילים דתיים ותלמידי ישיבות ההסדר.

היו"ר ש' וייס:

בזה תמו השאילתות הרגילות, ועכשיו אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. תודה רבה, אדוני סגן שר הביטחון.

שאול יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת מאיה נמצא.

היו"ר ש' וייס:

כאשר קראתי את שמו הוא לא היה. מה לעשות? צריך להקפיד.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, האם השאילתא של חבר הכנסת רון נחמן בקשר – – –

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נשתדל לענות כשהוא יגיע. נראה, בהתאם לאפשרויות. יחליט על זה מי שינהל את הישיבה.

רן כהן (מרצ):

כלומר, זה יהיה יותר מאוחר?

היו"ר ש' וייס:

אני לא יודע. נראה, נשתדל לשלב את זה. אם סגן שר הביטחון יהיה כאן, וכן הלאה, נשתדל לשלב את זה. נתחשב בנסיבות התאונה.

הצעות לסדר-היום

הפיגוע בדרום הר-חברון

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 5423, 5428, 5429, 5439, 5451, 5424 ו-5452: הפיגוע בדרום הר-חברון.

אני מזמין את חבר הכנסת רפי אדרי, סגן יושב-ראש הכנסת, לנהל את הישיבה.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. ראשון הדוברים, חברי הכנסת, בדבר הפיגוע בדרום הר-חברון – חבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמין את חבר הכנסת יהושע מצא. אדוני, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן שר הביטחון, אפתח בדברי בברכה לכוחות הביטחון, לצה"ל, להנהגה המדינית שעומדת בראש, על המעצרים שבוצעו אתמול בקרב כוחות הטרור שבאים מתוך שורות ה"חמאס". אכן, הם ראויים לברכה, משום שהפעולה הזאת צריכה היתה להיעשות.

עם זאת, אדוני סגן השר, קשה לי לומר, שכל מה שצריך לעשות וכל מה שיכול להיעשות – ויכולים עוד דברים רבים להיעשות על-ידי כוחות הביטחון – נעשה, משום שהדרג המדיני באיזה שהוא מקום שוקל שיקולים אחרים, שאינם מקובלים עלי.

השבוע, אדוני סגן השר, הובלנו למנוחת עולמים קורבן טרור נוסף, את הרב עולמי מעתניאל שבהר-חברון. רבותי, זה הקורבן ה-100 מאז הסכם אוסלו, אותו הסכם אומלל, אשר אמלל מאות משפחות בישראל. בחג האורים – והוא נרצח בחג האורים והובא לקבורות בחג האורים – ניתן לומר כי חשך עולמה של משפחת עולמי. אדוני סגן השר, מאז הבטחתם ביטחון אישי במערכת הבחירות לפני

שנתיים, נתייתמו משפחות רבות, אמהות, אבות, בנות ובנים; מאז סיכם ראש ממשלת ישראל, כאן, בבית הזה, בספטמבר 1993, את הסכם אוסלו ופנה בקריאה המסיימת ואמר: תנו לשמש לעלות.

האומנם? האומנם השמש עלתה, אדוני סגן השר? יש לנו יותר מתחושה, עדות חיה, שאפלה נחתה על מאות בתי-אב בישראל.

אילולא ספירת הקורבנות וההשוואות שעשה ראש ממשלת ישראל לפני יומיים-שלושה בסיעת העבודה, לא הייתי מציין את הקורבן ה-100, ואולי לא הייתי נכנס מעבר למה שנכנסתי, להשוואה של קורבנות. אבל, לצערי הרב, ראש ממשלה בישראל לא היה צריך להשוות קורבנות ב-1993 מול 1994 ולמצוא שכאן פחות ושם יותר. כל קורבן הוא עולם בפני עצמו. עם זאת, אם כבר ראש הממשלה עשה את זה – וזה מאוד תמוה, להערכתי זה מעיד על מצוקה שבה נתונה הממשלה, שבה נתון ראש הממשלה – אני חייב להזכיר לו, כי הקורבנות של 1994 הם קורבנות מאז הסכם אוסלו. ואחרי הסכם אוסלו, כשראש הממשלה התייצב כאן מעל הבמה הזאת, הוא אמר, ואני מצטט: ממשלת ישראל מאמינה היום, כי בשנה הבאה עלינו לטובה נפתח שער, שער של שלום, שער של ברכה. כאן הוא התייצב ואמר זאת. שנת השלום, שנת הברכה, אדוני סגן השר, כבר המיטה עלינו 100 קורבנות, וכפי שאמרתי – המיטה אסון על בתי-אב רבים.

לו רק היה השלום, אדוני סגן השר, קורם עור וגידים, הייתי שמח לטעות באזהרותינו, הייתי אולי מאושר לטעות באותן אזהרות שהשמענו בפניכם. לא רק שהוא לא קורם עור וגידים, אלא אנחנו חושבים שההסכם הזה, אדוני סגן השר, קרס, נפל. בתוך שורות הממשלה, בתוך שורות המפלגה, בתוך שורות מזכיר המפלגה, בתוך שורות יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, בתוך שורותיו של ראש הממשלה, אנחנו כבר שומעים הרהור נוסף לגבי אותו הסכם, ואני חושב שלא הרהור צריך פה אלא ערעור מלא, כי הטרור גבר. לא רק גבר – הוא גובר; לא רק גובר – הוא הולך ומתעצם. לו הייתם מתפכחים, אדוני סגן השר. אבל הממשלה אינה מתפכחת מאשליות אוסלו. נראה שהממשלה, זאת תחושת, פוחדת מקבלת מסקנות. הייתי אומר על כך: אוי לי מיוצרי ואוי לי מיצרי, ואנה אתם באים, ואתם נתפסים לבהלה מהפקת לקחים, אותו לקח של הסכם אוסלו שהתמוטט מול עיני כולנו.

ושר החוץ, בעיקר שר החוץ, זרה אשליות רבות. אני רואה את אחד האסונות שלנו באותן אשליות שטיפחתם בלבם של אותם פלשתינים.

ועכשיו, כן, אדוני, עכשיו אותו "שלום עכשיו" הוא מלא אכזבות, והאכזבות מגבירות טרור.

יכולתם מראש וביודעין לומר: לא מדינה פלשתינית; יכולתם מראש וביודעין לומר: לא ירושלים; יכולתם מראש וביודעין להדביר כל טרור. אבל נוצר מין מצב של גמגום שגורם לא מעט גם להגברת הטרור.

אדוני סגן השר, אני קורא לכם היום הזה: עצרו בשכם, בג'נין, ברמאללה ובחברון. עצרו. אל תקרבו ערים אלה לערי ישראל. אל תצמידו את הטרור לערי ישראל.

אתם מתעלמים גם מאזהרותיו של הרמטכ"ל. אני מבין שהתעלמתם ואתם מתעלמים מאזהרות האופוזיציה, אבל גם מאלה של הרמטכ"ל? הרי הוא לכל אורך הדרך, שלוש-ארבע פעמים בנושאים שונים, הזהיר, אבל אתם התעלמתם.

לא לפני חודשים רבים הבהיר הרמטכ"ל, כי מטרות ה"חמאס" ומטרות ה"פתח" חד הן. אבל אתם נתפסים למה שקורה בעזה, והנה זה מפגין וההוא מפגין. אבל אני רוצה לומר לך, מטרותיהם זהות, זה מאבק פנימי בתוכם ולא יותר. המטרה של שניהם לגבי ישראל היא אחת.

הרמטכ"ל הזהיר השבוע בישיבת הממשלה מפני התגברות הטרור. אבל אתם טומנים ראשיכם בחול. שרים מדברים על פינוי יישובים, והרמטכ"ל אומר שהדברים האלה מגבירים את הטרור. אבל שר החוץ מעז לבוא ולומר על יישוב בישראל, שהוא קוץ בבשרה של המדינה. הרמטכ"ל אומר על כך, שזה מגביר את הטרור.

אדוני סגן השר, יש בכך קלות-ראש לא מעטה. אתם שוקלים כעת את הוצאת כוחות צה"ל מערי יהודה ושומרון לשלושה ימים לשם קיום בחירות. אני חייב לבוא ולומר, שזה לא מסע של צופים, אדוני סגן השר. אל תתייחסו להוצאתם של החיילים לשלושה ימים ואל החזרתם כאל תרגיל של צופים. החזרה תהיה קשה, אינני רוצה לומר מעבר לזה. היא לא תהיה פשוטה, היא תזעיק כותרות בעולם.

אל תעשו זאת. אתם רוצים לקיים את הסכם אוסלו האומלל, עשו זאת בלי הוצאת כוחות הצבא. אנחנו לא מתערבים בחיים הפוליטיים שלהם, אנחנו לא מתערבים בבחירות, אבל אוי לנו אם נוציא את הצבא. אם נוציא אותו, אני לא רואה אותו חוזר בפשטות.

אדוני סגן השר, יש לי תחושה, כי הממשלה ניתקה עצמה מהמציאות והיא נוהגת כבת יענה מבוהלת. היא לא מתייחסת לדברי הרמטכ"ל, היא לא מתייחסת לאופוזיציה, היא גם לא מתייחסת לעיתונות. יש בידי כמה קטעי עיתונות מאתמול ומשלוש, ואצטט רק כמה מהם. בעיתון "ידיעות אחרונות" נאמר: רקוויאם להסכם, תפילת אשכבה. נפסיק להשלוח עצמנו כי הסכם אוסלו עודנו תקף. וכתבה נוספת: לאן נעלם התחכום היהודי? הכתב קורא להתפכח מן האשליה. ועוד כתוב: ייסורי המצפון של ברק. הסלמת הפיגועים בקרבת ההתנחלויות. מישוה בירושלים מסית ומישוה ב"חמאס" מסיק מסקנות.

אני לא רוצה לדבר על כותרות כלכליות. יש תחושה בעם, שההינתקות הזאת שלכם מובילה אתכם לאותה אופוריה, לאותם טקסים נפלאים, לאותן חגיגות. לשם אתם בורחים מן המציאות העגומה.

אני קורא לכם, אדוני סגן השר, כפי שכתב נחום ברנע במאמרו: הביתה. שובו הביתה מהאופוריה. שובו הביתה מהחגיגות. שובו הביתה אל המציאות. תסיקו את המסקנות הנכונות מהסכם אוסלו שקרס, מהסכם שמגביר טרור בחיי היום-יום.

אנחנו יכולים כעם אחד, מלוכד, להגיע לידי יכולת להוציא מקרבנו, להוציא אל מחוץ לגבולות המדינה, להוציא אל מחוץ ליהודה ולשומרון את הטרור הזה שמכה בכולנו.

תודה רבה, אדוני היושב-ראש, גם על אורך-הרוח.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת יהושע מצא. אני מזמין את חבר הכנסת חנן פורת באותו נושא. בבקשה, אדוני.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, זה לא לפי הסדר?

היו"ר ר' אדרי:

לפי הסדר הרשום אצלי. כך רשום.

יהושע מצא (הליכוד):

לפי לוח ההצעות, חבר הכנסת רן כהן מייד אחרי.

היו"ר ר' אדרי:

רשות הדיבור תינתן לו מיידי אחרי חבר הכנסת חנן פורת. זה לפי סדר-היום שמונח לפני.

חנן פורת (מפד"ל):

היה כאן תיקון.

רן כהן (מרצ):

אין לי בעיה – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ומי אחרי חבר הכנסת רן כהן?

היו"ר ר' אדרי:

אחרי חבר הכנסת חנן פורת – חבר הכנסת רן כהן. אחרי – חבר הכנסת אריה דרעי.

חנן פורת (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הביטחון, בעיצומו של חג האורים חשך עולמם של אנשי עתניאל, של אנשי דרום הר-חברון, של כל ידידי ההתיישבות, של כל ידידי של הרב עמי עולמי, השם ייקום דמו; בראש ובראשונה תרצה אשתו וחמשת ילדיה שהפכו להיות יתומים. ומי שעמד בשעת ההלוויה שמע במו אוזניו את בכי ה"קדיש יתום" של בנו של הרב עמי עולמי, צמרמורת חרשה בבשרו.

מקובל אצלנו לומר: אין ניחומים לאבדה. אכן, אין ניחומים עד תום. בכל זאת, דומה ששני דברים היו יכולים להביא לנחמת מה גם בשעה הקשה הזאת. האחד תלוי בנו, השני תלוי בכם, בממשלה, באלה שמנווטים את הספינה.

אדוני סגן שר הביטחון, אני רוצה לומר לך, שמעתי מאות ואולי אלפי אנשים אשר ליוו את הרב עמי עולמי. חשתי כאב גדול, חשתי צער נורא, ועם זה חשתי באיזו עוצמה, באיזה חוסן פנימי של הציבור הזה, הציבור שיש בו אמונה, שיש בו אהבת ארץ-ישראל, שאומר: אף-על-פי-כן ולמרות הכול, ולו גם בייסורים גדולים, אנחנו נמשיך.

כוחות אדירים צפונים בציבור הזה, שהיום גם נרדף לא מעט על-ידי הממשלה עצמה; כוחות אדירים. הוא הציבור שיוכל לעמוד גם מול ה"חמאס" וגם מול "הג'יהאד האסלאמי", כי הוא חזק מהם, כי אמונתו גדולה משלהם, כי דבקו בארץ-ישראל דבקות גדולה משלהם. מפני שהוא מוסרי יותר, ישר יותר, צודק יותר.

אבל הציבור הזה, עם כל האיפוק שלו, גם ביטא תחושה גדולה מאוד של כאב, נוכח מה שכינו אנשים מאוד מאופקים ומאוד מתונים שם, נוכח ההפקרות הביטחונית. אני לא אומר שפיגוע כגון זה לא יכול היה להתרחש גם קודם לכן, אבל ההיקף המבהיל – הרב עמי עולמי היה הנרצח ה-100 מאז הסכמי אוסלו – ובעיקר ההכרה שמה שעומד לפנינו, לאן הולכים הדברים, אנחנו צועדים לקראת קטסטרופה.

הדבר הזה הוא שמחריד, הוא שטורד שינה, הוא שמביא אותנו לצורך לזעוק זעקה גדולה ומרה בשעה הזאת, עדיין בעת ה"שבעה" לרב עמי עולמי.

אני כמובן מצטרף לברכות על התחכום ועל ההעזה ועל היכולת שגילה השב"כ שלנו בחשיפת הטרוריסטים מאנשי ה"חמאס" ביהודה ובשומרון, בעיצומם של ימים אלה, ובמניעה ובסיכול של הפיגועים לא רק בתוך ההתיישבות היהודית אלא גם זו שתוכננה, כפי שנמסר, בשוקי פתח-תקווה.

אבל, אדוני סגן שר הביטחון, בוא נשאל את עצמנו, עם יד על הלב: אילולא היו כוחות השב"כ מצויים היום ביהודה ובשומרון – המסתערבים, כוחות ההתרעה והמודיעין, כל אותה מערכת מתוחכמת שהנחנו שם – האם היית יכול לחשוף את הפעילות הטרוריסטית הזאת? האם לא היה לך מצב, בדיוק כמו בעזה, שבו היית צריך להגיש תלונה למשטרה הפלשתינית לאחר מעשה, והיא היתה עושה, כדרכה שלה, דרך הריץ-רץ', פותחת סוגרת, סוגרת פותחת, ובסופו של דבר לא מעמידה לדין אף אחד? עם יד על הלב, מעבר לוויכוח האידיאולוגי, איך אתם רואים את התסריט האפשרי של יציאת צה"ל ממרכז הערים, בלא שמקומות אלה יהפכו להיות מוקדים, בוודאי של ארגוני טרור כמו "חמאס" ו"הג'האד האסלאמי", ובעצמת עין של אש"ף, באין מפריע? הלוא אתם חייבים על כך תשובה, אתם חייבים על כך תשובה לעם.

המעגל הקרוב יותר, הסמוך לאותן ערים ביהודה ובשומרון – אינני מבין כלל, גם לטעמכם, איך אפשר לחשוב, איך אפשר להציע שהוא יוכל לחיות במציאות כזאת אם אינכם נותנים את התשובות הביטחוניות האקוטיות שאתם מדברים עליהן, כגון עניין הצירים העוקפים. הלוא אם באמת יצא צה"ל מרמאללה, משכם, מטול-כרם, מקלקיליה, מחברון, לא יוכלו יהודים לעבור שם בלא להיות חשופים לסכנה מוחשית-קיומית. אז אתם העליתם את ההצעה של צירים עוקפים. האם תוכלו לבצע את הדברים ולהוציא את צה"ל לפני שהצירים העוקפים קיימים בפועל בשטח?

אני שואל את אנשי מפלגת העבודה, גם לטעמם של אלה שעדיין לא נואשו מההסכם האומלל הזה. האם אתם לא חייבים להקדים תרופה למכה? לטעמכם.

אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חנן פורת (מפד"ל):

פניתי לאנשי ביטחון בכירים – לא אנקוב בשמותיהם, אבל מצמרת הביטחון – שמשרתים כיום, ובשיחות אישיות אתם ביקשתי: ציירו לי, סרטטו לי תסריט איך אתם רואים את המציאות הזאת, ואני אומר לך, אדוני סגן שר הביטחון, לא שמעתי מאיש תשובה, מנקודת מבטו שלו. אכן הם אמרו: השאלות הן קשות, הבעיות הן חמורות, אנחנו בוחנים את העניין הזה בזהירות, בשום שכל וכדומה, אבל תשובות של ממש לא שמעתי.

אני רוצה לומר לממשלה הזאת, והפעם באמת – האמן לי, סגן שר הביטחון, אני גם יכול לקרוא לך "מפקדי, מוטה גור" – בלא רצון להתנצחות, בלא רצון להציב אופוזיציה מול קואליציה, אני אומר לכם, עם יד על הלב: לפי עניות דעתי, לפניכם עומדות שתי אפשרויות. אפשרות אחת, לנקוט אותה הצעה שהעלה חבר הכנסת זילי, שלפחות קרא, אפשר את מפת המציאות ואפשר את מפת האווירה הציבורית, להשהות עד לאחר הבחירות את יישום השלב השני של ההסכם, ויש לכם כל הסיבות

הטובות לעשות זאת. יאסר ערפאת לא פירק את אנשי ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי" מנשקם כפי שהוא התחייב. הוא לא ביטל את האמנה הפלשתינית.

מאשה לובלסקי (העבודה):

אבל הוא אמר את זה רק על דעתו – – –

חנן פורת (מפד"ל):

זה לא משנה. אני מדבר על אימוץ עמדתו, לא מפני שזה חבר הכנסת זוילי. אני מדבר על השיקול הענייני. אני לא מדבר עליו אישית.

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

מאשה לובלסקי (העבודה):

— — —

חנן פורת (מפד"ל):

גברתי, אני לא מדבר עליו אישית. גם אילולא הציע את זה, אני אומר לכם, ואז לקראת בחירות אפשר שתגיעו למסקנה שצריך ללכת ולהקים מייד מדינה פלשתינית, עם כל מה שמשמע מכך. הדבר הזה יבוא להכרעת העם, לא בדרך הזאת, לא בדרך האומללה הזאת, עם כל מה שמשמע מכך מבחינת עקירת היישובים, עם כל מה שמשמע מכך מבחינת ההפרדה בין העמים, כפי שאתם קוראים לזה. תביאו את ההצעה הזאת, על כל משמעויותיה, להכרעת העם, אבל לא בדרך האומללה הזאת שאתם נוקטים עכשיו, והעם יכריע.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

חנן פורת (מפד"ל):

אני ממש מסיים, רק עוד משפט אחד.

אפשרות שנייה שעומדת בפניכם: לפחות להכין את כל המרכיבים הביטחוניים האלמנטריים, לטעמכם, לפני שאתם צועדים צעד אחד בשטח. לא ללכת בדרך הזאת, המשמעות פשוט: הפקרות ביטחונית שאין דומה לה. ושוב אני אומר לכם, לא מתוך מגמה לתפוס כותרת: אנא, ראו את המציאות כפי שהיא עומדת בפנינו. אל תגידו שהדברים האלה, לא הוזהרתם עליהם מראש. אתם צועדים לקראת אסון, בראש ובראשונה מבחינה ביטחונית. אנא עצרו בעוד מועד.

אותו שלט שהנפתי לפני לשכתו של רבין לפני שנה מתקיים: על סף תהום של חורבן וטרור, עצור.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת חנן פורת. אני מזמין את חבר הכנסת רן כהן, גם כן באותו נושא: הפיגוע בדרום הר-חברון. בבקשה, אדוני.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי אחריו?

היו"ר ר' אדרי:

אחריו – חבר הכנסת אריה דרעי, ואם הוא לא יהיה נוכח באולם, אני אזמין את אדוני, חבר הכנסת יוסף בא-גד.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, חברות וחברי הכנסת, עוד פיגוע, עוד טרור, והפעם, מלבד הגינוי של הטרוריסטים הנאלחים על פעילותם הנפשעת, וההשתתפות באבל המשפחה של הרב עולמי, זכרו לברכה, שהיה כפי הנראה באמת איש יקר, לא רק למשפחתו ולקרוביו אלא גם לקהילה שבה הוא חי – אני רוצה, אדוני היושב-ראש, בפתח הדברים לשבח ולהלל את השב"כ, את צה"ל ואת משמר הגבול על הפעולה הנחרצת, החשובה, של מעצר אנשי ה"חמאס", שידיהם כבר עמדו לטבוח באנשים. היום כולם יהללו. לפני כמה שבועות שמעתי כאן התנפלות מצד חוגים מסוימים על השב"כ, על הפעולה שלו, כאשר הוא חקר פעילות עוינת מצד אחר.

אבל, דבר אחד אני כבר רוצה לומר, כי שמעתי ברדיו גם את התגובה של הליכוד וגם את הדברים שאמר כאן חבר הכנסת חנן פורת. אני רוצה לומר לכם דבר אחד: אל תטעו, ואתם טועים בגדול, הפעולה זאת היא פעולה שעצרה טבח בפתח-תקווה ובמקומות אחרים. נא לא לשכוח שבארבעת מעשי הפיגוע הקשים ביותר בתוך מדינת ישראל: בעפולה, בחדרה, בירושלים ובתל-אביב, המפגעים

לא יצאו מעזה ומיריחו. המפגעים יצאו מאותם שטחים שבהם תפסנו עכשיו את הטרוריסטים, בני העוולה האלה. ולכן לא ההימצאות בשטח היא שפתרה את הבעיה. העניין הוא אחר לחלוטין.

יוסף בא-גד (מולדת):

ואם לא נהיה?

רן כהן (מרצ):

ואם לא נהיה בשטח, ייתכן שתראה את התמונות שראינו לפני שבועות וגם לפני ימים, שהרשות הפלשתינית עוצרת טרוריסטים בתוך שטחה. אינני בטוח. אני לא רוצה להמר עליהם. אני רק אומר: אל תשכחו ואל תשכיחו מהציבור את העובדה הזאת. היותנו בשטח, בעבר וגם היום, לדאבוננו, לא מנעה את הפיגועים בתל-אביב, בירושלים, בעפולה ובחדרה.

יוסף בא-גד (מולדת):

חלק תפסנו, ואת האחרים אנחנו נתפוס.

רן כהן (מרצ):

אבל שם אחרים תופסים.

חנן פורת (מפד"ל):

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מבקש. אדוני חבר הכנסת חנן פורת, לך אף אחד לא הפריע, ואודה לך אם תוכל לנהוג בהתאם. תודה.

רן כהן (מרצ):

שוב חוזרים לריטואל המאוס הזה, שדווקא בימים שבהם כולנו ביגון וכולנו בכאב וכולנו בשיא המתח של המלחמה נגד הטרור, ה"חמאס" טובח ורוצח, וכאן באים לבקש את הפסקת המשא-ומתן, הפסקת תהליך השלום. זה בדיוק מה שה"חמאס" מבקש. למען עצירת התהליך בא ה"חמאס" לטבח ולרצוח. הוא לא רצה רק לרצוח את הרב עולמי, זכרו לברכה, הוא לא רק רצה לטבח בתל-אביב ובירושלים, הוא גם רצה לעשות זאת כדי שחבר הכנסת חנן פורת יעלה לכאן ויגיד: תפסיקו את השלום, תקברו את הסכם אוסלו. אנשי ה"חמאס" יודעים מצוין את התהליך הזה. ושומו שמים, למרות הכול, אנשים יודעים שזה רצון ה"חמאס", יודעים שזה מה שהוא מבקש מהם לעשות, והם עולים לכאן כדי לקיים את בקשת ה"חמאס". למה? למה, אלוהים?

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן, הוא אשם.

רן כהן (מרצ):

דבר שני. עכשיו התחילו גם לספור את הקורבנות. אני רוצה לשאול את חברי מהאגף הימני: למה אתם מתגוללים עכשיו על הממשלה ועל הסכם אוסלו? הרי כל השנים טענתם, שההתנחלויות יעניקו ביטחון, שההתנחלויות ימנעו פגיעה ביהודים, שההתנחלויות יפתרו את הבעיה. ההתנחלויות פתרו את הבעיה בעבר? הן פותרות את הבעיה היום? הן מביאות מזור לישראל? מה המזור שאתם מציעים?

יעקב שמאי (הליכוד):

בתל-אביב פתרתם את הבעיה?

רן כהן (מרצ):

עכשיו אתם מציעים להפסיק את ההסכם, לעצור אותו, לא להמשיך את ההסדר שאמור להביא לשלום – עדיין אין שלום. כלומר, מחר, כשנקבל את עצת אחיתופל שלכם, גם ה"חמאס" ירצח, גם "הג'יהאד האסלאמי" ימשיך לרצוח. אתם לא אומרים לנו שאם התהליך ייפסק ה"חמאס" יפסיק להרוג, אתם יודעים שהוא ימשיך. כלומר, שום דבר לא יקרה כי לא נתתם שום פתרון. אלא מה? אתם רק תקוממו את כל שאר הציבור הפלשתיני ותעודדו אותם להצטרף לרוצחים. זה חכם? זה הגיוני? זה נכון? זה רציונלי? משהו בעם ישראל יכול להאמין שבעצת אחיתופל שלכם תביאו פתרון? או שתביאו אסון יותר גדול?

אדוני סגן שר הביטחון, אנחנו חייבים להיות קשי-עורף והחלטיים נגד הטרוריסטים בדיוק כמו שהיינו נגד אלה שרצו להרוג ולרצוח בנו בכל עת. זה קרה כשלא הכירו בנו כל עמי ערב, זה קרה כשהכריזו עלינו מלחמות, זה קרה כשהפעילו טרור מכל הגבולות ומכל השטחים. זה קורה גם היום על-ידי חלק מהעמים האלה.

בכל זאת, בזכות ההסכם הזה, הגענו לכך שרוב העם הפלשתיני מסכים ורוצה לחיות על ידינו בשלום ומיעוט מנסה לפגוע בתהליך. בזכות ההסכם הזה יש לנו הסכם שלום עם ירדן, בזכות ההסכם הזה יש לנו עשרה הסכמי שלום בדרך עם מדינות ערב שהחרימו אותנו בעבר. כאן באים מהאגף הימני ורוצים לבטל את כל המהלך. למה? כי הם מפחדים שהממשלה הזאת תצליח בנחישותה לדכא את הטרור וגם להעביר את תהליך השלום.

סביב הפיגוע הקטלני הזה נאמרו שני דברים. האחד נאמר על-ידי צבי קצובר: לא אגנה יהודים שיקומו ויעשו מעשה. זאת אמירה חמורה, שאין דוגמתה, כיוון שבחיפוי של אותה מועצה שבראשה עומד צבי קצובר גם מחלקים חוברות שמבדילות בין דם יהודי לדם ערבי ואומרות שדמו של יהודי לא מותר ודמו של ערבי מותר, קריאה גזענית לרצח.

יוסף בא-גד (מולדת):

רק ערבי רוצח. אתה מסלף את הדברים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש יהודים רוצחים.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, הוויכוח איננו ביניכם.

רן כהן (מרצ):

דברים איומים ונוראים שנאמרו, ואני מגנה אותם מכאן בכל פה.

אבל, לאחר הרצח הנתעב של הרב עולמי, אמר אדם אחר, גם הוא מבין המתנחלים, אהוד אמיתי, תושב עתניאל: סטטיסטית, המצב השתפר בכל הנוגע לאינתיפאדה הקלסית, זריקת אבנים, מחסומים וכו'. האינתיפאדה – אמר אהוד אמיתי – נעלמה כמעט לחלוטין ונשארו עם הטרור החם.

אדוני סגן שר הביטחון, אנחנו נגד הטרוריסטים האלה שמשתמשים בטרור חם, חייבים להמשיך להילחם, לעקור אותם ולפגוע בהם, אבל בשום פנים ואופן אין להפסיק את המהלך. עריכת הבחירות בשטחים חיונית, כי אם לא נפנה את מרכזי היישובים תוך הבטחת הביטחון של היהודים בכל מקום ואם לא נמשיך את התהליך, זה יהיה הפרס ל"חמאס". אם למען המהלך הזה צריך לפנות יישובים הנמצאים במקומות אוויליים, חסרי יכולת הגנה גם אם יהיו במקומות מבודדים – – –

חנן פורת (מפד"ל):

זה לא פרס ל"חמאס".

רן כהן (מרצ):

המקומות אויליים, מקומות שאתם, חבר הכנסת חנן פורת, והליכוד מלכדתם בהם את הממשלה הזאת, מלכדתם את הילדים והתושבים במקומות האומללים האלה, מלכדתם את חיילי צה"ל. אנחנו לא חייבים להישאר בכל המקומות האומללים שבהם מלכדתם את הממשלה כדי שלא תוכל לעשות שלום.

חנן פורת (מפד"ל):

עתניאל אצלך היא בקטגוריה הזאת?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת אריה דרעי איננו. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף בא-גד – באותו נושא. בבקשה, אדוני.

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת רן כהן, שמעת את חבר הכנסת שפירא? הציונות מלכדה את הממשלה הזאת, הימין מלכד את הממשלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד סגן שר הביטחון, תרשה לי לברך אותך ולהעביר את ברכותי לשב"כ על המאמצים שהושקעו ועל הגילוי של המחבלים. אני שמח לעשות זאת, כי דווקא אני השמצתי את השב"כ על העינויים שנעשו לאורן אדרי, האשמתני אותם ששמו עליו שק – חבר הכנסת אורי אור אמר לי שאני מדבר שקר, היום התברר שכרגיל הרב בא-גד צדק, אם אני אומר מלה אני לוקח אחריות – שמו שק על ראשו, עינו אותו. דווקא אני שהשמצתי את השב"כ וקראתי פה את שמותיהם של המענים – אמרו לי שאסור לקרוא בשמותיהם – רוצה לשבח על הפעולה הנפלאה שנעשתה. אודה לך אם תעביר להם את התודה וההוקרה.

כבוד סגן שר הביטחון, שמענו פה מחבר הכנסת רן כהן שאין אינתיפאדה, כבר נגמרה, יש רק נשק חם.

רן כהן (מרצ):

לא אני אמרתי את זה, קראתי מדברים שאמר אחד המתנחלים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אחד המתנחלים? גם הוא יכול לטעות לפעמים.

284 קדושים, וכל אחד קדוש – אסור לומר את המספר הכללי אבל אין ברירה – נהרגו בשבע שנות האינתיפאדה, זאת אומרת, בממוצע 40 קדושים לשנה. והנה, בשנת הסכם שלום, מאז אוסלו, נהרגו 100, הקורבן הקדוש הרב עמי עולמי, השם ייקום דמו, הוא הקורבן ה-100. איך ייתכן שבשבע שנות אינתיפאדה היו 284, 40 לשנה בממוצע, ובשנת שלום 100 קורבנות? וזה נקרא הסכם שלום. אני נדהם. לא תסכים אתי?

עוד דבר. הממשלה הבטיחה – טוב שחבר הכנסת אורי אור שומע את זה, מפני שהוא אמר לי שזה לא נכון – שכל עוד זורקים אבנים ושורפים אנחנו לא מגיבים, אבל אם יהיה נשק חם, אתם תראו את צבא-הגנה לישראל. לאסוננו, יש היום נשק חם ובכמויות גדולות. איפה צבא-הגנה לישראל?

חבר הכנסת רן כהן כבר עזב. הוא שאל, איך ההתנחלויות מגינות? הם לא יכולים לעשות שם כלום, כבלתם את ידיהם. הם משמיעים "פיפס" ואתם עושים להם משפטים, שוללים מהם נשק – אתמול התברר ששלילת הנשק היא פעולה בלתי חוקית. איך אתם רוצים שהם יגיבו? לקחתם מהם ומצה"ל כל אפשרות כזאת. תנו לצה"ל פקודות מתאימות ותראו שהוא חוזר להיות הארי שבצבאות העולם.

כבוד סגן שר הביטחון, ביקשתי ממך במשך שנה שלמה: תעצרו את התחבורה הפרטית ותהיה רק תחבורה ציבורית. צחקת ממני. אני רוצה לראות איך תגיב עכשיו, אחרי הרצח של עמי עולמי, השם ייקום דמו, שוב בגלל התחבורה.

רק תחבורה ציבורית, פלוס רשיונות לרופאים, לעורכי-דין, לאנשים מוכרים, יודעים כתובת, תנו תחבורה פרטית ורשיונות, אבל ליתר – רק בתחבורה ציבורית, ותראו שנצמצם את הפיגועים בהרבה; אני לא אומר שלגמרי.

אני אודה לך אם סוף-סוף תקום ותודה בטעות ותגיד למה לא הוצאתם עד היום איסור על תחבורה פרטית בשטחים. אין ברירה.

עכשיו, רבותי, היום חג החנוכה, איך אפשר בלי קצת דברי תורה לחג החנוכה, זה גם, אולי, יפתור את כל בעיות הביטחון שלנו. שואל הרב זווין, זכר צדיק לברכה, מורי ורבי, מאי חנוכה? אור או אור? מה ההבדל בין אור לאור? אור – כשרואים אותו. אור – זאת אש. מה עיקר בחג החנוכה, בחנוכייה

שאנחנו רואים? אור או אש? אלה שתי שיטות ביהדות. בית שמאי אומרים: מתחיל משמונה נרות ויורד לנר אחד. בית הלל חולקים עליהם ואומרים: מתחיל בנר אחד, ועולה עד שמונה נרות. כידוע, אנחנו הולכים בשיטת בית הלל, אתמול הדלקנו שלושה נרות, היום ארבעה נרות חנוכה, מתחילים באחד ועולים לשמונה נרות.

אלה שתי שיטות ביהדות, והן לא מקריות. איך לגרש את החושך, איך למגר את הרע? בית שמאי אומרים: אין דרך אלא לשרוף, להשמיד, פוחת והולך. להוריד, להפחית, כך נגיע לטוב. בית הלל אומרים: לא, חושך – אמר הרב קוק, זכר צדיק לברכה, לא מגרשים במקלות. כשאתה נכנס לאולם חשוך – לא יעילו מקלות. תדליק להבה קטנה. להבה קטנה – החושך יימוג. לכן הם אומרים: מוסיף והולך. עוד מעשה טוב, עוד נר, עוד מעשה טוב, כך אתה תגרש את החושך.

המחלוקת הזאת מהותית ביהדות. אין כל ספק שבזמן מלחמת החשמונאים, כשהיה צריך למגר את היוונים ואת המתיוונים, לא היתה ברירה אלא להגיב בתקיפות, בחריפות – פוחת והולך; להשמיד, להרוג, להילחם, אבל זאת לא דרכה של היהדות. דרכה של היהדות היא בזמן נורמלי – מוסיף והולך; להרבות אהבת ישראל, עוד ישיבה, עוד בית-כנסת, עוד יישוב בארץ-ישראל, עוד התנחלות. כל מעשה טוב שנעשה – נקרב את כל עם ישראל, מוסיף והולך. לכן צריך לדעת, אנחנו היום בתקופת קירוב גלויות, יש הרבה בעיות, אבל ודאי נלך בשיטת בית הלל: מוסיף והולך.

יש לנו הסכם שדברי תורה הם מחוץ לחשבון, אבל אני לא מנצל את זה ואני גומר. אמר פה שר החוץ, השר שמעון פרס, בשבוע שעבר: מה עולה על דעתכם? – יש לנו 250 מיליון ערבים, אנחנו לא יכולים, נגד כל הערבים, נגד כל העולם, מוכרחים פעם לעשות שלום. יש לו מזל שמורו ורבו, דוד בן-גוריון זיכרונו לברכה, לא שמע, אחרת הוא היה מתהפך, והוא מתהפך בקבר על הדברים.

היו בזמן מלחמת השחרור 150 מיליון ערבים נגדנו; שבע מדינות ריבוניות, ואנחנו היינו במחתרת, בלי נשק, בלי צבא, כמעט בלי כלום. למה דוד בן-גוריון לא נבהל מ-150 מיליון ערבים? למה דוד בן-גוריון לא נבהל מארצות-הברית והכריז על הקמת המדינה נגד דעת ארצות-הברית? הוא ודאי מתבייש היום בתלמידו שנבהל מהערבים.

למה אני אומר את זה? – תמיד בשבת לפני חנוכה קוראים פרשת "וישב" בתורה. פרשת "וישב" היא אחרי פרשת "וישלח". פרשת "וישלח" מסיימת עם כל אלופי עשיו. איזה אלופים היו, וזה מפחיד, המון אלופים. אומר רש"י את המשל, ובזה נסיים: "דבר אחר, וישב יעקב, הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן" – המון פשתן, כמות עצומה, והפחמי תמה, אנה ייכנס כל הפשתן הזה. איפה יש כמות כזאת של פשתן, של גויים, של שונאים? "היה פיקח אחד משיב לו, ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו". מה אתה דואג? – תלכו בדרך התורה, תלכו בדרך המוסר. ניצוץ אחד יוצא וכל התבואה, הפשתן, הכול נשרף בשנייה אחת – "כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר, מי יכול לכבוש את כולן. מה כתיב למטה 'אלה תולדות יעקב יוסף' וכתיב 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשיו לקש', ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם".

היו אומרים לי: הרב בא-גד, אלה דברי רש"י, רש"י ישן, לפני אלף שנה, אתה אדם מודרני, תדבר היום. אני מדבר היום. אני ואתם זכינו לראות במלחמת השחרור ניצוץ יוצא מהפלמ"ח, מ"ההגנה", מאצ"ל, מלח"י, זכינו לראות בסייעתא דשמיא כמות קטנה של יהודים מנצחת שבע מדינות – 150 מיליון. זכינו לעבור חמש מלחמות ישראל, מלחמת ששת הימים, וזכינו לראות איך עם קטן מתגבר כארי ומנצח את כולם. זכינו לראות איך ארצות-הברית אסרה להקים את הכנסת בירושלים, וכל הכבוד לדוד בן-גוריון שלא התחשב בארצות-הברית והעביר את הכנסת לירושלים.

הי"ר ר' אדרי:

אדוני, אפשרתי לך דברי תורה – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

גמרתי; אני גומר.

הי"ר ר' אדרי:

אני מבקש.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן אני אומר: תפסיקו לעשות לנו חישובים אריתמטיים. בואו נחזיר את העם למוסר, בואו נחזיר את העם למצב המוסרי של עם ישראל, ואז בסייעתא דשמיא ניצוץ יצא, יכלה את האינתיפאדה, יכלה את כל השונאים, ועם ישראל יחיה לעולם.

הי"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בא-גד.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם רביץ – בבקשה, אדוני – גם כן באותו נושא: הפיגוע בדרום הר-חברון. אחריו – חבר הכנסת משה גפני, ואם הוא לא יהיה, נדון בהצעה לסדר-היום מס' 5401, בנושא: הסכם העקרונות בין ישראל לפלשתינים – לאן, של חבר הכנסת אורי אור. ישיב על שתי ההצעות לסדר-היום סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מרדכי גור. בבקשה, אדוני.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני מבקש להשתתף באבל המשפחה של הרב עמי עולמי, השם ינקום דמו, באבלם של אשתו וחמשת היתומים, של כל חברי מושב עתניאל ושל כל בית-ישראל על קורבן נוסף שנפל לנו בהיותנו אחוזים בארצנו.

אדוני סגן השר, למרות האבל ולמרות דברים שנאמרו, אני חוזר ואומר, שלא נעשה אותה טעות, כפי שאחידים מאתנו עושים לפעמים, כאילו לשלוח אצבע מאשימה אל המחנה פנימה או נגד הממשלה או נגד כוחות הביטחון אשר הם חלילה אשמים בקורבן זה. לא כך הוא הדבר, ואני סמוך ובטוח, כי כוחות הביטחון לפחות משתדלים לעשות ככל האפשר כדי למנוע פיגועים, ובוודאי פיגועים הנושאים עמם קורבנות אדם.

אני פונה לממשלת ישראל; אין ספק שחלק מהמניעים של עושי הטרור, חלק מהמניעים האלה נובע מהעובדה שאנחנו נמצאים בעניינים מסוימים, שמיד אסביר אותם, בחוסר ודאות. אנחנו עצמנו אין אנו יודעים, וודאי אין אנו אומרים את הדברים בריש גלי, בפומבי ובביטחון.

אני מדבר על עובדה, לפי דעתי עובדה קיימת, לא נוכל לשנות אותה אף אם נרצה, ואנחנו גם לא רוצים לשנות אותה לדידי, מכיוון שזוהי עובדה, בין השאר, שהיא מבחן לשלום. והעובדה היא, שיהודים בחרו לגור בחבלי ארץ-ישראל ההיסטורית המובטחת, כל אחד לפי דרכו ומסיבתו. יש כאלה אשר הגורם הלאומי הוא שדחף אותם, או ההתיישבות או אפילו הגורם של הכדאיות, או הגורם הדתי. ברור לכולם, לאחר כל הסדר שיהיה, שעשרות אלפי יהודים ימשיכו לגור בחבלי ארץ-ישראל.

אדוני סגן השר, כבר היום ממשלת ישראל צריכה להגיד בפה מלא את האמת שכולנו יודעים אותה. והאמת היא, שיהודים ימשיכו לגור שם וממשלת ישראל לא מתכוננת בשום קונסטלציה שהיא להוריד עשרות אלפי יהודים, שהם עם קשה עורף במובן הטוב של המלה, ממקומות מגוריהם, מאותם מקומות אשר הם הכו בהם שורשים, הולידו וגידלו שם ילדים. יש מקומות שבהם קיים כבר דור שלישי. הסבים הגיעו לשם, נולדו ילדים ונכדים. הם בנו במקומות האלה את בתיהם, זרעו את השדות, הקימו מפעלי תעשייה, ואנחנו לא מתכוונים להוריד אותם משם, לפחות הרוב הגדול של העם היושב בציון; לפי דעתי, גם הרוב הגדול של ממשלת ישראל הנוכחית.

אבל, מה היא הבעיה? אנחנו לא אומרים את הדברים האלה לא לעצמנו ולא לאחרים. אנחנו לא אומרים בגלל איזה הסכמים שנכתבו באיזה מקום. שם נאמר שעל הדברים האלה ידונו בשלב השני. אני חושב שזוהי טעות טרגית, שלא ברצון, שלא במכוון, אבל היא מהווה גורם מסוים, גורם חשוב לפעולת הטרור.

לו היה הצד שכנגד יודע את האמת הפשוטה, שמאמת חיים זאת לא מזוז, וזה לא משנה מה היא דעתו של כל אחד מיושבי הבית הזה לגבי הזכות שלנו על ארץ-ישראל. אני מדבר על עובדת חיים שהיא קיימת היום.

הבסיס של הסכם כלשהו עם הפלשתינים הוא קבלת ההימצאות של כמיליון וחצי פלשתינים ביהודה, בשומרון ובעזה. זהו בסיס, וחייב להיות בסיס אחד נוסף, מובן, פשוט, ידוע לכול, שיש עובדת חיים של כ-120,000 יהודים שגרים גם כן במקומות אלה. ואז שאלת הביטחון היא שאלה שלנו, של כולנו, היא שאלה שנמצאת בבסיס של כל הסכם.

אני לא אומר שזה יחסל את הטרור, אבל זה יביא לבהירות, ראשית כול לנו לעצמנו, יביא לבהירות בעיני הפרטנרים שלנו, יביא לבהירות בעיני אלה אשר לא רוצים כל שלום שהוא, שאנחנו פה ואין להטיל ספק בהימצאות שלנו, בהשתרשות שלנו על-ידי רצח, על-ידי הריגות, על-ידי טרור. אני חושב שאת זה הממשלה כן יכולה לעשות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

נניח שהממשלה צריכה לתרום – אתם מוכנים לתרום לצבא את כל מה שדרוש לצבא, שכל בחור ישרת בצבא וייתן את חלקו על מנת לעמוד במעמסה?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אם זאת היתה השאלה האמיתית, לא שאלה של קנטור, אני מאוד מקווה שזו איננה שאלה של קנטור; תגיד לי, סגן שר הביטחון, בכנות, אנחנו מדברים על נושא רציני: אם אני אתן לך תשובה חיובית מעל במה זאת, האם אז אתה תשנה את המדיניות שלך, האם זה באמת תלוי בזה?

אדוני סגן השר, עשית לי את זה כבר פעם אחת בקריאת ביניים. אני שואל אותך ברצינות: אם אני אתן לך תשובה חיובית, האם אז אתה משנה את המדיניות? האם אז אתה תאמר? הרי אתה שואל אותי שאלה כדי לקנטר ולומר לי: אתה, חבר הכנסת רביץ, דיר באלכ, אתה תשתוק; אתה אל תדבר על ארץ-ישראל; אתה אל תדבר על ביטחון; למה? כי אני אתפוס אותך בזנב, כי חלק מהציבור שלך אינו משרת בצה"ל. אני שואל אותך: מה אתה עונה לחנן פורת, שהציבור שלו כן משרת?

יש בינינו ויכוח אידיאולוגי על קיומו של עם ישראל, כיצד עם ישראל צריך להיראות, האם עם ישראל חייב, לפי דעתי, להפריש חלק מבניו שיעסקו אך ורק בתורה ולא ישרתו בצה"ל. אני חושב שלשם כך אנחנו קיימים, ויש לנו ויכוח. אתה יכול לומר: אני לא מבין את הראש שלכם, אני לא מבין את התורה שלכם. אתה לא יכול, אדוני, עם כל הכבוד, לכרוך את השאלה הזאת או לגרום לכך שחלק מחברי הכנסת כאן בבניין הזה לא יוכלו להשתתף בוויכוח הציבורי, הלאומי, הפוליטי.

אם כך, אני אומר לך: אתה לא יכול להשתתף בוויכוח איך תיראה הרבנות הראשית, איך תיראנה המועצות הדתיות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת רביץ, אתה לא שם לב. סימנתי לך כמה פעמים שעליך לסיים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מסיים. אדוני סגן השר – אני מודה לך על ההיענות שלך, אדוני היושב-ראש – אני חושב שלא נאה ולא יאה מה שעשית כאן. אתה רוצה להתווכח על בחורי ישיבה, לדון בעניין – בבקשה. תעלה את זה באיזה פורום שאתה רוצה. אני מאוד מקווה שאני גם אצליח לשכנע אותך אידיאולוגית בצדקת הדרך הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת רביץ. רשות הדיבור לחבר הכנסת משה גפני באותו נושא: הפיגוע בדרום הר-חברון, והוא אחרון הנואמים בנושא הזה. לאחר מכן נעבור להצעה הבאה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף לתנחומים למשפחת הרב עולמי, השם ייקום דמו. נקווה שהטרור הזה שגורם לשפיכות דמים נוראה ייפסק.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר שלא לגופו של עניין, אני בכלל לא הגשתי הצעה לסדר-היום בנושא של הפיגוע בדרום הר-חברון. אני רוצה לקרוא לחברי הכנסת מהי ההצעה שכן הגשתי.

אני פניתי אל יושב-ראש הכנסת וביקשתי להעלות על סדר-יומה של הכנסת לדיון דחוף את הנושא: התבטאות הרמטכ"ל בעניין פינוי נצרים ומעשי הטרור. בדברי ההסבר אמרתי: הרמטכ"ל התבטא אתמול בישיבת הממשלה, כי התבטאויות שרים בזכות פינוי העמדה בנצרים מגבירות את הסכנה לפיגועי טרור, שכן המחבלים מתעודדים מדברים אלה. על הכנסת לדון בדחיפות בנושא זה ובמשמעותו.

אני רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, מתקיים דיון בוועדת הכנסת היום ואתמול, דיון כבד על כל נושא ההצעות הדחופות לסדר-היום. מאשרים הצעות דחופות, בהיקף רציני, שאין להן שום קשר למה שעומד על סדר-יומה של המדינה, והכנסת מתבזה, הכנסת ריקה. במה שנוגע לסגן שר הביטחון – הוא נמצא, במקרים רבים סגני שרים או שרים אינם נמצאים. אנחנו מאוד מתבזים בעניין הזה. זאת אחת הדוגמאות שנשיאות הכנסת, עם כל ההערכה והכבוד, עשתה פה דבר שאין לו קשר. אני חושב שהתבטאות הרמטכ"ל היתה דבר חמור.

לצערי הרב, לצערנו הרב, הפיגוע בדרום הר-חברון הוא נושא שהפך להיות נושא שבשגרה. נורא ואיום מה שאני אומר, אבל זה מה שקורה. מה שלא בשגרה זו התבטאות הרמטכ"ל ולאחר מכן התבטאויות השרים. זה דבר חמור, ואותו ביקשתי להעלות, לא את נושא הפיגוע בדרום הר-חברון.

חברי, חבר הכנסת אברהם רביץ, העלה את הנושא של הפיגוע בדרום הר-חברון, וכל מה שהוא אמר מקובל עלי ואני יכול לרדת מהדוכן. אני חושב שצריך לשנות את השיטה, זו שיטה מעוותת, שאולי היתה נכונה פעם, כאשר לא היו פריימריס, ולא היתה טלוויזיה, שכולם צריכים לעלות ולדבר. היום זה לא נכון, וצריך לשנות את סדרי הבית. זאת ההזדמנות הלא-חגיגית שאני מוצא לנכון, מכיוון שהיום זה עומד על סדר-יומה של ועדת הכנסת, עם דיונים ארוכים וכבדים. אני מקווה שלא תהיה פה שאלה של קואליציה ואופוזיציה וישנו את הסדרים האלה.

בזה סיימתי את נאומי. אעלה בקצרה נושא שכן רציתי להעלות. יש לי הרושם שבשביל הממשלה, או על כל פנים אחד משריה, לא חשוב מה העובדות אומרות, לא חשוב מה קורה בשטח, העיקר הוא

תהליך השלום. יש שלום או אין שלום – זה לא חשוב. יש פיגועי טרור או אין פיגועי טרור – זה לא חשוב.

אני מתייחס לדברי הרמטכ"ל, שהוא החייל מספר אחת במדינת ישראל. אני מקווה, אדוני סגן שר הביטחון, שלא תאמר שאסור לי לדבר על כך, מכיוון שאני מייצג מי שהם חיילים, אבל בצבא השם. הם משבט לוי, ואילולא היו לומדים תורה, אני לא יודע לאן היינו מגיעים; לא היום, לפני 2,000 שנה, לפני 3,000 שנה. הם כן חיילים, הם כן משרתים בצבא. האם אתה תעז לומר זאת לחבר כנסת ערבי, שהוא נגד המדינה, נגד הצבא, נגד הכול? אנחנו כן משרתים בצבא, בזכותנו נמנעים אסונות. כך אנחנו מאמינים כיהודים, ואתה יודע זאת, אדוני סגן השר.

לגופו של עניין, בא הרמטכ"ל, שהוא החייל מספר אחת במדינת ישראל, ואומר שהדיבורים על פינוי נצרים הם עידוד למחבלים. באים שרים ואומרים: אל תבלבל לנו את המוח עם עובדות, אל תבלבל לנו את המוח עם הנושא של עמדות ביטחוניות ממדרגה ראשונה. אנחנו סומכים שהרמטכ"ל הוא הראשון שצריך להבין בנושא ביטחון. הוא בא ואומר, אז עונים לו שאלה התבטאויות פוליטיות.

אדוני סגן שר הביטחון, מתקבל הרושם שיש היום מצב שבו לא כל הממשלה, אבל יש שרים בכירים, בעיקר מהשמאל, שאותם העובדות לא מעניינות, גם אם יוגברו פיגועי הטרור. לא, חלילה, שלא אכפת להם שפך דם יהודי, את זה אני לא אומר, אבל לא אכפת להם מבחינת היעד. הרי זה נראה דבר מטורף, הרי אני רוצה שלום. מעניין אותם תהליך השלום, ולא חשוב מה יקרה בשטח. שהרמטכ"ל יאמר מה שהוא רוצה, שההערכות המודיעיניות והביטחוניות יהיו הפוכות ממה שהממשלה עושה – זה לא משנה. שיוגברו הפיגועים, שיישפך דם יהודי וערבי – העיקר יש תהליך שלום ויש פרס נובל.

זה הנושא שצריך היה לעמוד על סדר-יומה של הכנסת. אנחנו מייצגים כאן את העם, אנחנו, כל הנבחרים מימין ומשמאל, דתיים וחילונים, חרדים וערבים. אני לא עושה הקבלה בין אחד לאחר. הנה אומר הרמטכ"ל את מה שהוא אומר, ויש פיגוע. הרי אני חייב להיות צמוד לתקנון, הרי צירפו אותי לנושא הפיגוע בדרום הר-חברון. יש פיגוע שבוע אחר שבוע, יש הערכות מודיעיניות, יש הערכות ביטחוניות, יש דיונים ויש דיבורים – ואת השרים לא מעניין דבר.

אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקש לתת את הדעת על העניין הזה. זה דבר חמור, והוא בנפשנו, נושא של פיקוח נפש ממדרגה ראשונה, קיומו הפיסי של העם היהודי. אי-אפשר לתת לכמה שרים, שנכנס להם לראש ג'וק שנקרא תהליך שלום, לרוץ עם זה כל הזמן. צריך להפסיק עם העניין הזה ולחשוב ברצינות. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

הצעה לסדר-היום

הסכם העקרונות בין ישראל לפלשתינים – לאן?

היו"ר ס' טריף:

אנחנו נמשיך בהצעה הבאה לסדר-היום, מס' 5401, שכן סגן שר הביטחון יענה על שתי ההצעות ביחד. "הסכם העקרונות בין ישראל לפלשתינים – לאן?", של חבר הכנסת אורי אור – בבקשה.

אורי אור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גפני, אני בהחלט חושב שהזמן שעבר מאז ספטמבר 1993, כאשר נחתמו הסכמי העקרונות באוסלו, והזמן שעבר ממאי 1994, כאשר נחתמו הסכמי קהיר, מחייב לבחון את ההצלחות והכישלונות ולהסיק מסקנות; להסיק מסקנות בשני הצדדים, גם בצד הישראלי וגם בצד הפלשתיני. הסקת המסקנות שלי, חבר הכנסת גפני, היא של אדם שרוצה להמשיך בתהליך לא תהליך, אלא באמת כדי לייבש אותה ביצה שכולנו חרדים ממנה, שבה צומח הטרור.

מי שמציע להפסיק את התהליך אין לי סיג ושיח אתו. לא התהליך חשוב, חשובה לי התוצאה. אבל אני בהחלט חושב שצריך לבחון, ואני בהחלט מסכים עם הדברים שנאמרו פה, שהטרור הוא זה שיעצור את התהליך, ולא משנה איזו ממשלה תהיה. אם הממשלה זרועות הביטחון, הפלשתינים, הירדנים, המצרים וכל אלה שחתמו אתנו על בריתות כאלה או אחרות, אם אנחנו יחד לא נפחית אותו טרור קיצוני, לא יהיה פה שום הסדר. לכן, יש להסיק מסקנות ולא להיבהל משום מסקנה.

בואו לא נגיד כל הזמן רק מה יאסר ערפאת צריך לעשות; הוא צריך לעשות הרבה דברים. בואו נגיד מה אנחנו, לדעתי, צריכים לחשוב ולהסיק.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

בינתיים רק אנחנו עושים. ערפאת עוד לא עשה כלום.

אורי אור (העבודה):

אני לא מגן על ערפאת. אמרתי, גם הוא צריך לעשות, גם אנחנו צריכים לעשות חלק מהדברים, בשביל השלום עצמו, לא בשביל התהליך.

משה פלד (צומת):

הוא שחרר את כל העצורים.

אורי אור (העבודה):

אתה רואה, הנה סייע לך חבר הכנסת פלד. הטרור בהחלט גורם חשוב מאוד. דבר ראשון, המשך המלחמה בטרור בכל האמצעים, בכל המקומות ובכל הדרכים. יש לברך על ההישג של זרועות הביטחון אתמול, שעשו עבודה קשה וחשפו חלק גדול ממבצעי הפיגועים האחרונים; חשפו חלק, לא את כולם. הם מבצעים את פעולתם, וצריך להודות להם גם מעל במה זאת, בצד השתתפות של כולנו עם משפחות נפגעי הטרור שלנו, כולל השבוע בדרום הר-חברון – ידידנו הרב עולמי, זיכרוננו לברכה.

אנחנו צריכים להסיק מסקנה שצריך ללכת לבחירות ביהודה ובשומרון. אבל פה גם הפלשתינים צריכים להבין, שלא יכולים להיות שינויי פריסה. אפשר לצאת ליום-יומיים תוך כדי הבחירות. אבל בתהליך כזה, היום המצב לא בשל לצאת מאזורים מרובי אוכלוסין, בתהליך הבחירות. אבל הבחירות חשובות מאוד.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אורי אור (העבודה):

אילו היית פה בתחילת דברי – הרי אני אמרתי שמה שחשוב לי זה המשך התהליך. אני חושב, שאם הטרור הזה יימשך לא יהיה שום תהליך. אני חושב שהוצאת צה"ל היום ממרכזי אוכלוסייה גדולים תגביר את הטרור ותעצור את התהליך. אני רוצה שתהיינה בחירות, ואני חושב שהבחירות חשובות, ראשית, לביסוס ההנהגה הקיימת, ושנית, חשוב לכולנו לדעת, פעם אחת ולתמיד, מי נגד ההסכם ומי בעד ההסכם. להערכתי ולהערכת רבים אחרים, יש רוב לתומכי ההסכם גם ברצועת-עזה וגם ביהודה ובשומרון. אבל כאשר יהיה לזה ביסוס דמוקרטי, זה יחזק את אלה שתומכים.

דבר נוסף, אני חושב שבחירות חשובות, כי הן ייתנו הרגשה של שיתוף ליותר אנשים פלשתינים, שעד היום חלקם לא מרגישים חלק מן התהליך.

לכן הייתי קורא להנהגה הפלשתינית לבצע את הבחירות, גם לא לשנות את פריסת צה"ל כרגע ולא להעמיד את זה כתנאי.

חנן פורת (מפד"ל):

יש לי שאלה. מה יהיה אם יתברר לך שיש רוב למתנגדי ההסכם?

אורי אור (העבודה):

להערכתי, עצם כניסתו של ה"חמאס" לבחירות זו הכרה בהסכם אוסלו, כי ה"חמאס" נגד הסכמי אוסלו. אם ה"חמאס" ייכנס כמפלגה ויהיה מוכן לדבר אתי ולקבל את הסכמי אוסלו, בבקשה; אם לא, זה אכן יכול לעצור את ההסכם.

השאלה של חבר הכנסת פורת נכונה – אם יתברר בבחירות שיש רוב לאנשים שאומרים להפסיק את המשא-ומתן. באין שיחות ייעצר ההסכם, לא יתקדם ההסכם, לצערי הרב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

זה מה שחבר הכנסת פורת רוצה, זה לא מה שקורה במציאות.

אורי אור (העבודה):

אבל זו עוד סיבה מדוע כדאי לקיים בחירות, כי כל הזמן אנחנו שומעים הערכות מהערכות שונות. אני קורא את ההערכות שאני קורא, אתה קורא את ההערכות שלך. ההערכות אומרות שיש רוב לתומכי ההסכם. בואו נבחן את זה בשטח. בואו נחזק את ההנהגה, אבל אסור להעמיד את זה כתנאי לשינויי פריסה של צה"ל, כי הטרור עלול להתגבר וזה יטרפד את כל התהליך.

אבל גם ממשלת ישראל צריכה לחשוב פעמיים ולצמצם נקודות תורפה תוך כדי מלחמה בטרור. אני לא רוצה לצייר מפות, אבל אני חושב שממשלת ישראל, לו היתה באה היום לעם ואומרת: בואו נוריד כמה נקודות קטנות ונעביר אותן לריכוזי התיישבות גדולים, שעליהם אנחנו יכולים לשמור, שאותם אנחנו יכולים לפתח, והם לא ייצרו פיתוי, הם לא ייצרו אפשרויות טרור נוספות, אינני אומר שזה יכול להוביל לניצחון במלחמה בטרור, לא, זה יכול להקל על כל זרועות הביטחון את צורת הלחימה.

משה פלד (צומת):

זו הסיבה לטרור?

אורי אור (העבודה):

לא אמרתי שזאת הסיבה, ודאי שלא. חזרתי ואמרתי שלוש פעמים שזאת לא הסיבה לטרור, אבל אם מישהו חושב שצה"ל יוכל להמשיך לאורך זמן במלחמה בטרור כפי שהיא נראית היום, בפריסה כל כך גדולה של יישובים, אני אומר לכם שהוא טועה.

לכן, ביטחונית, כל אלה שדיברו פה יפה מאוד שהם רוצים להדביר את הטרור ורוצים להילחם בו, בואו נקצר את הקווים, נראה מה טוב, מה חשוב, מה הוא ריכוז ההתיישבות שאני יכול להבטיח אותו ומה מפריע לי בשמירה. זה חלק מסיוע למלחמה בטרור.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ס' טריף:

אני רוצה להזכיר לך, חבר הכנסת ורדיגר, חבר הכנסת אורי אור לא משיב בשם הממשלה. יש לו הצעה לסדר-היום, לכן תנו לו לדבר. אחר כך תשאל את סגן הביטחון ותתווכח.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הוא אומר דברים של טעם, אני רוצה להבין אותם. הם מאוד חשובים. אני שואל, האם אתה מתכוון לריכוז בהסדר קבע או בהסדר ביניים?

אורי אור (העבודה):

לא. כרגע אני מדבר כחלק מהסדר ביניים, אני לא מדבר על הסדר הקבע. אני הבהרתי פה דבר חשוב מאוד. רבותי, מבנה ההתיישבות שלנו לא יכול לאפשר לנו היום שינוי פריסה של צה"ל, כי אנחנו רוצים להגן על האנשים שלנו. את זה אני אומר לפלשתינים. מצד שני אני אומר לנו, לעצמנו, בואו נקבל גם אנחנו החלטות מסובכות, בואו נראה איך אנחנו מתכוננים, תוך כדי הסדר הביניים, תוך כדי המשא-ומתן הזה שהוא קשה מאוד, ויש לנו חילוקי דעות רבים עם הפלשתינים, לצמצם את הקווים ולהגביר את יכולת הלחימה שלנו בטרור. כי ככל שיש לך נקודות תורפה רבות יותר, מלחמתך קשה יותר. זה הדבר שאני מציע. אמרתי: בואו נבדוק את סידורי הביטחון. הסכמי אוסלו וקהיר – בואו נשוב ונראה במה שגינו ומה אפשר לתקן.

דוגמה נוספת שאני יכול לתת לך, סידורי הביטחון באזור נצרים או בכפר-דרום, שחתמנו עליהם בהסכם קהיר, הם מתבצעים ויש בעיות טכניות בביצוע שלהם. לדוגמה, רוחב המוצב, רוחב העמדה, איזה שטח משני צדי הציר אתה יכול לאבטח. ההסכמים לא קדושים. בואו נשב יחד, שני צדדים שרוצים ללכת קדימה, לא רוצים לעצור את התהליך, ונשפר אותם. זאת כוונתי.

חנן פורת (מפד"ל):

אתה מציע לפנות כמה יישובים ערביים בלב אוכלוסייה – – –

אורי אור (העבודה):

יכול להיות. אבל כרגע אני נכנס להסכמי אוסלו וקהיר ולא נכנס לנושא של יישוב ערבי זה או אחר. זה יבוא בהסדרי הקבע, לדעתי. בואו לא נקדים. זה עניין של הסדרי הקבע.

חבר הכנסת חנן פורת, הרי הוויכוח ביני לבינך ידוע. אני מחפש דרכים לקדם את התהליך, לא כההליך, ולהגיע להסכם כזה שיאפשר לנו לקבל תמיכה בעם, ויאפשר לפלשתינים לחזק את השלטון שלהם ולקבל תמיכה.

משה פלד (צומת):

על איזה עם אתה מדבר?

אורי אור (העבודה):

אני אומר, שצעדים אמיצים כאלה דורשים החלטות אמיצות משתי ההנהגות, גם מצד ערפאת להמשיך להילחם נגד אותם גורמים שמתנגדים לו בכל הדרכים, וגם מצד ממשלת ישראל, לבחון פעם נוספת מה ניתן לביצוע ומה לא. דשדוש במקום, במלחמה כמו שהיא היום בטרור, גם יעצור את התהליך, גם יביא לאי-אמון אצל שני העמים שחיים פה, ולא יביא לשום הסכם. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני סגן שר הביטחון, אני מזמין אותך להשיב על ההצעות לסדר-היום.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש כמה נושאים שאני רוצה להתייחס אליהם באופן יותר פרטני, ואחר כך לשאלה הבסיסית שהתעוררה פה, שקשורה לתהליך השלום.

ובכן, היתה פה התייחסות לרמטכ"ל, העיתונות והכנסת. כשהרמטכ"ל מדבר בוועדות הכנסת הוא איננו מדבר אל הציבור אלא לכנסת. אותו דבר כאשר הוא מדבר בישיבות ממשלה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

איך זה מגיע לציבור?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מגיע, עובדה היא שזה מגיע. לא הרמטכ"ל מפרסם את זה לציבור.

לעתים לא מעטות הציטוטים אינם מדויקים. אביא לכם שתי דוגמאות, אחת מהשבוע שעבר. לטוב או לרע, הייתי בדרום-אפריקה בשליחות המדינה; אני מקווה שלטוב. והנה בעיתון מופיעה כותרת – גור: ישראל מודעת לפעילות אסלאמית עוינת בגבול ברזיל. ממשלת ישראל וכו', כך אמר אתמול סגן שר הביטחון בכנסת. ציטוט.

הבוקר, בשאילתות פה אמרתי, שלאור ההערות שנשמעו אני אבקש לבחון דברים מחדש בקשר לפעילות פוליטית. שמע ראש הממשלה ברדיו: סגן שר הביטחון אמר שניתנה הוראה להפסיק את חלוקת הסופגניות. עוד לפני שפתחתי את הפה על הסיכום הסופי. זהו.

למה אני אומר את זה – כי מדי פעם עולות פה שאילתות, עולים נושאים, עולים על רמטכ"ל בלי שיש כלל ביסוס.

אני מבקש מחברי הכנסת בעניין הזה, כאשר זה נוגע לרמטכ"ל – וזו הנקודה השנייה – חובתו כאיש צבא מספר אחת להביע את דעתו כפי שהוא רואה אותה, כאיש צבא מספר אחת, גם בממשלה וגם בוועדות הכנסת, כאשר הוא נקרא לכך.

על-פי כל חוקי הדמוקרטיה – חבר הכנסת גפני, איפה הוא? – הממשלה איננה חייבת לקבל את דעת הרמטכ"ל. על איזו דמוקרטיה אנחנו מדברים? זה בחירות פוליטיות? חברי הממשלה חייבים לקבל את דעת הרמטכ"ל בנושאים מדיניים? איזה מין דבר זה?

אני יכול לומר לכם מניסיוני – ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, באחד הדיונים, הוויכוחים אם אתם רוצים, אמר לי: תפסיקו לעסוק בעניינים מדיניים.

מה זה בדיוק עניינים מדיניים ועניינים אסטרטגיים? מי שיושב בתפקיד הרמטכ"ל, מי שיושב בתפקיד ראש הממשלה והממשלה כולה, הם מחליטים.

אגיד לכם יותר מזה. במטה הכללי יש לא רק דעה אחת בנושאים שונים. אין מצב של דעה אחת. יש מטה כללי. לא ראש ממשלה אחד הביא לממשלה לא רק את דעת הרמטכ"ל אלא גם דעות אחרות.

אלא מה? כל גוף פוליטי עושה שימוש כשנוח לו: הרמטכ"ל אמר, או ראש אמ"ן אמר, או סגן ראש אמ"ן אמר.

אני חושב, שמדינה שרוצה להיות אחראית לעצמה, אסור לה להיגרר לדיונים מסוג זה. צריך לאפשר למטה הכללי להביע את מגוון הדעות המקצועיות בפני הדרג המדיני, ואך ורק הדרג המדיני מחליט. לפעמים הוא מקבל דעה זו או אחרת ולפעמים הוא איננו מקבל. והדוגמאות לכך רבות.

לכן, אי-אפשר לבוא בשום טענה, קודם כול כי אף אחד לא בטוח שהציטוט נכון. שנית, אי-אפשר לבוא בטענה שהממשלה לא קיבלה את עמדת הרמטכ"ל. זה קרה לא אחת. זה מאושיות הדמוקרטיה. הממשלה לא יכולה להתעלם, בשום פנים ואופן, לא רק מהרמטכ"ל אלא מהמטכ"ל. לשמחתי, אני חושב שברוב המקרים החשובים כך נהגו עד היום ממשלות ישראל לסוגיהן.

נקודה נוספת, חברי הדתיים, בנוגע לשירות בצבא. כרמטכ"ל אני בדקתי את הסוגיה הזאת לעומק והגעתי למסקנה ברורה, שאין שום הצדקה שתלמידי הישיבות לא ישרתו בכלל. נפגשתי עם עשרות מנהיגים דתיים אמיתיים, בישיבות, רבנים אחרים, שמעתי, כי הנקודה היתה חשובה אחרי מלחמת יום הכיפורים. בצד העקרוני עלתה שאלת חלוקת הנטל.

אני מבין היטב את הנקודה של המסורת היהודית והצורך לשמור על הדת היהודית. אני בטוח, חבר הכנסת רביץ, שאפשר למצוא פתרון לשתייהן. זו אמונתי. אני אומר את זה, כי יש, ברוך השם, בעם ישראל אנשים דתיים המשרתים בצבא ולומדים תורה. הלוא אני לא ממציא דבר, אני רוצה לומר לך שמבחינה טכנית אפשר למצוא הרבה פתרונות, לאו דווקא ישיבות ההסדר, אבל ישיבות ההסדר הן דוגמה אחת, שפעלה מצוין.

לא אני צריך לשפוט אם אדם דתי אחד הוא דתי יותר או פחות מהאחר, זה לא תפקידי ולא בסמכותי, וגם לא אם יהודי אחד הוא טוב יותר או פחות מיהודי אחר. אני גם לא שופט אם איש זה או אחר לוחם יותר טוב או פחות טוב. אבל אני בטוח שבמדינה קטנה כמדינת ישראל מוכרחים למצוא את הדרך להומוגניות השלמה, גם באחריות. מי שמשלם מסים יש לו דעה, זה אל"ף-בי"ת. כשעוסקים בענייני ביטחון שהם נושאים של מלחמה ושלווה, ולצערנו הרב גם דם, מוכרחים להשתדל למצוא דרכים של שיתוף, ואין הדבר צריך לפגוע בלימוד התורה. זאת דעתי לא מעט שנים, כי חקרתי ובדקתי אותה לעומק. אני יודע שיש דעות אחרות.

חברי הכנסת, מדוע הצליחו המכבים – אנחנו בחג החנוכה – ולמה פרץ מרד המכבים? כי הגיעו מים עד נפש. היוונים הוציאו לנו את הנשמה בכול, גם בצד הרוחני וגם בצד הפיסי. גם לא נתנו ללמוד תורה וגם השמידו את הכרמים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

המתיוונים חיו אז לא רע.

משה פלד (צומת):

גם היום הם חיים די טוב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת רביץ, בדבריו אמר חבר הכנסת בא-גד משהו גם לגבי המתיוונים. אני קיוויתי שזה ירד, אבל אתה חזרת והעלית. מה הכוונה, "המתיוונים"? אני מתיוון?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אז המתיוונים חיו טוב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

מה זה "אז"? אנחנו מדברים על היום. חבר הכנסת בא-גד דיבר על המתיוונים של היום. מי הם? אני?

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה לא מתיוון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

למה אני לא? למה אני לא?

יוסף בא-גד (מולדת):

מתיוונים הם אלה שכופרים בעיקר ואוכלים חזיר. אתה לא מהם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מודה לך מאוד. כבר קיבלתי הכשר כזה בזמני בירושלים, מהרב שלמה גורן, זיכרונו לברכה. אני שמח על החיזוק האישי שקיבלתי. אבל אני בכל זאת מציע לך שלא להשתמש במונח הזה היום.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מי שרוצה להכניס כאן תרבות אחרת ולא תרבות יהודית, שהיא תהיה אבן היסוד לקיומנו, הוא מתייוון.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גם תרבות חילונית היא יהודית.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת רביץ, זה בוודאי לא הנושא היום. אני רק מזהיר מהאינטונציות שיכולות להשתמע – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גם המתייוונים היו יהודים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מתייוונת?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אולי. אני לא יודע, תבחני את עצמך.

היו"ר ס' טריף:

סליחה, סליחה. הדיון הזה יהיה אחר כך. יש לנו חילוקי דעות בעניין זה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

— — —

היו"ר ס' טריף:

גם לי יש דעה בעניין מתיוונים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת רביץ, תקשיב, כי אני לא רוצה לצטט לא-נכון, כאשר חבר הכנסת בא-גד אמר לפעול נגד, הוא אמר משהו והוסיף ואמר "והמתיוונים". אני קיוויתי שאלחם על המונח — — —

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בעד קירוב כל אדם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יפה. אז אני מציע לכולנו להיזהר במונח הזה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אמרתי שזו שיטת — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע להיזהר, כי האינטונציות העכשוויות עלולות להיות לא סימפתיות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לקרב כל אדם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברי הכנסת, מהמשך דבריו של חבר הכנסת בא-גד, תקשיב לי היטב, אפשר היה מהר מאוד להגיע לתפיסת העולם של מצדה. אני מזהיר את עם ישראל: אין לנו שום סיבה בעולם לדבר בלשון של מצדה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היהדות נגד התאבדות.

סגן שר הביטחון מ' גור:

א. אני שמח שאתה אומר את זה; ב. אני מדבר ברמה לאומית. אין לנו שום סיבה להגיע למצב של גבורת מצדה. אנחנו, ברוך השם, בתהליך של בנייה, בתהליך של התעצמות, בתהליך של כוח. למה לפתח בתוכנו פתאום תפיסות עולם של מי יודע איפה אנחנו נמצאים, שכאילו כל רגע עומדים, חס וחלילה, להשמידנו?

אני יכול להגיד לכם, שלא זה המצב. ולכן, נא להיזהר גם מהחדרת רוח של תבוסתנות, שיכולה להביא בעקבותיה גם לגבורת מצדה, אבל היא מביאה גם לחורבן. ותאמינו לי, אני מכיר את יחסי הכוחות ואת הגישה ליחסי הכוחות הצבאיים; אנחנו בסדר.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה עם — — —

סגן שר הביטחון מ' גור:

אל תעמוד אתי על מספר קורבנות, אני מבקש ממך, חבר הכנסת בא-גד.

אני מייד מגיע לנקודה הרביעית.

היום יום הזיכרון לחברנו, גם חבר כנסת וגם שר וגם רמטכ"ל וגם לוחם, חיים בר-לב. היום נערך דיון אסטרטגי במקום אחר, אבל במה היה כוחו הגדול של חיים בר-לב? בכוח העמידה, ביכולת לראות את הטוב מעבר לרע. גם כאשר אנשים היו במצב רוח מדוכדך ביותר במלחמת ההתשה, עמד חיים בר-לב, כמו נר חנוכה, עם אמונה שאנחנו על זה נתגבר. והיו אז ימים קשים ביותר. אני אמרתי שלא נעסוק בסחר דם, ולא נעסוק במספרים.

יהושע מצא (הליכוד):

ראש הממשלה עסק לפני יומיים במספרים, בסיעת העבודה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

שוב ציטוטים, אני לא יודע באיזה הקשר ולכן לא אתייחס לעניין. אני מתייחס אל הנושא כנושא מהותי. המלחמות היו בזמן כהונת כל הממשלות, והטרור קדם לכל הממשלות. הוא לא התחיל עם הממשלות, הוא רצה למנוע ממשלות.

חנן פורת (מפד"ל):

אבל טרור שהולך וגובר, זה לא רלבנטי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מציע לחברי הכנסת לקבל את רוחו של בר-לב, מבחינת כושר העמידה וראיית העתיד הטוב.

ועכשיו אני רוצה לעבור לנושא המרכזי, והוא תהליך השלום. חברי הכנסת, בביקור האחרון שלי באפריקה שוחחתי, בין השאר, עם מנהיגים לבנים ושחורים שם, גם על הבעיות שלהם וגם על הדרך שבה הם רואים את הבעיות שלנו. קיימתי שיחה ארוכה עם הנשיא לשעבר, מר דה-קלרק, שהוא סגן הנשיא היום, על נושא אחד: איך ולמה הגעת להחלטה שאליה הגעת. אני העליתי את השאלה הזאת בפני שר הביטחון שלהם, שר ההגנה, שהיה אחד מראשי המחתרת עד לבחירות, עד לכינונה של הממשלה הנוכחית.

כמובן, לא אצטט אף אחד מהם. אני רוצה רק לומר לכם, שהם הגיעו למסקנה – כל אחד בסביבתו ומטעמיו, כתוצאה מראיית המתרחש בעולם ומההבנה ממה העולם היום סובל או לא סובל – שהם מוכרחים להגיע להבנה. הם נוכחו לדעת, שההרגשה הזאת מקננת בסתר לבם של חלק גדול מתומכיהם. ולכן כל אחד מצדו היה מוכן להגיע להסדר. ואני רוצה להזכיר לכם, שהמאבקים ושפיכות הדם נמשכו שם עד ליל הבחירות.

אני שאלתי שאלה, שמבחינתנו היא מרכזית: האם אפשר היה להעריך שהמאבקים הפנימיים ייפסקו. ונאמר לי, ויכולתי להבין מאנשים רבים, שזו אכן היתה הרגשתם. לכן הם חשבו, שהדרך הנכונה היחידה היא לנסות להגיע להבנה.

מובן שאין מקרה אחד דומה למשנהו, ואנחנו – בדרכנו. אבל צריך להזכיר את העובדה הפשוטה, שלמעלה מ-50 שנה היה טרור כאן, בזמן של כל הממשלות, בכל סוגי המדיניות, והמאבק בין העמים לא פסק. זה לא היה קשור באישיות כזאת או אחרת וגם לא בתנועה כזאת או אחרת. זה היה קשור בעימות בין העמים. והשאלה שעומדת היום היא, האם יכולה להיות דרך שבה כל עם ילך בדרכו ובכל זאת תיפסק שפיכות הדמים; האם צריך לנסות את דרך השלום, ולא בשביל תהליך השלום עצמו, אלא בשביל המטרה שהיא השלום.

האמינו לי שאני ער ורגיש לשפיכות דמים כמו כל אחד מכם. אני זוכר שנפלו לידי קורבנות בסוג כזה של מלחמות ובסוג אחר של מלחמות, ופעם כבר סיפרתי פה שאותם צנחנים שהיו אתי ועם חנן פורת בירושלים, כאשר בפעם הראשונה היו בתעסוקה מבצעית בבקעת-הירדן כאשר חוליות מירדן חדרו פנימה לארץ, הם שאלו אותי: המפקד, מה קורה כאן? הם באים, אנחנו הורגים אותם; הם באים, אנחנו הורגים אותם. מה נותן להם את הכוח הזה? אותם אנשים שנלחמו בחירוף נפש בירושלים אמרו: רגע, אולי הם מאמינים בצדקתם. אנחנו חושבים שאנחנו חזקים מפני שאנחנו מאמינים בצדקתנו. אבל אולי גם הם מאמינים בצדקתם, וזה הדבר שנותן להם את הכוח. אני מדבר על אותם אנשים, ומותר להם לשאול שאלות. אבל ממשלה צריכה גם לתת תשובות.

אם ממשלה חשה שיש למדינה עוצמה ולצבא שלה יש יכולת, מה רע להסתכל גם על הצד הזה, של השלום? ואי-אפשר להתמקח כל יום על המחיר. האם היינו ממשיכים לבנות את המדינה אם בכל צעד שלה היינו עושים ספירת קורבנות? על מה אתם מדברים? לא סתם הזכרתי את מלחמת ההתשה ואת מכתב השמיניסטים לגולדה מאיר ראש הממשלה. עד מתי? בשנים 1969 ו-1970 זאת היתה השאלה: עד מתי נמשיך להיפגש ליד האנדרטאות? ולמעוזים שלנו היו צריכים להביא נמרים מתנדבים.

חברי הכנסת, היו ימים קשים בישראל, והתגברנו עליהם. אז מה הוא חשבון הדמים היומי שעושים אתנו כאשר אנחנו מנסים לצאת מהמבוך הזה ולהגיע למצב של דו-קיום בשלום? נכון, הוא קשה, הוא מסובך, הוא עולה דם. לא עושים כל יום את החשבון הזה. השאלה היא אם מדינת ישראל תוכל ואם היא רוצה לחיות בשלום.

יוסף בא-גד (מולדת):

ואם הצבא יקבל פקודות מתאימות.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אפשר לשאול שאלה אחת?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו לא מקבלים פקודות מאף אחד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל צריך לתת לצבא את הפקודות המתאימות, תגובות – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי, חבר הכנסת בא-גד, אין בעולם המודרני מצב שבו צבא מקבל אישור מהדרג המדיני, יד חופשית. האחרון היה הגנרל מקארתור, וטרומן העיף אותו. כי מקארתור, שהיה גיבור חמש שנים קודם לכן, לא הבין שאחרי מלחמת העולם השתנה העולם. כל מבצע, אפילו הכי קטן – תשאל את ראש הממשלה לשעבר שמיר – הוא היה מאשר. כל מעבר גבול הוא היה מאשר כראש ממשלה. בעולם המודרני אין צבא שמחליט בעצמו. אין מדיניות שבה אומרים לצבא: תעשו את מה שצריך. מה זה, הצבא ינהל את המדינה? את הצבא מנהלת ממשלה עם תפיסת עולם. ואם הצבא לא יכול לעמוד בזה, שיתפטר. זכותו וחובתו להביע את דעתו בפורומים הנכונים, גם כשזה לא מתאים לדעת הממשלה. אבל אוי ואבוי אם משתמשים בזה לרעה. אבל שחס וחלילה לא יעלה על הדעת שהצבא הוא המחליט על מדיניות. לכן, אין דבר כזה שנותנים לצבא לעשות את מה שהוא מבין. הממשלה תחליט. הכול עניין למדיניות. ולפי דעתי, המדיניות לנסות להגיע לשלום – היא הנכונה.

חנן פורת (מפד"ל):

מהי תשובתך לגבי הוצאת צה"ל ממרכזי ערים – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני אומר את הדברים בפורומים המתאימים. חבר הכנסת חנן פורת – – –

חנן פורת (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

הוא אומר שהוא משיב לך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת חנן פורת, יש דברים שזכותה של הממשלה לקבל לגביהם החלטה. זכותה של הכנסת לבקר ולוודא את ריבונותה על הממשלה. אבל ההחלטות נעשות בפורומים המתאימים, ולא בינך לביני במליאת הכנסת.

יוסף בא-גד (מולדת):

מהי תשובתך על נסיעות ברכב פרטי?

סגן שר הביטחון מ' גור:

לכן, אני לא אכנס עם איש מכם לנושא שנתון להחלטת ממשלה.

מכיוון שאנחנו חוזרים על הדיון הזה כל שבוע, אני מציע שיסתפקו בדברי התשובה, כי בלאו הכי שום פתרון אחר לא ירז את הדיונים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך מאוד.

בכל זאת, יש לנו הצעה אחרת, של חבר הכנסת דראושה, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה, דקה. אחר כך ניגש להצבעה בנושא הזה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, סגן שר הביטחון, חברי הכנסת, אותם חברי כנסת שיצאו בביקורת על הממשלה רצו לנצל אירוע טרגי, כאוב, אבל הם רצו בעצם לקטול את תהליך השלום. מתוך התנגדות מסיבית להסכם אוסלו או לכל הסכם אחר של שלום באזור הזה, הם עלו על הסכם השלום ורצו להתנגד טוטלית לכל אפשרות של דו-קיום יהודי-ערבי באזור הזה והשגת שלום בהתקדמות תהליך השלום.

אני חושב שחבר הכנסת חנן פורת פעל בצורה הגרועה ביותר כאשר הוא ניצל את ההזדמנות הזאת כדי לתקוף את תהליך השלום ולתבוע את הפסקתו. אני חושב שצריך להמשיך בתהליך השלום למרות כל האסונות, למרות כל הבעיות שעומדות היום בדרך להשגת השלום. אדוני היושב-ראש, אני בעד כיבוד ההסכם על-ידי שני הצדדים, גם כיבוד ההסכם על-ידי ממשלת ישראל.

משה פלד (צומת):

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני עשיתי טעות. אני מבקש את סליחתכם. אני לא שאלתי אם אתם מסתפקים בתשובת השר.

חנן פורת (מפד"ל):

יש פה עניין של סדר. השר הציע להסיר את ההצעות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת חנן פורת, אני טעיתי. אני מתנצל. הודעתי שאני טעיתי. אני מבקש לשאול אתכם – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אתה צריך לשאול את המציעים אחד לאחד.

היו"ר ס' טריף:

אני שואל: חבר הכנסת חנן פורת, אתה בין המציעים, אתה מסכים?

חנן פורת (מפד"ל):

אינני מסכים. אני לא מקבל את ההצעה של סגן השר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהושע מצא?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסכים לקבל שלא נעביר לשום מקום אחר אלא נסתפק בדברים של סגן השר, עם כל המחלוקת.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

אני מסתפק.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אריה דרעי – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש דיון במליאה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רביץ?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מציע להסתפק בדברי סגן השר. אבל אם רוצים דיון – שיהיה דיון.

היו"ר ס' טריף:

תחליט, כך או אחרת.

חברי הכנסת הנכבדים, אנחנו נצביע. כן, חבר הכנסת פורת.

חנן פורת (מפד"ל):

אני רוצה לבקש מסגן השר בקשה עניינית. ביקשת שנסתפק בדברייך, אבל אתה בעצמך לא התייחסת לסוגיה המרכזית של הוצאת צה"ל ממרכזי הערים. אני מבקש שנושא זה יידון או בוועדת החוץ והביטחון או במליאת הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, לא נאומים כאן. אנחנו נצביע. כן, אדוני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יכול להבין את חבר הכנסת פורת. החלטות כאלה מתקבלות בממשלה.

היו"ר ס' טריף:

הוא הבין, אבל הוא לא מקבל את זה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת פורת, החלטות מתקבלות בממשלה ולא בוועדת החוץ והביטחון. ההחלטות מועברות אל ועדת החוץ והביטחון.

חנן פורת (מפד"ל):

אני מציע: או בוועדת החוץ והביטחון או במליאה.

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, הנושא ברור. זה לא נושא לקריאות ביניים עכשיו. אנחנו נצביע בעד או נגד דיון במליאה. הדיון יהיה במליאה של הכנסת הבאה, לדאבוננו הרב.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושאים בסדר-היום – 13

נגד – 5

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושאים שהעלו חברי הכנסת י' בא-גד, א' רביץ, ח' פורת, מ' גפני וא' אור בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

13 בעד, חמישה מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שעל הנושא יתקיים דיון במליאה. אני מודה לכם.

לגבי הצעתו של חבר הכנסת אורי אור – כנ"ל.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

קודם כול, ניגש לתשובה על שאלתא של חבר הכנסת רון נחמן לשר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד. בבקשה.

אתרים לפינוי אשפה

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום כ"ה בכסליו התשנ"ה (28 בנובמבר 1994):

הקמת האתרים לריכוז הזבל יגרמו לכל הרוצה לחסוך בתשלום לזרוק את האשפה שלו ביש"ע, ללא עלויות.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא פתרון משרדך לאשפה של היהודים, הערבים וצה"ל, ההולכת ומתרבה ביש"ע?

2. כמה אתרים לפינוי אשפה יוקמו בארץ וביש"ע?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, לשאילתא של חבר הכנסת רון נחמן – אגב, לפני שאני משיב על השאילתא אני רוצה לומר לחבר הכנסת נחמן, דבר שהוא ודאי יודע, אבל לפרוטוקול, שהנושא הזה כולו בתחום טיפולו של המינהל האזרחי, ולכן במידה מסוימת אני משיב על השאילתא הזאת בהתנדבות.

1. הפסולת של כל אוכלוסיית יהודה ושומרון תוטמן בשבע מטמנות, שתופעלנה בהתאם לדרישות המשרד לאיכות הסביבה בכל הקשור למניעת מפגעים סביבתיים. מספר האתרים הרב יחסית נובע מבעיות לוגיסטיות אופייניות לאזור, בעיקר תשתית כבישים רעועה ונקודות איסוף אשפה רבות. שני אתרים – אבו-דיס וטובלן פעילים כיום וישופרו בהתאם להנחיות המשרד. ארבעה אתרים נוספים – ג'נין, עזון, דיר-דבואן וחברון – עברו את כל שלבי האישור הסטטוטורי והתכנון המפורט. העבודות באתר עזון יחלו בקיץ הקרוב. העבודות באתר דיר-דבואן הופסקו בהוראת בג"ץ. האתרים בג'נין ובחברון מצויים בהליכי הפקעה. אתר נוסף, בדיר-שרפ, עדיין לא אושר סטטוטורית ועומד כעת להתנגדויות הציבור.

2. בארץ יוקמו בשלב ראשון שני אתרים מרכזיים – דודאים וטליה. בהמשך יוקם אתר על יד קיבוץ עין-השופט. לטווח הארוך מתוכנן אתר באורון. הרשויות המקומיות המפנות את הפסולת לאתרי הפסולת, בעצמן או באמצעות קבלנים, תהיינה אחראיות לפנות אותה לאתרים המוסדרים. כל זריקת אשפה שלא במקום המיועד, בתחומי מדינת ישראל או ביהודה ובשומרון, תטופל בחומרה על-ידי הגורמים האחראים לאכיפת החוק.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן, בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, השאלה שלי נוגעת לנושא האכיפה. כידוע לך, איגוד ערים לאיכות הסביבה של השומרון הוא שמטפל בנושאים של איכות הסביבה באזורים הללו, ועד עכשיו משרד הפנים לא העביר את התקציב על מנת לאפשר את האכיפה שעליה דיברת. אני מבקש מכבוד השר להשיב: מה יעשה המשרד לאיכות הסביבה יחד עם משרד הפנים כדי לאפשר אכיפה כפי שרק עכשיו סקרת בתשובתך לגבי נושא הזיהום?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת רון נחמן, אני את תקציבי שלי, זאת אומרת התקציב של המשרד לאיכות הסביבה, כפי שאתה יודע, העברתי. אני מקווה שזה לא ייחשב לי לעוון אם אני אומר שהיחידה הסביבתית בשומרון זוכה להעדפה במשרד לאיכות הסביבה, מן הטעם הפשוט: אני חושב שהיתה שם במשך הרבה מאוד שנים הזנחה, ומכיוון שהיתה הזנחה, על-פי המדיניות של העדפה מתקנת שאנחנו נוהגים בה בכל מקום שהיתה הזנחה, ועל-פי מידת הכוח התקציבי הצנוע שלנו, אנחנו העדפנו את היחידה ביהודה ובשומרון.

יהושע מצא (הליכוד):

למה ייחשב לך כעוון? זה יכול להיות גם הפוך, שאתה מכין זאת לקראת המסירה בצורה מסודרת.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת יהושע מצא, אני אף פעם לא חלקתי על האינטליגנציה שלך. אני גם אומר את זה בגלוי, אני במצב טוב, זה לא שייך כלל להשקפה פוליטית, משום שתהיה הריבונות שם אשר תהיה, בכל מקרה, איכות הסביבה, כפי שאתה יודע, אולי יותר טוב מאחרים, לא מכירה במפה הטופוגרפית, ומה שזורם שם מגיע לכאן. לכן אין לזה שום שייכות להשקפה פוליטית כזאת או אחרת.

מכל מקום, אני חוזר וקובע שהיחידה הזאת זכתה להעדפה מבחינתנו. אני ניסיתי גם לתווך ולהציע את שירותי הטובים, ככל שמדובר בתמיכה של משרד הפנים. נדמה היה לי שהעניין סודר. חבר הכנסת רון נחמן הסביר לי לפני כמה ימים שזה לא סודר, ואני אשתדל שזה יסודר.

לגבי אכיפה, שמעתי את התיאור ברדיו, ב"יומן השבוע". היו בו הגזמות פראיות. הרי לא מדובר בכך שאיזו רשות מקומית מפנה באופן פרטיזני אשפה. אין רשות מקומית כזו בארץ, ולו אחת ויחידה, אלא מדובר באנשים שלפעמים מובילים משאית, וזה דבר חמור כשלעצמו, ובמקום להוביל אותה למקום מוסדר הם מובילים אותה למקום לא מוסדר, ושם אולי המקום יותר לא מוסדר מאשר מקומות לא מוסדרים אחרים. זה חמור, אבל מן הכתבה יכול היה להתקבל הרושם שבכלל יש הסעה מוסדרת, במובן הלא-מוסדר של הביטוי, לאזורי יהודה ושומרון, כשמדובר בסילוק פסולת ובהטמנתה.

אני מקיים פגישה עם שר המשטרה. לנו יש אמצעי אכיפה, אבל הם צנועים, ושום משרד איננו יכול להקים משטרה אלטרנטיבית. אני בטוח שאצליח לרתום את המשטרה גם למשימות האלה, אף שידיה מלאות עבודה, ולכן גם שאלת האכיפה תקבל טיפול יותר מסור מכפי שהיא מקבלת עד עכשיו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר שריד.

שאלות בעל-פה

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין את חבר הכנסת רון נחמן להגיש שאלתא בעל-פה מס' 392 בנושא: חיילים עם עגילים באוזניים. בבקשה.

חיילים עם עגילים באוזניים

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השר, ב-9 בנובמבר 1994 התפרסמה כתבה בעיתון "במחנה" בנדון. לחיילים נאמר, כי הכול מתואם עם צה"ל.

ברצוני לשאול:

1. מה הן ההוראות הניתנות לצלם צבאי היוצא לשטח ומי נותן?
2. מי אחראי לסיבוך החיילים על-ידי העיתון "במחנה", ומדוע לא יזוכו עקב כך?
3. כיצד מתכוון השר למנוע הישנות מקרים דומים?

היו"ר ס' טריף:

סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1. חל איסור לצלם חיילים בהופעה שאינה על-פי פקודות הצבא.

2. הוראות אלה ניתנו גם לצלמי העיתון "במחנה". במקרה זה שבו היתה חריגה מהפקודות הועמדו לדין משמעותי הצלם, העורך הגרפי ועורך הכתבה.

3. כך יהיה גם בעתיד, אם יישנה המקרה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השר, החייל איצקוביץ נשפט ונכלא למשך שישה ימים מאחר שהתראיין לעיתון "במחנה" על סמך זה שהוצגה בפניו תמונת שווא, כלומר היה ברור לו שלצלמים ולעיתונאים יש אישור מדובר צה"ל ומעיתון "במחנה" לבוא ולצלם אותם ולדבר אתם במחנה נופש של הצבא. שואל אותי אביו, וזו השאלה שאני שואל: ממה נפשך? אין אישור, למה "במחנה" פרסם? יש אישור, למה בני נשפט? האם כל חייל צריך להסתובב, נוסף על הנשק, גם עם עורך-דין?

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני סגן השר, בדברי תשובתו של שר החינוך והתרבות, לפני שבועיים בערך, על הצעה לסדר-היום שלי על התבטאויותיה של השרה שולמית אלוני נגד הדתיים, השיב, בין השאר, השר רובינשטיין – אני הזכרתי שם ענידת עגילים על האוזניים – ואמר: הדבר הזה יפה, הוא באופנה, הוא מקובל גם בעולם, גם אצלנו.

ובכן, אם זה דבר כל כך מקובל אצלנו ובעולם, אז תפסו חייל וצילמו אותו – על זה שופטים? על זה מושיבים בכלא?

היו"ר ס' טריף:

השאלה ברורה, אדוני.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

פשוט מאוד. אם אנחנו נגד האופנה הזאת, אז האופנה הזאת לא מקובלת. אבל אומר שר החינוך מעל במת הכנסת שזה מקובל וזה באופנה.

היו"ר ס' טריף:

הוא דיבר על אופנה, אבל לא לחיילים כנראה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לפי דעתי, אין צורך לשפוט חיילים על דבר כזה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני מוכרח לומר שאני נזעק על עניין במסגרת נושא זה. היו שמונה חיילים. שישה שהשתחררו למחרת לא נשפטו, בצדק. שניים, נדמה לי שבינתיים כבר הגיע מועד שחרורם, נשארו להם עשרה ימים, הם הובדלו מחבריהם ונשפטו לשבוע מאסר.

כל העניין הוא – למיטב ידיעתי, אלה חיילים שעברו שירות צבאי מצוין. הם עברו במקומות ארוכים וקשים. היו בחופשת שחרור. אני מוכרח לומר לך, כמי שלא אוהב עגילים באוזניים, ואתה מכיר אותי קצת, שזה יותר מהכול מצביע על תחושת אי-ביטחון שקיימת בתוך צה"ל, אם בשל מעשה כזה צריך לקחת חיילים מצוינים ולשים אותם בכלא.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

יהושע מצא (הליכוד):

חצי שאלה, ברשותך. האם אנחנו צפויים, פרט לעגילים, גם לפלאפונים אצל החיילים בשדות הקרב או בתרגילים אחרים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

איתוריות.

היו"ר ס' טריף:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חצי השאלה האחרונה היתה בכלל בתחום אחר. לכן, שחרר אותי מהתשובה.

השאלות שנוגעות למשפט הן רציניות מאוד, אבל מיותר לי לומר לכם שאנחנו לא יכולים להתערב בכל תהליך משפטי. מה שאני כן אומר לכם הוא, שאני אביא את הפרוטוקול לתשומת לבו של הרמטכ"ל, שיראה את הרגשות סביב העניין.

לחבר הכנסת ורדיגר אני רוצה לומר, בהתעלם מן השאלה אם זה יפה או לא יפה, אם זה טוב או לא טוב, אני רק יכול לומר, אנחנו מדברים על צבא, ובצבא אנחנו מצפים לכושר לחימה – לא יכולנו להבחין אם אלה לוחמים יותר טובים או פחות טובים, יותר נועזים או פחות נועזים, אלה שהולכים עם תסרוקת כזאת או תסרוקת אחרת, עם עגילים או בלי עגילים. יש הרבה מאוד גורמים שמשפיעים על התנהגותם של אנשים בקרב, ולפחות אני יכול לומר לך, שאף לא פעם אחת נדון הנושא הזה בהקשר של השפעתו על התנהגותם של האנשים בשדה הקרב.

רציתי לומר את הדבר הזה כדי שלא תהיה הרגשה שכביכול יש לנו כאלה וכאלה. קנה המידה הוא לחימה טובה בשדה הקרב. זה מושפע מגורמים רבים. האם עגיל או קישוט כזה או אחר, או התגנדרות כזו או אחרת, משפיעים יותר או פחות – קשה לי מאוד להגיד לך.

תרשה לי לציין, ואתה זוכר את זה היטב, שבקרב כמה מהלוחמים הטובים ביותר שלנו היו גנדורים מסוימים של קובעים מיוחדים, של תלבושת מיוחדת, של שרוולים מקופלים, מכנסיים קצרים. יש כל מיני אנשים בעולם. תפקידו של צה"ל הוא להביא את כולם לרמת לחימה משותפת, וזה מה שעושים.

רון נחמן (הליכוד):

לא ענית לי על עניין פסק-הדין.

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש. אחר כך תקיים שיחה אישית עם סגן השר. אין שאלה נוספת. אני מצטער.

רון נחמן (הליכוד):

שאלתי מדוע לא יבוטל פסק-הדין.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רון נחמן, אין עוד שאלות. אבל הוא שמע את השאלות שלך, והוא השיב.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הוא אמר שהוא יעביר לך.

היו"ר ס' טריף:

אנא, אם יש בירורים, תעשה את זה בנפרד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, כדי שלא ייווצר שוב מצב שעל המקום כבר יש שיבוש, עניתי שבתהליכים שיפוטיים אנחנו לא מתערבים. אני אביא את ההדים מהדיון הזה לתשומת לבו של הרמטכ"ל. אמרתי את המלים האלה לפני שלוש דקות.

הצעה לסדר-היום

שיכון משת"פים בכפרים ערביים בישראל

היו"ר ס' טריף:

הנושא הבא, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה: שיכון משת"פים בכפרים ערביים בישראל; הצעה לסדר-היום מס' 5244. בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל סובלת מבעיות חברתיות וכלכליות קשות מצטברות, בעיות של אבטלה, מצוקה בדיור, נשירה ממערכת החינוך, מחסור בתקציבים, פיגור בתשתיות, עוני – 50% מהסקטור הערבי מתחת לקו העוני – ובעיות רבות אחרות. לאחרונה נוספה בעיה קשה על הבעיות הקיימות והיא גורמת לתסיסה בסקטור הערבי כולו ולמתח שאיננו תורם למערכת היחסים בין שני העמים. הבעיה הזאת היא בעיית מגורי משתפי הפעולה מהשטחים בתוך היישובים הערביים במדינת ישראל. כאשר אני מדבר על היישובים הערביים, אני כולל גם את השכונות הערביות בערים המעורבות – לוד, רמלה, חיפה, עכו ויפו.

הבעיה הזאת היא בעיה כאובה, שאכן גורמת לתסיסה בכל היישובים הערביים. ראשי הציבור הערבי התייחסו לבעיה הזאת בישיבות של ועדת המעקב העליונה של הציבור הערבי, הוועד הארצי של הרשויות המקומיות הערביות, מחנכים ערבים.

אנשי ציבור ערבים רבים קובלים על כך שמאפשרים למשתפי פעולה למיניהם להתיישב ביישובים הערביים, והם גרמו לכך שהיתה התגברות של הבעיות החברתיות הקשות שהסקטור הערבי סובל מהן.

רון נחמן (הליכוד):

אתם רוצים לחסל משת"פים ששמרו על הביטחון שלכם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

קח אותם לבית שלך.

רון נחמן (הליכוד):

הם שמרו על הביטחון כאזרחי מדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תפסיק, תפסיק.

רון נחמן (הליכוד):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תפסיק לנבל את הפה שלך, תפסיק לנבל את הפה.

רון נחמן (הליכוד):

אלה נתנו אז סיוע למדינת ישראל, ואתה כאן בכנסת — — —

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

תפסיק, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

צריך להגן עליהם.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת נחמן, אני מבקש להפסיק. אתה מפריע כעת. יש לך זכות לבקש להסיר, ואז תדבר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

מי הם בעצם משתפי הפעולה האלה? הם אנשים שבגדו בעמם.

יהושע מצא (הליכוד):

האחים שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם לא אחים שלי. הם בוגדים בעמם. דע לך, חבר הכנסת מצא, כל מי שבגד בעמו לא יהיה טוב גם לעם האחר, אם מדובר בפלשתינים ואם בישראלים. מי שבוגד בעם שלו, לא יועיל לעם אחר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הם עזרו למדינת ישראל. אתה אזרח מדינת ישראל. הם עזרו למדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אלה אנשים שבגדו בעמם תמורת בצע כסף, ואתה יודע זאת היטב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הם עזרו למדינת ישראל.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם אינם מועילים גם לחברה הישראלית, הם אינם מועילים ליהודים. הם רק בגדו בעמם, ואני חושב שבוגדים הם לא טובים לא למדינת ישראל ולא לעם הפלשתיני.

רון נחמן (הליכוד):

במי הם בגדו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אנחנו צריכים לבנות את מערכת היחסים שלנו בין בני אדם גאים, שמתייחסים בכבוד האחד לשני, ולא לבנות אותה על שיתוף פעולה ועל בוגדנות. זו מערכת היחסים הטובה שצריכה לשרור בין יהודים ובין ערבים במדינת ישראל ובאזור הזה כולו?

רון נחמן (הליכוד):

זאת צביעות. מה שאתה אומר זו צביעות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

ומי הם האנשים הללו? הם אנשים שהיום מבעירים את הסקטור הערבי, הם גורמים להסלמה במערכת היחסים היהודית-הערבית, שותפים למעשי שוד, אלימות, זנות וסחר בסמים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תכניסו הכול עליהם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם נושאי נשק, מנסים להשליט טרור בתוך הסקטור הערבי – –

רון נחמן (הליכוד):

אתה מאמין במה שאתה אומר?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– מפעילים את הנשק הזה, והם אינם מועילים, כפי שאמרתי, לחברה הישראלית כולה. לכן אני מבין לרוחם של אזרחים יהודים שקמו נגד התופעה המגעילה הזאת, אני מבין לרוחם של אזרחים יהודים בתל-אביב שקמו ותבעו להוציא אותם מתוך השכונות היהודיות בתל אביב – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

הערביות, הערביות.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

— — ואני חושב שזו בעיה חברתית ממדרגה ראשונה. בואו לא נסביר את זה כאילו זו בעיה ביטחונית.

יהושע מצא (הליכוד):

מה לעשות אתם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני חושב שצריך להוציא אותם מהיישובים.

יהושע מצא (הליכוד):

מה לעשות אתם?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני בא להסביר לך, שאלת את השאלה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

השר לאיכות הסביבה — — —

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לדעתי, יש שתי אפשרויות.

יהושע מצא (הליכוד):

נו?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

או להקים להם יישוב מרוחק ממרכזי האוכלוסין היהודיים והערביים במדינת ישראל ולהושיב אותם שם מבודדים מהאוכלוסייה הערבית והיהודית – –

רון נחמן (הליכוד):

עיר פיתוח.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

– – או לעזור להם להגר לארצות-הברית, לקנדה, לאוסטרליה.

רון נחמן (הליכוד):

מאה אחוז, טרנספר.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

צריך לסייע להם, ואני חושב שאפשר לעשות זאת.

רון נחמן (הליכוד):

מעניין, מעניין שאתה מדבר על טרנספר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

בדיוק.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אלה אנשים שאין להם מקום לא בחברה היהודית ולא בחברה הערבית. אתם רוצים להשאיר אותם בתוך השלטון הפלשתיני העצמי? תשאירו אותם.

רון נחמן (הליכוד):

אברהם הירשזון (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, אפשר לשאול שאלה?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא הספקתי לדבר, כל הזמן אתה זועק, ועכשיו אתה שואל שאלות. אני רוצה לגמור. אחר כך, אם היושב-ראש ירשה לך, אין לי התנגדות.

רון נחמן (הליכוד):

בסדר. טוב.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, אלה אנשים חמושים בנשק, מאיימים על המצב החברתי בתוך היישובים הערביים. אנחנו צריכים לדעת, שהרכב החברה הערבית הוא בדרך כלל הרכב של חמולות, שמבוססות בתוך היישובים שלהן, יש להן קשרי חברות, ידידות וקרבה, וקשה מאוד, בלתי מקובל, לעכל אנשים שבאו אחרי שהם בגדו בעמם כדי להתיישב ביישובים הערביים. אי-אפשר לקבל אותם.

תראו מה קרה בנצרת לאחרונה: מגורי האנשים הללו ביישובים הערביים גורמים להסלמה חברתית, פוליטית, ויביאו להקצנה. אני חושב שמערכת הביטחון, משרד הפנים והממשלה כולה צריכים לראות את הבעיה הזאת כבעיה חברתית. אני חושב שהסקטור הערבי היום, כולו, דוחה את האנשים הללו, לא מוכן לקבל אותם. אתם רוצים לפתור את הבעיה שלהם? תפתרו את הבעיה שלהם. יש לכם מחויבות כלפיהם? לא על חשבוננו, לא על חשבון הסקטור הערבי.

רון נחמן (הליכוד):

מי זה "לכם" ו"על חשבוננו"?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אני פונה אל הממשלה עכשיו.

רון נחמן (הליכוד):

זו הממשלה שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

יש מחויבות לממשלה, אז שהממשלה תפתור את הבעיה שלהם.

רון נחמן (הליכוד):

היא הממשלה שלך.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

לא על חשבון הסקטור הערבי, אני אומר לך, כי זה יביא לתוצאות הפוכות. זה יביא להקצנה ולהסלמה במערכת היחסים היהודית-הערבית, וזה לא יועיל לביטחון המדינה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

היום יש החלטה לקיים שתי הפגנות. ביום שישי תהיה הפגנה בנצרת, הפגנה רבתי נגד משתפי הפעולה הללו, גם בשבוע שאחריו תהיה עוד הפגנה בטירה, ויהיו עוד הפגנות רבות. אני מזהיר את הממשלה: אם הממשלה תעודד את מגוריהם של משתפי הפעולה הללו בתוך היישובים הערביים, אני חושב שתהיה תסיסה רבתי בסקטור הערבי, שלא תועיל לא למערכת הביטחון, לא לביטחון המדינה ולא למערכת החברתית היהודית-הערבית בתוך מדינת ישראל. אני אומר זאת כמי שדואג לדו-קיום היהודי-הערבי במדינת ישראל.

תוציאו אותם מהיישובים הערביים, תקימו להם יישוב מבודד, או תוציאו אותם בכלל מהמדינה. אתם רוצים להשאיר אותם בתוך הרשות הפלשתינית? הרשות הפלשתינית תנהג בהם כפי שנוהגים עם בוגדים: יביאו אותם למשפט. אבל אי-אפשר להשלים עם העובדה שהיום אלפי משפחות מקרב משתפי הפעולה כבר הצליחו להסתנן ולהיכנס לתוך היישובים הערביים – בטירה במשולש, בנצרת, בשפרעם, בג'לג'וליה, ביפן, בלוד, ברמלה, ובמקומות אחרים, והם מעיבים על האווירה החברתית.

יהושע מצא (הליכוד):

"אח'וואן".

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הם לא "אח'וואן", הם "חיוואן", הם בוגדים, הם בוגדים בעמם.

אני מעורר את הבעיה כמי שדואג למצב החברתי, למצב הסוציו-אקונומי בתוך היישובים הערביים במדינת ישראל, כמי שדואג למערכת יחסים טובה ותקינה בין יהודים ובין ערבים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אם אתה מוכן להשיב על שאלה של חבר הכנסת רון נחמן, בזה ייגמר העניין. חבר הכנסת נחמן, מן המקום בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דראושה, מעבר לכל הדאגה שלך לזנות, לפשע, מדאיגים אותי הביטויים שאתה השמעת היום בכנסת. אמרת שהם בוגדים. הם סייעו למדינת ישראל, ואתה חבר כנסת במדינת ישראל ותומך בממשלת ישראל. האנשים האלה סייעו למדינת ישראל ובכך סייעו גם לך.

לכן אני אומר לך כאן, בכנסת הזאת של ישראל, שהם לא בוגדים. אני מבקש שתחזור בך מהביטוי הזה. אלה אנשים שסייעו למדינת ישראל על מנת לשמור גם עליך.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

חבר הכנסת רון נחמן, אני לא יצאתי בביקורת על ממשלת ישראל. לא שמעת ממני מלה אחת בנושא הזה. אני התרעתי על תופעה חברתית קשה ביותר שבאה כתוצאה ממגורי האנשים הללו, שהם אכן בוגדים בעמם, בתוך היישובים הערביים.

מתוך דאגה לסקטור הערבי ולמערכת היחסים היהודית-הערבית, אני חושב שאסור לאפשר לאנשים האלה להמשיך ולגור בתוך היישובים הערביים. הממשלה תעשה שירות טוב הן ליישובים הערביים והן למדינת ישראל ולמערכת היחסים היהודית-הערבית במדינה אם לא תאפשר להם לגור בתוך היישובים הערביים, כי כל הסלמה תביא לתסיסה, שלא תועיל גם לביטחון המדינה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

לפני כן אני רוצה להעיר לך, חבר הכנסת רון נחמן, הרי אתה מתאר לעצמך שאני לא מסכים אפילו למלה אחת ממה שאמר כאן חבר הכנסת דראושה, אבל תפקידי כאן להגן עליו ולאפשר לו לדבר. אתה בוודאי מבין זאת.

רון נחמן (הליכוד):

אני מודה לך על כך שנתת לי את רשות הדיבור.

היו"ר ע' עלי:

בסדר, תפקידי להגן כאן על חברי הכנסת הדוברים. זוהי תשובה על הפתק שלך אלי. בבקשה, אדוני סגן שר הביטחון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה לחזור לנושא שדובר עליו קודם ולהבהיר את העניין על מנת שלא תהיינה אי-הבנות לגבי ציטוטים.

הציטוט שהזכרתי מן העיתונים, אינני יודע כיצד הוא עלה בשבוע הזה שאני לא הייתי כאן, אבל זה לא אומר שלא היה כאן דיון. אפילו יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת עובדיה עלי, העלה את הנושא של הטרור בארגנטינה לאחר ביקורו שם, וגם חבר הכנסת גדעון שגיא העלה את השאלה ב-2 בנובמבר. אני נתתי אז תשובה קצרה בנושא הזה, שבעיקרון צוטטה נכון, אבל הפרסום היה כנראה בתקופה שאני לא הייתי במדינה.

אשר לנושא שהעלה חבר הכנסת דראושה, ממשלת ישראל רואה כחובתה המוסרית לדאוג לביטחונם האישי ולשיקומם המלא של הסייענים אשר סייעו לרשויות הממשל הישראלי ביהודה ובשומרון וברצועת-עזה ומבקשים את עזרת השלטון הישראלי.

לסייענים ניתנות תעודת זהות ישראלית ואפשרות להעביר מגוריהם למקומות יישוב בישראל, אשר נקבעים בחלקם על-פי בחירתם החופשית ויוזמתם של סייענים אלה.

מטעמים מובנים, אין, לדעתנו, במדינה דמוקרטית, להגביל מגורי אוכלוסיית הסייענים או כל אוכלוסייה אחרת למקומות יישוב מוגדרים, בין ביישובים יהודיים ובין ביישובים ערביים או מעורבים.

מכיוון שהשאלה הזאת כבר העלתה כאן ויכוח די חם, הרי אם ברצונם של חברי הכנסת לדון בכך בוועדה, אני מציע אכן להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

האשם מחאמיד (חד"ש):

בוועדת הפנים.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

בוועדת הפנים, זו סוגיית פנים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

בוועדת הפנים? בבקשה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לסגן שר הביטחון. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי מציעה להסיר את ההצעה מסדר-היום של הכנסת. בבקשה, במסגרת של דקה אחת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דראושה לא מפני שאני חושבת שהנושא איננו חשוב, אלא משום שאני חושבת שמדובר בנושא שכולנו חייבים לראותו כנושא ישראלי.

הנושא עלה, אומנם, בהקשר החמור ביותר של אירועים קשים באוכלוסייה הערבית, של התנכלות לצעירות ערביות, של שימוש באלימות, של איומים, של סחר בסמים, של שידול לזנות ועוד תופעות חמורות ביותר.

אבל נדמה לי שחומרת התופעות האלה תהיה קשה ביותר גם ביישובים יהודיים. וכמי שגרה באזור סמוך מאוד ליפו, אני יכולה לומר שהמצב ביפו בנושא הזה חמור ביותר, אף שהיא עיר מעורבת. תודה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חברת הכנסת גוז'נסקי גרה באזור סמוך מאוד לראשון-לציון, לא ליפו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי.

אנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדת הפנים של הכנסת? נא להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

עשרה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. הנושא הועבר לוועדת הפנים של הכנסת.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, יש פה טעות, לא היתה התנגדות.

היו"ר ע' עלי:

אני התנגדתי, לא טעיתי, הצבעתי ברורה. אני מנוע, כיושב-ראש הישיבה, להביע את עמדתי, אף שנאמרו כאן דברים חמורים ביותר. אנשים סייעו לנו להגן לפעמים על נפשות ממש, למנוע מעשי טרור, ומי שמדבר כך הוא פשוט כפוי טובה.

אני לא רוצה להתייחס לזה, לא התייחסתי ואל תביאו אותי לכך שאתייחס. האמן לי, סגן שר הביטחון בוודאי יודע ומסכים אתי בדברים האלה. אני עסקתי פעם בתחום הזה.

הצעה לסדר-היום

עסקת חבילה בין האוצר, ההסתדרות והמעסיקים

היו"ר ע' עלי:

הצעה לסדר-היום מס' 5427 בנושא: עסקת חבילה בין האוצר, ההסתדרות והמעסיקים. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

חששתי כבר ששר האוצר איננו, אבל אני רואה שהוא נכנס. הכול בסדר.

היו"ר ע' עלי:

שר האוצר מכבד אותך בנוכחותו.

שר האוצר א' שוחט:

ידעתי שאתה תדבר – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

בסדר, תודה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, לא אגזים אם אומר, שגוברת והולכת התחושה, כי ציבור השכירים בישראל נותר ללא מנהיגות מכוונת, לוחמת ודואגת.

הפלישה לכיסו ולארנקו של העובד השכיר הגיעה לאחרונה לממדים חסרי תקדים. לראשונה זה שנים קיימת סכנה ממשית ששכרם הריאלי של העובדים יישחק בדרך שלא תאפשר לרובות ואולי למאות אלפי שכירים לנהל את אורח חייהם, לחנך את ילדיהם ולא לרדת אל מתחת לקו העוני.

השחיקה בשכרם של השכירים גוברת דווקא בשעה שהנהגת ההסתדרות מגלה חולשה גוברת והולכת. אני מעז לומר, שאחרי המהפך הפוליטי שחל בחודש יוני היתה ציפייה שהנהגה החדשה של ההסתדרות תעמוד לצדו של העובד השכיר. כנראה הציפייה הזאת מוקדמת.

הממשלה הזאת חרתה על דגלה כאשר היא הלכה לבחור כי תגן על זכויות העובדים, תשפר ותקדם את מעמדם. אך מסתבר בזמן האחרון שהממשלה הזאת מקפלת את כל הדגלים שאתם הלכה אל הציבור.

הבטחתם לתושבי רמת-הגולן שאתם לא תרדו מרמת-הגולן, והיום אתם יורדים מרמת-הגולן. הבטחתם שלא יהיה מס על הבורסה, והיום אתם מטילים מס על הבורסה. הבטחתם, אמרתם והצבעתם כלפי הליכוד וכלפי הממשלה שהליכוד הנהיג אותה, ואמרתם: אתם פושעים, את כל הכסף אתם נותנים להתנחלויות ביהודה ובשומרון, אתם נוהגים כממשלה לא אחראית. כשאנחנו נעלה לשלטון, נחסוך את הכספים האלה ונפעל למען רווחת העם. והנה היום, בפועל, מתפרסמים יום יום

נתונים חדשים על הידרדרות מצבו של העובד השכיר בישראל. המציאות הזאת טופחת באכזריות על פרצופה של ממשלת העבודה וגם על פרצופה של מנהיגות ההסתדרות הכללית.

גדל מספר המשפחות העניות בישראל. 650,000 ישראלים חיים מתחת לקו העוני, מתוכם 260,000 ילדים במדינת ישראל, ולאחרונה גם נגיד בנק ישראל מצטרף לרשימת המתעמרים בשכירים. מדי כמה שבועות מכנס הנגיד כתבים כלכליים ומפרסם ברוב בומבסטיות את החלטתו להעלות את הריבית במשק. טעות נפוצה היא כאילו הריבית פוגעת רק בעצמאים. רבותי חברי הכנסת, האם יש היום שכיר שאין לו אוברדרפט בבנק? האם יש שכיר החי על משכורתו בלבד? העלאת הריבית מייקרת את מחירי האוברדרפט, ובעודי כותב שורות אלה התבשרנו, אתמול, שהריבית על האוברדרפט עלתה השנה ל-24%, בפעם התשיעית בשנה זו. ממש לא ייאמן. העלאת זו תפגע קשות בשוק ההון, לא תוריד את האינפלציה, והראשונים שייפגעו מכך יהיו השכירים במשק.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, האינפלציה איננה רק עונש כלכלי לעצמאים ולאנשי עסקים. מדובר על האמרת מחירי הדירות, הפירות והירקות וכל שאר הדברים אשר הפכו פתאום מוצרי מותרות, התייקרות הנסיעה בתחבורה הציבורית. מי נוסע בתחבורה הציבורית? – אלה שאינם יכולים להרשות לעצמם לנסוע במכונית פרטית. מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית עלו ב-17%. האם יש פיצוי? והעלאת המחירי הארנונה? כל אלה עוד מותירים את השכיר הישראלי עם הכנסה הולכת ומצטמצמת מדי חודש בחודש, והדרך היחידה שנותרה לשכיר, לעובד, לבלום את האינפלציה ההולכת וגוברת, אותה אינפלציה שאתה, אדוני שר האוצר, הבטחת שהיא תהיה בשיעור של 8%, וכנראה השנה היא עומדת להיות כפולה או כמעט כפולה, הדרך היחידה שנותרה, הפיצוי המינימלי בנושא הזה הוא תוספת היוקר.

ומה קורה היום? היום אתם הולכים לחתום על עסקת חבילה במשק. זו יכולה להיות עסקת חבילה או עסקת חבלה. עסקת חבילה היא בוודאי לתעשיינים ולשאר המעסיקים הפרטיים, משום שעל-פי חישובים שונים בעסקה הזו הם מרוויחים מיליארד שקל. אז הם ילכו עם חבילה של כסף הביתה. הממשלה, כמעסיקה של הסקטור הציבורי, מרוויחה גם כן מיליארד שקל. גם היא תלך עם מיליארד השקלים הביתה. כן, היא תפצה אותנו בדרך עקיפה. אתם מבטיחים לנו שלא ייפגע שכר הנטו של השכירים. ומה עם המרכיבים האחרים? ומה עם הפיצוי ומה עם קרנות הפנסיה של השכירים? זה לא חלק מהעניין? זה לא חלק למען רווחתו והבטחתו לעתיד של השכיר? רק השכר נטו? ואתם יודעים את זה.

וההסתדרות שמנהלת אתכם משא-ומתן, מה שחשוב לה בנושא הזה זה דבר אחד: לגבות 0.9% ממי שהוא חבר הסתדרות ו-0.8% ממי שלא רוצה להיות בהסתדרות ולהעביר את הכסף לכיסה, ולכן היא מוכנה לוותר על חלק מתוספת היוקר. זאת אומרת, הגעתם ל"דיל" משולש, לא במחשכים, לא בחדרי חדרים, לאור היום. הממשלה, המעסיקים וההסתדרות הולכים לעשות עסקת חבילה על גבו של השכיר במדינת ישראל, על גבו של אותו שכיר שבקושי גומר את החודש, כש-70% מציבור השכירים מרוויחים פחות מהשכר הממוצע במשק, על גבו של אדם כזה שאולי שלח גם את אשתו לעבוד, כדי שיוכלו קצת להתבסס, כשהם קונים את הבגדים המינימליים הדרושים לילדיהם לחורף הזה ויצטרכו לעמוד באוברדרפט, שרק עכשיו התבשרנו על העלאת הריבית עליו.

אתם הולכים לפגוע בתוספת היוקר שלהם, וזאת ממשלה שחרתה על דגלה: אנחנו נשים דגש בתחום החברתי. ולא פלא הוא, אדוני השר, שאתם מנהלים משא-ומתן רק עם ההסתדרות הכללית. שכחתם את שאר ההסתדרויות, וזה ברור, משום שאתם רוצים לגמור את זה כעסקה, שלא יפריעו לכם, כי לו הייתם מכניסים את ההסתדרויות האחרות, הן לא היו נותנות לכם לגזול את השכירים. הן היו עומדות על זכותם.

אבל זה לא יעזור, אדוני השר. ב-1 בינואר, כשתהיה הפרדה בין קופת-חולים להסתדרות, כולנו שווים. אין עוד הסתדרות יציגה והסתדרות לא יציגה. העובד השכיר יוכל לבחור בעצמו את ההסתדרות שהוא ירצה להיות חבר בה ולבחור מי יגן עליו, והיד הזאת, שרוצה לגדוע את שכר השכירים, השכירים יגדעו אותה. לא תוכלו לצאת מול כל ציבור השכירים במשק.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שהכנסת לא יכולה לתת ידה לזה. חברי כנסת, ולא חשוב מאיזה צד של הבית – אני יודע שגם מהצד הזה של הבית – אינם מסכימים עם המדיניות הזו של הממשלה, ולכן חובתנו לקיים בהקדם האפשרי דיון נוקב בכנסת הזאת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת הירשזון, היות שיש לך עוד דקה, נדמה לי שבעניין ההגנה על העובד אתה צודק, אבל בעניין ייצוג עובדים, ההסתדרות היציגה היא אותה הסתדרות עובדים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מודיע לך, שגם מבחינה משפטית אתה טועה.

היו"ר ע' עלי:

יכול להיות.

אברהם הירשזון (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר, בבקשה. מעניין לשמוע מה עמדתו של שר האוצר בעניין זה. אני לא אצטער אם יתברר שאני טועה, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אתה טועה.

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שאתה צודק, אבל אני לא בטוח.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ההצעה לסדר-היום בעניין – – –

היו"ר ע' עלי:

ולא, אני לא מבין מי יחתום על הסכמים במקרה כזה. אם אכן חבר הכנסת הירשזון צודק, ינהלו משא-ומתן עם ארבעה גופים?

שר האוצר א' שוחט:

אני חושב שהוא טועה, אבל לא עשיתי בדיקה משפטית. אני יודע מה ההערכות בהסתדרות, אבל מכיוון שאני לא יכול להגיד את זה בביטחון מלא וגם לא קיבלתי ייעוץ משפטי בעניין – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מציע שתבדקו את זה.

שר האוצר א' שוחט:

נבדוק.

דן תיכון (הליכוד):

יש עוד מקום?

שר האוצר א' שוחט:

אני הייתי אומר לחבר הכנסת הירשזון שדבריו הם מאוד מוקדמים, ולא רק מאוד מוקדמים אלא גם מאוד לא מדויקים, לצערי הרב.

הרעיון קיים. הפרטים לא הושלמו. להגיד בביטחון שנגיע לזה, אינני יכול להגיד. אני יכול להגיד דבר אחד: ההסכמה הזאת – לא הייתי קורא לזה "עסקה", זה לא כל כך רחב – היא לטובת המשק ולטובת העובד. ההסכמה הזאת, אם אכן תתבצע, תביא למצב שבו עלויות הייצור תהיינה יותר נמוכות. העובד השכיר לא ייפגע, ומי שתשלם את המחיר במקרה הזה זאת הממשלה.

הרעיון בעצם נובע מהעובדה שירדה רווחיות הייצוא, יותר למייצא בדולרים, למשק הדולרי העולמי, ופחות לזה שמייצא בסל האירופי. ומה לבה של המחשבה הזאת, או מה ההיגיון בהצעה? ואתה טועה אם אתה חושב שהממשלה תרוויח, ומייד אגיד לך מדוע לא. הרעיון הוא להוריד את עלויות הייצור דרך אי-מתן תוספת יוקר, נגיד ספיגה של 2% מתוספת היוקר. כדי שהעובד לא ייפגע בשכר הנטו שלו – והמס הממוצע הוא בערך 30% – הכוונה היא להוריד מתשלום העובד למס הבראות 1.4% ובמדרגות, שזה פחות מ-4.8%, בפרופורציה; להוריד 1.4%, והממשלה תיקח על עצמה להעביר לביטוח הלאומי אותו כסף שהיה צריך להיגבות אם אכן היה המיסוי במלואו, שכן אין אנחנו רוצים לפגוע בסל הבראות ובשירותים הרפואיים.

הגורם המשלם עבור הסיבוב הזה הוא הממשלה. אתה טועה אם אתה חושב שהממשלה כמעסיק מרוויחה את כל הפער. ההנחה שלנו היא, שהתשלום שיצטרך להיעשות על-ידי הממשלה במלואו הוא כ-1.2 מיליארד שקל. אנחנו מניחים שכ-400 מיליון שקל אנחנו, כמעסיק וכתומך בשכר בגופים נתמכים, נרוויח כביכול דרך אי-תשלום תוספת היוקר. נשאר לתשלום סכום של כ-800 מיליון שקל. 400 מיליון שקל משוריינים במסגרת הפעולות שעשינו, ויש לנו מרווח בתוך ההכנסות, שאתו אנחנו יכולים להוריד – כך התקציב מתוכנן – ול-400 מיליון נצטרך למצוא מקורות.

לטובת המשק, לטובת כושר התחרות של היצואנים שלנו ולטובת העלויות אנחנו אומרים, שמחודש פברואר המעסיקים למיניהם, כולם, ישלמו 2% פחות תוספת יוקר, ויש לזה משמעות מבחינת העלויות. אל מול זה לא ייפגע שכרו של העובד. יש בעיה בשכבות מסוימות, שם תוספת היוקר היא מלאה, אבל ההפחתה תהיה יותר נמוכה. כעת אנחנו עושים מבחני רגישות ובדיקה באוכלוסיות שבהן עלולה להיווצר בעיה, מתוך מגמה לתת תשובה לאוכלוסיות החלשות, כדי שהן לא תיפגענה, חבר הכנסת אלול. כלומר, העסקה בנויה על כך שהאוכלוסיות החלשות יפוצו באופן מלא על אי-תשלום תוספת היוקר, ונמצא לכך את הפתרון.

רפאל אלול (העבודה):

זה לא פורסם כשהעסקה פורסמה בעיתונות.

שר האוצר א' שוחט:

העסקה לא פורסמה לפרטיה. גם היום אמרתי שהדברים עדיין אינם גמורים, לא אמרתי שיש הסכמה וגמרנו את העניין; יש הסכמה לדיון עקרוני, אבל הפרטים צריכים לעלות לדיון. אני אומר עכשיו, שאנחנו עושים מבחני רגישות לוודא שהאוכלוסיות החלשות לא ייפגעו מן העניין.

אני מאמין בדאגתך הכנה לשכיר במדינת ישראל, אבל אתה צריך להבין, יחד אתי, שאם יש לנו כלי שבו הממשלה לוקחת על עצמה עול מסוים, המעסיקים יוכלו להתחרות הרבה יותר טוב משהם מתחרים היום. שכן, לא תהיינה תוספות של עלויות במגזר הייצור, אותם נפחים אדירים שהולכים לייצור שהולך וגדל. זה כלי להורדת האינפלציה וליצירת מקומות עבודה, זה כלי שמאפשר לנו להבטיח את פעילות המשק.

חבר הכנסת הירשזון, אני מציע לך לראות את התמונה הכוללת, לראות את העובדה שהממשלה לא באה לשחוק את שכרו של השכיר. הרי הדוברים שלכם תקפו אותי חזר והתקף על העלאות השכר. איך אתה יכול להגיד שבזמננו ירד השכר במדינת ישראל? קח את דוח בנק ישראל ותראה שהיתה שחיקה בשכר מ-1991 ל-1992, ומ-1992 ל-1993. אם אתה דואג לשכיר, אתה צריך לברך על כך שהיו עלויות בשכר. מבחינת הירידה בשכר, אתה אומר דברים שאינם נכונים עובדתית. לכן, אם העסקה הזאת תתבצע, היא עסקה נכונה וטובה.

אני לא יכול שלא להפנות תשומת לבך לפרסום של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה אתמול על מה שקרה במשק בחודשיים האחרונים. אני מאוד זהיר, חודשיים הם שישית מתקופה של שנה, ומה שקורה בחודשיים לא מסמן התפתחות בהכרח, אבל כאשר יש פה אינדיקטורים שליליים, כאשר אני שומע פה את חברי הכנסת מהליכוד עולים וצועקים – יש פה חבר כנסת שבכל יום בבוקר, או בכל יומיים, קורא לי להתפטר, והוא חושב שהמדיניות נכשלה, אני לא רוצה להתווכח על זה.

דן תיכון (הליכוד):

הוא לא חושב, הוא בטוח.

שר האוצר א' שוחט:

כבר כמה שנים אני יודע כמה אתה בטוח במה שאתה אומר. אני גם יודע כבר כמה שנים כמה מזה מתחבר למציאות.

דן תיכון (הליכוד):

יש עוד כמה אנשים במפלגתך שחושבים שאתה צריך להתפטר.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת הירשזון, אותו חבר כנסת שמפריע כעת וגם מצטט אותי שכביכול אמרתי שאני שר האוצר הטוב ביותר, ממציא גם את המלה וממציא גם את התשובה, הדמיון עובר כל גבול אפשרי. אני ממש נהנה לשמוע ממנו את הדברים מדי בוקר, שכן, זה גם עושה כותרת ביומן החדשות ומזכיר את הקיום של חבר כנסת שמסתובב סביב אותו עניין מספר כה רב של שנים ונוהג באותה מדיניות. אני מבין את רצונו להיכנס לכותרות, הפריימריס קרובים, ואפשר להגיד כל דבר.

רון נחמן (הליכוד):

הוא התייחס לדוח חשבון-נפש.

שר האוצר א' שוחט:

אתמול פרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לא האוצר, שורה של אינדיקטורים. הם חוזרים על כך שהצמיחה במשק תהיה בשיעור של כ-7.5%, הגידול בייצוא לא יורד, ובחודשיים האחרונים יש סימן של גידול בייצוא, הגידול בהשקעות, במכונות, בצידוד גדל בצורה דרמטית. אני לא אומר שציפור אחת מבשרת את בוא האביב, אבל לשמחתי הרבה, גם הצריכה הפרטית ירדה בצורה משמעותית. אני אומר את הדברים במלוא הזהירות. כמו שאני לא מתרגש מנתונים של חודש אחד שמראים אינדיקטורים שליליים, אני חוזר ואומר במלוא ההגינות, שחודשיים לא מבטאים בהכרח התפתחות שתימשך הלאה. בכל אופן, זה המסמך שפורסם.

חבר הכנסת הירשזון, אני עדיין לא יודע אם נגיע להסכם, שכן עדיין אין הסכם לפרטיו, אבל אם נגיע להסכם, יהיו בו כמה עקרונות: עלויות העבודה תהיינה יותר נמוכות למעסיקים, כדי שיהיו בני-תחרות בייצוא; תהיה שמירה על שכרו הריאלי של העובד, בלי לפגוע בו; תהיה הבחנה כיצד אנחנו מתמודדים עם אותה אוכלוסייה שעלולה להיפגע אם לא נעשה משהו מיוחד. בסיכומי דבר, מי שלוקח את הנטל על עצמו הוא הממשלה, שיכולה לעשות את זה, לשמחתי, בלי להגדיל את הגירעון.

לכן, יש לי אליך בקשה. בדרך כלל, אני מסכים כאשר נושאים עוברים לוועדה. במקרה הזה, מכיוון שבנושא הזה לא יהיה לי מה להוסיף בוועדה על הדברים שאמרתי כאן – – –

דן תיכון (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

לא יסכים, אני מבין שיש לך יועץ חינוך.

מכיוון שבועדה לא אוסיף דבר מעבר למה שאמרתי כאן, כי פרטי המשא-ומתן עדיין לא קיימים ואין לי נתונים אחרים, אם תסתפק בדברי אני מבטיח לך נאמנה, כי ברגע שיהיה סיכום של הדברים, אשמח לבוא לוועדת הכספים ולהסביר את ההסכמה, אם נגיע אליה. אני עדיין לא יודע אם תסתיים העסקה, באיזו מתכונת ובאיזו רוח. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

האם חבר הכנסת הירשזון מסתפק בתשובת השר?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל ההערכה לשר האוצר, אני חושב שבנושאים האלה יש הרבה דברים שהם עדיין סתומים, ולכן אני מציע שנקיים דיון על כך במליאת הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את ההצעה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו היתה צריכה להיות יותר הודעה אישית, בעקבות דבריו של שר האוצר.

אותו חבר הכנסת, שהוא לא נקב בשמו, במקרה ישב ושמע. אני רוצה להביא כמה ציטוטים. ביום שישי קראנו בעיתון "ידיעות אחרונות" שרוצים לעשות reshuffle, משחק כיסאות, ולהעביר את שר האוצר מתפקידו. אני חושב שמתאים לו יותר להיות שר הבינוי והשיכון, שכן הוא מהנדס ולא כלכלן, יכול להיות שבבנייה הוא מבין, אבל הוא רחוק מאוד מלהבין בכלכלה.

אני לא מסתפק בדברים שנכתבו ב"ידיעות אחרונות". התפרסם מסמך שבס, שהוא מנכ"ל משרד ראש הממשלה, וגם הוא מפרט את "ההצלחות" של שר האוצר.

מה שאני יכול לומר לשר האוצר: אנחנו, האופוזיציה, לא רוצים שהוא יתפטר, בשבילנו הוא הנכס הטוב ביותר שיש לנו לקראת הבחירות הבאות. ככל שיתמיד וימשיך בתפקידו, לצערי הרב, מצבה של הכלכלה לא ישופר, אבל אני מניח שהסיכויים שלנו לחזור לשלטון יעלו פי כמה וכמה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, מי בעד דיון במליאה על הצעתו של חבר הכנסת הירשזון? יצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת הירשזון, אתה לא מצביע?

אברהם הירשזון (הליכוד):

הצבעתי, אבל הצבעתי לא נקלטה.

היו"ר ע' עלי:

היא לא נקלטה וגם – – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

אתה מצביע בעד? אינני מבין.

פה-אחד הוחלט לקיים דיון במליאת הכנסת בהצעתו של חבר הכנסת הירשזון. אנחנו מוסיפים גם את חבר הכנסת הירשזון עצמו, זאת אומרת שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הנושא יידון במליאת הכנסת.

הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992

(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רפאל אלול, הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992; הצעת חוק תמ"ב. בבקשה.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר, לא הייתי רוצה שתישאר בנימה הקודמת של הדברים, לפחות להגיד לך כחבר שיש לי הערכה למה שאתה עושה, ודאי לאור האינדיקטורים ששמענו הבוקר. אומנם, אני מודה כי יושב-ראש הלובי החברתי ימשיך לתבוע כמה שיותר לאותן אוכלוסיות חלשות, להגן עליהן, ואחד הדברים הוא, אולי, הצעת החוק שאני מעלה כאן. כידוע לך, כבוד השר, הייתי בין אלה שחשבו שכדאי שכל הנושא יבוא לדין בוועדה, לכן תיבדק הגישה, כן אוניברסליות, לא אוניברסליות, והחוק שאנחנו מביאים כרגע הוא חוק משפחות ברוכות ילדים.

אין זה סוד שעצם קיומו של העם הזה, שיש בו יותר ילדים, יותר בנים, כי ללא ילדים ובנים איך ניתן יהיה להמשיך עם כזה? אבל כשיש ילדים, יש לנו הזכות והחובה לדאוג לקיומם, וכמובן גם למילוי מחסורם, במידת האפשר.

הצעת החוק שלי מדברת על סיוע ועזרה בשכר לימוד, הגדלת מספר שעות הלימוד, יום לימודים ארוך, שלאט לאט אנחנו מתקרבים אליו, על-ידי הוספת השעות, הנחות למשפחות ברוכות ילדים במסים, ארנונה, אגרות למיניהן, סיוע בדיוור, הקניית תרבות, וכמובן הכרה באם, אותה אם המגדלת תשעה ועשרה ילדים, הכרה בה כמפרנסת לכל דבר, ופירושו של דבר לתת לה נקודות זיכוי בהתאם.

להערכת, זאת תהיה השקעה חכמה וכדאית, ולנו ההורים, אלה שאכפת להם גם מהדורות הבאים, זה יהיה אולי איתות של הממשלה הזאת לעם שאכפת לה ויש לה רצון לסייע לאותן משפחות קשות-יום. ואני מדבר על אלה שבאמת קשה להן, לא לכולן, אלה שקשה להן, יהיה מפתח הכנסה או כל מפתח אחר שייקבע.

אשר לחינוך, כבר אמרו גדולים ממני כי עם משכיל ומלומד הוא עם חסין, וחוסן הוא חינוך, השכלה ותרבות.

במקורות כתוב: ואת עמלנו, אלו הבנים. גם דוד בן-גוריון אמר: לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוח – – –

היו"ר ע' עלי:

מי אמר?

רפאל אלול (העבודה):

אמרתי שגם דוד בן-גוריון אמר.

היו"ר ע' עלי:

קודם כול זה הופיע במקורות. יכול להיות שבן-גוריון ציטט – – –

רפאל אלול (העבודה):

הבאתי משהו מהמקורות וגם משהו מבן-גוריון.

היו"ר ע' עלי:

בעוד 20 שנה יגידו שחבר הכנסת רפאל אלול אמר את זה.

רפאל אלול (העבודה):

זה לא רע. טוב שהדגשת את זה.

בלי חינוך אין נשמה. אני בא ואומר, רבותי, כאדם שגדל במשפחה ברוכת ילדים, משפחה בת תשע נפשות, יכול להיות שהגורל הביא אותי לכאן, להיבחר לכנסת, להיות אחד המציעים של הצעה כזאת, ואני מודה שאני יודע, גדלתי במשפחה כזאת, ואני מכיר את המצוקות האלה. יכול להיות שיצאתי מהמעגל הזה והגעתי לאן שהגעתי, אבל אני יודע כמה קשה למשפחה ברוכת ילדים. גדלתי בבית שהיתה בו רק מפרנסת אחת; לא היה לי אבא, ואני יודע כמה קשה למפרנסת להסתדר עם סל קניות כזה, ולכן אני אומר שאולי אני רגיש יותר לנקודה הזאת.

אני אומר, שאם תינתן תשומת לב מתאימה לאותן משפחות – הבוקר הייתי אצל חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, והוא אמר לי: חבר הכנסת רפאל אלול, צריך למצוא פתרון. היתה אצלי אשה, אם ל-14 ילדים, ושאלתי אותה: איך אני יכול לעזור לך? מה את צריכה? והיא אמרה לי: אני

צריכה לצאת לשלושה-ארבעה ימים להינפש, להיות לבד עם החברות שלי, אבל אין לי אפשרות כלכלית – – –

שר האוצר א' שוחט:

– – –

רפאל אלול (העבודה):

נכון, אבל זה אחת לשלוש שנים. אמרתי לו זאת; בדקנו את זה.

שר האוצר א' שוחט:

משפחות ברוכות ילדים – – –

רפאל אלול (העבודה):

שנינו היינו ראשי רשויות – – –

שר האוצר א' שוחט:

– – –

רפאל אלול (העבודה):

נכון, אמרתי לו שכאשר הייתי ראש הרשות המקומית מזכרת-בתי, שלחתי כל שנה. אז הוא אמר לי: תשמע, במזכרת-בתי זה אפשרי, אבל בבני-ברק אי-אפשר כל שנה, וזה נכון. זאת דוגמה נוספת שאפשר לחשוב על משפחות ברוכות ילדים.

רבותי, יש בארץ גופים ששמו להם למטרה לקדם משפחות ברוכות ילדים, כמו זהב"י – זכויות המשפחה ברוכת הילדים – כמו "אפרת", ואני מציע – חבר הכנסת שמאי, אני לא יודע אם אתה בא ממשפחה ברוכת ילדים או לא, אבל אני מבקש שתשמע אותי. עוד דקה אני גומר.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני ממשפחה שברוכה במעט ילדים; – – ילדות רק, אבל אני מכבד מאוד משפחות ברוכות ילדים, ואני מבין ששר האוצר קשוב לך כעת, הוא ייענה לבקשותיך – –

היו"ר ע' עלי:

לפי ההגדרה של חבר הכנסת רפאל אלול, גם אתה ממשפחה ברוכת ילדים.

דן תיכון (הליכוד):

הוא יודע איך נצביע.

יעקב שמאי (הליכוד):

שלוש בנות – זאת עוד לא משפחה ברוכת ילדים. יכול היה להיות יותר.

רפאל אלול (העבודה):

אני רוצה, ברשותכם, אני יודע את דאגתו של השר, והיו לי לא פעם אחת שיחות אתו על הדברים האלה, אני יודע את הקשיים הכלכליים, אבל אני אומר: אני מבקש ממך קצת פתיחות בעניין הזה. אני יודע שזה יעבור לוועדה, ואמרת שאני מוכן שבועדה יישקלו הדברים, על מנת לעזור למי שצריך לעזור, וזאת הבעיה. אני מבין את הקושי, לכן בוועדה, כאשר הנושא יידון, אם יידון, אני מניח שתבואנה כל מיני הצעות, כל מיני רעיונות איך להקל על אלה שצריך להקל עליהם, ואני אומר שיש אפשרות.

אני מודה שבראש מעייני נושאי החינוך, הטיפול בקשיים הכלכליים והדיוור, ויש לדברים האלה פתרונות.

אני מציע לכולנו, יש פה אנשים מכל הסיעות, בואו נהיה ממלכתיים בעניין הזה, נתאחד סביב הצעת החוק, היו כבר שלוש הצעות שאישרנו, זאת הרביעית, כולן תגענה לוועדת העבודה והרווחה, ואולי שם אכן נמצא הפתרון.

אני חושב, כבוד השר, אתה מתעסק עכשיו באינדיקטורים כלכליים, טוב שתחרות על דגלך שזה קרה בקדנציה שבה היית שר האוצר. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רפאל אלול. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

האם אני יכול להשיב מהמקום, אדוני היושב-ראש?

היו"ר ע' עלי:

כן.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא רוצה להיכנס, כעת, למהות העניין. יש לי כמה השגות, בעיקר בגלל האוניברסליות של הצעת החוק שנותנת מענה – – – וכל מיני דברים שנובעים מהחוק, אבל מכיוון שתמכתי בהעברת הצעת החוק – – – על-ידי כמה חברי כנסת, בהתאם להחלטת הנהלת הקואליציה, אני מציע שהצעת החוק תועבר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, מי בעד? לפי התקנון צריך להמתין חמש דקות ולא עברו חמש דקות, לכן נעבור לנושא השני, ואחר כך נצביע.

דן תיכון (הליכוד):

היות שאין מתנגדים, אני מציע לך לא להמתין, כי אף אחד לא יבוא.

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, חבר הכנסת דן תיכון, אף שאני תומך בחוק ואף שכרגע אין כאן מתנגדים, יש תקנון ואני שומר על התקנון. נצביע בעוד שלוש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

בהסכמה אפשר לשנות.

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, אבל יש עוד 110 חברי כנסת שלא נוכחים כרגע. יכול להיות שהם מתנגדים.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (ניכוי בשל לימודים), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (ניכוי בשל לימודים), התשנ"ד-1994, הצעת חוק א'תרם, של חבר הכנסת אברהם הירשזון. בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, סטודנטים במדינת ישראל, ובייחוד אלה שהקדישו שלוש שנים מחייהם לשירות צבאי ולאומי סדיר ועוד אי-אלה שנים בשירות המילואים, הם העתודה הרוחנית שלנו אשר אמורה לבסס את החוסן החברתי והציבורי במדינתנו. ומה עושה מדינת ישראל כדי לטפח סטודנטים אלה? דבר אינה עושה.

המוסדות להשכלה גבוהה מתמודדים עם חוסר התקציב על-ידי העלאה תדירה של שכר הלימוד, והסטודנט הישראלי נאלץ לספוג את ההתייקרות הזאת ללא אפשרות של ממש להתנגד לה.

לא רק זאת, כאשר הלימודים בתקופתנו הולכים ומעמיקים, קשה לממש את ההישגים הלימודיים ללא הוצאת כסף רב על ספרות מקצועית ועל עזרי לימוד לא זולים.

הקמפוסים, לצערי, מספקים מגורים רק לחלק קטן של הסטודנטים. אגב, בחלק מהקמפוסים שכר הדירה איננו נמוך מאשר בחוץ. אבל רוב הסטודנטים נאלצים לשכור דירות בכסף רב.

אומדן זהיר מביא אותנו להוצאה חודשית של כ-3,000 ש"ח, או 36,000 ש"ח לשנה, הכוללים שכר לימוד, עזרי לימוד, נסיעות, דמי שכירות וכו' וכו'.

הפער הזה, בין יוצא צבא או המשרת בשירות לאומי לבין מי שלא תורם למדינת ישראל את התרומה הזאת, הוא פער שיש לנסות ולבטל אותו או להקטין במידת האפשר, ומייד.

לא מכבר התבשרנו על חיסול הפער בין מקבלי הגמלאות השונים, באופן שגם מי שלא שירת בשירות לאומי או בצה"ל יהיה זכאי למלגה לימודית במוסד להשכלה גבוהה. לדעתי, אין בהשוואת תשלומי המלגות משום חיסול הפער, אלא דווקא הגדלת האפליה הכלכלית כלפי מי שממלאים את חובתם הלאומית בהשוואה למי שאינם ממלאים חובה זו.

הצעת החוק שלי הועלתה ללא קשר לנושא המלגות, אך היא מתחזקת ומודגשת נוכח הצדק המוזר שנעשה לאחרונה ועל-פיו מגדילים באמצעות המלגות את חוסר הצדק ואת הפער הכלכלי וההשכלתי בין מי ששירת בשירות צבאי או לאומי ותרם לחברה ובין מי שלא עשה זאת ויכול היה במשך הזמן הזה, כאשר הוא היה פטור משירות צבאי, לנצל את הזמן הזה כדי לעבוד ולהשתכר כסף רב.

לאחר שלוש שנים של שירות בצבא ללא שכר ולאחר שירות מילואים, והרבה מאוד סטודנטים נקראים כל שנה לשרת וזה פוגע בהם במקומות העבודה, אני חושב שצריך לבוא לקראת הסטודנטים האלה.

בנסיבות אלה אני קורא לממשלה ולחברי הכנסת לפעול מיידית כדי לבטל את הפער הכלכלי שנוצר לרעת המשרתים בשירות צבאי ובשירות לאומי ולנכות מהכנסותיהם את הוצאות הלימוד, הוצאות מחייתם ומגוריהם הלא-קבועים בתקופת הלימודים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ברצוני להביא לתשומת לבך, חבר הכנסת הירשזון, כי ביולי 1990 הובאה לוועדת הכספים הצעה לביטול הפטור לסטודנטים. אם אינני טועה, ביולי 1990 היתה ממשלה שאנחנו לא היינו חברים בה, היו חברים בה הליכוד, המפד"ל, צומת, אגודת ישראל, ואל כנסת ישראל ואל ועדת הכספים הובאה הצעה, על-ידי הממשלה שאתה תמכת בה, ממשלה שאתה היית שייך לה, למפלגה המרכזית שבה, לעשות להרחבת בסיס המס, מכיוון שבמס הזה, לפי דברי הממשלה דאז, האוצר, חברי הכנסת בוועדת הכספים, כולם תמכו והם באו ואמרו: הקלה במס לסטודנטים, ובסיכומי של דבר לסטודנטים שמרוויחים יותר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מה היתה עמדתך?

שר האוצר א' שוחט:

אני אגיד מה היתה עמדתי.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא תמכנו בזה.

שר האוצר א' שוחט:

כמובן, אם תבדוק בפרוטוקול יתברר שהאמירה הזאת, כמו 90% מהדברים שאתה אומר, אין לה כיסוי, כמו עם מכירת "פז", כמו עם מכירת החברה הכלכלית, כמו כל אותם דברים שנכנסים לפרוטוקול, ומסתבר שהדברים שאתה אומר אין להם שום שייכות למה שהיה בפועל. תיזכר, חבר הכנסת תיכון, מה סיפרת לנו על עמדתך לגבי מכירת "פז".

דן תיכון (הליכוד):

אל תבלבל את המוח.

שר האוצר א' שוחט:

תיזכר מה אמרת על מכירת "פז". אמרת שהתנגדת. בדקתי בפרוטוקול ומצאתי שהיית בעד. הסדר מניות הבנקים – הצבעת בעד.

דן תיכון (הליכוד):

אתה שוב משקר – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת תיכון, זה לא יעזור לך.

יעקב שמאי (הליכוד):

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת הירשזון, שאלת אותי איך אני הצבעתי. אף שזו הצעה שבאה על-ידי ממשלה שלא תמכתי בה, אני הייתי בעד ביטול הפטור. אני חשבתי שזה נכון, אני חשבתי שהדבר הזה יוצר עיוות, ודרך המס יצרנו הרבה מאוד עיוותים במשק הישראלי. הממשלה שבה תמכת הביאה את הדברים. היא צדקה בכך שביטלה את העיוותים האלה, היא צדקה בכך שהרחיבה את בסיס המס. מי שמקבלת פטור במס כזה זו אותה קבוצת אנשים שמרוויחה הרבה, שכן סף המס גבוה יחסית. אותם חברי כנסת מהליכוד מילאו אחרי מצוות הממשלה דאז, ואם אינני טועה באותה תקופה מילא את תפקיד שר האוצר, לא בתפקיד פורמלי, חבר הכנסת דן מרידור, זה היה בתקופה שבין שתי ממשלות. שאלת אותי איך הצבעתי. הצבעתי עם הממשלה, כי חשבתי שצריך להרחיב את בסיס המס ולא לתת הטבות דרך המס. נעניתי לבקשה שלכם דאז.

אני מציע גם לחברי מסיעת הליכוד להיות עקביים. אתם כממשלה הבאתם את הדבר לוועדת הכספים, אתם הצבעתם בעניין. אני מצאתי לנכון לעשות אותו דבר, כי אני חושב שהדברים נכונים. לפיכך, אני מציע לכם, תישארו נאמנים למצפונכם. אי-אפשר לשנות דעות תוך מספר מועט של שנים בדבר שאתם הבאתם והיה צודק.

לפיכך, אני מציע להסיר את ההצעה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת הירשזון, יש לך זכות להגיב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא.

היו"ר ע' עלי:

אנחנו מצביעים קודם על ההצעה של חבר הכנסת רפי אלול. מי בעד הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992, של חבר הכנסת רפי אלול?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק משפחות ברוכות ילדים, התשנ"ב-1992, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 26, אין מתנגדים ואין נמנעים. ובכן, ההצעה אושרה והיא תועבר לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (ניכוי בשל לימודים), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת אברהם הירשזון. מי בעד?

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 14

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס') (ניכוי בשל לימודים), התשנ"ד-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 12, נגד – 14. ההצעה לא אושרה והיא הוסרה מסדר-היום.

הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון) (החזר מס ערך מוסף על רכישת דירה), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון) (החזר מס ערך מוסף על רכישת דירה), התשנ"ד-1994, הצעת חוק ב'ק, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג – בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, לא פעם אחת ולא פעמיים אני באופן אישי, ואני מניח שכל אחד ואחד, נתקל בפניות מהציבור, של זוגות צעירים, של אנשים שאומרים: תעשו משהו על מנת להקל בנושא המחירים המשתוללים, העלייה המשתוללת במחירי דירות בישראל.

זוגות צעירים שרוצים לקנות דירה לא יכולים להגיע לכך. מדי חודש בחודשו מחירי הדירות רק עולים, והחלום להגיע לדירה רק מתרחק. הם באים ואומרים: תעשו משהו. צריכה להיות תוכנית.

אנחנו אומרים לממשלה כאן, מעל במת הכנסת, פעם אחר פעם: ממשלה, תעשי משהו. אל תפזרו רק הצהרות אופטימיות, תעשו משהו קונקרטי. והממשלה הזאת, לצערי הרב, מדי חודש מפזרת עוד הבטחה אופטימית, אך מאומה לא קורה ומחירי הדירות ממשיכים להאמיר. הדבר היחיד שיכול להתחרות אתם הוא עלייה גבוהה יותר של מחירי הירקות, כמו העגבנייה, ואולי גם ירקות אחרים, שגורמת להאצה בקצב עליית האינפלציה.

אבל הדירות מתרחקות מן הזוגות הצעירים. היכולת לרכוש דירה הולכת ומתרחקת. והנה אני מביא כאן הצעה, שתתרום להקטנת הפער בין החלום למציאות ותסייע לזוגות צעירים לרכוש דירה, מכיוון שלדעתי היא תוזיל את מחירי הדירות.

לפני שאני אפרט אותה ואבקש את תמיכת הכנסת, אני מבקש לבוא ולומר שאני יודע ומודע לכך שאין די בהצעה הזאת לבד, או אין בהצעה הזאת, ללא כלים נוספים, על מנת לפתור את הבעיה. אבל, ההצעה הזאת היא מכשיר, והייתי אומר מכשיר חשוב וחיוני על מנת שמחירי הדירות יוזלו. אני באמת מתפלל שהממשלה מתנגדת ואינה מעוניינת לקבל כלי כל כך טוב, חיוני וחשוב כדי שתוכל לבצע מדיניות שכל אזרחי המדינה ייהנו ממנה, והקרדיט יגיע לממשלה.

וצריכים לעשות דברים נוספים. מדי פעם אני שומע הכרזות, הכרזות פה ושם של פקידים בממשלה ושל אחרים על רעיונות ותוכניות. תכל'ס, לא קורה שום דבר, ומה שמבקשים האנשים זה לא הבטחות. מה שמבקשים האנשים שרוצים לרכוש דירות זו אינה אמירה שיהיה טוב בסוף השנה. עד סוף שנת הכספים הבאה אנשים רוצים שתהיה להם היכולת לרכוש דירה, ושהדירה לא תברח מהם בקצב מדהים מדי חודש בחודשו.

הצעת החוק שלי מדברת על ביטול מס ערך מוסף על דירות. אני רוצה להדגיש שלא מדובר בביטול, דהיינו אין עוד מס ערך מוסף על דירות, אלא על החזר. המשמעות היא, שיהיו כספים שיוחזרו על-פי החוק או על-פי תקנון ששר האוצר וועדת הכלכלה יקבעו, למי שיעמוד בקטגוריות, ואני רוצה להביא דוגמאות למה אני מתכוון.

אם יש היום אוכלוסיות שזכאיות ליהנות מהטבות מסוימות, זוגות צעירים, חיילים משוחררים, אוכלוסיית מצוקה, שזכאיות לקבל מיני הטבות, לגביהן יחול החוק הזה. אם ירכשו דירה יד ראשונה מידי קבלן ויביאו את החשבונית והחווזה על התשלומים, הם יקבלו את החזר המע"מ. מבחינת הקבלן ומבחינת הדירה, המחיר יהיה אותו מחיר.

שר האוצר א' שוחט:

מה עם דירות יד שנייה?

אליעזר זנדברג (צומת):

אני תיקף אגיע גם ליד השנייה. המחיר יהיה אותו מחיר. אבל לאותם אנשים תהיה יכולת קנייה טובה יותר.

בואו נחשוב מה עושה הממשלה. המחירים עולים. הממשלה מעדכנת, צריכה לפחות לעדכן את המשכנתאות, כי אותם אנשים שאין להם – אין להם יותר כאשר המחירים עולים. לתת להם את המשכנתה המוגדלת – זו הוצאה כספית שמוציאה הממשלה. חלק ממנה הממשלה מקבלת חזרה כמע"מ. למה ללכת בצורה כזאת, הפוכה, נעשה דבר יותר פשוט. ניתן להם את החזר המע"מ, ניתן להם את ההטבה הספציפית הייעודית הזאת ונקטין את סך כל הכסף לצורך רכישת דירות באמצעות המשכנתאות המוגדלות.

אם אנחנו נעשה את הדבר הזה, לפחות לגבי אותה אוכלוסייה, אני מאמין שנשיג שתי מטרות: נוציא פחות ונשפיע על מחירי הדירות.

העיר שר האוצר, בצדק, מה עם מחירי דירות יד שנייה? נכון שההצעה הזאת עוסקת במחירי דירות יד ראשונה. אבל כולם יודעים, ואין זה סוד שההיצע והביקוש שמשפיע על מחירי הדירות במדינת ישראל נובע מהעדר היצע של דירות יד ראשונה, נובע מכך שמספר הדירות שנבנו ונמצאות בשוק למכירה קטן ממה שצריך להיות.

לכן, אני מאמין שאם תהיה השפעה על מחירי דירות יד ראשונה, וזה כלל שברור לכל אחד, בסופו של תהליך או כעבור זמן, המחירים יקרינו וישפיעו גם על מחיריהן של דירות יד שנייה. וכך נגיע למצב שבו מחירי הדירות כולן, לקטגוריות שאנחנו מדברים עליהן, יוזלו. ומי שירצה לקנות דירה, זה לא יהיה עבורו רק חלום.

אני הגבלתי בהצעת החוק גם את שווי הדירה הנרכשת ל-150,000 דולר, מתוך הנחה שאלה אינן דירות גדולות, אינן דירות פאר, דירות שבאמת מתאימות למי שרוצה להרחיב את דירתו או למי שמבקש לקנות דירה. אולי אנשים ירימו גבה ויאמרו: 150,000 דולר זה הרבה כסף. אבל מה לעשות, מחירי הדירות השתוללו כל כך שב-150,000 דולר קשה היום לקנות דירה סבירה. זה המצב

באזורים מסוימים במדינת ישראל. כמובן, יש אזורים אחרים שבהם אין בעיה. אבל לשם ממילא אנשים לא רוצים לעבור לגור.

לכן, מה שאני בא ומציע כאן ומה שאני מבקש מהכנסת לעשות על-ידי כך שהיא תתמוך בהצעת החוק שלי, זה לגרום לכך שיהיה לממשלה עוד כלי להילחם בעליית מחירי הדירות, כלי שיאפשר אפילו הוזלה.

אני ייחדתי סעיף נוסף, סעיף כללי, שנועד לסייע, שאומר שדירה נמכרת יכולה להיות חלק מאותן דירות שבהן יבוצע החזר מע"מ, גם אם שר האוצר יקבע בתקנות, באישור ועדת הכלכלה, שדירות מן הסוג הזה יכולות לקבל את ההטבה.

אדוני שר האוצר, הא לך כלי טוב, כלי חשוב, כלי חיוני להילחם בעליית מחירי הדירות. קח אותו ותשתמש בו. אני אומר עוד הפעם, אני מתפלא שהממשלה מתנגדת להעברת ההצעה הזאת לדיון מקדמי. הלוא אנחנו עוסקים פה בקריאה טרומית. אני חושב שזה רעיון, אפילו ברמה העקרונית, ראוי לליבון, ראוי לדיון, ראוי להעמקה במסגרת ועדות הכנסת. אני מתפלא שהממשלה רוצה לדחות רעיון כזה על הסף ולא מוכנה אפילו לתת לו את ההזדמנות להישמע ולהיות נדון.

אני יודע שיש שרי ממשלה, לא שר האוצר, שאמרו לי בשיחות: אני תומך ברעיון הזה, זה רעיון מצוין. אני יודע שיש מומחי כלכלה וגם חברי כנסת מהקואליציה, שלצערי הרב לא יבואו להצביע כאן בעד בגלל המשמעת הסיעתית, שאומרים: חבר הכנסת זנדברג, מודי, זה רעיון מצוין, אנחנו תומכים בו. אבל יש מכבש, יש לחצים. במסגרת המכבש והלחצים אומרת הממשלה: לא, אנחנו לא מוכנים להקשיב, אנחנו לא מוכנים לגלות פתיחות ולקיים דיון בשאלה האם הרעיון הזה יכול להוזיל את מחירי הדירות או לא.

הנה, כלי להוזלת מחירי הדירות. ממשלת ישראל, הממשלה שמעלה את מחירי הדירות מדי חודש בחודשו ומאיצה את האינפלציה, תבדקו, תחשבו, תנו לזה לעבור לוועדה של הכנסת, ולאחר מכן אנחנו נוכל לקיים את הדיון. יכול להיות שצריך לשנות מלה פה ומלה שם, אבל ככלי, אני חושב שזה מכשיר חשוב וחיוני.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש מהכנסת לקבל את הצעת החוק הזאת ולהעביר אותה לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה ואני מתנגדים בכל תוקף להצעת החוק הזאת.

לפנינו הצעת חוק שעניינה ביטול תשלום מס ערך מוסף על רכישת דירה לזכאים העומדים בקריטריונים שונים כגון: שווי הדירה, גודלה ומקומה הגיאוגרפי.

לדעת יוזם הצעת החוק, חבר הכנסת זנדברג, יביא צעד זה לכמה תוצאות כלכליות, כגון הוזלת מחירי הדירות ומלחמה בהון השחור.

אולם, לדעתי יש לדחות הצעת חוק זאת מטעמים מספרי. ראשית, על-פי הצעת החוק, ובהנחה שהחזר המע"מ יינתן לכל זכאי משרד השיכון הרוכשים דירות חדשות, הרי מדובר בהיקף הכנסות של למעלה ממיליארד ש"ח. לפי הערכתי, ההפסד הוא כ-1.8 מיליארד ש"ח, שכן הפטור על דירה יהיה כ-20,000 דולר, אנחנו נותנים כ-30,000 דולר משכנתה, 600 מיליון דולר, זה הפסד כספי של 1.8 מיליארד דולר, זה סכום אדיר שהממשלה והמדינה לא יכולות לעמוד בו.

על אף ההנחה שייקבעו קריטריונים מצומצמים לקבלת הזכאות, הרי מדובר בהפסד הכנסות כה גדול.

מעבר לנימוק הפיסקלי, הרי הצעה זו יוצרת אפליה בין רוכשי דירות חדשות לבין זכאים המעוניינים לרכוש דווקא דירות ישנות ואולי גם זולות יותר. אפליה זאת תיווצר משום שמש ערך מוסף מוטל על דירות חדשות ואינו חל על דירות ישנות.

קבלת הצעת החוק תיצור אפליה מעוותת ותגרום להסתת ביקושים דווקא לדירות חדשות, וזאת משיקולי מס ולא משיקולים ענייניים הקשורים בשוק הדירות.

נוסף על כך, הצעה זו מחייבת הקמת מנגנון ביורוקרטי חדש של גביית מע"מ מעוסק והחזרתו לאחר מכן לצרכן. הקמת מנגנון זה תצריך, מצד אחד, השקעה בכוח אדם, ומנגד תפתח פתח לדרישות נוספות בתחומים שונים.

עלינו לזכור, כי מס ערך מוסף מאופיין בישראל בבסיס גבייה רחב ביותר, כמעט ללא פטורים כלשהם, ועל כן שיעורו מתון יחסית. אנו דוחים כל ניסיון לחרוג מגישה בסיסית זו, משום שכל חריגה כזו תביא לדרישות מיידיות בענפים רבים אחרים, כגון ענפי החקלאות, הלול והבשר.

מעבר לכך, אף בהנחה שניתן יהיה לוותר על סכומי המס שעליהם מדובר, אין כלל ודאות שהקטנת המס כולה תגיע לידי רוכש הדירה, שכן הקבלן בוודאי יבין שאם משלמים 17% פחות הוא יכול להעלות את המחיר.

עלינו לזכור, ששוק הדירות בכללותו פועל בתנאי היצע וביקוש שמהם נגזרת גמישות הביקוש לדירה, ולכן סביר להניח כי חלק מהטבת מס זו יעבור לידי הקבלנים וודאי שלא לכך התכוון המחוקק.

אני רוצה לומר, שאנחנו עושים פעולות רבות גם להגברת הבנייה וגם במתן משכנתאות מיוחדות לאוכלוסיות החלשות, וכך צריך לנהוג.

החלטה מהסוג הזה בעצם יוצרת הנחה אוניברסלית, אשר בה ניתן גם לאלה שאינם זכאים אפשרות ליהנות מפטור ממס.

לפיכך, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-יומה של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר.

רבותי, מי בעד הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון) (החזר מס ערך מוסף על רכישת דירה), של חבר הכנסת אליעזר זנדברג? נא להצביע.

לאיזו ועדה אתה רוצה להעביר את הצעתך, חבר הכנסת זנדברג?

אברהם פורז (מרצ):

אם היא תאושר, לוועדת הכספים, אבל זה לא יעבור.

היו"ר ע' עלי:

אם ההצעה תאושר היא תועבר לוועדת הכספים.

משה קצב (הליכוד):

כלכלה.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 15

נמנעים – אין

ההצעה להסיר מסדר-היום את הצעת חוק מס ערך מוסף (תיקון) (החזר מס ערך מוסף על רכישת דירה), התשנ"ד–1994, נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 12, נגד – 15, אין נמנעים. ההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

בית-הכלא נווה-תרצה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. בית-הכלא נווה-תרצה – הצעה לסדר-היום מס' 5297, של חבר הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כחניך התנועה הלאומית משחר ילדותי הריני רואה את בית-הסוהר העברי כאחד מן המוסדות הממלכתיים ההכרחיים של המדינה. דורות רבים של יהודים בגולה חלמו על סוהרים עבריים במדינה היהודית, אולם עומדת השאלה: מה צריך להיות בית-הסוהר העברי?

בבתי-הסוהר אצלנו, חברי הכנסת הנכבדים, נפגשים אנו עם חוטאים וחטאים, במציאות אכזרית שמדהימה אותנו הן בהיקפה והן בעומקה. לא פיללנו למצוא נקודות אפלה כאלה במדינת ישראל.

נפגשים אנו עם ילדים וילדות רחוב שלא טעמו טעם בית ולטיפת אם. נפגשים אנו עם רוצחים ורוצחות שגורל אכזרי דחף אותם לדרך שאין תשובה ממנה, עם ראשי פורצים וגנבים, עדה גדולה ומאורגנת הכוללת בתוכה נפשות אומללות ומוכות גורל, פרוצות וסרסוריהן, אזרחים חוטאים ונרדפים.

בבתי-הסוהר אצלנו נאלחים ומזוהמים, מבחינה מוסרית ופיסית גם יחד. אנו נוקמים באלה שניסו לחבל בחוקי החברה, ואני שואל את עצמי: האם מטרת המאסר היא נקמה, או היא ניסיון להחזיר את צלם האדם לאלה שגלשו במדרון החיים?

שטח המחיה בבית-כלא בישראל הוא כ-3 מטרים רבועים לאסיר. שר המשטרה משה שחל הודה לפני בהגנות רבה, שלא ידוע לו על מדינות מערביות נוספות שבהן יש לאסיר שטח מחיה כמו בישראל. ואני מצטט מתוך דוגמאות שהוא הביא בפני: בצרפת – 12 מ"ר מחיה לאסיר; באיטליה – 9 מ"ר; בבלגיה – 9 מ"ר; בקנדה – 7 מ"ר, וכן בפיןלנד ובבריטניה. ואצלנו – 3 מ"ר בלבד.

ההגנות מחייבת אותי לומר, כי שר המשטרה משה שחל עושה מאמצים גדולים לשיפור המצב. הוא הביא לפני תוכניות מרשימות, ואני מקווה כי יגשים אותן. אך כל עוד לא הגשמת אותן, אדוני שר המשטרה, אני חייב להצליף בך, ואצליף בך כפי שנהגתי לגבי שרי משטרה קודמים, אלה שקדמו לך והיו גם חברי האישיים בכל מיני שטחים. אני אומר לך, אם תשפר את המצב, דע לך, יהיה לי האומץ, ולא חשוב באיזו מפלגה אתה, ולא חשוב שאני נגד כל הממשלה שלך, שאני רואה בה אסון, אני אציין את הישגך, אם אני אראה אותם.

אם מצב האסיר בישראל קשה, מצב האסירה קשה פי כמה וכמה. אין בבית-הסוהר לנשים נווה-תרצה הפרדה בין סוגי האסירות. פרוצות נמצאות באותו אגף עם עברייניות מסוג אחר: גנבה, מרמה וכדומה. בחורה בת 19, שיושבת בגלל גנבה וזה מאסרה הראשון, נמצאת בחברתה של אשה כבת 50, היושבת בגלל סמים וזנות וזה לה מאסר שמיני.

בסיורי שם נתקלתי בשלוש אסירות שמקומן בבית-חולים לחולי נפש ולא בבית-סוהר. זה אסון בשבילן, ועם זאת זה מקשה על הסוהרות, ועוד יותר – על כלל האסירות.

יש שם אגף הנקרא נ"ס, שפירושו נקי מסמים, אם כי גם שם יש חריגים, אך בכל זאת זה משהו מיוחד. אבל באגף אחר יש יותר סמים מאשר בחוץ, וזה כתוצאה מכך שיש אסירות שבחופשתן עובדות הרבה, ואני מניח שכולם פה מבינים מהו המושג "עובדות" לגבי בחורות אלה, ובחוזרן מחפשה מברירות הן בגופן סמים שאותם רכשו מעבודה בזויה זו.

התדרדרנו למצב זה, כי אין אנו מסוגלים לראות את האדם ולא את החוטא, את אם המשפחה שהשאירה ילדים בביתה ללא דואג, נערות רחוב ללא עתיד וללא תכלית, רוצחות הבוכות חרש בלילות. ראיתי את האשה הנאנקת בכבליה. האם אנו מנסים לחדור אל הרקע החברתי והסוציאלי של הנפש החוטאת הזאת? האם מנסים אנו לרפא ולחנך אותה ולהכשיר אותה לקראת חייה העתידיים לאחר שתצא לחופשי?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בארצנו התרבו אזורי פאר משופעים כל טוב, חווילות וגיונות נוי, בריכות שחייה ובתי-ספר יוקרתיים. אך בד בבד התרחבה באזורי העוני הדלות המנוונת, שמביאה רבים לייאוש, לחוסר אונים ותוחלת לפרוץ את מעגל הקסמים שסובב אותם, ששולל מהם את כבודם העצמי ואת גאונותם האנושית, שמנוון אותם וממוטט מסגרות משפחתיות.

בעוד בעבר היתה אוכלוסיית בתי-הסוהר אצלנו מורכבת ברובה מאנשים שזה מקרוב באו, הרי עתה מהוות שכונות העוני את המאגר האנושי המספק את רוב דרי בתי-הסוהר, דור שני ואף שלישי לעולים אלה. הוא נולד בישראל, אך אינו מוצא בה את מקומו, ללא הווה וללא עתיד, ללא תקווה וללא אמונה בלב, ולבו מלא על גדותיו ייאוש המכרסם ללא הרף.

נתנו לדור הזה חינוך לקוי ומוגבל בבתי-הספר השכונתיים, וגם בבתי-הסוהר לא השכלנו להחזירו למוטב ולהכשירו לקראת חיים חדשים. אין לבנו פתוח די למענו, ואין זמננו פנוי לטפל בפצע פתוח זה של החברה הישראלית. אבל כך הלב דווי.

אנחנו רואים בדרך כלל בבתי-הסוהר את האזרחים החוטאים, אך מתעלמים מנפשם האומללה ומעובדת היותם מוכי גורל.

אדוני ראש הממשלה, ובעצם אני פונה עכשיו אל השר, יש אמרה, שהשבע לעולם לא יבין את הרעב. אנו חברי הכנסת מבקרים לפעמים בבתי-הסוהר, אך הביקור הוא חטוף, ואנו מבקרים שם על משקל תיירים והולכים אחרי מארחינו הסוהרים לאן שהם מובילים אותנו, ומחליפים פה ושם מלה אחת או שתיים עם אסירים, כי גם אי-אפשר יותר מזה, "מה שלומך" וכו'.

אכפת לי מהנושא, ולכן אני מבקש מכבוד שר המשטרה לאפשר לי לשהות בבית-הסוהר שברמלה, זה הנקרא כלא-איילון, בתנאים של אסיר רגיל, מיום חמישי, אחרי שהכנסת מסיימת את פעילותה, ועד יום ראשון. אני יודע שזה לא תענוג. מניסיוני יודע אני מה גודל הסבל שם. אך אני מתכוון לעזור ברצינות בנושא הזה. וכיוון שכך, אני צריך ללמוד את פרטי הפרטים, להיות במקום ולדבר עם האסירים בצורה חופשית, לא דקה ולא בלוויית שוטר. אני מקווה, אדוני השר, שתיענה לבקשתי. ובנושא בכללותו אני מציע, בהתאם לתקנון, לדון בו במליאה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שילנסקי. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

דב שילנסקי (הליכוד):

יושב-ראש הישיבה, חבר הכנסת עובדיה עלי, יסכים בוודאי להצטרף אלי, כי אני יודע שהוא רגיש מאוד לנושא הזה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שילנסקי, העלית נושא רציני, חשוב וכאוב.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לחבר הכנסת דב שילנסקי שהעלה את הנושא שנדון במליאת הכנסת פעמים מספר. אני חייב לומר כי אני זקוק לסיוע ציבורי רחב על מנת לשנות גישה בציבור בכללותו לבעיית האסירים ולבעיית בתי-הסוהר בישראל.

התמונה שתיאר כאן חבר הכנסת שילנסקי היא תמונה מצערת, מחרידה, כואבת ומקוממת, שאסיר או אסירה נמצאים במרחב מחיה של 2.7 מ"ר, פחות מ-3 מ"ר, כאשר התקן שהומלץ על-ידי האומות המאוחדות הוא 12 מ"ר, והממוצע באירופה מגיע לכ-8 מ"ר. יש מדינות שבהן זה יותר, יש כמובן מדינות שבהן זה פחות.

דן תיכון (הליכוד):

הגובה לא מוגדר?

שר המשטרה מ' שחל:

לא, רק שטח המחיה מוגדר.

בשבוע כניסתי לתפקיד חשבתי שיש צורך לבקר דווקא באותם מקומות שאינם תופסים את כותרות העיתונות והלכתי לבקר בבתי-הסוהר, והפעם כשר המשטרה, כשר הממונה. הייתי שם פעמים מספר כחבר כנסת, ביחד עם חברי כנסת אחרים מוועדות שונות, ובדרך כלל הכינו לקראת בואנו את בתי-הסוהר. ראינו את מה שראינו, אבל לא ראינו את התוכן, את הפנים.

אני רוצה להגיד בגילוי לב, כי מאז ביקרתי פעמים מספר בבתי-הסוהר, ואני מניח שגם כאשר שר ממונה בא לביקור בבתי-סוהר הוא לא רואה את התמונה הזוהר למציאות היומיומית בבתי-הסוהר. אני לא משלה את עצמי, ואני מדבר על אנשים הגונים וטובים שעוסקים בשירות בתי-הסוהר, אבל זה טבעו של אדם.

מאז כניסתי לתפקיד באתי בתביעה אל משרד האוצר, ואני חושב שזו תביעה שאני תובע בשמם של מי שקדמו לי. אני זוכר את הדיונים ואת הוויכוחים של חיים בר-לב, זיכרונו לברכה, בקשר למצב בתי-הסוהר בממשלות האחדות. אלא שתמיד היו עדיפויות שקדמו מבחינה תקציבית לעניין בתי-הסוהר, שנמצא בדרך כלל בתחתית הסולם. הפעם הודעת, או אימתי, שאני לא אקלוט אסירים נוספים. אמרתי שאודיע לבתי-המשפט כי אסירים לא מסוכנים אני אתחיל לקלוט על-פי לוח זמנים בשנים הבאות. כי אי-אפשר להסכים לאיבוד צלם האדם אצל אסיר. האיש חטא, עבר עבירה ונכלא. אבל בית-הכלא, ובצדק אמר זאת חבר הכנסת שילנסקי, איננו מקום ענישה. הענישה היא בעצם שלילת החירות של האדם בגין העבירה שהוא עבר. ולפעמים קשה מאוד להסביר זאת לאנשים. אנחנו לא נוקטים עינויים, לא זאת המטרה. ההיפך הוא הנכון, השאיפה היא להגיע לשיקומו של האסיר, אם זה אפשרי.

מאז תוקצב שירות בתי-הסוהר בסכום של קרוב ל-300 מיליון שקל. ואכן נעשו ובוצעו תוכניות, אבל אני חייב לחזור כאן בפעם המי-יודע-כמה ולומר לבית הזה, שהכנסת חייבת, כי פשוט אין ברירה,

לקחת את העניין לידיים, כי הבעיה היא בכך שאנחנו לא מצליחים לקבל היתרי בנייה. אין רשות מקומית, אזורית, שמכנה שבשטחה יוקם בית-סוהר, ואנחנו נדחים, לרבות בג"ץ שנדון בימים אלה בקשר לבית-סוהר שתוכנן בעטרות בירושלים ואמור לקלוט כ-700 אסירים. במקרה זה מדובר בבית-סוהר ביטחוני, אבל אלה כלים שלובים, ואם היינו יכולים לפנות מקומות אחרים, היינו יכולים לשפר את המצב בבית-הסוהר.

ב-7.5 מיליוני דולר רכשנו שטח של "המשביר המרכזי", שנמצא שם ללא שימוש תקופה די ארוכה. אומר יותר מזה, בעטרות יש שטח בבעלות שירות בתי-הסוהר, אבל הוא נמצא סמוך למחצבה, ואנשי איכות הסביבה קבעו, שהאבק היוצא מהמחצבה אינו מאפשר הקמת בית-סוהר שם. זה כבר עניין של שנים. הצענו הצעות שונות, לרבות מתן פיצוי למחצבה שתעבור למקום אחר, לרבות תשלום פיצוי על-ידינו. אלא שהדבר לא צלח בידינו.

אינני רוצה להלאות אתכם בפרטים. אומר לכם רק שפניתי לכל מקום. ניסיתי ללכת על שינוי ייעוד תחנות משטרה בריטיות גדולות, שניתן היה להסב אותן לבית-כלא במהירות יחסית, בתוך פרק זמן קצר. היתה התנגדות של תופיק זיאד, זיכרוננו לברכה, שהתנגד לבניין ה"טגרט" הגדול שיכול היה לקלוט בין 700 ל-900 אסירים בתנאים סבירים, מתקבלים על הדעת, ולתת 4.5-5 מ"ר שטח מחיה לכל אסיר, שזה שיפור ניכר, כמעט הכפלת השטח הקיים היום. הניסיון שלנו היה ללא הועיל.

לכן, כנראה בלית ברירה, אני אחכה לתוצאות בג"ץ, אם לא תהיה ברירה אני אפנה לכנסת – לאתר מקום ולחוקק חוק לבית-כלא שיענה על כל התנאים: הסניטריים והסביבתיים, אבל לדעתי, בלי הכרעה של הבית הזה יהיה קשה מאוד לשכנע. אני מדבר עם ראשי המועצות, ראשי העיריות, כולם אינם מעוניינים.

אגב, צריך לציין ולומר, שבפאריס עצמה יש שלושה בתי-כלא. בית-כלא הוא תופעה חברתית כמו כל תופעה. כפי שצריך בית-חולים, שלא נדע, צריך בית-כלא, מפני שהם חלק מחייה של כל חברה בעולמנו. לא יעלה על הדעת. יש גם בעיה של המשפחות. אם אתה מקים בית-כלא מרוחק, אתה מכביד על המשפחה שצריכה לבקר את האסיר, את הבן או את האח או את האב, מי שזה לא יהיה.

בעיית האסירות היא בעיה מסוג אחר. מספר האסירות אינו גדול. היום יש בכלא נווה-תרצה כ-181 אסירות המשוכנות באגפים שונים לפי חומרת העבירה. מאפיינות את בית-הכלא ובעיקר את האסירות שתי בעיות: האחת – התעוררה בעיה בקשר למעצר באבו-כביר, שם היו אסירות חייבות שירות בית-סוהר, והחזיקו אותן בבית-המעצר בגלל העדר מקום. תנאי המעצר גרועים יותר מאשר בבית-הסוהר במצב הזה שתיארת אותו, חבר הכנסת שילנסקי. נתתי הוראה להעביר מייד כל מי שחייב שירות בית-סוהר – להעבירו לבית-הכלא, כי התנאים שם יותר משופרים, יותר טובים, עם כל המצוקה הקיימת.

בעיה נוספת שהעלה חבר הכנסת שילנסקי, ואני רוצה לומר אותה כאן – למעלה מ-70% מאוכלוסיית הנשים בכלא צורכות סמים.

דב שילנסקי (הליכוד):

נשים או מספר האסירים בכללותו?

שר המשטרה מ' שחל:

בקרב האסירים זה בערך אותו מספר, אבל גם בקרב האסירות – 70% צורכות סמים; כ-45% מהן מוגדרות כנרקומניות.

נציב שירות בית-הסוהר, מר אריה ביבי, עושה עכשיו מאמץ אדיר בבית-כלא השרון להגיע לניסיון לטיפול בנרקומנים. התוכנית הזאת של אגפים נקיים מסמים, נ"ס, זה בא לאחר תביעה שחזרתי עליה, שלא יעלה על הדעת שאוכלוסיית הנרקומנים הגדולה ביותר נמצאת בידינו, זמנה בשליטתנו, ואנחנו לא נטפל בה. גם אם יגידו לי שזה לא יצלח, אנחנו חייבים לעשות את הניסיון.

אני חייב לומר, עד הרגע הזה, זהו הניסיון המקיף ביותר שנעשה בישראל, הוא אולי מן המקיפים גם בהשוואה לנעשה בעולם. ההשקעה היא אדירה, ואנחנו עושים כל מאמץ, כי באסיר כזה יש טיפול. הטיפול הוא לא רק רפואי, אלא הוא טיפול נפשי וטיפול סוציאלי וטיפול במשפחה. אנחנו עושים את המאמץ הזה. יש מאות אסירים הנמצאים היום בתהליך הזה של גמילה, עם כל המשתמע מכך.

ברקע האישי של מרבית האסירות קיימים ניכור משפחתי וחוסר תמיכה משפחתית וחברתית, קשיים בהתמודד בחיים מחוץ לבית-הכלא. למעלה מ-50% מהאסירות הן אמהות לילדים הנמצאים מחוץ למסגרת בית-הכלא. בתוך אוכלוסיית האסירות קיימת גם קבוצה של אסירות בעלות בעיות התנהגות קשות, בחלקן אולי אפילו מחלות נפש, אם כי מבחינה רפואית הן לא מוגדרות בתור שכאלה.

חבר הכנסת שילנסקי, אני יכול להוסיף לך דבר, אם ראית את התמונה בנווה-תרצה, יש בעיה חמורה יותר של הטיפול הנפשי באסירים שזקוקים לטיפול פסיכולוגי. המצב שם גרוע פי כמה יותר, כי מטבע הדברים הם גם לא משתפים פעולה, לעתים גם לא שולטים בפעולותיהם.

אנחנו הולכים לבנות עכשיו בית-חולים ראוי עם 200 מקומות. איפה אני בונה אותו? בתוך בית-הכלא. המזל היחיד הוא שבכלא איילון, ברמלה, יש לנו שטח, ואנחנו בונים, לא בתכנון מודרני אלא טלאי על טלאי. אבל כל זה בלית ברירה. אני פשוט הגעתי לייאוש. אנחנו בונים באוהלי קידר בבאר-שבע קרוב ל-300 מקומות כליאה נוספים בחצר בית-הכלא. במקום להתחיל להתווכח עם הרשויות – תקציב יש; לא מקבלים היתרי בנייה – העדפתי ללכת לבניית אגפים בתוך בתי-הכלא הקיימים.

יש אולי נקודת אור יחידה, שאחרי שנים רבות קיבלנו היתר בנייה בבית-כלא צלמון, על יד מע'ר בגליל, שעומדת להסתיים בסוף שנת 1995. הוא ייתן 750 מקומות כליאה מן המודרניים ביותר. העלות שלו היא כ-105 מיליון שקל. הוא יהיה למעשה המודל – בתי-כלא כאלה אנחנו רוצים להקים ולבנות – שבו יהיו שני אסירים בחדר, החדר סביר ומתקבל על הדעת, שם אנחנו מגיעים למעט יותר מ-5 מ"ר, כמעט 5.5 מ"ר לאסיר כשטח מחיה. יש שטחים ציבוריים, ספרייה. בבתי-כלא כאלה אין סכנה, לא פוגעים בביטחון, הם נותנים תעסוקה. אבל יש בעיה ציבורית שצריך להתייחס אליה.

בבית-הכלא נווה-תרצה, בחודש ינואר 1995, כלומר בעוד חודשיים, תסתיים בניית אגף שבו 60 מקומות כליאה. אני מצפה לזה, כדי שהעומס והצפיפות ירדו. כ-60 מקומות ל-180 אסירות – זה יכול לתת פתרון רציני.

אני רוצה לסיים את דברי, אדוני היושב-ראש, בהודעה כאן, אולי לראשונה, שאני מעביר אותה דרככם. אני לא מאלה שממהרים לדבר על חנינה. אני שוקל את השיקול מבחינת החברה, האם יש מקום או אין מקום להתייחס לבעיית החנינה לאסירים פליליים. אני מדבר כרגע על אסירים פליליים בלבד. הגעתי למסקנה לאחרונה, בגלל המצוקה שאני נתקל בה, והעניין הוא שכל פתרון הוא כלים שלובים. אני פותר בעיה בבת-המעצר על חשבון הצפיפות בבתי-הסוהר. כמחשבה ראשונה, ביקשתי שיכינו לי מסמך ובו המלצות על מתן חנינה לאסירים שנכלאו בפעם הראשונה, על עבירה ראשונה של עד חמש שנות מאסר, למעט עבירות אונס וסמים, ולהמליץ על חנינה לקבוצה הזאת; לאחר בדיקה אישית, כמובן, של כל מקרה ומקרה. כי ברגע שלא מדובר על חנינה כללית אלא על חנינה בתנאים כאלה, זה חייב להיות בדיקה אינדיבידואלית. בדקתי מה האוכלוסייה, מה זה נותן מבחינה מעשית. להערכתי, יש כ-1,000 אסירים שנמנים עם הקטגוריה הזאת שאני מדבר עליה.

אני אנסה להעלות את הנושא הזה, כי פתרון כזה יכול לתת לנו איזו נשימה, איזה רווח זמן של שנה, שאנחנו בשירות בתי-הסוהר זקוקים להם על מנת לתת רווחה. בית-כלא צלמון החדש יהיה מוכן וייתן לנו 750 מקומות. אנחנו מסיימים בנייה של אגפים חדשים שייתנו עוד כ-300 מקומות. בנווה-תרצה עוד 60 מקומות. כלומר, כ-1,000 מקומות חדשים נוספים יאפשרו איזו רווחה, כאשר על-פי התוכניות שלנו צריכים להוסיף כ-2,800 מקומות כליאה עד שנת 2000.

מאחר ששנת 1995 עדיין תהיה שנה קשה, אני מתהלך במחשבה הזאת, על המלצה שאני אבדוק אותה כמובן עם משרד המשפטים, עם הממשלה אם יהיה צורך, עם היועץ המשפטי לממשלה, עם כל הגורמים המשפטיים – על ההמלצה הספציפית הזאת – – –

משה מאיה (ש"ס):

הנשיא לא יסכים.

שר המשטרה מ' שחל:

אנחנו נצטרך להביא חוק לכנסת, אם ההצעה תתקבל. אני אמרתי שאני מדבר על קטגוריה מוגבלת מאוד. בעניין הזה אינני הולך על איזה דבר גורף.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, לקיים דיון בנושא הזה בוועדת הפנים של הכנסת, והנושא בהחלט ראוי לבדיקה יותר מפורטת.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני השר, אני יכול לבקש תשובה על שאלתי?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מתנגד, אדוני היושב-ראש, שחבר הכנסת שילנסקי ייכלא ל-24 שעות; כמה שעות רצית?

דב שילנסקי (הליכוד):

מיום חמישי עד יום ראשון.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רק מבקש דבר אחד. מאחר שבדקנו את הסוגיה המשפטית בעקבות פנייה של חבר כנסת אחר, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, התברר לנו שאין סמכות לשירות בתי-הסוהר לקבל אדם, אלא מישהו שנפסק נגדו פסק-דין של בית-משפט, כדי לכלוא אותו.

דב שילנסקי (הליכוד):

צריך לעבור עבירה? תגיד איזו?

בנימין טמקין (מרצ):

יש פה הצעת אי-אמון – אנחנו מוכנים לוותר לו...

שר המשטרה מ' שחל:

אני מוכן להתייעץ עם היועץ המשפטי לממשלה. אם מבחינה משפטית הדבר הזה יתאפשר, אני בהחלט לא אמנע מחבר כנסת שיוכל לדבר, לחוש ולהתייחס לנושא מתוך ניסיון או חוויה אישית.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד השר, אני אוכל להצטרף?

שר המשטרה מ' שחל:

אין בזוגות. זה לא יכול לפעול.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר המשטרה.

אני מבין שחבר הכנסת שילנסקי לא מבקש להיכלא בנווה-תרצה.

דב שילנסקי (הליכוד):

לא. התכוונתי לאיילון, בשכנות אומנם.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת סלמוביץ מבקשת להסיר את ההצעה מסדר-היום.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, אני מבקשת להסיר מטעמים פרוצדורליים בלבד.

לפני כשבועיים ערכנו סיור, במסגרת הוועדה לקידום מעמד האשה, בכלא נווה-תרצה. אני רוצה לציין, שאחת המסקנות שהסקנו במהלך הסיור הזה היא, שאחת הסיבות לכך שהאסירות מאוד עצבניות ומתוחות היא שזה הכלא היחיד בארץ לנשים שבו מתקבצות נשים מכל חלקי הארץ, והן לא מצליחות, לעתים במשך תקופה ארוכה מאוד, לראות את ילדיהן. לכן אני חושבת שיש פה בהחלט מקום לשקול באיזה אופן הבאת הילדים אל אותן אסירות, משום שקורה לעתים שהן לא רואות את ילדיהן במשך תקופה מאוד מאוד ארוכה, מהסיבה שציינתי.

דבר נוסף. אני חושבת שיש בהחלט מקום לשקול מתן תמריצים ליזמים להקמת מקומות תעסוקה נוספים לנשים בכלא. ראיתי שהעבודות היחידות שבהן נשים יכולות לעבוד הן הרכבת רכיבים אלקטרוניים ותפירת וילונות. אני חושבת שעל-ידי מתן תמריצים נשים תוכלנה לעבוד יותר. היום הן יכולות לעבוד לא יותר משעתיים עד ארבע שעות ביום, ומשתכרות בין 200 ל-400 שקלים בחודש. אני חושבת שיש בהחלט מקום לשקול מתן תמריצים נוספים, כדי שיהיו יותר מקומות תעסוקה לנשים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ.

האם חבר הכנסת שילנסקי מסכים שהצעתו תידון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

דב שילנסקי (הליכוד):

כן.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אולי בוועדה לקידום מעמד האשה.

היו"ר ע' עלי:

לא, אבל הוא רוצה להיכלא בכלא איילון.

דב שילנסקי (הליכוד):

ועדת הפנים.

היו"ר ע' עלי:

ועדת הפנים. רבותי, מי בעד העברת הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת שילנסקי לוועדת הפנים של הכנסת? יצביע. אני מבין שחברת הכנסת בלומנטל הסירה את הצעתה, אחרת הייתי צריך להעביר את זה לוועדת – – –

נעמי בלומנטל (הליכוד):

הסרתי.

היו"ר ע' עלי:

יש הצעה אחת, להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, אין מתנגדים, אין נמנעים. ובכן, ההצעה תועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הודעה אישית של חבר הכנסת ד' תיכון

היו"ר ע' עלי:

לפני שאנחנו עוברים לנושא הבא, חבר הכנסת דן תיכון מבקש למסור הודעה.

אני יודע שהתקנון אומר שהודעה מוסרים בסוף הישיבה, אבל השתרש נוהג בכנסת שהודעות כאלה נמסרות תוך כדי הדיון, והוא עומד על דעתו למסור אותה כעת. אני לא רוצה לקפח אותו. נצטרך, פעם אחת ולתמיד, לדון על כך בנשיאות הכנסת או בוועדת הכנסת ולקבוע חד-משמעית מתי מאפשרים למסור הודעה אישית. אני לא רוצה לחרוג מהנוהג שהשתרש לאחרונה בכנסת, ולכן אאפשר לו כעת למסור את ההודעה האישית. אבקש לעשות זאת בקצרה.

דן תיכון (הליכוד):

לפני כמה דקות עמד ליד הדוכן הזה שר האוצר והעלה זיכרונות מן הימים שהוא כיהן בהם כיושב-ראש ועדת הכספים וטען שאני משקר כשאני אומר שהצבעתי נגד ההפרטה של החברה הכלכלית. הוא הביא דוגמה זו להוכחת חוסר האמינות שבדבריי.

כרגיל, שר האוצר לא אומר אמת פעם נוספת. הלכנו לפרוטוקול ומצאנו בו, ראשית, כי שר האוצר, שהיה אז חבר כנסת, יושב-ראש ועדת הכספים, נסע לטורקיה ולא השתתף בהצבעה. מצאנו גם שהממשלה הציעה להפריט את החברה הכלכלית, למכור אותה לקבוצת פישמן בסכום של כ-54 מיליון דולר, וחבר הכנסת דן תיכון טען ששווי החברה מגיע ל-125 מיליון דולר.

היו"ר ע' עלי:

מי הוא חבר הכנסת דן תיכון?

דן תיכון (הליכוד):

זה אני. על כך נסב דיון ציבורי נרחב ביני לבין שר האוצר דאז שמעון פרס, כשחבר הכנסת בייגה שוחט, שהיום הוא שר האוצר, צידד בשר האוצר דאז.

אבל הגענו לפרק המצביעים, ובפרק זה מצאנו שמונה בעד, כמדומני, אחד נמנע ואחד התנגד. אנחנו יודעים שחבר הכנסת אורון מטעמים אידיאולוגיים הצביע נגד, וחבר הכנסת דן תיכון נמנע ולא הצביע בעד, והטענה היתה שאי-אפשר, שהוא לא מתנגד להפרטה כעיקרון, אבל הוא מתנגד להפרטה בצורה השלומיאילית שהתבצעה אז על-ידי שר האוצר ויושב-ראש ועדת הכספים.

מצאתי לנכון להעמיד דברים על דיוקם, שהרי ברור מי אמר כאן לפני כמה דקות לא-אמת, ומי שאמר לא-אמת כאן, בלשון עדינה, זהו שר האוצר, שהופיע כאן ובצורה ארוגנטית, חצופה, כרגיל, מסר סדרת מספרים שגם היא לא-אמת.

בחודש ספטמבר הצריכה אכן הצטמצמה. מה לעשות שכ-20 מתוך 30 הימים החנויות היו סגורות בשל החגים, וכשהחנויות סגורות לא קונים, וכשלא קונים צורכים פחות. אז משר אוצר כושל מצפים לפחות להציג תמונה אמינה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת תיכון.

הצעה לסדר-היום

דליפת צינור גז בשכונת נווה-שאנן בחיפה

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 5404: דליפת צינור גז בשכונת נווה-שאנן בחיפה. אני מזמין את חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במהלך השבוע שעבר קיבלו תושבי העיר חיפה בכלל, ותושבי השכונות נווה-שאנן, רמות-רמז ורמת-גולדה בפרט, וכך גם תושבי טירת-הכרמל, תזכורת מוחשית נוספת על עובדת היותם חיים על גבי חבית חומר נפץ.

התפשטות הריח הנורא בשכונת נווה-שאנן, פינוי מאות מתלמידי בית-הספר עירוני ג' שבשכונה לבתיהם, כמו גם גילוי דליפת הדלק באזור טירת-הכרמל, שבו והעלו על סדר-היום את הבעיות האקולוגיות הכבדות המאיימות על בריאותם ועל שלומם וביטחונם של אזרחי ישראל.

בעיית צינור הדלק העובר מתחת לשכונות מגורים המאוכלסות בצפיפות בחיפה אינה בעיה שהתעוררה או התגלתה רק במהלך השבוע שעבר. הצינור, כפי שלמדנו לדעת, מצוי במקומו זה 36 שנים, ובכך למעשה מסתבר כי נתקיימו לגביו שני מחדלים חמורים, ששוב, למרבה המזל, טרם גרמו לאסון כבד.

המחדל הראשון הוא אותו מחדל שבעטיו הוקמו מלכתחילה שכונות המגורים או הורחבו שכונות קיימות אל תוך תחום הנתיב שבו עובר צינור הולכת הדלק, קודם שזה הוסט ממקומו.

המחדל השני הוא, שמשעה שהוקמו אותן שכונות מגורים, או משעה ששכונות מגורים קיימות התרחבו אל תוך תחום נתיבו של הצינור, לא דאגו הרשויות למצוא וליישם פתרון שיאפשר העתקת הצינור והפסקת פעילותו בנתיבו הנוכחי.

שוב, כבכל דיון המתקיים בנושא איכות הסביבה ובנושא העתקת מפגעים המסכנים את שלומם ואת ביטחונם של אזרחים, עולה שאלת עלותה של האלטרנטיבה המוצעת כפתרון לבעיה.

איני מקלה ראש, חלילה, בחשיבות שאלת העלויות הצצה ועולה בכל פעם מחדש. ואולם, איני יכולה שלא לתהות אם היתה שאלה זו עולה גם במקרה שבו היה מתרחש חלילה אסון ואזרחים תמימים היו מקפדים את חייהם בשל מחדל זה או אחר.

כמה מבינינו היו מוכנים להמשיך בשגרת יומם אילו היה מסתבר לנו שאנו, בני ביתנו וילדינו, חיים על חבית של חומר נפץ משום שטרם גובש ונמצא פתרון שעלותו סבירה? כמה מאתנו היו נכונים להשלים עם מצב שבו היו נדרשים לחיות בצל סכנה המרחפת מעל לראשם ומעל לראש בני ביתם, וכל זאת לנוכח פעילותה של חברה מסחרית שידה אינה משגת כדי תשלום הבטחת שלומם וביטחונם של אלה החיים בסביבתה?

אדוני היושב-ראש, אסור לנו להחשות ואסור לנו להשלים עם אוזלת היד המסכנת את בריאותם ואת שלומם של אלפי אזרחים תמימים, אשר מרביתם אף אינם מודעים לממדי הסכנה המרחפת מעל לראשיהם. אסור לנו לכמת ולאמוד חיי אדם בכסף, ובכך לתת הלכה למעשה לגיטימציה לדחיית יישומם של פתרונות מוצעים, בשל העלות הכספית הכבדה הכרוכה ביישומם. ומעבר לכך, אסור לנו להרשות מצב, שבו רק בשל דליפה אקראית מסתברים לנו היקפה וממדיה של הסכנה המרחפת מעל לראשינו.

אנו חייבים לפעול למניעתם של מפגעים העלולים לסכן את בריאותה, את שלומה ואת ביטחונה של האוכלוסייה. אנו מחויבים לפעול להסרתם של מפגעים קיימים, בלי להתחשב כלל בשאלה אם הציבור עצמו מודע לסכנה המרחפת מעל לראשו. מעל לכול אנו מחויבים לפעול על מנת שהציבור ידע על הימצאותם של מפגעים, על מנת שאזרחים יוכלו לשקול בעצמם אם הם מוכנים לחיות בשכונה זו או אחרת, בשל קיומו של מפגע זה או אחר, או שמא אינם מוכנים. החובה לפעול למניעתם ולהסרתם של מפגעים אינה באה במקום החובה להעמיד ולפרוס בפני הציבור את מלוא המידע, על מנת לאפשר גם לציבור עצמו לקחת חלק פעיל בשמירה על בריאותו, על שלומו ועל ביטחונו.

התיקים עבי-הכרס שהצטברו בארכיוני עיריית חיפה ומכילים תכתובת ענפה בהתייחס לקו צינור הדלק, אינם מועילים לאיש מתושבי השכונות שבתחומיהן עובר קו צינור הדלק. גם אם יתרחש, חלילה, אסון, לא יוכל איש או גוף כלשהו מבין המעורבים באסון להינקות מחלקו באחריות על-ידי הצגת תכתובת ענפה. אך מעל לכול עלינו למנוע את האסון המשחר לפתחנו. אנו כנבחר הציבור צריכים לראות עצמנו כמי שמופקדים על שמירת בריאותו, שלומו וביטחונו.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת, בשל חשיבות הנושא, לקיים דיון במליאה בסוגיית צינור הדלק. ראשית, בשל חשיבותה הציבורית הבוערת של הבעיה; שנית, משום שסוגיה זו היא רק אחת מסוגיות רבות נוספות הממתינות לפתרון, המסכנות את בריאותו, את שלומו ואת ביטחונו של ציבור אזרחי מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת סלמוביץ. שר האנרגיה והתשתית משה שחל, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתחיל ואומר מייד לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ ולכנסת, כי אין כל בעיה וויכוח על עניין העתקת מיקומו של צינור הדלק מנווה-שאנן וטירת-הכרמל למקום אחר, לא מבחינה תקציבית ולא מבחינת אחרת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מדוע זה לא נעשה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני אסביר את דברי, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. הדברים לא קלים כלל, אבל על דבר אחד אני משיב מייד: אין כלל שאלה כזאת. העלות מסתכמת בעשרות מיליוני שקלים, אבל היא איננה הגורם שמעכב או מפריע. ההיפך, הייתי מאוד מרוצה ומאושר לו היה הדבר הזה מתאפשר מבחינת ההליכים להפעלת התוכנית להעסקת הצינור.

המקרה הקונקרטי, הדיווח על האירועים הקשורים בקו התזקינים 6 בעיר חיפה, ולא צינור גז, אגב, כפי שצוין בהצעה לסדר-היום, כי לא מדובר בגז אלא בתזקינים.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

בהצעה שלי לא מדובר בגז.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ההצעה שלך, כפי שקיבלה את הכותרת, וקיבלתי אותה, אמרה: דליפת צינור גז בשכונת נווה-שאנן.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

הדפיסו שם לא נכון.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

מאחר שהנושא רגיש, אני רוצה להעמיד, גם כלפי הציבור, את הדברים כפי שהם.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מישהו טעה בהדפסה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חברת הכנסת סלמוביץ, תני לי רגע להשיב.

אני יכול לומר לך כך, אשתי היא מזכירת בית-הספר שבו מדובר, שלידו נתגלתה הדליפה. אני גר צעדים מספר, לא רחוק, מהשכונה המקבילה, השכונה השכנה לנווה-שאנן. אני עצמי, אגב, עד לפני פחות משנה לא ידעתי על קיומו של הצינור הזה במרכז שבו 200,000 תושבים. לכן אני בא אלייך ואומר לך: את לא צריכה להתווכח אתי. אני מסביר את הבעיה ואני רוצה להסביר אותה כפי שהיא.

ביום חמישי, 24 בנובמבר 1994, עם קבלת דיווח על ריחות הדומים לריחות של דלקים, שהתגלו בבית-הספר "קדמה" אשר ברחוב מימון שבנווה-שאנן בחיפה, בוצעו כמה דברים באופן מיידי. החברה האחראית לצינור רוקנה את הצינור מסולר, שזרם בקו הנדון, והכניסה במקומו מים. לאחר מילוי הקו במים החלה החברה בביצוע מבחן לחץ של הקו לאימות אטימותו, והמשיכה בטיפול בלילה גשום כדי לבדוק מהיכן הדליפה. היא לא איתרה את הדליפה בקו עצמו.

אני רוצה לציין כמה פעולות שנעשו בנושא הזה לפני כניסתי לתפקיד ובתקופה האחרונה. עקב הרגישות לקו הזה בתחום העיר חיפה ננקטו על-ידי החברה בשנים האחרונות אמצעים מיוחדים. בדצמבר 1990 ערכה חברת "פז הנדסה", בהזמנת עיריית חיפה, סקר סיכונים לגבי הקו. בסקר נקבע, כי ניתן להקטין מידת הנזק וכמות הנפגעים במקרה של דליפת דלק מהקו על-ידי נקיטת הפעולות הבאות: להוסיף בתחנות השיגור מכשירים לגילוי ספיקת יתר; לשפר את שסתומי הקצה כדי לשמור על קו מלא למניעת הלם מים; להתקין שישה שסתומי ניתוק, שייסגרו אוטומטית במקרה של דליפה מהקו ויקטינו משמעותית את כמות הדלק שתדלוף.

לעניין זה אני חייב לומר: השסתומים הותקנו, הם מחכים לאישור עיריית חיפה לחבר אותם לרשת החשמל, כדי שיוכלו להיסגר אוטומטית. המשמעות של השסתומים היא, שהקו מתקצר מבחינת אורכו, כי השסתומים מחלקים אותו לחלקים, ואם יש דליפה, אוטומטית המגוף נסגר וזה מקטין את הסכנה.

נוסף על כך ננקטו על-ידי חברת "קו מוצרי דלק" אמצעים נוספים מעבר לנדרש בתקנים והוקטנו הלחצים לשימוש בקו הזה.

השאלה שבאמת נשאלת, שגם אני שואל אותה: האם הקו הזה דרוש? יש קו אחר שמעביר מוצרי דלק למרכז הארץ.

הבעיה היא – מי שמכיר את הטופוגרפיה של חיפה – שהקו מגיע מבתי-הזיקוק, מטפס במעלה ההר, מטפס בנווה-שאנן, לאחר מכן מגיע ליד שכונת דניה ויורד לכיוון טירת-הכרמל. העלאת המוצרים מחייבת משאבה שתפעיל לחץ על מנת להעלות את הדלק בלחץ גבוה במעלה ההר.

כמות צריכת הבנזין והדלקים בישראל עולה בהתמדה בממוצע של 15%. כדי להביא אותו למרכז הארץ, במיוחד כאשר התהליכים המודרניים מחייבים לא סוג אחד של בנזין, אלא היום משווקים בנזין 91, 96, עוד מעט יהיה גם 98, נטול עופרת – כל זה מחייב שימוש בקווים נפרדים.

הנושא עלה לפני כאשר קיבלתי את תפקיד שר האנרגיה. משהובא העניין לידיעתי זימנתי פגישה דחופה בהשתתפות כל הגורמים הנוגעים לעניין. ב-7 בפברואר שנה זו, 1994, התקיים הדיון

בהשתתפות ראש עיריית חיפה, מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, מנכ"ל חברת "שירותי נפט" ו"קו מוצרי דלק" ואנשי משרד האנרגיה.

הודעתי בישיבה שקיימת הסכמה עקרונית להעתקה – זו שפה עדינה להגיד שנתתי הוראה להעתיק את הקו – ואמרתי ששום חישוב כספי לא יעמוד למכשול בעניין הזה.

אני המלצתי אז, שבמקום להמתין לזמן הדרוש לקבל את היתרי הרשויות, יפנו לכנסת על מנת שתחוקק חוק בעניין זה.

חבר הכנסת אלכס גולדפרב, שנדמה לי יושב לימינך, חברת הכנסת סלמוביץ, פנה אלי עם הצעת חוק, ואני המלצתי כי היא תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת.

מה הבעיה העומדת על הפרק היום? ראשית, אני רוצה שלפחות אתם תדעו שחוץ מהקו הזה קיים קו שעובר במרכז העיר חיפה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני השר, אפשר?

היו"ר ע' עלי:

עם כל הכבוד, אתה צריך לשאול אותי – ואני לא מרשה לך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חוץ מהקו הזה קיים קו שעובר במרכז העיר חיפה, למטה בעיר התחתית, והוא שייך לחברה אחרת, חברת קצא"א. משום מה, חברה זו נמצאת אצל שר האוצר. זאת החברה היחידה שאין לה שר ייעודי, כי שר האוצר ממילא שותף עם כל השרים באחריות לחברות ממשלתיות.

כל מה שמדובר עליו הוא לגבי חברת "שירותי נפט" שנמצאת במשרד האנרגיה. חברת קצא"א, אם כבר מנסים ללכת להעתיק קו, גם להקטין את ההוצאה הכספית, כדאי להעתיק את הקווים ולהוציא אותם מריכוזים, במיוחד אם הקווים מותקנים במשך הרבה שנים. הרי זאת הבעיה המדאיגה. אלה קווים שהותקנו והונחו לפני 25-30 שנה.

אני חושב, והצעתי גם אז, שצריכה להיות פעולה משותפת כדי להגיש תוכנית על מנת להעתיק את הקו. התוכנית הוכנה והוכנה גם שתי חלופות: האחת, להעביר את הקו החדש ולהעתיקו לוואדי מילק.

ההצעה השנייה מדברת על חציבת מנהרה מתחת לכרמל, במקום שמתוכננת היום המנהרה של הצ'ק-פוסט, להעברת התחבורה; לידה מנהרה אחרת. הדבר הזה קיים.

אגב, לחברת "שירותי נפט" יש גם מומחיות בחציבת מנהרות, והתוכנית היא להעביר את המנהרה, להעביר את הקווים, ואז למעשה לעקוף את כל העיר, לרבות טירת-הכרמל, להגיע עם הקו עד דרומית לטירה, כמעט באזור עתלית, ומשם להתחבר לקו שמוביל, ליד הרצועה שאיננה מאוכלסת, למרכז ההנפקה ב"פי גלילות". העלות כאן יותר יקרה. זה יעלה כ-16 מיליון דולר, אולי קצת יותר.

הבעיה היחידה כרגע היא התכנון וקבלת היתרי הבנייה. שום בעיה אחרת לא קיימת.

בשלב הזה, ולאחר שיחה שהיתה לי עם השר לאיכות הסביבה יוסי שריד, נתנו הוראה לבתי-הזיקוק ולחברת "שירותי נפט" לא להשתמש בקו אלא לפי הוראה של השרים ולבדוק אותו, לרבות בקשה של השר לאיכות הסביבה שתהיה בדיקה מקצועית חיצונית נוספת, לא של "שירותי נפט" ולא של בתי-הזיקוק. אני נתתי את הסכמתי לעניין הזה, ואכן תיעשה בדיקה חיצונית.

האם ישתמשו בקו בשלב הביניים עד שיחצבו את המנהרה, שיש להניח כי תכנונה, קבלת ההיתר והפעלתה בוודאי יארך זמן? התשובה תלויה במשהו שאני רוצה לקבלו גם מן הכנסת.

רבותי, אפשר יהיה לסגור את הקו ולא להשתמש בו. אני רק רוצה לומר לכם, שיהיה מחסור בבנזין, פשוט לא תהיה אספקת בנזין למרכז הארץ.

שנית, כל העולם בנוי היום על כך שצנרת עוברת ליד הבתים, ברחובות, בדיוק כמו שמעבירים את הכבלים לשידורי הטלוויזיה, וזה כולל גם גז, שהוא הרבה יותר מסוכן מבחינה בטיחותית מאשר סולר או בנזין.

לפי הניסיון עד כה, דווקא הצנרת לא היוותה מפגע בטיחותי, לא אצלנו וגם לא בהרבה מדינות בעולם. בהשוואה למכליות הנוסעות בכבישים, והן מלאות בדלקים או בגז שמובילים אותו ברכב, זה לאין שיעור בטוח יותר.

אני מביא לדוגמה את שרפת מכלית הסולר בצומת אחיהוד, שקרתה ביום שני לפני יומיים, ממש השבוע. אני אומר גם כמי שמצוי בנושא הזה, שלבי דופק לפעמים כאשר אני רואה את מכליות הגז המובילות 30,000 מטרים מעוקבים על הכביש. אני הצעתי לשר התחבורה רק לאחרונה, שהרכב הזה ינוע רק בשעות הבוקר המוקדמות, בין 04:00 ל-05:00, כדי שלא יהיה על הכבישים בשעות העומס, עם כל הסיכונים הבטיחותיים הקיימים ועם העומס הרגיל על הכבישים.

לכן, אני חוזר ואומר: ההנחיה היום היא לא להפעיל את הצינור כל עוד לא תיערך בדיקה. בלי הוראה של השר לאיכות הסביבה ושלי – הקו לא יופעל מחדש.

דבר שני, קיימת אפשרות של מחסור בדלקים באזור המרכז כתוצאה מאי-הפעלת הקו.

דבר שלישי, יש נכונות לחצוב מנהרה. התוכנית של ואדי מילק מחייבת אישור של כמה רשויות מקומיות. אני יודע שהקו יעבור ליד יוקנעם, והיא בוודאי תתנגד. אני מניח שגם מועצות אזוריות אחרות יתנגדו. קו המנהרה הוא המתאים ביותר.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת, ולו מהסיבה שייתכן שנושא החיוב בהעתקת קווים ואחזקתם חייב להגיע לחקיקה, ולזרז את קבלת הצעת החוק הפרטית בוועדת הכלכלה של הכנסת שדנה בנושא הזה.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת סלמוביץ, האם את מסכימה שהנושא יועבר לוועדת הכלכלה?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

כן.

יהושע מצא (הליכוד):

אני לא משוכנע — — —

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להצבעה, רבותי.

יהושע מצא (הליכוד):

לאיזו ועדה?

היו"ר ע' עלי:

לוועדת הכלכלה. אני כבר הכרזתי על הצבעה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מציע: ועדת הפנים.

אלכס גולדפרב (יעוד):

טוב שהציבור ידע שהיתה התנגדות והסירו את הצעת החוק שלי שדנה בנושא ענייני, בדיבורי הלילה של הליכוד על רקע – – –

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני הכרזתי על הצבעה. מי בעד העברת ההצעה של חברת הכנסת סלמוביץ לוועדת הכנסת, שהיא תחליט לאיזו ועדה יועבר הנושא? נא להצביע.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שישה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הכנסת מחליטה שההצעה תידון בוועדת הכנסת, והיא תחליט היכן יידון הנושא.

הצעות לסדר-היום

הימורים בישראל

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 5407, 5433 ו-5445: הימורים בישראל.

אלכס גולדפרב (יעוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גולדפרב, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תיכף אקרא אותך לסדר בפעם השנייה.

אני מבקש להזמין את חבר הכנסת משה מאיה. לאחר מכן, אם תואיל חברת הכנסת סלמוביץ להחליף אותי, אני אודה לה ואעלה את הצעתי. בבקשה. חבר הכנסת מאיה, יש לך שבע דקות תמימות.

משה מאיה (ש"ס):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חז"ל לימדונו: כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נתפס על אותו עוון, הוא שותף לעבירה והיא נקראת על שמו. קל וחומר בן בנו של קל וחומר כשמחובתו לעצור והוא עומד מנגד.

במה דברים אמורים? לפי הפרסומים בעיתונים, בתי-ההימורים בישראל הולכים ופורחים כנגע צרעת הפושה בעור. משפחות נהרסות, בני אדם מאבדים את רכושם, את כבודם, את מעמדם, את מקום עבודתם, שוקעים בחובות, ואין איש שם על לב. ואם עד היום הדבר נעשה בהיחבא, בבתי-מגורים, הרי עתה הוא מתחיל להופיע בגלוי ומפתה אנשים לנסות ומעורר את יצר ההימורים שטמון בהם, עד

שהם נתפסים לזה, ומשכבר נתפסים, ההמשך ברור: האדם מאבד את שיקול הדעת, עד כדי איבוד כל שליטה, והופך לשבר כלי, כידוע.

ולפי האמור בעיתון, לא די שהמשטרה לא מונעת זאת, כמצווה לפי החוק, אלא אף נוח לה בזה, מסיבות המוזכרות בעיתון, ולא פה המקום לפרט. ורצוני לשאול את כבוד השר, עד מתי יהיה סדר העדיפויות נתון בידי קציני משטרה לעשות בחוק כרצונם ולהחליט במה יש עניין לציבור ובמה אין עניין לציבור, מה חשוב יותר ומה חשוב פחות?

בתי-ההימורים מפתים את קורבנותיהם, מפני שאין פחד החוק לפניהם ומשדרים לכול, לפי האמור בעיתון: אל תפחדו, אנחנו בתיאום עם המשטרה. ואין רצוני לקבל את לשון הרע המופיעה בכתבה, שיש שוטרים המקבלים דמי שתיקה גבוהים, להזהיר ולחפות על הקזינו. והמצב בשטח, שמחטיאי הרבים, בעלי הקזינו, עושים מלאכתם בבטחה.

וביותר הופלאתי מהנאמר בכתבה, ששר האוצר תומך בפתיחת קזינו בישראל בהכשר החוק. האם ברצונו לפתוח את המעצור האחרון שיש לפני בעלי הנטיות החולניות האלו ולסלול לפניהם את המדרון להתאבדות? להוציא את השד מהבקבוק, שיפסידו כספם, כבודם, מעמדם ומקום פרנסתם? האם זו הדרך?

על כן, בקשתי לדון בנושא הזה במליאה, ואולי לעצור את הנגע הזה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיה. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת יצחק לוי. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשטרה, כנסת נכבדה, במוסף שבת של "מעריב" הופיעה כתבה קשה מאוד, של יוסי ולטר, שלפיה פועלים בישראל כמה בתי-הימורים, מה שקרוי בלעז "קזינו", והדברים נעשים בראש חוצות.

נשים שבתייהן נהרסים כתוצאה מכך מתריעות על כך מדי פעם בפעם בפני רשויות החוק, ובתי-ההימורים ממשיכים לפעול. אני חושב שמיותר לפרט בכנסת מה המשמעות של הימורים בכללם; תיכף אגע בנושא של הימורים לא-חוקיים בארץ. בתים נהרסים בעקבות ההימורים, ותיאר את זה בצורה בלתי רגילה חבר הכנסת מאיה. אין טעם לחזור על דבריו המשכנעים. בתים נהרסים, משפחות מתאמללות. אצל אחדים מהמהמרים זו הפכה להיות ממש איזו מחלה, ויש מחלה כזאת של הימורים.

יהושע מצא (הליכוד):

מחלה להרוויח כסף.

היו"ר א' סלמוביץ:

זו התמכרות.

עובדיה עלי (הליכוד):

זו מחלה, התמכרות, תקראו לזה כפי שתמצאו, ההתמכרות הפכה להיות מחלה. הם חושבים שהם הולכים להרוויח כסף, אבל הם מפסידים את כל הונם ולא אחת מפסידים את בתייהם, את עסקיהם ואת רכושם. משפחות רבות מתאמלות כתוצאה מכך.

אני נגד הימורים בכללם. אני חושב שהימורים הם דבר איום, ואסור שנתיר אותו במדינת ישראל. אסור שנתיר אותו. זה פגע חברתי מדרגה ראשונה.

יתירה מזאת, גם אם נאפשר לקיים בתי-הימורים בארץ, אני לא בטוח ואני עדיין לא משוכנע שבכך אנחנו נמנע ממהמרים ישראלים לנסוע לחוץ-לארץ, כך שהטענה שהון זורם החוצה כתוצאה מאיסור הימורים בארץ היא טענה אווילית, מפני שאצל חלק גדול מאותם מהמרים מדובר בכסף שחור, בכסף אפור. הם לא רוצים לעשות זאת לעיני כול, הם נוסעים לחוץ-לארץ להמר כדי להתחמק מנושא המס וגם מעיניהם של פקידי המס, של שלטונות המס. מישהו מעלה על דעתו שאם אנחנו נתיר הימורים בארץ כל המהמרים האלה יפסיקו לנסוע לחוץ-לארץ והם יבואו ויהמרו כאן? אני מסופק מאוד, אבל זו סוגיה נפרדת.

עד כה ההימורים בארץ אסורים והקמת בתי-הימורים היא איסור חמור, ואני מאוד מופתע לשמוע שהדברים נעשים לעיני כול, ועד היום לא מצאנו לנכון פשוט לסגור את המקומות האלה.

אני מודה מראש: ידי המשטרה עמוסות. הנטל המוטל על המשטרה הוא אפילו קשה מנשוא, גם הנטל הביטחוני, גם הנטל הפלילי. המשטרה עושה עבודה קשה, מורכבת, עם כוח אדם מצומצם, ובדרך כלל הקצינים והשוטרים שלנו עושים את מלאכתם נאמנה, עושים זאת במסירות רבה שראויה לכל מלה של הוקרה והערכה, ואני נמנה עם אלה שמעריכים ומוקירים את עבודת המשטרה, החל מהשר והמפק"ל ועד אחרון השוטרים. העבודה שלכם היא עבודה כפוית טובה, קשה מאוד. הנטל גדול וקשה, אני מודה.

עם זאת, אני לא מסוגל להבין, ואנחנו יודעים שבדרך כלל בקריאות האלה לעזרה, קריאות "הצילו" של משפחות שונות, באה בדרך כלל המשפחה עצמה. כשהאשה, הרעיה, רואה שהבית שלה נהרס והבעל הולך להימורים כפייטיים, מתמכר, מאבד את כל הרכוש וגורם להרס המשפחה, היא בדרך כלל באה ומתריעה, באה ומודיעה למשטרה. אם הדברים נעשים בראש חוצות, בבתי-ההימורים

האלה – יש כאן כתובות, ואני לא רוצה לחזור כאן על הכתובות המופיעות בעיתון, כדי שלא לתת להן פרסום נוסף. יש כתובות מפורשות. מה הקושי ששוטרים יבואו לשם, יסגרו ויעמידו לדין את הנוגעים בדבר, כפי שמתבקש מהחוק? לא דרושה כאן איזו פעילות מודיעינית רצינית, לא צריך להשקיע מאמצים גדולים כדי לאתר את בתי-ההימורים האלה.

לכן, אני פונה לשר, ואני יודע שהוא מאוד רגיש לדברים האלה, וגם הרגישות החברתית שלו ידועה לכול, ומבקש ממנו פשוט להורות למשטרה. אני מבין שהרוב מתבצע במחוז תל-אביב. עם כל הכבוד למפקד מחוז תל-אביב, התשובות שלו בעיתון ציניות. זאת, אם התגובה אכן נכונה, וכל הדברים שלי כאן מסתמכים על מה שנאמר בעיתון, ואני מניח שהדברים נכונים. אם יבוא השר ויאמר שהדברים לא נכונים, אני פשוט אשמח. אין לי ידיעה אישית בכל העניין, כמובן, אבל לפי הפרסום בעיתון, לא אחת פנו, והתגובה של מפקד מחוז תל-אביב, ידידי הטוב, היא פשוט צינית. אני לא מוכן לקבל את התגובות האלה.

אני מבקש מהשר להורות לפעול מייד – הכתובות ידועות – ולהעמיד על מקומם את כל אלה שעושים דברים לא חוקיים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמינה את כבוד שר המשטרה להתייחס להצעות.

שר המשטרה מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי אני רוצה לומר שני דברים. הראשון, חבר הכנסת עובדיה עלי, בעקבות הכתבה אני הוריתי למשטרה לפתוח בחקירה, כי גם לי הנושא נראה לא סביר. אם יש ידע על כתובות, אם יש פרסומים על קיומם של בתי-הימורים, אני רוצה לומר בצורה ברורה וחד-משמעית, שאני אתבע ואדרוש שיסבירו לי מדוע לא נעשו פעולות כנדרש, אם אכן לא נעשו פעולות.

מבחינה סטטיסטית, בשנת 1994, בשנה זו, פשטה המשטרה על 14 אתרים שבהם נערכו הימורים. בעקבות הפשיטות הללו נעצרו חשודים ונתפסו כלי משחק. במקרים אלה נפתחו תיקי חקירה. כאמור, בעקבות הכתבה שפורסמה בעיתון, העברתי הנחיה למפכ"ל המשטרה לפתוח בחקירה ולדווח לי על תוצאותיה.

באותה נשימה אני רוצה להגיד לחבר הכנסת מאיה, כי חמור להגיד שזה נעשה בידיעת המשטרה. אני אומר בצורה ברורה, שבמקרים כאלה חייבים לתת לי דברים קונקרטיים, כי כאן מדובר בעבירה פלילית. אם מאשימים שוטרים שבהסכמה ובהעלמת עין, מסיבות אלה ואחרות, הם אינם מפעילים את החוק, אני חייב לדרוש כי הדברים יהיו קונקרטיים, כדי למקד את כל מה שנעשה בנושא.

משה מאיה (ש"ס):

זה מה שנאמר בכתבה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מאיה ציטט מתוך העיתון.

משה מאיה (ש"ס):

אדוני השר, אם הוא רוצה את הכתבה אביא אותה, אני לא רוצה לדבר לשון הרע.

שר המשטרה מ' שחל:

אמרתי שהעברתי את הכתבה בליווי מכתב שבו אני מנחה את מפכ"ל המשטרה לפתוח בחקירה.

דבר נוסף. אני אישית מתנגד בכל התוקף לאישור הקמתם של בתי-הימורים בישראל. יכול להיות שאני לא מודרני, ייתכן שזה לא באופנה. בשיחה אישית אמרתי לשר האוצר, שהופתע מהעמדה שלי, שאיבד נגדו בתוך הממשלה – נגד ההצעה שלו, לא נגדו – בכל יכולתי. אני לא חושב שזה מה שדרוש לנו, והבשורה שבארץ הקודש יקומו בתי-הימורים היא לא הבשורה שאנחנו צריכים לבשר.

הנזק שייגרם מבחינה חברתית הוא גבוה, גם אם יגידו לי שמדובר באישור לתושבי חוץ בלבד. במדינת ישראל לאזרחים יש כל מיני אזרחויות. ההשפעה מבחינה חינוכית על הנוער, על הסביבה, במסר שאנחנו משדרים, היא חמורה ביותר בעיני.

מאחר שהנושא יעמוד כנראה לדיון בממשלה בשבוע הבא או בישיבה בעוד שבועיים, אני מבטיחכם שאעשה ככל יכולתי להתנגד להצעה ולמחשבה הזאת. תיירים יבואו אלינו לא בגלל בתי-הימורים – בתי-הימורים יש במקומות אחרים – הם יבואו אלינו כדי לראות את ארץ הקודש, כדי לראות מה שיש בארץ הזאת. כשאומרים לי שאנשים הולכים לטאבה כדי להמר, זה לא עושה עלי רושם. שילכו לטאבה להמר ויבואו אלינו לשהות בבתי-המלון. אני אומר את הדברים כעמדה, ואני מקווה שבממשלה יהיה רוב שיתמוך בעמדה הזאת.

גברתי היושבת-ראש, אני פונה אל המציעים ומציע לקיים בנושא הזה דיון במליאת הכנסת. זו סוגיה ראויה לדיון מבחינה ציבורית, ואני מקווה שהיא תעלה על סדר-יומה של מליאת הכנסת בהקדם.

יהושע מצא (הליכוד):

יש הצעות אחדות בנושא הזה בוועדת הפנים.

שר המשטרה מ' שחל:

אני יודע, ודווקא משום כך דעתי היא שחברי הכנסת צריכים להביע את עמדתם בנושא הזה. זו סוגיה בעלת משמעות ציבורית ולא בעלת משמעות פוליטית, והיא צריכה לעלות לדיון כאן במליאת הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשטרה. הצעה אחרת לחבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בדקה שעומדת לרשותי אני לא רוצה להתייחס לנושא ההימורים.

אדוני שר המשטרה, הובא לתשומת לבי – אני מקבל כאמת לאמיתה את מה שנאמר לי – כי קיימים במדינת ישראל עשרות רבות של בתי-הימורים, ולא דווקא בבתים פרטיים. הובא לידיעתי – גם זאת אני מקבל – כי שוטרים במשטרת ישראל יודעים על כך, רואים את בתי-ההימורים, מציצים לתוכם ויוצאים. אינני יודע מה הסיבה לכך שהם אינם פועלים נגד זה.

אדוני שר המשטרה, עוד נקודה. כיושב-ראש ועדת הפנים אשמין אותך באחד הימים הקרובים, יחד עם מפכ"ל המשטרה ועם כמה מחברי הוועדה שמעוניינים בכך, לסיור. אני אפתיע אותך, אתה תראה את בתי-ההימורים שקיימים ברחבי תל-אביב, תראה אותם בירושלים, לא אוכיח לך במקום שהמשטרה יודעת, אבל אתה תשאל את עצמך את השאלה: הכיצד דברים פומביים כאלה לא ידועים למשטרה? גם בעיניך זה יהיה תמוה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מצא.

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה בעד או נגד קיום דיון במליאה. נא להצביע.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

11 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון במליאה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר א' סלמוביץ:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק לתיקון דיני המשפחה (ריכוז סמכויות השיפוט), התשנ"ה-1994.

לקריאה ראשונה, מטעם הוועדה לענייני ביקורת המדינה: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 54) (סמכות מבקר עירייה), התשנ"ה-1994; הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1994; וכן הצעת חוק הביקורת הפנימית (תיקון) (הודעה על הגשת דין-וחשבון), התשנ"ה-1994. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

עתידה המוניציפלי של שכונת פרדס-כץ

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 5398, 5430 ו-5459 בנושא: עתידה המוניציפלי של שכונת פרדס-כץ – של מציעים מספר. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת דוד מנע. הוא איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת רפאל פנחסי, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, ביקשתי להעלות על סדר-יומה של הכנסת את הנושא של הפרדת פרדס-כץ מבני-ברק בעקבות כך שהנושא מקבל תאוצה בשבועות האחרונים.

הנושא של בני-ברק והעוני בה מקבל ביטוי בכלי התקשורת, השבוע היתה הופעה בנושא הזה ב"פופוליטיקה", הראו שם סרט המראה איך חיים בעיר. אני חושב שעושים עוול לעיר בני-ברק, כאשר חושבים שכל התושבים בה הם אנשים שחיים מתחת לקו העוני וכי החיים הקהילתיים לא מפותחים והציבור לא מקבל את המגיע לו.

לדעתי, יש להפריד הפרדה מוחלטת כשמדובר בניהול העירייה, שם יש בעיה אמיתית של גירעונות. בגלל חוסר תקציבים העירייה לא הצליחה לשלם את המשכורות לעובדים, ולכן פרצה שביתה ממושכת שהתושבים סבלו ממנה רבות. בעקבות זה חלק מבעלי האינטרסים רצו לרכוב על העגלה הזאת ולהביא להפרדה של תושבי פרדס-כץ מהעיר בני-ברק. אני חושב שזו טעות, כי תושבי פרדס-כץ מקבלים את השירותים.

תיכף אקרא את ההודעה לעיתונות שהוציא דוברה של עיריית בני-ברק, אבל לפני כן אני מזהיר את כולנו, שלא נעביר את המחלוקת בעיר בני-ברק לפסים של דתיים-חילונים. אומנם בראש סולם העוני נמצאת העיר בני-ברק, שתושביה חיים בצמצום, אבל אני חושב שהם אנשים שחיים באושר, הם מאושרים בחייהם, והייתי מציע ללכת לראות איך משפחה מגדלת את הילדים שלה.

היו"ר ע' עלי:

הפשיעה שם הכי נמוכה בארץ.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אגיע גם לזה. הם מסתפקים במועט, בבחינת "איזהו עשיר – השמח בחלקו"; הם מסתפקים במועט וחיים חיי אושר. זו עיר של 140,000 תושבים, אין בה אפילו תחנת משטרה, והיא נמצאת בתחתית סולם הפשע.

פתאום באים בעלי אינטרסים, שרוצים לרכוב על העגלה הזאת ולבקש להפריד את פרדס-כץ משטח השיפוט של העיר בני-ברק. בפרדס-כץ עצמה למעלה מ-50% מהתושבים הם דתיים. יש קומץ קטן של עסקנים שחושבים שזו הזדמנות להביא להחרפה ביחסים בין דתיים לחילונים.

נושא תקציבי העיריות, חוסר תקציב, זה לא רק בעיריית בני-ברק; גם בבאר-שבע היו שביתות, גם שם יש חוסר תקציב, גם בנתניה, גם ברחובות, גם בטבריה, בצפת, בשלומי, איפה לא?

יש בעיות. גם לי יש ביקורת על עיריית בני-ברק, על זה שיש בה 12 סגנים ועל זה שיש רוטציה וכל שנתיים מתחלפים; אומנם ראש העיר טוען שזה ללא שכר, אבל אני יודע גם מה זה סגן ללא שכר. אני סבור שעצם החוק שמגביל את מספר סגנים, לא היו צריכים להוסיף על זה מספר כה רב, שזה נותן כלי ניגוח לממשלה ולגופים אחרים, לנגח את העיר; או הרוטציה, שכל ראש עיר מתחלף כל שנתיים, שנתיים-וחצי, בשבע השנים האחרונות שלוש פעמים, כל אחד, להערכתי, לא מנהל את זה בצורה מחושבת, כשהוא יגמור את השנתיים שלו, הבא אחריו יוכל לנהל, ואז הוא אומר: אחרי המבול. לכן צריך לדאוג, אולי, שלא תהיה שם רוטציה, לבחור ראש עיר שיהיה לכל הקדנציה, אבל בין זה ובין אמירה שתושבי פרדס-כץ לא מקבלים את השירותים המוניציפליים הראויים להם – אני חושב שהמרחק רב.

אני אקרא את ההודעה לעיתונות. פה, למעשה, בדברי דובר העירייה, יש תשובה על כל הבעיות. מובן שחברי, חבר הכנסת רענן כהן, יעלה אותן אחרי, ואני חושב שאם הכנסת תשמע את הנתונים אולי יחשבו שפה, באמת, היתה צעקת שווא.

בעקבות ההפגנה שהתושבים ערכו ליד ביתו של ראש העיר, דובר העירייה הוציא הודעה כדלהלן: "כ-30 מתושבי שכונת פרדס-כץ, מהם 15 נערים, השתתפו בהפגנה הערב ליד בניין עיריית בני-ברק, בדרישה להפרדתה המוניציפלית של השכונה מהעיר. הוועד הנבחר של השכונה לא נטל חלק בהפגנה" – אף שאולי הוא היה צריך להיות בראש ההפגנה, הוועד הנבחר לא היה – "ומארגניה התאכזבו קשות ממיעוט המשתתפים. בהפגנה שקיימו בשבוע שעבר בשכונה השתתפו 100 איש, ובהפגנה הערב, כאמור, רק 30, וזאת למרות הסעה מאורגנת מהשכונה שעמדה לרשות המפגינים.

מזכיר העירייה ודובריה, אברהם טננבוים, מסר, כי קבוצת התושבים משכונת פרדס-כץ הפועלת להפרדת השכונה מהעיר בני-ברק מורכבת מכמה עסקנים המונעים מאינטרסים אישיים ופוליטיים, וחלקם מאוכזבים מכך שלא הצליחו להיבחר בבחירות האחרונות למועצת העירייה. אך החמור מכול הוא השימוש בקרבה בביטויים אנטי-דתיים, כאילו הישיבות והציבור הדתי נוטלים את כל תקציבי העירייה.

הדובר ציין, כי אנשי הקבוצה, שאינם בוחלים גם בארגון הפגנות המתדרדרות בסופן לפסים אלימים, כפי שאירע בהפגנה שאורגנה על-ידם בזמן שביתת עובדי העירייה, שוכחים שהרכב אוכלוסיית השכונה השתנה מהקצה אל הקצה בעשור השנים האחרונות, וכיום כמחצית התושבים הם דתיים,

וגם בקרב המחצית השנייה שאינה מוגדרת דתית יש מסורתיים רבים המבקשים לשמור על קשר הדוק עם העיר בני-ברק, בעלת שיעור העבריינות הנמוך ביותר בארץ.

כזכור, גם אני הזכרתי זאת בדברי, "בהפגנה שקיימה הקבוצה, במהלך שביתת העובדים, נחסמו כבישים באורח בלתי-חוקי, נופצו דלתות ושמשות בבית ראש העיר, הרב משה אירנשטיין, ובחלק ממשרדי העירייה, ונפגעו עמודי הכוונה מוארים ברחוב ירושלים, לא הרחק מבניין המשרדים של העירייה. בבחירות האחרונות לכנסת ולעירייה קיבלו המפלגות הדתיות והחרדיות למעלה ממחצית הקולות בשכונה זו", פרדס-כץ.

"אשר לטענות על קיפוח התושבים, הבהיר הדובר כי אין לכך כל שחר, והדברים ניתנים לבדיקה על-ידי כל גורם אובייקטיבי. 37% מתקציבי החינוך והרווחה של העירייה מופנים לשכונה זו, למרות שהיא מונה כ-20,000 מתוך 141,000 תושבי העיר – כן ירבו – "שהם כ-15%", בכל זאת התקציב שלהם 37% בחינוך. "בשכונה מתנ"ס גדול, המופעל בשיתוף העירייה, וגם במשכורות העובדים הקהילתיים שבבנין ההסתדרות ישנה השתתפות עירונית. רוב תקציבי היחידה לקידום נוער של העירייה מופנים לשכונה זו. בשנים האחרונות ניטעו בשכונה גינות חדשות, ואחרות שופצו באורח יסודי. זאת ועוד, בניגוד לאלפי תלמידים במגזר החרדי בעיר הלומדים בקרוונים או במבנים שכורים, הרי בשכונה זו אין אפילו כיתת לימוד אחת בקרוון. אגב, במועצת העירייה ישנה קואליציה מקיר אל קיר, הכוללת את כל המפלגות הדתיות והחרדיות, הליכוד ומפלגת העבודה", כך שיש שם גם נציגות שמייצגת אותם במועצת העיר.

"אשר לדרישת התושבים להתקנת רמזור בצומת הרחובות המכבים ורבי ישראל אבוחצירא שבמרזכ השכונה, ציין הדובר כי העירייה ומשרד התחבורה נתנו אישור להתקנתו, אך המשטרה מתנגדת לכך בתוקף, בטענה שהוא יביא לסתימה מוחלטת של הכביש, שגם כיום הוא עמוס בלאו הכי. יחד עם זאת, במסגרת תוכנית העירייה להתקנת פסי האטה ב-15 רחובות בעיר, נכללים גם רחובות אחדים בשכונת פרדס-כץ.

"הדובר הוסיף, כי כאשר הופיעו נציגים מקבוצת התושבים בכלי התקשורת וביקשו להגדיל את מספר תושבי השכונה על-ידי הכללת קריית-הרצוג הסמוכה במסגרת השכונה, מיהרו רבים מתושבי הקריה לטלפן לעירייה ולהביע את התנגדותם הנחרצת לכל מהלך כזה, בייחוד לאחר שראו ושמעו על ההפגנה האלימה שהיתה בשכונה."

אני חושב שהם פשוט ניצלו את המצוקה התקציבית של העירייה ואת ההפגנה, והתחילו לרכוב על הנושא הזה, חלקם עסקנים שמבקשים הפרדה. לכן, אני חושב שאין מקום כלל להפרדה. חיים שם בצוותא, יש שם קואליציה מקיר אל קיר, במועצת העיר יש הבנה, ואני חושב שצריך לפתור את הבעיות התקציביות של העירייה כדי שהיא תוכל לתת מענה נכון יותר לכל התושבים, ואין מקום כלל לנושא הזה שוועד השכונה המצומצם מעלה – הפרדה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת פנחסי.

חבר הכנסת רענן כהן הצטרף כהצעה רגילה, סימן שהוא מייחס חשיבות לנושא. הוא מוכן לדון בבעיה הזאת, בסוגיה שנראית לו חשובה.

רענן כהן (העבודה):

חשובה מאוד.

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי חברי הכנסת, הייתי פותח ושואל את הרב, חבר הכנסת פנחסי, האם אתה מאמין במה שאמרת – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

רענן כהן (העבודה):

— — והאם אתה מכיר היטב את המקום, פרדס-כץ? אתה מצטט את דובר העירייה, אבל לא ראיתי עיתון שהאמין בו ונתן את כל מה שאמרת באותם עיתונים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת רענן כהן, אני, במקרה, תושב בני-ברק – – –

רענן כהן (העבודה):

גם אני.

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — — 15 שנה — — —

היו"ר ע' עלי:

ממלא-מקום ראש העיר.

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — — אני יכול להגיד לך בפה מלא ובאחריות, שהתושבים האלה לא מקופחים והם מקבלים עדיפות — יותר מאשר תושבים אחרים. אם יש ויכוח, זה אצל החרדים.

רענן כהן (העבודה):

אני שואל אותך, האם כאשר אתה דיברת אני הפרעתי?

רפאל פנחסי (ש"ס):

שאלת אותי, לכן ענית.

רענן כהן (העבודה):

לא, אני רק שואל — — —

היו"ר ע' עלי:

הוא שואל — — —

רפאל פנחסי (ש"ס):

— — —

רענן כהן (העבודה):

אני נמצא עכשיו ברשות הדיבור — — —

רפאל פנחסי (ש"ס):

בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אני רק אומר – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

פנית אלי בשאלה, וענית לי.

רענן כהן (העבודה):

תהיינה לי עוד הרבה שאלות אליך היום.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אז אני אענה.

רענן כהן (העבודה):

תענה; תענה כמה שתרצה.

היו"ר ע' עלי:

הוא שואל שאלות רטוריות.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ע' עלי:

שאלות רטוריות.

רענן כהן (העבודה):

אני דווקא רוצה לפתוח במכתב שהפניתי, אדוני השר, ב-27 ביולי 1992 לשר הפנים, על המחשבה מדוע צריך לעשות הפרדה מוחלטת. יושבים אתנו גם אנשי פרדס-כץ, למעלה, חבורה מכובדת, מנהיגה של היישוב, של שכונת פרדס-כץ, היא לא עסקנית, שתרמה ותורמת ליישוב, היא אוהבת את המקום, היא רוצה להישאר במקום, אבל היא לא רוצה להישאר אתכם, ובצדק. אין לה מקום להישאר אתכם.

מה כתבתי? – בשיחות ובמפגשים רבים שאני עורך עם תושבים של בני-ברק, ואני מבקש לומר לך שאני גדלתי לא מעט שנים ביישוב פרדס-כץ בבני-ברק, חנכתי דור שם, אני מכיר את המקום על בעיותיו השונות, כך שאני מדבר מתוך ידיעה, מתוך למידה, לאחר שנים רבות שעברתי באזור הזה וביישוב הזה.

יותר מ-26% מהאוכלוסייה היא אוכלוסייה חילונית, ביישוב שנמצאים בו היום כ-140,000 תושבים. צורכי האוכלוסייה החילונית המונה ביישוב, כפי שאמרתי, מעל 30,000 איש, שונים לחלוטין מצורכיהם של תושביה החרדים, שהם הרוב ביישוב, והדבר בא לידי ביטוי בחלוקת משאבים ובהתייחסות השלטונות המוניציפליים לצורכיהם של התושבים החילונים.

תושבי האזור מבקשים להפרידם מהנימוקים הבאים: 1. חינוך. אדוני היושב-ראש, רשת החינוך החילונית בעיר אינה מספיקה, והדבר בולט בעיקר בגני-הילדים, לכן נאלצים הורים רבים לשלוח את ילדיהם לגנים ולבתי-ספר במגזר הממלכתי-דתי והחרדי, שבהם הילדים מקבלים חינוך הנוגד את הרוח השוררת בבתיהם. לכך יש השלכות פסיכולוגיות על הילדים, אשר מתבלבלים בשל המסרים השונים אשר הם מקבלים בבית-הספר או בגן-הילדים.

שלמה בניזרי (ש"ס):

מקבלים חינוך יהודי.

רענן כהן (העבודה):

מי שמכיר אותי, אני איש דתי, שומר מסורת, מכבד את הדת, את ערכיה של מדינת ישראל. אבל כל אחד עושה את זה בתבונתו ובדרכו. אי-אפשר לדרוס אוכלוסייה ולחייב אותה לקבל חינוך שאינה רוצה לקבל.

אזור פרדס-כץ נכלל בתוכנית שיקום שכונות, לכן יש להקציב לו משאבים בחינוך. אין שום דבר.

השירותים העירוניים הניתנים לתושבים לא-חרדים הם מתחת לכל ביקורת, אפילו מבין מיישבים. אדוני היושב-ראש, כמי שמכיר את היישוב הערבי במשך הרבה שנים, גם עבודת הדוקטורט שלי היא על ערביי ישראל, אני מציע להשוות יישוב ערבי עם היישוב פרדס-כץ. היישוב הערבי היום יותר מפותח.

אי-אפשר להגיד שהיישוב הזה לא מקבל תקציבים. לא רק שהוא מקבל תקציבים אולי יותר מיישובים אחרים, מעצם היותו יישוב דתי-חרדי הוא מקבל יותר תקציבים, כי יש אינטרס לשמור את האוכלוסייה הזאת גם מטעמים קואליציוניים.

מדוע האוכלוסייה הזאת לא מקבלת? מה פשעה שהיא נמצאת בפרדס-כץ? איזה עוול עשתה האוכלוסייה הזאת? זו אוכלוסייה גאה שנאבקת לקבל שירותים מינימליים. ערכתי סיורים כדי לראות את בתי-הספר. ליד בית-הספר ערמות אשפה.

משה מאיה (ש"ס):

היית רק בפרדס-כץ או בכל העיר?

רענן כהן (העבודה):

אני מדבר כרגע רק על פרדס-כץ. אתם מייצגים את העיר שלכם, אני מייצג את פרדס-כץ.

רפאל פנחסי (ש"ס):

מה זה "העיר שלכם"? אתה לא מייצג?

רענן כהן (העבודה):

אני לא רק נבחר של האזור הזה, אני מייצג אותם נאמנה.

(קריאות מהיציג)

היו"ר ע' עלי:

סליחה, מה קורה שם? זה לא מקובל. אם זה יקרה עוד פעם אחת, אנחנו נוציא אתכם. רק משום כבודו של חבר הכנסת רענן כהן וכבודכם אני לא מוציא אתכם. אני מעיר לכם ומזהיר אתכם, זה דבר

שהוא לא מקובל אצלנו. זה מבזה את הכנסת. מה קורה כאן? אתם יכולים להציג את הדברים טוב יותר מחבר הכנסת רענן כהן? אני מבקש להפסיק שם. תשאירו אותם כעת, ואני מקווה שהם ישמעו.

רענן כהן (העבודה):

אני לא אוסיף על הדברים של היושב-ראש. נעשה דבר חמור על-ידיכם, וחבל.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן אומר דברים נכוחים, רציניים. אני חושב שהוא מייצג אתכם בכבוד רב. ההתפרצויות האלה לא מוסיפות, הן רק גורעות.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה ליושב-ראש שאפשר להם להישאר, ואני רוצה להמשיך.

בית-הספר הממלכתי "הגבעה", עם 220 תלמידים, נסגר. הילדים לומדים ברמת-גן היום. הבניין הועבר לחרדים. מדוע ולמה? אין שום גן ממלכתי בחינוך מיוחד. בכל השכונות החילוניות ובעיר כולה החינוך הממלכתי הוא דתי וחרדי. למה? יש אוכלוסייה שזקוקה והיא צריכה לקבל את מה שמגיע לה על-פי חוק.

אין שום תיאטרון. אין שום קולנוע. אין שום בריכת שחייה. למה? אוכלוסייה של 30,000, האם היא לא ראויה, האם בשכונה אחרת לא נמצא דבר כזה? מדוע הדבר הזה צריך להיעשות לאוכלוסייה הזאת? אין שום קבוצת ספורט עירונית. אין שום ספרייה עירונית.

אדוני היושב-ראש, ראש העיר בבני-ברק נבחר לא רק על-ידי פרדס-כץ. הוא נבחר על-ידי הרבנים. הוא נבחר על-ידם והוא מחויב להם. כך שאתם יכולים לזלזל בשכונה הזאת ולא לתת לה את המגיע לה על-פי החוק.

אני מדבר על אוכלוסייה הגאה בתרבותה, ביכולתה, בעוצמתה, בכל מה שאתם תבדקו. והיא מבקשת את הדבר האלמנטרי כאנשים שמשרתים בצבא, כאנשים שמשלמים מסים עירוניים. הם לא מקבלים אפילו 10% ממה שמגיע להם. איפה הצדק? למה צריך לעשות את העוול הזה לאוכלוסייה שנותנת הכול למדינת ישראל?

צאו וראו. אדוני השר, הייתי מאוד מבקש. אתה מכיר את היישוב הזה, תמונה אחת שווה אלף מלים. צא וראה, עשה סיור אמיתי בשכונת פרדס-כץ. תראה איך היא התפתחה. תראה לאן היא הגיעה במשך 30 שנה של התפתחות מדינת ישראל. פשוט מזעזע לראות את מצבה. כל יהודי חם יכול

להסתכל על מה שקורה. אסור שהיא תהיה יחד עם היישוב החרדי. אסור שניתן למצב הזה להימשך כפי שהוא.

לסיום, עוד כמה משפטים, ברשותך, אדוני היושב-ראש. שיקום שכונות – אין אפילו תנועת נוער. יש תנועת נוער – "בני עקיבא". ומה עושים בני פרדס-כץ? הולכים לתנועות הנוער של רמת-גן או של יישובים אחרים, כיוון שפרדס-כץ נמצאת בצומת גדול.

אזור התעשייה מהווה היום שיטה נוספת להפוך את השכונה לצומת מעבר של כל כלי הרכב של גוש-דן, על מנת להוריד את איכות החיים במתכוון. כנראה האוכלוסייה החרדית אינה זקוקה לאיכות חיים.

תסתכלו מה קורה ברחוב השומר. תראו מה קורה באזור התעשייה. איזה תכנון אדיר של אזור התעשייה. למה זה גורם? גם הרשויות שמנסות לבדוק את איכות החיים לא מגיעות לשם, לא רוצות להסתבך עם האוכלוסייה הזאת, כי היא חשובה מאוד מבחינה אלקטורלית. יש להם כוח לעשות את מה שהם רוצים לעשות. אבל האוכלוסייה של פרדס-כץ לא יכולה להפעיל את הכוח ואת העוצמה כדי לשנות מצב. הם לא מבקשים הרבה: תנו לנו בחסד הפרדה.

הי"ר ע' עלי:

לא בחסד, בזכות.

רענן כהן (העבודה):

בזכות. עשיתי לא מעט מחקרים. בין היתר, עשיתי מחקר על היכולת שלנו לקיים בן מיעוטים. מיעוט שחי במדינה מסוימת, האם הוא מסוגל להשתלב או הולך לעימות? אני רוצה להזהיר לטובתנו, אנחנו ככנסת ישראל, האוכלוסייה הזאת הגיעה לקצה היכולת. המיעוט הזה איננו יכול לחיות בכפיפה אחת עם האוכלוסייה החרדית.

אני לא מבין מה ההתעקשות שלכם. בשביל מה אתם צריכים אותם בכפיפה אחת אתכם?

משה מאיה (ש"ס):

גם אם הם ייפרדו, הרי יותר מ-50% חרדים.

רפאל פנחסי (ש"ס):

למעלה מ-50%. אתה רוצה עוד הוצאות מוניציפליות?

רענן כהן (העבודה):

מה אתה דואג לתקציב מדינת ישראל? מה אתה כל כך צריך אותם? מה אתה כל כך מתעניין בהם היום? מה קרה לכם היום שאתם מתעניינים בהם? איפה הייתם כל השנים?

רפאל פנחסי (ש"ס):

איפה אתם הייתם?

רענן כהן (העבודה):

מה קרה אתכם? פתאום אתם אוהבים את פרדס-כץ, את תושביה. פתאום אתם מתעניינים בהם. איפה הייתם כל השנים? מה עשיתם? איזו שדרה? איזו בריכת שחייה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פנחסי, אם אחד מחברי הכנסת הדתיים ירצה להגיב, אני מאפשר בסוף. לא עכשיו.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני פונה אליכם בשם הידידות שיש בינינו. אין כאן ויכוח בינינו. יש לי יחסים מאוד קרובים אתכם כאיש דתי. אני רוצה לפנות אליכם למען – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

משום שאתה תושב בני-ברק לשעבר אתה איש דתי.

רענן כהן (העבודה):

נכון, אולי. אני יכול לקבל גם את ההערכה הזאת. אבל לגופו של עניין, בואו ננסה היום להגיע להבנה, נעביר את זה לדיון אמיתי ונמצא דרך להפריד בין שני היישובים האלה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני בהחלט בעד הבנה.

רענן כהן (העבודה):

החלק השני חשוב לי. נעשה הפרדה בין שכונת פרדס-כץ, על כל האוכלוסייה החילונית של בני-ברק, לבין האוכלוסייה החרדית. כל קבוצה תחיה את חייה בתרבותה, בסגנונה, בדרך חייה, בלי להפריע לקבוצה השנייה. אם נלך לזה, נוכל להגיע להרבה יותר משאבים, להרבה יותר אמונה, להרבה יותר יכולת לתת איכות חיים לאוכלוסייה שבאמת זקוקה לזה. אם נלך לזה, הרי היום עשינו את הדבר הגדול ביותר לאחת האוכלוסיות הגאות ביותר של מדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. שר המשטרה ישיב בתוקף תפקידו כממלא-מקום ראש הממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היינו עדים כאן לוויכוח קוטבי בין שני מציעים, שניהם חברי כנסת נכבדים, מכובדים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

שניהם דתיים.

שר המשטרה מ' שחל:

שניהם יהודים טובים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הוא אמר: אני מדבר כאיש דת, לא כאיש דתי. כל הכבוד.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת ורדיגר, אני מכיר את משפחתו של חבר הכנסת רענן כהן. אני רוצה לומר לך, זוהי משפחה יהודית, שורשית, מכובדת, טובה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אני לא מכיר את המשפחה, אני מכיר את רענן כהן, הוא אחד מחברי הכנסת הנחמדים ביותר שאני מכיר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ורדיגר, אם מותר לי להוסיף מעדות אישית ומידיעה אישית, הוא באמת אדם שומר מסורת. הוא לא רק נחמד, הוא איש שעושה רבות למען מורשת ישראל.

שר המשטרה מ' שחל:

הסוגיה שהועלתה היא סוגיה הראויה להתברר בוועדת הפנים של הכנסת. לכן אני מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדת הפנים, כך תהיה אפשרות לשמוע בנחת את הדברים, לרבות את דברי התושבים, דברי נציגי העירייה ודברי חברי הכנסת המציעים. אני מציע להעביר את שתי ההצעות לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר משה שחל. חברת הכנסת גוז'נסקי מבקשת להסיר את ההצעה של חבר הכנסת רפאל פנחסי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי להסיר את ההצעה כדי להוסיף מהידע שיש לי לגבי הבעיות של פרדס-כץ. נכון שאנחנו לא צריכים לחתור להתבדלות של אוכלוסיות לפי אמונה דתית או רמת האמונה

הדתית או מידת המסורתיות שלהן וכו'. מצד שני, אי-אפשר להיות אטומים לכך, שבמשך עשרות שנים אוכלוסייה גדולה חשה את עצמה מקופחת, ויש לה הוכחות לכך שהיא מקופחת. היא מקופחת ביחס למי שמתגורר ברמת-גן או למי שמתגורר בפתח-תקווה, והיא רוצה להיות כפי שחיים שם – מבחינת השירותים הציבוריים, השירותים העירוניים, מבחינת מוסדות התרבות, מבחינת המתנ"סים, מבחינת בתי-הקולנוע, מבחינת כל המועדונים, כל השירותים לנוער, כל השירותים למשפחה.

לכן השאלה של פרדס-כץ יכולה להיפתר רק בהתחשב ברצון התושבים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. רבותי, לפי סעיף 89 בתקנון, כשמבקשים להסיר הצעה יש זכות קדימה לחבר כנסת שאינו מסייעת המציע. לכן, חבר הכנסת מאיה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן, ועם חבר הכנסת שפי הסליחה. מה גם שחברת הכנסת גוז'נסקי תמכה בכך.

משה מאיה (ש"ס):

עם כל הכבוד לחבר הכנסת רענן כהן, אני חושב שהסגנון שהתבטאת בו כלפי הרבנים – הייתי מציע לקחת את הדברים בחזרה.

לגופו של עניין, אם יש כבר מקום שבו יושבים יהודים דתיים ולא כל-כך דתיים, שומרי מסורת או קצת שומרי מסורת, ביחד, גם את זה אתה רוצה להפריד? חוץ מזה, מבחינת המציאות אתה לא יכול לעשות את זה, מפני שגם אם תפריד, השכונה תהפוך לעירייה קטנטנה של תושבים, ושוב ראש העיר יהיה חרדי מפני שרוב האוכלוסייה שם היא חרדית. אני מכיר את המקום מקרוב, חתני גר שם, בתי גרה שם. אני אומר לך, חבל על כל המאמץ ועל כל הדיון. לכן אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת פנחסי, אתה מסכים שהצעתך תידון בוועדת הפנים?

רפאל פנחסי (ש"ס):

בהחלט.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן, כבודו מסכים?

רענן כהן (העבודה):

בהחלט.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אני מבקש להפריד את ההצבעה.

היו"ר ע' עלי:

מ' בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת פנחסי לוועדת הפנים של הכנסת – יצביע.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' פנחסי

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

12 בעד, אין מתנגדים. ובכן, ההצעה תועבר לדין לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

מ' בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן לוועדת הפנים ואיכות הסביבה – יצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת רע' כהן

לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שישה בעד, ארבעה נגד. ובכן, גם הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, למרות ההפרדה, חבר הכנסת פנחסי.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-יומנו העמוס. וכעת – שאלות אל השר שחל. הפעם השר שחל ישיב על שאלות שהוגשו לשר הפנים.

הסדר השוויון לכפרים הדרוזיים והצ'רקסיים

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום ג' באב התשנ"ב (2 באוגוסט 1992):

בחודש מאי 1991 נתקבל הסדר השוויון לכפרים הדרוזיים והצ'רקסיים בסיכום עם שר האוצר. ועדת הכספים של הכנסת אף אישרה את הסיכום הנ"ל.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא הועברו עד עכשיו מסגרות תקציב 1992 לכפרים הדרוזיים והצ'רקסיים, הכוללות את הסדר השוויון ממאי 1991?

2. האם ידוע למשרדך שעוכב בהוצאת מסגרת תקציבית גורם לעיכוב בהעברת המענק הכללי לרשויות ומקשה עליהם את תפקודם?

3. מדוע לא הועברו מסגרות התקציב הבלתי רגיל לשנת 1992, על-פי הסיכום עם שר האוצר והחלטת ועדת הכספים של הכנסת?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת אסעד אסעד: הנושא בא על פתרונו עוד בעת אישור התקציבים בשנת 1992, ומסגרות התקציב הועברו.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רק לידיעתך, וכדאי שחברי הכנסת ועם ישראל ידעו שהשאלתא הזאת הוגשה לכנסת ב-2 באוגוסט 1992, לפני כשנתיים ושלושה חודשים. נדמה לי שזו תקופה ארוכה. אני מודה באמת לשר שחל שמצא לנכון לבוא ולענות על שאלתא כזאת כאשר אין שר פנים. אבל שר הפנים היה במשרה מלאה תקופה די ארוכה, לא היה לו זמן להתעסק עם הכנסת ועם חברי הכנסת ששואלים שאלות. שר הפנים היה חבר הכנסת דרעי.

השאלתא הזאת אומנם נשאלה לפני שנתיים ושלושה חודשים, אבל בעצם היא מועלית דווקא בזמן טוב, כי ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות, אדוני השר, שובתים מול משרד ראש הממשלה קרוב לשלושה שבועות, על אותן בעיות שאנחנו מדברים עליהן כאן, על תקציבים, על בעיות בינם לבין ממשלת ישראל. לכן כדאי שגם לנושא זה תהיה התייחסות.

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי מה להוסיף על הדברים של חבר הכנסת אסעד אסעד.

עיכוב תשלומי שכר לנאמנים במגזר הערבי

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הפנים ביום ו' בכסליו התשנ"ג (1 בדצמבר 1992):

על-פי מידע שבידי, מעוכבים תשלומי שכר לנאמנים, או לחלקם, במגזר הערבי זה 14 חודשים.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון המידע?

2. האם יפעל משרדך לביצוע התשלום לאלתר?

3. כיצד בדעת משרדך לנהוג בעניין זה בעתיד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. חשב משרד הפנים, שהוא איש משרד האוצר, הודיע שאין תקציב לנושא זה, ועל כן אין דרך לשלם זאת.

תוכנית לחלוקת שכונת רמות

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הפנים ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

בעיתון "על רמות" מיום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992) פורסם, כי עיריית ירושלים עומדת לבצע תוכנית חלוקה של שכונת רמות, ולפיה הציבור החרדי שיישאר בתחומי המינהלת החילונית (רמות א', ב' וג') לא יקבל ממנה שירותים כלשהם, דבר שימנע מציבור זה את האפשרות להשפיע על צביונה של המינהלת באזור מגוריו. הדבר מובא גם במכתבו של ראש העירייה, מר טדי קולק, שצילמו מופיע בכתבה זו.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועים לך פרטי תוכנית החלוקה של שכונת רמות כפי שמתכוונת לבצע עיריית ירושלים וכפי שמופיעה במכתבו של ראש העירייה, מר טדי קולק, בפרסום הנ"ל?

2. מדוע לא נערכות בחירות למינהלת השכונה, דבר שיביא לידי ביטוי את יחסי הכוחות וצורכי הציבור החרדי בכל חלקי השכונה?

3. מה יעשה לגבי ביצוע תוכנית החלוקה כנ"ל?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מהעירייה נמסר לי, כי עד כה לא עוצבה כל תוכנית לקביעת גבולות, ובשלב זה היא פועלת לפיתוח שירותים ייחודיים לאוכלוסייה החרדית, וזאת בנוסף על השירותים הכוללים הקיימים המשרתים כל תושב בשכונה.

הקמת מינהל קהילתי באזורים חרדיים תובא לאישור כשתעובד תוכנית שבמסגרתה יינתנו מענים הן על הצרכים הכלליים והן על הצרכים הייחודיים באזורים השונים. תוכנית זו מחייבת אישור ועדה מטעם הנהלת העירייה, ואין בה כדי למנוע שירותים נדרשים.

על-פי הודעת העירייה, ובית-המשפט הגבוה לצדק, רק עם קבלת החלטה להקמת מינהל נוסף, יוחל בהכנות לתהליך בחירות שכונתיות לכל מינהל בנפרד, על-פי הדגם שמופעל בשכונות השונות, ובפיקוח ועדת בחירות בלתי תלויה, תוך תיאום עם כל הגורמים.

אין מדובר בתוכנית חלוקה אלא במדיניות שנועדה לעודד ייצוג של התושבים, לשתפם בטיפול באיכות החיים והסביבה, להגביר מעורבותם הפעילה בקידום נושאים על-פי סדרי העדיפויות, תוך תיאום עם שירותי העירייה. זה תהליך שמחייב זמן, מחשבה, תכנון ותקציבים, נועד לשפר את הקשר עם התושבים בינם לבין עצמם ולשפר את איכות השירותים ואיכות השכונה.

פרויקט "מרכז השלום" בתל-אביב

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

פורסם בעיתונים רבים, כי בפרויקט "מרכז השלום" בתל-אביב זכתה קבוצה של היזם עזריאלי והאדריכל עטיה.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון שההצעה של הזוכה, קבוצת עזריאלי, במכרז פרויקט "מרכז השלום" בתל-אביב נמוכה במיליוני דולרים מן ההצעה המתחרה?

2. האם נכון כי ההצעה שזכתה הועדפה אך בשל התכנון האדריכלי הייחודי שצורף לה?

3. האם נכון, כפי שפורסם, כי בין היזם ובין הארכיטקט פרץ סכסוך אשר מעמיד בסימן שאלה את האפשרות לבצע את הפרויקט על בסיס התוכניות שזכו בתחרות הארכיטקטונית?

4. האם נכון כי יש צורך באישור שר הפנים למכירת הקרקע על-ידי עיריית תל-אביב ליזם?

5. נוכח הסכסוך שפורסם בין האדריכל ובין היזם, המעמיד את כל הפרויקט בסכנה, האם אין זה רצוי לאשר את העסקה, או מן הראוי להורות לעיריית תל-אביב לבטל את המכרז ולפרסם מכרז חדש?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5-1. כל עוד הנושא מצוי בדיון משפטי, הוא בבחינת סוב-יודיציה, ועל כן לא ניתן להשיב על שאלתא.ז.

מימון לימודים של ראש מועצת טירת-הכרמל

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

בעיתון "מעריב" מיום כ"ט בטבת התשנ"ג, 22 בינואר 1993, התפרסם, כי בית-הדין הגבוה לצדק עיכב מימון לימודי המשפטים של ראש מועצת טירת-הכרמל, אשר אושרו על-ידי מועצת העירייה. כן אושרו הוצאות משפטיות להגנתו בגין האשמות פליליות נגדו.

ברצוני לשאול:

1 האם נכונים הדברים המופיעים בכתבה זו?

2. אם אכן נכונים הדברים, מדוע היה צריך להגיע לבג"ץ, הרי משרד הפנים יכול היה למנוע זאת קודם?

3. האם בדעת שר הפנים להוציא הוראה מפורשת לראשי העיריות והמועצות באשר לתחומים שבהם הם יכולים לקבל אישור ולתחומים שבהם לא יוכלו לקבלו?

4. מה ייעשה לגבי ראש מועצת טירת-הכרמל?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה.

4-2. השואל הנכבד, שהיה בעבר ראש עירייה, יודע בוודאי שפעולת הפיקוח על ראש רשות מקומית מתבצעת בראש ובראשונה על-ידי מועצת הרשות.

משרד הפנים, כשהוא מגיע לבדיקת הוצאות כספיות, בדיקה זו מתבצעת על-פי דוח רואה-חשבון שבא לאחר הפעולה ולא לפניה. עם זאת, משרד הפנים מנחה את הרשויות המקומיות בנושא.

המועצה הכפרית נחל-עירון

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

בילקוט הפרסומים 4070, מיום 13 בדצמבר 1992, פרסם מנכ"ל משרד הפנים צו על מינוי חברים למועצה הכפרית נחל-עירון, כאשר כולם אינם מתושבי היישובים שייכללו במסגרת המועצה הכפרית.

תושבי הכפרים, ובראשם שמונת המועמדים, מתנגדים להקמת המועצה הכפרית ולוועדה הממונה, ומבקשים לבטל את ההחלטה שנעשתה ללא הסכמתם.

ברצוני לשאול:

1. נוכח ההתנגדות להקמת המועצה הכפרית, האם יבטל משרד הפנים את ההחלטה על הקמתה והצו על מינוי חברי המועצה, מתי וכיצד?

2. האם יתייעץ משרד הפנים עם נציגי הכפרים בקשר לסידור המוניציפלי הדרוש להם, וכיצד ייעשה הדבר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שר הפנים פעל בנושא בהתאם לסמכותו, על-פי דין, לאחר ששמע את כל מי שהיה צריך לשמוע בעניין.

דחיית מתן אזרחות למשפחות משיחיות

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הפנים ביום י"ח בשבט התשנ"ג (9 בפברואר 1993):

פורסם בתקשורת, כי שלוש משפחות יהודיות משיחיות מדרום-אפריקה הנמצאות בארץ מאז 1988, נדחו בקשותיהן לקבל אזרחות על-פי חוק השבות או לזכות בהיתר לישיבת קבע.

מתשובת עורכת-הדין בסן ממשד הפנים לבא-כוח המשפחות עולה, כי ניתן להעניק לילדי המשפחות אשרת עולה, אם יסכימו ההורים שהם ישבו בארץ בלעדיהם, ואילו להורים אין ניתן להעניק אשרה.

ברצוני לשאול:

1. האם מקובלת על משרדך תשובת היועצת המשפטית?

2. אם כן – האם מצב זה אפשרי או רצוי?

3. האין אפשרות כי ההכרה בזכות הקטינים לאשרת עולה תסלול הדרך להורים להישאר עמם בארץ?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא עלה בכנסת בהצעות לסדר-היום והועבר בזמנו לוועדת הפנים, ולאחר מכן גם נפסקה פסיקה של בג"ץ שעמד מאחורי החלטת משרד הפנים.

בדיקות לגילוי איידס למועמדים לעלייה

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הפנים ביום ט"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

לאחרונה נודע, כי בהחלטת ועדת השרים הוחלט על קיום בדיקות איידס למועמדים לעלייה לישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות הנ"ל נכונות?

2. מי יחויב בבדיקות איידס? האם חולי איידס או נושאי הנגיף לא יקבלו היתרי כניסה?

3. האם החלטת ועדת השרים בנושא זה סופית?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הנושא אינו בתחום האחריות של משרד הפנים, ומשרד הפנים איננו מבצע בדיקות רפואיות.

עם זאת, מסורה הסמכות למנוע מתן אשרת כניסה לישראל למי שנציגי משרד הבריאות קובעים שכניסתו עלולה לפגוע בבריאות העם.

ניגוד אינטרסים במועצת העיר קריית-אתא

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הפנים ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

הגיעו לידי מסמכים המעידים, כי קיים ניגוד אינטרסים במועצת העיר קריית-אתא. שתיים מחברות מועצת העיר משמשות גם עובדות בשכר של אגודה הממומנת מכספי העירייה.

חברות המועצה הולין וטולדנו עובדות בשכר באגודה למען הקשיש בקריית-אתא. לפי חוות דעת הוועדה למניעת ניגוד עניינים של נבחר ציבור ברשויות המקומיות, קיים חשש לניגוד אינטרסים. עד היום לא נעשה דבר בנושא.

ברצוני לשאול:

האם ייבדק הנושא ומה יעשה משרד הפנים בעניין חוות דעת זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא נבדק משפטית ולא נמצא שום ניגוד אינטרסים בעניין.

כנס ראשי רשויות במלון "היאט"

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הפנים ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

ב-11-13 בינואר 1993 קיימו מרכז השלטון המקומי, משרד הפנים ומרכז המועצות האזוריות במלון "היאט" בירושלים כנס ראשי רשויות שהוקדש לנושא: "החזית החברתית של מדינת ישראל".

ברצוני לשאול:

1. מה טעם מצאו המארגנים לקיים כנס זה במלון מפואר ובהוצאה כספית גדולה?

2. מה היו העלויות הכוללות של הכנס, ומאילו מקורות מומנו?

3. כמה שילמו מארגני הכנס עבור הפקת תוכנית הכנס והדפסתה המהודרת?

4. מה היתה עלות המופע האמנותי שהתקיים בכנס זה?

5. האם יארגן המשרד אירועים דומים נוספים בעתיד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

5-1. משרד הפנים לא ארגן ואינו מארגן אירועים מסוג זה.

כמו-כן אין לו שום סמכות לבדוק את פעילותו של מרכז השלטון המקומי, שאינו כפוף, כגוף וולונטרי, למשרד הפנים.

מודעות גיבוי על גירוש פעילי ה"חמאס"

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הפנים ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

בעיתון "חדשות" מיום 3 בפברואר 1993 ובעיתונים אחרים התפרסמו מודעות בתשלום תחת הכותרת: "יוחזרו כל המגורשים". במודעות הותקפה ממשלת ישראל בקשר לגירוש פעילי ה"חמאס", הציבור נקרא לבקר באוהל המחאה מול משרד ראש הממשלה בירושלים, ובני נוער יהודים וערבים הוזמנו לטקס נטיעות של 415 עצים, שאמור היה להתקיים ביום שבת באותו שבוע.

בעניין פרטים, התבקש הציבור לפנות טלפונית לעיריית טירה. המודעות היו חתומות על-ידי גוף המכונה "הוועד היהודי-ערבי נגד הגירוש".

ברצוני לשאול:

1. האם וכיצד היתה מעורבת עיריית טירה בארגון פעולות מחאה נגד ממשלת ישראל בקשר לגירוש פעילי ה"חמאס", ואילו משאבים הקצתה לצורך כך?

2. האם היו רשויות מקומיות אחרות בישראל מעורבות בפעולות דומות, באיזה אופן ואילו משאבים הקצו לצורך כך?

3. האם הועברו תקציבים ממשלתיים או עירוניים לגוף המכונה "הוועד היהודי-ערבי נגד הגירוש"?

4. האם מוכר למשרד הפנים גוף המתכנה "ועד ראשי הרשויות הערביות" והאם מוכרים לשר תחומי פעילותו?

5. האם ידוע למשרד הפנים אילו משאבים ממשלתיים ו/או עירוניים מקצות רשויות מקומיות ערביות להפעלתו של ועד ראשי הרשויות נגד ממשלת ישראל והחלטותיה?

6. אילו צעדים יינקטו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מתן תשובה על שאילתא זו חייב את משרד הפנים לבצע בדיקות בספרי הרשויות מעבר לפעילותו השוטפת בנושא הרשויות המקומיות.

משרד הפנים הנחה את הרשויות המקומיות לא אחת, באמצעות חוזרי המנהל הכללי, לגבי הוצאותיהן והעברות כספים לגופים שונים.

ועדות לתכנון ולבנייה במגזר הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

רשויות מקומיות ערביות שמונות 10,000 נפשות ומעלה זקוקות להקמת ועדות לתכנון ולבנייה נפרדות, כדי שיוכלו לטפל בצורה טובה יותר באוכלוסייה שלהן.

לחברי הכנסת הערבים ולראשי הציבור הערבי הובטח לממש תוכנית כזאת.

ברצוני לשאול:

האם יממש משרד הפנים את התוכנית שהובטחה, מתי וכיצד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא עלה לא אחת בוועדת הפנים של הכנסת וכן בהצעות לסדר-היום. עמדת משרד הפנים היא לצמצם עד כמה שאפשר במספרן של רשויות שלטוניות בשלטון המקומי ובנגזרות מהן, שהן ועדות מקומיות לתכנון ולבנייה.

עם זאת, כל מקרה נבדק לגופו.

תחום השיפוט של ירושלים

חבר הכנסת ג' גל שאל את שר הפנים ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

הובא לידיעתי, כי בכוונת משרד הפנים לספח שטחים ניכרים מהמשבצת הקרקעית של מושב בית-זית לתחום השיפוט של ירושלים, על אף אישורו של השר את מסקנות ועדת-קוברסקי בעניין מועצה אזורית מטה-יהודה, מלפני שנה.

ברצוני לשאול:

1. האם נתונים אלו נכונים?

2. מדוע הועלה הנושא שוב, לאחר מסקנות ועדת-קוברסקי בנדון?

3. מה היא עמדת המשרד בקשר לכך?

4. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. שר הפנים חתם על מפה וצו לשינוי תחום השיפוט של ירושלים.

הצו שנחתם והמפה הקשורה בו היו מוסכמים על דעת המועצה האזורית מטה-יהודה והיישוב בית-זית.

הנפת דגל הלאום מעל מוסדות ציבור

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הפנים ביום י"ט באייר התשנ"ג (10 במאי 1993):

על-פי חוק הדגל והסמל, התש"ט-1949, הינך מוסמך להתקין תקנות לגבי הנפת דגלים מעל מוסדות ציבוריים – סעיף 2(א)(4), סעיף 6.

דגל המדינה מהווה סמל לאומי אשר חשיבותו החינוכית-הציונית מודגשת בייחוד בתקופה זו של השנה.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות תקנות המחייבות הנפת דגל הלאום מעל לבתי-ספר?

2. אם לא – מדוע לא קיימות תקנות כאלה, לאור חשיבותו החינוכית של הדגל?

3. האם בדעתך לתקן תקנות אלה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית.

2. הגוף המוסמך לחייב בתי-ספר הוא משרד החינוך והתרבות.

עם זאת, אני מפנה את תשומת הלב לבעיית האכיפה בנושא זה.

תשלומי רשויות מקומיות לפנימיות טיפוליות

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר הפנים ביום ג' בתמוז התשנ"ג (22 ביוני 1993):

רשויות מקומיות שילדים בגילים שונים מקרב אוכלוסיותיהן נמצאים בפנימיות טיפוליות, חייבות בתשלום לאותם מוסדות בעבור אחזקת הילדים.

ידוע לי, שהרשויות המקומיות אינן ממלאות את חובתן על-פי חוק, דבר שגורם להצטברות חובות כבדים באותם מוסדות.

ברצוני לשאול:

1. האם ידועה למשרד הפנים תופעה זו?

2. אם כן – מה ייעשה כדי שתופעה זו תבוא על פתרונה?

3. האם ישולמו החובות לאותם מוסדות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התופעה ידועה.

2. מתקיים טיפול פרטני, כדי שכל רשות תשלם את חובותיה.

עתיד שטחים חקלאיים של הקיבוצים רמת-רחל וצובה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר הפנים ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

ועדה משותפת שמונתה על-ידי שר הפנים בהרכב: עמרם קלעג'י, עמוס מר-חיים וחבר הכנסת חגי מירום, המליצה בפני שר הפנים המלצות בכל הנוגע לעתיד שטחים חקלאיים של הקיבוצים רמת-רחל וצובה. שר הפנים הודיע, כי אימץ את מסקנות הוועדה.

בין המסקנות הופיעו קביעות ברורות, שפיהן יושארו כל השטחים החקלאיים של קיבוץ צובה בתחומי המועצה האזורית מטה-יהודה ויתרת השטחים אשר היו ב"משבצת" קיבוץ צובה בגבול עם העיר ירושלים יועברו לשטח העיר ירושלים, בתנאים מיוחדים שפורטו בדוח.

אף שהשר הודיע לחברי הוועדה על אימוץ מסקנותיהם, חתם השר על מפה המספחת שטחים חקלאיים של קיבוץ צובה לתחומי העיר ירושלים – בניגוד להודעתו.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות המפורטות לעיל נכונות?

2. אם כן – כיצד ניתן ליישב את הסתירה בין הודעת השר לחברי הוועדה לבין המפה שנחתמה?

3. כיצד יפעל משרדך בהמשך?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בנושא השאילתא קיימת מחלוקת בין מומחי משרד הפנים לבין אנשי היישוב צובה.

באותם מקרים שבהם דעת שני הצדדים מוסכמת, תוקם ועדה שתטפל בתיקוני גבולות נוספים עם המועצה האזורית מטה-יהודה.

הסדרי תנועה בשבתות בירושלים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר הפנים ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

בשבת, י"ד בתמוז התשנ"ג, הפגינו שוב תושבי רחוב שמואל הנביא בירושלים, רחוב שכבר הפך מוקד להפגנות ולמתחים מאז הפכה השכונה את צביונה לשכונה רגועה שרוב אוכלוסייתה שומרת מצוות. גם העיתונות המדווחת מציינת זאת. לאחרונה נגרמו לתושבים עוגמת נפש רבה ותסיסה עקב נסיעת מכוניות בשבת, כאשר יש דרכים חלופיות לכל מקום ומכל מקום – רצ"ב כתבה בנושא זה.

ברצוני לשאול:

1. האם ייסגר הכביש לתנועה בשבתות ובחגים?

2. מדוע לא יסגרו הרשויות המקומיות רחובות שאינם עורק תחבורה ראשי ורוב תושביהם שומרי מצוות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. סגירת כבישים עורקיים בתחומי הרשויות המקומיות הינה באחריות משרד התחבורה.

הסוגיה הכללית של הסדרי תנועה בשבתות ובמועדים בירושלים, נבדקת עתה על-ידי ועדה ציבורית שהמלצותיה, לכשיינתנו, יפורסמו.

אשר למצב ברשויות מקומיות אחרות בארץ, הנושא נתון בכל מקום ומקום לאחריות הרשות המקומית.

עיקול חשבונות פרטיים על-ידי עיריית תל-אביב

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר הפנים ביום ט' בכסליו התשנ"ד (23 בנובמבר 1993):

מן התקשורת נודע לי, כי עיריית תל-אביב מעקלת חשבונות פרטיים של חייבים בקנסות על עבירות תנועה וחנייה.

ברצוני לשאול:

1. כיצד השיגה עיריית תל-אביב את רשימת החשבונות הפרטיים?

2. האם מעשה זה חוקי?

3. אם לא – מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. העירייה משיגה את הנתונים על סמך רישום שהיא מנהלת בעת ביצוע תשלומים על-ידי חייבים. רישום זה מתבצע בעת שחייב מבקש לחייב את חשבונו או בעת שהוא מוסר שיק לחיוב מחשבונו.

כמו-כן הפעילה עיריית תל-אביב חברת חקירות כדי להגיע לחשבונות הללו.

2. כפי שמסרה לנו עיריית תל-אביב, היא קיבלה חוות דעת משפטית טרם ביצוע החקירות, ומחווה דעת זו עולה כי העירייה פעלה בצורה חוקית.

3. נא ראה תשובתי על שאלה מס' 2.

עיכוב בפתיחת קניונים בבת-ים

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הפנים ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

משפחת מזרחי השקיעה 36 מיליון דולר בהקמת קניון בגודל 35,000 מ"ר וכן בניין תעשייה בגודל 16,000 מ"ר.

במבנה הקניון "הבתימון" הורתה הוועדה המחוזית לוועדה המקומית על שינוי ייעוד ממלאכה למסחר, בגלל מיקומו בשכונת מגורים. במבנה התעשייה אישרה הוועדה המחוזית 10% הקלה טכנית, כמקובל בחוק. שני מבנים אלו גמורים ומוכנים לקלוט בתוך יום כ-1,400 עובדים.

נודע לי, כי פתיחת מבנים אלו נמנעת על-ידי ראש העיר בת-ים בגלל סכסוך אישי.

בבת-ים כ-3,500 מובטלים, ומתן ההיתר מיידית יחסוך לקופת המדינה תשלום דמי אבטלה ל-1,400 מובטלים, שהם כ-30 מיליון ש"ח לשנה, ויכניס לקופת העירייה כסף מתשלומי הארנונה (51,000 מ"ר).

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הפנים על כך?

2. מדוע לא מורה השר על מתן ההיתר לפתיחת שני קניונים אלו, בתוקף תפקידך כממונה על הוועדות?

שר המשטרה מ' שחל:

1-2. אני מבין שהבעיה באה על פתרונה.

פיני בדש (צומת):

לא.

היו"ר ע' עלי:

יש לך שאלה נוספת? בקצרה, בבקשה.

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, אני רוצה לציין שהשאלתא שלי הוגשה לפני זמן רב.

אגב, אתה רגיל לשני תיקים, ואתה עומד לאבד תיק. נשמח אם תהיה שר הפנים הבא.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול אני עונה לך על השאלה הזאת. אני חושב שאתה טועה. אני לא מאבד שום תיק. אסור לאבד תיקים.

פיני בדש (צומת):

אם כך, עשית פה טוטו חדש היום.

יהושע מצא (הליכוד):

גרמת דפיקות לב לחבר הכנסת גולדפרב.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בדש. אני מבין שסיימת.

פיני בדש (צומת):

לא. ראיתי את התגובה הנזעמת מימיני על הצעתו של שר הפנים, אבל זה בסדר.

השאלתא נשאלה מזמן. נכון לשבוע זה הבעיה עדיין לא נפתרה. הבעיה קיימת. 1,000 מקומות עבודה, בניין אדיר עומד ריק, בגלל מלחמות פנימיות בעירייה. אני מבקש שיבדקו את הנושא עוד הפעם, כי הבעיה לא נפתרה, נכון לשבוע זה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בדש.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אדרוש שיתייחסו לשאלה הנוספת של חבר הכנסת פני בדש וישיבו לו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חכייתי אולי שנה לתשובתו של השר על שאלתא שלי.

שר המשטרה מ' שחל:

לא לתשובה שלי.

מיכאל איתן (הליכוד):

באתי הנה בריצה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, הואיל וחכיית שנה תחכה עוד עשר דקות. אני אאפשר לך בסוף הדברים. זה לא נורא. עשר דקות אחרי שנה.

יהושע מצא (הליכוד):

כדי להמתיק את הגלולה לחבר הכנסת גולדפרב, הייתי רוצה שהשר יבהיר את דבריו, מה פירוש שהוא לא יאבד תיק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ע' עלי:

רבותי חברי הכנסת, כל הטענות – להפנות אותן לכתובת אחרת.

חשד לניגוד אינטרסים בהפשרת קרקעות חקלאיות בהוד-השרון

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר הפנים ביום ז' באב התשנ"ג (25 ביולי 1993):

לאחרונה פרסם העיתון "חדשות" כתבה המעלה חשד לניגודי אינטרסים ולהפעלת שיקולים זרים בהליכי הפשרת 3,000 דונם של קרקעות חקלאיות בהוד-השרון.

על-פי האמור בכתבה, מכהנים בוועדה המקומית לתכנון ולבנייה מקורבי ראש המועצה המקומית הוד-השרון הנמצאים בקשרי עבודה או חברות עמו. לראש המועצה קרקעות רבות בהוד-השרון, ועל-פי הנרמז בכתבה, יש לו אינטרס כלכלי מובהק בעבודת הוועדה, ובין השאר בהליכים האחרונים של הפשרת קרקעות לצורך בנייה.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובתו של משרד הפנים על הנתונים הנ"ל?

2. אם יש אמת בנתונים הנ"ל, מה יעשה משרד הפנים בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הפנים אינו מעורב בנושא, ואם יש חשש לעבירה פלילית לכאורה שעליה רומז חבר הכנסת, ידועה לחבר הכנסת הדרך כיצד לפעול.

תוספת בנייה לכנסיות

חבר הכנסת י' בא-גד שאל את שר הפנים ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

פורסם בעיתון "הארץ" מיום ג' באב התשנ"ג על מתן אפשרות לתוספת בנייה של אלפי מ"ר לכנסיות.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם אין זו אפליה לעומת סירוב לאישור רכישות ברובע המוסלמי?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה בחלקה. מדובר בתוכנית מתאר שיש חובה לפרסם את דבר הפקדתה. הוועדה המחוזית החליטה על הפקדת התוכנית, אולם בשלב זה לא הועברה תוכנית מתוקנת להפקדה. על-כן טרם פורסם דבר ההפקדה.

2. השאלה לא ברורה, כיוון שמדובר בבית-החולים "אל-מוקאסד" שלגביו כבר היו תוכניות הרחבה.

היישוב בדואי זרזיר

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום ט"ז בכסליו התשנ"ד (30 בנובמבר 1993):

ידוע לי כי היישוב זרזיר, יישוב בדואי המונה כ-5,000 תושבים, שואף להקים מועצה מקומית ולהתנתק מהמועצה האזורית עמק-יזרעאל, אשר אינה תורמת הרבה ליישוב ולהתפתחותו.

ברצוני לשאול:

מה הן הסיבות לכך שאין מאשרים לתושבי זרזיר להקים מועצה מקומית עצמאית?

שר המשטרה מ' שחל:

היישובים זרזיר וכעביה נמצאים בתחום המועצה האזורית עמק-יזרעאל ומקבלים על-ידיה שירותים מוניציפליים. לפני כארבע שנים הוקם ביישוב זרזיר ועד מקומי ממונה, שהפך להיות נבחר בבחירות.

המועצה האזורית עמק-יזרעאל פועלת היום להקמת ועדים מקומיים בכל יישוביה הבדואיים, לרבות כעביה טבאש.

לאחר פניותיהם של תושבים משני הכפרים אל משרד הפנים ולמועצה האזורית, לשם הקמת מועצה מקומית, החליט ראש המועצה האזורית עמק-יזרעאל לערוך בעתיד הקרוב משאל בין תושבי שני הכפרים, ואם יבקש הרוב מועצה מקומית, נפעל להקמתה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני השר, אני מחזיק מכתב הכולל עצומה, מאותו יושב-ראש ועד בכפר זרזיר, שמבקש להתנתק מהמועצה האזורית עמק-יזרעאל, כולל כעביה, טבאש, חג'יראת, שהוא היישוב הגדול השני.

בכל יישוב כזה מעל 5,000 תושבים. אנחנו יודעים, גם אתה יודע, שיש הרבה מקומות בארץ שמספר התושבים בהם נמוך בהרבה ממספר התושבים ביישובים הבדואיים. מדוע מפלים יישובים בדואיים, נאמנים למדינת ישראל, שרוב בניהם משרתים בצבא, ולא מאפשרים להם לבחור את נציגיהם בצורה דמוקרטית, על-ידי בחירות ישירות, כפי שעושים היום בכל מקום, כדי שהם יטפלו בבעיות שלהם?

אני ביקרתי בשלושת היישובים האלה. יש שם מחסור אדיר בכל מה שקשור לתשתיות. הם טוענים, שבגלל הימצאותם במסגרת מועצה אזורית, רוב הכספים שלהם הולכים ליישובים אחרים ולא להם. לכן כדאי לחשוב ברצינות על הנושא הזה.

אני יודע שוועדת הפנים קיבלה, לגבי חג'יראת, טבאש וכעביה, החלטות, פעמיים, כן לאפשר ולהקים מועצה מקומית נבחרת בשני היישובים האלה. אודה לך אם זה יתבצע בקרוב. תודה.

שר המשטרה מ' שחל:

נדמה לי שההצעה שמוצעת כאן עונה על העניין באשר לעריכת משאל. אם יהיה רוב – יש התחייבות להקים מועצה נבחרת.

אסעד אסעד (הליכוד):

מתי זה יכול להיות?

שר המשטרה מ' שחל:

אני באמת לא יודע. אני מניח שזה יהיה בזמן הקרוב, ברגע שיבקשו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אסעד אסעד. אני מבין שאדוני השר השיב על השאלה הנוספת של חבר הכנסת אסעד אסעד.

קריטריונים לחלוקת מענקים לרשויות מקומיות

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר הפנים ביום י"ד בטבת התשנ"ד (28 בדצמבר 1993):

רשויות המקומיות הסובלות מגירעונות נעזרות במענקים שמעביר להן משרד הפנים וכן בהלוואות מבנק אוצר השלטון המקומי.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים של משרד הפנים לחלוקת המענקים הנ"ל?

2. מה הוא היקף המענקים, ומה הוא קנה-המידה, שהועברו בכל אחת מהשנים 1989-1993 ליישובים הבאים: שעב, בועינה-ג'ודידה ובענה?

3. מה הם התנאים שבהם נדרשת לעמוד רשות מקומית המבקשת הלוואה מבנק אוצר השלטון המקומי? מה יעשה המשרד כדי שהבנק הנ"ל לא יסרב להלוות לרשות מקומית שהמשרד אישר לה הלוואה?

שר המשטרה מ' שחל:

3-1. הנושא מצא את פתרונו במהלך התקצוב והמענקים שהועברו לרשויות המקומיות הערביות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. גברתי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כמי שמייצג ברגע זה את יושב-ראש הכנסת ואת הכנסת כולה, אני רוצה לשאול אותך: לגבי שאילתא שדנה בקריטריונים של משרד הפנים לחלוקת מענקים, כשאני שואלת מה היה היקף המענקים בשנים 1989-1993, אינפורמטיבית אני שואלת לגבי שלושה יישובים. אני שואלת, מה הם התנאים שבהם נדרשת לעמוד רשות מקומית שמבקשת הלוואה מבנק אוצר השלטון המקומי? על שאלה זו אני מקבלת תשובה, שזה נפתר בהסדר עם הרשויות המקומיות הערביות. האם זו תשובה על השאילתא שלי? אני שאלתי משהו על ההסדר? אני שאלתי שלוש שאלות אינפורמטיביות. חייכתי לתשובה 11 חודש, ואחרי 11 חודש זה מה שהממשלה עונה? אין כבוד לכנסת הזאת?

אני אומרת שצריך למחות על היחס של משרד הפנים לחברי הכנסת. זה בלתי נסבל.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אדוני השר, בוודאי יש לו תשובה על השאלה הנוספת, לאור מה שאמרה חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא ישאל את ראש הממשלה ויחזור.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מסכים עם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני אדרוש שהתשובה תינתן בהתאם לשאלה.

היו"ר ר' אדרי:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – – –

פיני בדש (צומת):

– – –

היו"ר ר' אדרי:

אני אבקש, לא נתבקשת להשיב. אדוני, אתה לא משיב.

גברתי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, הדברים שלך, שנאמרו במסגרת שאלה נוספת, השר השיב לך עליהם, ואני אבקש להסב את תשומת לבו של ראש הממשלה על מנת שהשאלה שלך תקבל את התשובה המתאימה. תודה. אני מודה לך, גברתי.

חבר הכנסת צוקר, רצית לומר משהו?

דוד צוקר (מרצ):

שאלתי, האם אפשר ליצור מצב שבו יושב-ראש הישיבה מחזיר את השאילתא לשר העונה, אם התשובה היא כל כך שערורייתית. בעצם זה מה שעשית עכשיו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. קלעתי לדברי גדולים. תודה.

א-מתן רשיון לנשיאת נשק

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הפנים ביום כ"ז בשבט התשנ"ד (8 בפברואר 1994):

על-פי הפרסומים, לא ניתן למשה בקר, זיכרוננו לברכה, שנרצח ביום 21 בינואר 1994 על-ידי שלושה מחבלים שעבדו יחד עמו, רשיון לאקדח למרות בקשתו, וזאת בשל רישום פלילי בעברו שהתייחס לעובדה שלפני שנים שפך דלי מים על שכן.

ברצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר שבעלי רישום פלילי בעברם נפסלים אוטומטית לקבלת רשיון אקדח להגנה עצמית, בלי להפעיל שיקול דעת על מהות הרישום הפלילי ומהות העיסוק הנוכחי של מבקש הרשיון?

2. אם כן – האם תיעשה בדיקה מחודשת של נוהלי קבלת הרשיון לאקדח בסיבת הגנה עצמית?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרד הפנים אינו צד בשיקול הדעת המשטרתי האם להמליץ לתת רשיון לכלי ירייה.

2. הנהלים נבדקו, והכוונה היא אף להחמיר במתן הרשיונות.

מעברי חצייה לא מרומזרים סמוך לבתי-ספר

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הפנים ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

ממסמך החתום על-ידי הממונה על הבטיחות במשרד החינוך במחוז הצפון עולה, כי בחיפה יש לפחות שישה מעברי חצייה לא מרומזרים סמוך לבתי-ספר יסודיים.

על אף תביעת הממונה על הבטיחות, טרם הותקנו רמזורים בצמתים.

ברצוני לשאול:

מה יעשה משרדך לתיקון המצב?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא עלה לאחת בוועדת התחבורה העירונית, וביחד עם המפקח על התעבורה המחוזי עושים בה למציאת פתרונות נאותים לבעיה.

אימוץ ילדים בחוץ-לארץ

חבר הכנסת א' גולדפרב שאל את שר הפנים ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

נודע לי, כי הרשויות מערימות קשיים על אימוץ ילדים מחוץ-לארץ.

ברצוני לשאול:

1. כמה ילדים אומצו בחוץ-לארץ על-ידי משפחות יהודיות ישראליות?

2. כמה ילדים אושר גירום על-ידי הרבנות?

3. מה הוא מספר הילדים שנותרו ללא דת וללא מספר זהות ברישום האוכלוסין?

4. מדוע לא קיים שוויון מלא בין מערך האימוץ היהודי בחוץ-לארץ ובין מערך זה בארץ?

שר המשטרה מ' שחל:

3-1. משרד הפנים לא עורך רישום ומעקב כמפורט בשאלתא.

4. חוק האימוץ בארץ אינו חל על אימוצי חוץ-לארץ. אם חבר הכנסת חושב שיש צורך בשוויון מלא בין מערך האימוץ בארץ לבין מערך האימוץ בחוץ-לארץ, אנחנו ממליצים כי הוא יבוא בדברים עם משרד העבודה והרווחה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אלכס גולדפרב. אדוני, בבקשה.

אלכס גולדפרב (יעוד):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נודע לי כי הרשויות מערימות קשיים על אימוץ ילדים בחוץ-לארץ, באופן מיוחד מאז התמנה הרב הראשי הרב בקשי-דורון.

שאלתי, מה מתכוון משרד הפנים לעשות כדי להקל על ההורים שאימצו ילדים בחוץ-לארץ?

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, עניין האימוץ נמצא בתחום משרד העבודה והרווחה, ואני חושב שייטיב חבר הכנסת לעשות אם יפנה את השאלתא שלו למשרד העבודה והרווחה.

גירעונות כספיים ברשויות המקומיות

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר הפנים ביום י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994):

גירעון הרשויות המקומיות תופח, ונראה כי אין שליטה על הוצאת תקציבים גירעוניים ברשויות.

במקרים רבים קונים ראשי רשויות כלי רכב מפוארים, כשל שרים ויותר משל שרים, בחריגה מהוראות המשרד ומכללי מינהל תקין.

ברצוני לשאול:

1. הידוע למשרד הפנים על החריגות והיקפן? הנעשה הדבר באישור ממוני המחוזות?

2. כמה מכוניות נרכשו ללא אישור המשרד?

3. אילו צעדים ינקוט המשרד לאכיפת הכללים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משרד הפנים מורה לרשויות כיצד להתנהג ומשתדל לפקח על פעילותו הכספית.

הבעיה היא, שבדרך כלל תהליך הפיקוח בא לאחר הכנת דוח כספי על פעולת הרשות, והמשתמע מכך, שהוא נערך למעלה משנה לאחר שנת התקציב.

מצבה הכספי של עיריית בני-ברק

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הפנים ביום כ"ח בסיוון התשנ"ד (7 ביוני 1994):

מצבה הכספי של עיריית בני-ברק החמיר שוב בימים האחרונים, עד שאין אפשרות לשלם משכורות לעובדים, דבר שעשוי לגרום לשביתה מיידית.

ברצוני לשאול:

1. האם יינתן לעירייה סיוע מידי, כדי לאפשר תשלום משכורות העובדים?

2. האם ניתן לעירייה הסיוע שהובטח לה בעבר?

3. מתי יבוצע ההסדר שהובטח לכיסוי גירעונותיה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. חבר הכנסת שפירא הגיש הצעות לסדר-היום בנושא וקיבל תשובה עניינית על אותן הצעות.

סניף משרד הפנים בראשון-לציון

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

במשרד הפנים בראשון-לציון עומדים חמישה פקידים בלבד לרשות אוכלוסייה המונה כ-160,000 תושבים. שעות עבודת המשרד הן מ-08:00 עד 12:00.

על מנת לקבל שירות חייב תושב העיר להפסיד יום עבודה ולהמתין מהשעות הקטנות של הלילה, וגם אז השירות אינו מובטח.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע למצבו של סניף ראשון-לציון?

2. מה יעשה משרדך להקלת מצוקת התושבים?

3. האם נבדקה האפשרות לבצע חלק מהשירות באמצעות הדואר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הפנים היה מודע לבעייתיות המיקום של הסניף בראשון-לציון ונקט צעדים להסדרת המצב, כמתחייב מהגידול במספר האוכלוסין.

ביטול המשכורות לשיח'ים הבדואים

חבר הכנסת א' אסעד שאל את שר הפנים ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

הובא לידיעתי, כי המשכורות לשיח'ים הבדואים בנגב בוטלו.

ביטול המשכורות לשיח'ים הבדואים המהווים אנשי קשר נאמנים בין אוכלוסייתם לבין שלטונות ישראל מהווה פגיעה בהמשך פעילותם לפתרון בעיות שונות בתוך אוכלוסייה זו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הופסקו תשלומי המשכורות לשיח'ים הבדואים?

2. כיצד רואה משרד הפנים את הדרך לפתור בעיות שונות שלא באמצעות השיח'ים, אם לא יינתן להם שכר טרחתם?

שר המשטרה מ' שחל:

על-פי תשובת חשב משרד הפנים, שהוא כידוע מתמנה על-ידי האוצר, אין האוצר מתקצב עוד נושא זה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אסעד אסעד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני חושב שכדאי שהציבור ידע, שמאז הקמת המדינה היה נוהג לתת משכורות לשיח'ים הבדואים, שעושים שירות נאמן למדינת ישראל, גם מעבר לשירותים כיושב-ראש ועד. מדוע הופסק הנוהג הזה? אותם שיח'ים ממשיכים להיות קיימים, וממשיכים למלא את השירות למען מדינת ישראל, ויש מקום להמשיך בתשלום.

סך כל העלויות הוא די נמוך, ואני בדקתי את התקציבים שהוקצו לנושא הזה. אם יוחזרו התקציבים לתשלום לשיח'ים, בעיקר לאלה בנגב, התוצאה תהיה חיובית מאוד למען מדינת ישראל. כל תרומה שהמדינה נותנת בנושא הזה חוזרת אליה שבעתיים. אני חושב שכדאי להחזיר את הנוהג הזה ולשלם לשיח'ים משכורות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אסעד. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אקיים שיחה בנושא זה עם ראש הממשלה, שהוא ממלא-מקום שר הפנים, ואני אעלה בפניו את ההשגה שלך, חבר הכנסת אסעד אסעד.

שטח השיפוט של המועצה המקומית סג'ור

חבר הכנסת ס' טריף שאל את שר הפנים ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

ב-1992 נקבע שטח השיפוט של המועצה המקומית סג'ור. מהשטח נגרעו גושים השייכים לכפר, והם: 19166, 19164, 19147, 19175 ו-19176.

ראש המועצה מתנגד לקביעה שנתקבלה על-ידי מועצה ממונה קודמת.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נגרעו הגושים מהשטח?

2. כיצד יפעל המשרד בנוגע לגושים מס' 19166 ו-19167, השייכים לעיריית כרמיאל?

3. האם יפעל המשרד להחזרת הגושים לכפר? כיצד?

4. מתי יבוצע הדבר?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

היישוב סג'ור לפני כינונו למועצה מקומית השתייך כוועד יישוב לתחום שיפוט מועצה אזורית מרום-הגליל.

על-פי צו המועצה האזורית מרום-הגליל, גבול שטח שיפוט ועד יישוב סג'ור כלל את הגושים וחלקי הגושים הבאים: 19166, 19167, 19169, 19171, 19172 ו-19175-19184 בשלמות. חלקי גושים: 19173 ו-19174, כמסומן במפה.

צו כינון מועצה מקומית סג'ור שפורסם בקובץ תקנות מס' 5430 מיום 25 במרס 1992, תחום השיפוט כלל שטחים: גושים: 19169, 19171-19173 ו-19177-19184. חלקי גושים: 19166, 19167 ו-19174-19176, כמסומן במפה.

מהאמור לעיל ניתן להסיק, שהגושים 19164, 19147 ו-19176, שפורטו במכתבו של חבר הכנסת סאלח טריף, לא נכללו מלכתחילה בתחום מסגרת ועד יישוב סג'ור על-פי צו מועצה אזורית מרום-הגליל.

לגבי יתר הגושים: 19166 ו-19175 בחלקם כלולים בתחום שיפוט מועצה מקומית סג'ור וחלקם האחר כלול בתחום שיפוט עיריית כרמיאל.

חלקי גושים 19166 ו-19175 צורפו לתחום שיפוט עיריית כרמיאל בהתאם להחלטת ועדת חקירה לגבולות כרמיאל, שהתקבלה ברוב דעות.

שר הפנים השתכנע, לאחר דיונים מרובים, כי עיריית כרמיאל זקוקה לעתודות קרקע זמינות לפיתוח אזור תעשייה.

כרמיאל ידועה כבעלת ניסיון ומוניטין בהקמה, בניהול ובהחזקת אזור תעשייה. פיתוח אזור תעשייה בשטחים אלו יביא לרווחה ולמקור תעסוקה לכל תושבי האזור.

נוסף על כך, בפני שר הפנים עמד הסכם שנחתם בתאריך 23 בינואר 1994 בין ראש עיריית כרמיאל לבין ראש המועצה המקומית סג'ור לשעבר בנושא שיוך מוניציפלי וגביית ארנונה וחלוקתה ביניהם.

לאחר מכן, שר הפנים, בתאריך 14 במרס 1994, חתם על מפת תחום שיפוט עיריית כרמיאל מורחבת בחלקי גושים הנ"ל.

לאור האמור לעיל, אין משרד הפנים רואה לנכון לגרוע חלקי גושים: 19166 ו-19167 מתחום שיפוט עיריית כרמיאל.

מיזוג בין יישובים בדואיים

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

שר הפנים חתם ביום 21 במאי 1992 על צו מיזוג בין שבלי לאום-אל-ג'נם, בהתאם למסקנות ועדות בדיקה.

ברצוני לשאול:

1. האם עלתה אפשרות לביטול המיזוג נוכח תלונות תושבים מאום-אל-ג'נם?
2. האם מעודד המשרד את המיזוג ומעניק תמיכה למועצה המקומית על מנת לעגן ביתר עוצמה את המיזוג?
3. האם המיזוג הוא אכן סופי ומוחלט?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא היה בבדיקה של גורמים שונים, הן במשרדי הפנים והן במשרד ראש הממשלה, וטרם הוכרע סופית, אף שבשלב זה שני היישובים מאוחדים מבחינה מוניציפלית.

ועדות לתכנון ולבנייה במגזר הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

לפני חודשים מספר הודיעה הממשלה על נכונתה להקים ועדות לתכנון ולבנייה בכל היישובים הערביים שמספר תושביהם עולה על 10,000. הביצוע נדחה עד לאחר הבחירות המוניציפליות. עדיין לא הוחל בביצוע ההחלטה, ולפיכך נמשך סבל התושבים.

ברצוני לשאול:

1. האם עדיין מחויבת הממשלה להחלטתה בנדון?
2. מתי יוחל בביצוע ההחלטה, מתי יסתיים התהליך, ובאילו יישובים יוקמו הוועדות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא עלה לא אחת בוועדת הפנים של הכנסת וכן בהצעות לסדר-היום. עמדת משרד הפנים היא לצמצם עד כמה שאפשר במספרן של רשויות שלטוניות בשלטון המקומי ובנגזרות מהן, שהן ועדות מקומיות לתכנון ולבנייה.

עם זאת, כל מקרה נבדק לגופו.

מחלקת הרישוי במשרד הפנים

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הפנים ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

נוכח מצוקת כוח האדם במחלקת הרישוי במשרד הפנים, יש חשש סביר שהעבודה במקום מתעכבת. מר אבי אלימלך, הממונה על הרישוי, עושה עבודה נהדרת, וזאת למרות המחסור בכוח אדם.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע המשרד לעומס האדיר הנופל על שני אנשים בלבד במחלקת הרישוי במשרד הפנים?

2. מדוע אין המשרד מוסיף תקנים? וזאת נוכח העובדה שפקיד הרישוי הוא גם הממונה על חופי רחצה וגם על הצנזורה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על-פי החלטת הממשלה, אין אישור להוספת תקנים במשרדי הממשלה.

ביטול רשיונות בנייה הניתנים על-ידי ועדות מקומיות

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר הפנים ביום י"א באב התשנ"ד (19 ביולי 1994):

נמסר לי, כי ועדות מחוזיות של משרד הפנים מבטלות רשיונות של ועדות מקומיות, בטענה שהוצאו שלא כחוק.

מכיוון שהדבר גורם לנזקים לקבלנים וליזמים, הנכנסים להתחייבויות כאשר רשיון חוקי בידיהם, ברצוני לשאול:

1. מדוע מבטלים את הרשיונות בטענה שאינם חוקיים, והרי הרשות המקומית אמורה לבדוק את רשיון הבנייה שנתנה עם מהנדסים ויועצים משפטיים?

2. מה ייעשה לגבי תופעה זו?

שר המשטרה מ' שחל:

החוק מעניק לבעל העניין זכות ערר כנגד היתרים שהוצאו על-ידי רשות רישוי מקומית או ועדה מקומית, מנימוקים תכנוניים ומשפטיים כאחד.

זכות הערר היא זכות יסוד בשיטת המשפט הישראלי, והיא מעניקה לכל נפגע את זכותו לטעון בפני מוסד תכנון בכיר יותר על הפגיעה הנטענת בזכויותיו, על מנת לשמור על קניינו.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר. בבקשה, אדוני.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני השר, יושב כאן יושב-ראש ועדת הפנים, וכידוע ועדת הפנים יושבת עכשיו ועוסקת בצורה מאוד מזרחית בחוק התכנון והבנייה, וזאת נוכח מצב הדיור בארץ. נדמה לי שראש הממשלה, לא כשר הפנים אלא כראש הממשלה, ביקש לקדם את החוק הזה ולזרז אותו, בלי להיכנס עכשיו לכל הסיפורים סביב הסיפור של רבין-מצא שהיה בטלויזיה.

אני שואל: האם לא היה נכון למצוא איזו שיטה חדשה, שיטה שונה, אם אנחנו רוצים לזרז את העניין, או למנוע כפילות ומעצורים? האם לא ניתן למצוא פתרון כזה שלא יהיה צורך בוועדה אחת ובוועדה שנייה, כשאחת יכולה לדחות את זה והשנייה יכולה לאשר, או לא לאשר, אם אנחנו באמת רוצים לזרז את הבנייה בארץ?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת ורדיגר. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת ורדיגר, עד כמה שידוע לי, בוועדת הפנים של הכנסת נדון עכשיו תיקון מקיף בחוק התכנון והבנייה, תיקוף מקיף מאוד, ולדעתי הוא בא לבצע רפורמה בכל ההליך הזה, והוועדה דנה בו בכובד ראש – – –

יהושע מצא (הליכוד):

תיקון 40.

שר המשטרה מ' שחל:

תיקון 40. הוא כולל בתוכו גם תשובה על העניין הזה.

אי-העברת תקציבים לערי פיתוח

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הפנים ביום י"ח באב התשנ"ד (26 ביולי 1994):

53 ערי פיתוח ברחבי הארץ השביתו את שירותיהן לציבור בגלל אי-העברת תקציבים ממשרדי הממשלה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מועברים התקציבים לערי הפיתוח?

2. מה ייעשה לפתור את מצוקת ערי הפיתוח?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מבחינת משרד הפנים הנושא בא על פתרונו וכספי המשרד הועברו לרשויות.

הנחות ברשויות המקומיות למשפחות המגדלות ילדים נכים

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הפנים ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

בארץ קיימות משפחות רבות המגדלות ילדים נכים שאחזקתם וגידולם מצריכים ממון רב.

משרד הפנים ביטל לפני שנה את ההנחה היחידה שהיתה להם במסים בשיעור של 30%.

ברצוני לשאול:

1. האם אין משפחות אלו ראויות לקבל הנחות ברשויות המקומיות?

2. האם מודע משרד הפנים למצבן הקשה של המשפחות הנ"ל?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מתן ההנחות למשפחות בשל קריטריון סוציאלי נשאר בתחום ההכרעה של הרשות המקומית, כמתחייב מהנחיות האוצר בעניין.

ביטול הנחה בארנונה לאלמנה

חבר הכנסת ד' שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ' באב התשנ"ד (28 ביולי 1994):

אלמנה הגרה בכפר-סבא בדירה ששטחה 130 מ"ר, שבה גרה עם בעלה המנוח, קיבלה בעבר הנחה בארנונה. עתה ביטלה העירייה את ההנחה, וכשביקשה האשה לקבל הנחה יעצו לה לעבור לדירה קטנה יותר.

ברצוני לשאול:

1. הייתכן?

2. הידוע למשרד הפנים שלא למנה בגיל גבוה מעבר לדירה חדשה הוא קשה פיסית והוצאתה מסביבתה הטבעית מסכנת אותה?

3. האם קיימות הנחיות לעיריות להתחשב במקרים כגון אלה ולהמשיך במתן ההנחה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מנוסח השאלתא לא ברור מה היה הבסיס החוקי למתן הנחה לאשה ולבעלה המנוח. אם ההנחה שניתנה להם היתה בשל היותם קשישים, הרי הנחה זו לא שונתה.

יתירה מזאת, על-פי התקנות הקיימות, אשה שמלאו לה 60 זכאית להנחה הניתנת לקשישים בשיעור של 25%, ואם היא זכאית להבטחת הכנסה מהביטוח הלאומי ניתן לה פטור מלא מארנונה. יצוין כי על-פי הוראת הדין שעמדה בתוקפה בטרם הותקנו התקנות זכאית היתה האשה, בדומה לדין החל על גבר, להנחה, כאמור, בהגיעה לגיל 65 (ולא מגיל 60).

אם ההנחה ניתנה לזוג בשל מצבם החומרי, הרי כיום, על-פי תקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993, ניתנת הנחה למחזיק בנכס בהתחשב בהכנסתם של המחזיק ובני משפחתו ובמספר הנפשות המתגוררות בדירה, על-פי טבלה הקבועה בתוספת א' לתקנות.

אין בדעת משרד הפנים לסטות מקריטריונים אלה במקרה הנדון.

3. התשובה שלילית. נא ראה ההסבר דלעיל בתשובה על שאלות מס' 2-1.

מענקים לרשויות מקומיות

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הפנים ביום י"ג בחשוון התשנ"ה (18 באוקטובר 1994):

נמסר לי כי לרשויות מקומיות שונות ניתנו לאחרונה מענקים מיוחדים.

ברצוני לשאול:

1. מה הם נתוני הגירעון הכספי השוטף לשנת 1994 של כל אחת מהרשויות המקומיות מקבלות המענקים?

2. מה הם נתוני הגירעון הכספי המצטבר של אותן רשויות מקומיות ל-31 בדצמבר 1993?

3. מה הוא גובה המענק הניתן לכל אחת מהן?

4. לאילו רשויות מקומיות נקבע חשב מלווה, באילו סמכויות ולאילו תקופה?

5. מה היא הסיבה לקביעת חשב מלווה דווקא לאותן רשויות, לעומת אחרות הנמצאות אף הן במצב כספי דומה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מתן תשובה על שאילתא זו מחייב נאום שיימשך כשעה בכנסת.

משרד הפנים מחלק את המענקים על-פי קריטריונים ברורים ועל-פי נתונים שבוקרו על-ידי רואה-חשבון.

שביתת עובדי עיריית בני-ברק

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר הפנים ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

מתחילת חודש אוקטובר שובתים עובדי עיריית בני-ברק עקב אי-תשלום שכר.

מאז נערמות ברחובות ערמות של אשפה.

ראש העירייה תירץ את השביתה בגירעון העירייה, המסתכם ביותר מ-100 מיליון שקלים.

ברצוני לשאול:

1. מתי התקיימה השביתה הקודמת של עובדי עיריית בני-ברק עקב אי-תשלום משכורות?

2. כיצד נוצר מצב שבו עירייה בישראל מגיעה לגירעון כה גדול?

3. כיצד יפעל משרד הפנים לפתרון בעיה זו?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא עלה בכנסת בהצעה לסדר-יום ובדיון בוועדת הפנים, ולאחר משא-ומתן נסתיימה השביתה והועברו כספים לרשות המקומית.

המועצה האזורית שוקת

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הפנים ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

נמסר לי כי המועצה האזורית שוקת נכשלה במילוי תפקידה וקיים נתק בין התושבים לבין המועצה.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים ידועים למשרד הפנים?

2. אם כן – מדוע לא מכריזים על פירוק המועצה ומינוי שתי מועצות מקומיות נפרדות ביישובים חורה ולגיה ?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מנוסח השאלה עולה שחבר הכנסת טלב אלסאנע קובע כי המועצה האזורית שוקת נכשלה במילוי תפקידה, אולם לדעת מומחי משרד הפנים אין הדבר כך.

מסיבות אישיות התמנה לאחרונה ראש מועצה חדש, ואני תקווה שהוא יקדם את השירותים הניתנים לתושבים.

חבר הכנסת אלסאנע בוודאי מודע לכך שהועלתה הצעה בפני משרד הפנים להפריד את המועצה ולהקים ממנה שתי מועצות מקומיות. נושא זה מצוי בבדיקה.

סדרי בטיחות לקויים בבניינים ציבוריים

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הפנים ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

לפני כחודש נספתה אשה ונפצעו עשרה אנשים בדלקה שפרצה בבניין בנק לאומי בתל-אביב, בשל סדרי בטיחות לקויים.

מאז התברר כי בניינים אחרים, כגון בניין שירות התעסוקה ובניין הביטוח הלאומי בחיפה, אינם עומדים בתקנים למניעת שרפה.

ברצוני לשאול:

מה יעשה משרד הפנים כדי לאכוף את תקנות הבטיחות ולמנוע אסונות נוספים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מדובר במבנים שהוקמו לפני היכנסו לתוקף של החוק המחייב הפעלת תקני כבאות בתכנון ובנייה. הרשויות המקומיות משתדלות לבצע ביקורות במוסדות ציבור, כדי להביא ליתר בטיחות מפני אש.

שהייה לא-חוקית של זרים בישראל

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר הפנים ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

ברצוני לשאול:

1. האם נכונים כל הפרטים בידיעה המצ"ב, ממוסף "ידיעות אחרונות", בדבר אלפי זרים השוהים בישראל ללא מעמד חוקי?

2. להערכת משרדך, כמה זרים שוהים בישראל שלא כחוק?

3. כמה עובדים מונה חוליית שירות התעסוקה המטפלת בנושא?

4. מדוע אין בישראל גוף רשמי המטפל בזרים הנכנסים לארץ בניגוד לחוק?

5. מה הם הקריטריונים שמציבה מדינת ישראל למדינות הידועות כבעייתיות בנושא?

6. כמה זרים גורשו בעבר, וכנגד כמה עומדים צווי גירוש?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. בין 10,000 ל-15,000.

3. שאלה מס' 3 איננה שייכת לתחום טיפול משרד הפנים כי אם לתחום משרד העבודה והרווחה, ויש להפנותה כשאלתא אחרת למשרד זה.

4. בשל אי-אישור תקציב, לא הוקמה יחידה כזו. עלי לציין כי קיימת המלצה של ועדת-הרמלך להפעיל יחידה כזו.

5. כמקובל במערכי ביקורת גבולות, בעולם כולו, בודקים את סיבת הביקור בארץ, אמצעי מחיה וכרטיס טיסה בחזרה.

בכוונת משרד הפנים להחמיר בבדיקות אלה.

6. במשרד הפנים לא נערכה סטטיסטיקה, אולם מדובר בעשרות רבות. עם זאת, המשרד מודע לכך שהכמות הינה מזערית.

שהייה לא-חוקית של זרים בישראל

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הפנים ביום ז' בכסליו התשנ"ה (10 בנובמבר 1994):

לאחרונה רבו הפרסומים על אודות זרים המתגוררים בישראל שלא כחוק.

ברצוני לשאול:

1. כמה זרים ללא מעמד חוקי שוהים בישראל?

2. כמה תקנים במשרד מוקצים לטיפול בנושא?

3. מה ייעשה לגבי התופעה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בין 10,000 ל-15,000.

2. למרות המלצות ועדת-הרמלך לא אושר תקציב, ועל כן אין תקנים.

3. משרד הפנים פועל בנושא זה עם שירות התעסוקה ומשטרת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

תמו השאילתות לשר הפנים שהשיב עליון שר המשטרה.

בנימין טמקין (מרצ):

סליחה, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אדוני, נכון, אתה צודק. אני אבקש מאדוני השר להשיב על שאלתא של חבר הכנסת מיכאל איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תחילה על שאלתא של חבר הכנסת טמקין, מס' 613; הוא גם מחכה יותר זמן ממני.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני צודק. אני מבקש מהשר להשיב על שאלתא מס' 613, של חבר הכנסת בנימין טמקין.

שר המשטרה מ' שחל:

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 613, ראה עמ' .)

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טמקין, אני מבין שיש לך שאלה נוספת. בלי שביקשת, הבנתי שיש לך שאלה נוספת.

בנימין טמקין (מרצ):

כן, תודה לאדוני היושב-ראש על שאפשרת לי לשאול את השאלה.

אדוני השר, קודם כול אני רוצה לספר לך, שהגשתי את השאלתא הזאת למשרד הקליטה, ומשרד הקליטה הפנה אותי למשרד הפנים. זה היה בחודש מאי 1993.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עכשיו זה ילך למשרד לאיכות הסביבה.

בנימין טמקין (מרצ):

עם כל הכבוד, אם משרד הקליטה לא מטפל וגם משרד הפנים אינו מטפל בזה, אז מי – ואינני רוצה להגיד את המלה שבא לי לומר אותה – מטפל בזה? מי יכול לתת תשובה על שאלה זאת? ולמה נבחרים דווקא העולים החדשים שהם אנשים שחוזרים – ואני רוצה להדגיש את העובדה: המדינה הציונית הזאת מגדירה יהודי שחוזר לכאן כמי שחוזר למולדתו ולמדינתו. אם כך, למה מפעילים כלפי אותם אנשים קריטריונים שאינם מופעלים כלפי כל אזרח אחר במדינת ישראל? משרד הפנים או משרד הקליטה או משרד המשטרה, לצורך העניין, ויתרו על המהות הציונית של מדינת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת טמקין, אני שמח על שאמרת ששולחים אותך ממשרד למשרד. כעת אנחנו יכולים להבין מה אומר הציבור כאשר הוא נדרש לעשות זאת.

פיני בדש (צומת):

עכשיו יעבירו את זה לוועדת החוץ והביטחון, ושם זה יהיה חסוי.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, ציינתי כאן שההפניה היא למשרד הבריאות, ואני חושב גם שהתשובה מובנת מאליה. אם העניין אכן נעשה, מובן שזה נעשה בגלל הצורך לבדוק את הרמה הבריאותית במדינות שלגביהן יש חשש ולגביהן הבדיקה הזאת מחויבת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר, על תשובתך. אנחנו עוברים לשאילתא מס' 790, של חבר הכנסת מיכאל איתן.

שר המשטרה מ' שחל:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 790, ראה עמ' .)

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן, אם רצונו בכך.

שר המשטרה מ' שחל:

הוא לא ביקש.

היו"ר ר' אדרי:

אני יודע שגם אם הוא לא ביקש, הוא מבקש לשאול שאלה נוספת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מי מחברי הכנסת שאינו מעוניין בשאילתא נוספת לא יטריח עצמו לכאן. את התשובה שהשר קורא אפשר לקרוא גם בפרוטוקול. אם חבר כנסת נמצא כאן באולם, חזקה שהוא נמצא כדי לשאול שאילתא נוספת.

היו"ר ר' אדרי:

אבל התקנון מחייב אותך לבקש זאת. אתה לא ביקשת, אבל הבנתי שאתה אכן רוצה בזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מכוח ישיבתו של חבר כנסת באולם חזקה עליו שהוא מבקש לשאול שאלה נוספת.

אני מודה מאוד לשר על התשובה. אני רוצה רק להזכיר שהשאילתא הוגשה בחודש מרס 1993. כלומר, חיקיתי שנה וחצי לשמוע תגובה דומה לזו שקיבל חברי, שבעצם המשרד לא מטפל בנושא שבו מדובר.

אני חושב שמרכז השלטון המקומי נמצא בכפיפות מסוימת למשרד הפנים, והיה ראוי ששר הפנים ידע אם ובאיזו מידה מרכז השלטון המקומי מקיים כנסים שהכותרת שלהם היא, לא פחות ולא יותר: החזית החברתית של מדינת ישראל, ועלות הכנס היא מאות אלפי שקלים. רק עלות ההזמנה המהודרת נאמדת ברבבות שקלים. מי ייתן על זה את הדין?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. אדוני השר, נא תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

קודם כול, אני רוצה לציין שלגבי האיחור במתן התשובות אני דרשתי ואכן עשינו מעין בדיקת מלאי. רוב התשובות שהתעכבו – ניתנה תשובה עליהן היום, למעט ארבע-חמש תשובות שתלויות בתשובות של הרשויות המקומיות, שאינן עונות למשרד הפנים. על כך, אתכם הסליחה.

אשר לנושא עצמו, מרכז השלטון המקומי הוא גוף וולונטרי שאיננו כפוף למשרד הפנים. זאת עובדה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 834, ראה עמ' .)

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מציע להפסיק את הבדיחה הזאת. עלתה כאן קודם חברת הכנסת תמר גוז'נסקי ושאלה שאלות על נתונים. השאילתא שלי מתייחסת לנתונים, האם תקציבים ממשלתיים או עירוניים הועברו לגוף וכו'. אפשר לענות: כן; לא. האם ידוע למשרד אילו משאבים ממשלתיים מקצות הרשויות המקומיות הערביות להפעלתן של ועד ראשי הרשויות – כן, לא.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מי כותב את התשובות האלה? אני חושבת שיושב שם מישהו שהחליט להתעלל בכנסת, לצפצף עליה, לעשות ממנה צחוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אנחנו מחכים שנה וחצי – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני בטוח שחבר הכנסת מיכאל איתן לא צריך סיוע בנושאים הללו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא צריך. בנושא הזה, יכול להיות שמהבחינה העניינית עמדת חברת הכנסת תמר גוז'נסקי עומדת בניגוד מוחלט לעמדותי, אבל אנחנו מרגישים מאוד לא נוח. ועכשיו ציבור הצופים בבית מסתכל עלינו ואומר: תראו, חברי כנסת מגישים שאילתא, רוצים לברר דבר מה, שנה וחצי מחכים לתשובה. לאחר שנה וחצי – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מורחים אותם.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – נותנים להם תשובה: תלכו ותבואו בעוד שבוע.

היו"ר ר' אדרי:

אני שם לב שאדוני השר מרגיש לא נוח, מפני שהוא בדרך כלל אמור לתת תשובות ענייניות על כל השאלות הנוגעות למשרדיו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

– – –

פיני בדש (צומת):

היו"ר ר' אדרי:

גברתי, את יודעת שהסכמתי אתך כשהערת מה שהערת, ואנחנו נסב את תשומת לבו של ראש הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין לי טענה כלפי השר שניצב כרגע מולי. אני גם לא רוצה כרגע לדבר על הביזיון הגדול הזה וגם העבירה על החוק, שעדיין הממשלה לא מינתה שר פנים, כי ראש הממשלה בתוקף תפקידו כשר הדתות זה בסדר, אולי זה לא יעיל, אבל זה על-פי החוק; כשר הפנים – הוא קיבל את זה רק כפיקדון זמני, והוא והממשלה היו חייבים בפרק זמן סביר למנות שר אחר כשר הפנים. זה לא נעשה, ואנחנו רואים כאן את התוצאה. אבל נעזוב את זה לרגע; אני מבקש, ברשותך, על מנת לשמור על אווירה טובה, אנחנו נחכה עוד חודש, אני מבקש לראות בשאילתות האלה – לפחות השאילתות שלי ושל חברת הכנסת תמר גוז'נסקי ושל חבר הכנסת פיני בדש, שבאנו והתייצבנו כאן – אומנם זה לא על-פי התקנון, לפנים משורת הדין, לראותן כשאילתות שהוגשו עכשיו מחדש. השר ייקח אותן אתו חזרה למשרד. אנחנו נבוא בעוד שלושה שבועות או חודש, כמה זמן שיידרש על מנת שיוכל להשיב, ונקבל עליהן תשובות.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לאדוני חבר הכנסת מיכאל איתן. נשמע את תשובתו של אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, שתי שאילתות אחרות של חברי כנסת אחרים לקחתי אתי – של חברי הכנסת אסעד אסעד ותמר גוז'נסקי – כדי לקבל עליהן תשובות.

חבר הכנסת מיכאל איתן על השאלה שלו בהחלט קיבל מענה הולם. אגיד מדוע. אני צריך להסביר מה הבעיה. השאילתא של חבר הכנסת מיכאל איתן מדברת על ידיעה בעיתון, שלפיה פורסמו מודעות בתשלום תחת הכותרת: יוחזרו כל המגורשים. הוא שואל כמה שאלות. האם וכיצד היתה מעורבת עיריית טירה בארגון פעולות מחאה נגד ממשלת ישראל בקשר לגירוש? אילו משאבים הקצתה לצורך כך? האם היו רשויות מקומיות אחרות בישראל מעורבות בפעולות דומות? באיזה אופן ואילו משאבים הקצו לצורך כך? מה עונה המשיב? עונה, בצדק, ואומר: מתן תשובה על השאילתא

חייב את משרד הפנים לבצע בדיקות בספרי הרשויות – הרי איך ידע? – מעבר לפעילותו השוטפת, לשאול את השאלה. משרד הפנים הנחה את הרשויות המקומיות לא אחת באמצעות חוזרי המנהל הכללי לגבי ההוצאות והעברות כספים לגופים שונים.

העלה חבר הכנסת מיכאל איתן שאלה לגיטימית מבחינתו. הוא רצה לדעת מי מממן את הפעילות היהודית-הערבית תחת הכותרת הזאת: נחזיר את המגורשים, מגורשי ה"חמאס".

פיני בדש (צומת):

אדוני השר, עצרת בשאלה מס' 2. יש לו שש שאלות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא רוצה לחזור על כולן, חבר הכנסת פיני בדש.

פיני בדש (צומת):

הוא שואל: האם הועברו תקציבים ממשלתיים או עירוניים לגוף המכונה "הוועד היהודי-ערבי נגד הגירוש"?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת פיני בדש, כדי לענות על השאלה באמת צריך להושיב צוות של רואי-חשבון ומנהלי-חשבונות. זה לא פשוט וזה לא העניין איך רשמו אותה, מה היא היתה. אם חבר הכנסת מיכאל איתן חושב שההוצאה היא בלתי חוקית, הרי זאת היתה הכוונה שלו.

פיני בדש (צומת):

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת בדש, פעם אחת אפשר, אתה יודע זאת כמוני. תנו לשר לסיים, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

בתקנון הכנסת כתוב בצורה מפורשת מה שאילתא צריכה לכלול ומה משיבים עליה. בעניין הזה היתה תשובה. היא יכולה לא לספק את השואל. אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מיכאל איתן, אני זוכר זמנים שבהם משה דיין, זכרו לברכה, היה עונה: כן, לא, ובזה נגמר העניין. חברי כנסת צעקו ואמרו שזה לא מספק אותם. והוא אמר: זו חובתי, וכך אני עונה. אני חושב שהתשובה בעניין הזה היא נכונה. אני מצטער צער רב, אני חושב שחבר הכנסת מיכאל איתן צודק לגבי האיחור בתשובה. על זה באתי בתביעה גם למשרד ראש הממשלה, שלא יעלה על הדעת לחכות שנה או 10-11 חודשים למתן תשובה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשטרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רק רגע, אדוני.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, אני מבקש, גם כשמבקשים רשות נוספת, שהיא בניגוד לתקנון – עושים זאת בצורה אחרת, אדוני. גם אתה לא היית רוצה שיתנהגו אתך כך. תבקש ונחליט. בבקשה, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר עשה כאן מעשה לא נאה. הוא ציטט קטע מתוך השאילתא ושם אותי כאן כאילו אני מחפש תשובות. התפרסמה מודעה שבה היתה התקפה על הממשלה בעניין גירוש אנשי ה"חמאס". ובמודעה היה כתוב, לכל אלה שרוצים לפעול בעד ה"חמאס" ונגד הגירוש ונגד הממשלה שלכם – – –

היו"ר ר' אדרי:

שלנו, של מדינת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

שלכם, שאתם תומכים בה. שם התבקש הציבור לפנות טלפונית לעיריית טירה. בא חבר כנסת ושואל: תענה לי כן או לא, האם עיריית טירה, מי שהרים שם את הטלפון, הקצתה משאבים? לא ביקשתי ממך הרבה. האם את זה בלתי אפשרי לבדוק? מה הסיפור הזה?

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. כבוד השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה בכל זאת להשיב. חבר הכנסת מיכאל איתן, אפשר להרים את הקול, זה לא ישנה את העובדות. העירייה היא עירייה נבחרת, היא איננה כפופה, עם כל הכבוד. לפני שבאת אמרתי שזה חודשים רבים חמש רשויות מקומיות מסרבות לתת תשובה למשרד הפנים.

יהושע מצא (הליכוד):

מיכאל איתן (הליכוד):

שיגיד שהיא סירבה לתת תשובה.

שר המשטרה מ' שחל:

שאלת שאלה בקשר לעלות תקציבית, והיא שאלה לגיטימית. השיבנו לך תשובה. יכול להיות שהתשובה איננה מספקת אותך, אבל היא התשובה שניתנה והיא לפחות התשובה שמשרד הפנים רואה כתשובה רלבנטית, הולמת ונכונה לעניין הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יהושע מצא (הליכוד):

לא יכול להיות – – –

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני השר על התשובות שהוא נתן כשר הפנים.

הצעה לסדר-היום

חגיגות 3,000 שנים לירושלים

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 5377: חגיגות 3,000 שנים לירושלים – מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר. בבקשה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עם פרסום פרטי התוכנית של החגיגות לציון 3,000 שנים לייסודה של ירושלים, הוכה הציבור, ולא-דווקא החרדי, הדתי והמסורתי, בתדהמה. ממש לא ייאמן שתוכנית רבגונית מסוג זה, אשר מאחוריה עומדות הממשלה ועיריית ירושלים, עם הוצאות של מיליוני דולרים, תהיה כה מרוקנת מתוכן רוחני אמיתי – מבזה בצורה חמורה ומרחיקת לכת; ובמקום להעלות את קרנה של ארץ-ישראל ומרכזיותה ההיסטורית האמיתית של ירושלים, עיר דוד, היא תגרום לביזוי ולהכפשת שמותיהם של בוני ירושלים מאז ייסודה על-ידי דוד – נעים זמירות ישראל.

ולא במקרה, רבותי חברי הכנסת, אנחנו מעלים את הנושא בימים אלה, בימי חנוכה, שבהם עם ישראל מזכיר בגאווה את מתתיהו בן יוחנן כוהן גדול, חשמונאי ובניו, ומסירות נפשם, כשעמדה מלכות יוון הרשעה על עם ישראל וארצו להשכיחם תורת משה וחוקותיה, והקדוש-ברוך-הוא עשה עמהם תשועה גדולה ועמד להם בעת צרתם. דווקא בימים אלה, כדאי באמת להזכיר את הנושא הזה, מעזים גורמים רשמיים להחדיר ולחזק את ההתייוות הזרה לרוח ישראל, ותוכנית 3,000 לירושלים היא סימן מובהק לכך.

ראשית כול, אני רוצה להתחיל מהסילוף, מהאי-דיוק ההיסטורי של תאריך ייסודה של עיר דוד. אינני יודע מי הגה את הרעיון של חגיגות לציון 3,000 שנים – – –

דן תיכון (הליכוד):

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

יכול להיות. או בוודאי משהו מסביבתו. מי היו אלה ומה היו הסיבה והמניע לכך שקבעו את התאריך המסולף, שנת 1996? יש לי הערכה משלי מה היו הסיבות, ונדמה לי שאתה קלעת למטרה, אבל אין הדבר חשוב כרגע.

ובכן, ראשית כול נצטט את הפסוקים מספר שמואל ב' פרק ה': "ויבאו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה – – – וימשחו את דוד למלך על ישראל – – – בחברון מלך על יהודה שבע שנים – – – ובירושלים מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה – – – וילכד דוד את מצדת ציון היא עיר דוד – – – וישב דוד דוד במצדה ויקרא לה עיר דוד" – זו היתה ההתחלה של בניין ירושלים.

היה זה בשנת ד'תתצ"ב לבריאת העולם, זאת אומרת 2,892 לבריאת העולם, 868 לפני הספירה.

על-פי הנתונים האמיתיים והבלעדיים, עד שנת 3,000 לייסודה של ירושלים, חבר הכנסת דן תיכון, על-ידי דוד מלך ישראל, חסרות 136 שנים. כלומר, 868 מלפני הספירה פלוס 1996, כביכול שנת ה-3000, הם 2864. כלומר, אנו עומדים בשנה הבאה בשנת 2,864 לייסודה של ירושלים. זאת אומרת שחסרות 136 שנים. זוהי עובדה היסטורית שאי-אפשר לסלף אותה, מכיוון שהכול כתוב ובדוק.

יכול להיות וסביר להניח, ששנת הבחירות לכנסת היתה גם כן בתוך החישוב הזה, וחשבו להם חכמי העירייה מחוגים מסוימים ועמיתיהם בממשלה, שאם זה לא יועיל, ודאי זה לא יזיק. אבל, רבותי, זה יזיק, ועוד איך יזיק. כי לא רק הקדמת התאריך בצורה כה טיפשית לעריכת החגיגות בצורה כל כך לא אמינה היא שערורייה, אלא הטיטושה הראשונה של תוכנית החגיגות ופרסומה היא שערורייה כפולה ומכופלת, אשר לא ניתן בשום פנים ואופן לעבור עליה לסדר-היום.

דווקא משום שמדובר בירושלים הנצחית, אשר עיני כל ישראל בכל הדורות מכוונות אליה, התוכנית היא לעג וקלס לכל הקדוש לנו, לכל היקר לעם ישראל, התקלסות ללא מעצורים בקודשי האומה, באלה אשר הניחו את יסודותיה בקדושה ובטהרה, וירושלים היא אשר נתנה להם במשך אלפי שנים, לעם ישראל, את הכוח, את היכולת להתמודד בתפילה ובתקווה – דרך הגלות הארוכה והקשה.

עובדה זו מוכיחה לאיזו תהום אפשר להגיע כאשר מתרחקים מתורת משה, דברי אלוקים חיים, ומהמסורת בעלת אלפי שנים. איך יכולים בני עמנו, חסרי רגש יהודי, להתדרדר לתהום, בבחינת "כשהם יורדים, יורדים עד התהום", תהום של בורות, זרות לדברי ימי העם היהודי, תהום של השחתת מידות, של התנכרות וניתוק מוחלט ממורשתנו המקודשת, ניתוק מירושלים של מעלה ומירושלם של מטה כאחת.

והכול, כאמור, במימון ממשלתי ועירוני נדיב, תוך בזבז משאבים, אשר כביכול אינם מצויים בקופה, בעת שלמעלה מ-600,000 נפש בישראל, ובתוך אלה עשרות אלפים בירושלים, חיים מתחת לקו העוני, רובים ללא קורת-גג. זאת בתקופה של ממשלה אשר מתימרת לייצג את השוויוניות, את

רווחת האזרח, את השינוי הגדול בסדר הקדימות, כאשר אין עוד "בזבזים" כביכול למען ההתנחלויות המיותרות והמפריעות לשלום, כי הלא סדר חדש הגיע למדינה. סדר חדש, הנסוג בצעדי ענק מאותה דרך של קודמיהם, נסיגה מהציונות, של כיבוש ארץ-ישראל, של כיבוש עבודה עברית למען העתיד הוורוד, הטוב יותר – "עידן השלום".

חברי הכנסת, במסכת יומא דף נ"ג עמוד ב' למדנו: "אבן היתה שם" – בבית קודשי הקודשים שבירושלים – "מימות הנביאים הראשונים, ושתייה היתה נקראת"; ובדף נ"ד עמוד ב' מבואר: "ושתייה היתה נקראת, תנא שממנה הושתת העולם". ובמסכת דרך ארץ זוטא דף ט' למדנו: איסי בן יוחנן משום שמואל הקטן אומר, העולם הזה דומה לגלגל עינו של אדם: לבן שבו – זה אוקיינוס שמקיף את כל העולם. שחור שבו – זה העולם. קומט שבשחור – זה ירושלים. פרצוף שבקומט – זה בית-המקדש שייבנה במהרה בימינו ובימי כל ישראל, אמן. ובמדרש – אמר הקדוש-ברוך-הוא על ירושלים: בעולם הזה אני חומה להם, וכן לעתיד לבוא, כשתיבנה ציון, אני נעשה לה חומה. אני חומה, זאת אומרת, שהקדוש-ברוך-הוא חומה, שנאמר: ואני אהיה לה – נאם ה' – חומת אש סביב, ולכבוד אהיה בתוכה.

ולכבודה של אותה ירושלים יושקעו 20 מיליון דולר בחגיגות, בהיקף עצום וחסר תקדים. צמד מחברים מהוליווד – נראה שבישראל כבר אין מארגנים, כבר אין אנשים שיכולים לעשות משהו – יכתבו על דוד המלך. הם כבר היו כאן –

דן תיכון (הליכוד):

זה מחזה מוסיקלי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

– ס״ר במדבר יהודה, בים-המלח, תחקרו ארכיאולוגים ותיאולוגים על אישיותו של אותו גיבור המחזמר שלהם, דוד המלך, כי מאין ישאבו אלה – מנביאים, מכתובים, ממקורות יהודיים?

יהושע מצא (הליכוד):

יעל דיין תספר להם.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה להם עם דברי ימינו?

יהושע מצא (הליכוד):

יעל דיין תספר להם על דוד המלך, אל תדאג.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה להם ולמסורת עתיקת היום? כל המחזמר הזה משמץ, מבזה את דוד מלך ישראל. ואני לא אומר סתם, אפשר לראות את זה ולקרוא את זה, וזה לא חשוב אם האדם הוא דתי או לא דתי. כל המחזה משמץ ומבזה את דוד מלך ישראל, שעל דמותו חונכו דורות ויצירותיהם מהוות סם החיים ומרפא לכל יהודי ויהודי על בעיותיו, מחבר ספר תהילים, תהילות ישראל, אשר נמצא כמעט בכל בית יהודי.

מעניין, רבותי חברי הכנסת: "אינני מודאג מתגובות הדתיים", הכריז מר צחי בקר, מנהל תוכניות האירוע. "אני מבטיח שאיש לא יתערב בתוכנית, איש לא יטיל צנזורה, והמחברים ייהנו מחופש יצירה מלא" – כך מבטיח מר צחי בקר, וכדי ביזיון וקצף. בתוכנית מבטיחים המארגנים חיזיון אורקולי של האיטלקי זפירילי, פלאסידו דומינגו – – –

דן תיכון (הליכוד):

זפירילי.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זפירילי – ברוך השם, אני לא מכיר אותו.

דן תיכון (הליכוד):

דווקא אדם מעניין.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לשניהם בוודאי קשרים חזקים במסורת העם היהודי ושורשיו. זמרים וזמרות מתוצרת חוץ ישירו את שירי ירושלים, אנשי בידור ושחקני קולנוע מרחבי תבל ינעימו למשתתפי החגיגות בהצגותיהם המופקרות. או לאותה בושה – מופעי ליצנות, פריקת עול, הוללות וצביון היסטורי מסולף, והכול תוך חילול מושגים מקודשים הפוגעים בקדמונים שלנו. ויהיה גם קרנבל גדול על-פי המסורת הברזילאית, רקדנים. אמנים מאיטליה יכינו בובות ענק, שיוצבו בחלקי העיר השונים; פסלים יובאו מחוץ-לארץ בדמותם של נביאי ישראל ומלכיה.

אני חושב שחברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, באמת לא מודעים למה שכאן הולך לקרות. אני מתפלא על שיש אדישות בעיר ירושלים ובמדינת ישראל.

יהיו הצגות פוגעניות על אישיותו של דוד המלך, נעים זמירות ישראל, בצורה מעליבה, בשיטה הכופרנית הידועה בחוגי הבהמה, ועוד דברי הבל כאלה שקשה להעלות על דל שפתינו.

רוב הציבור בירושלים רואה בכך מעשה השחתה, אירוע אנטי-חינוכי לנוער, אשר אינו זוכה, לצערנו, לטעום טעם של תורה ויראת שמים, ועוד יוסיף להתדרדרות הרוחנית ויפתח שערים לתהום עמוקה של כפירה והפקרות ההולכות ומתחזקות בארצנו. הציבור של שומרי מסורת בירושלים, שהם הרוב, סולד מחילול קודש זה. על ראש הממשלה ועל ראש עיריית ירושלים נופלת החובה להקשיב ולהתחשב בזעקתם של אלה אשר רגשותיהם עדיין לא קהו. בל נראה בבלע את הקודש, כי הלא מדובר בירושלים, העתידה להיות מטרופולין לכל הארצות.

עתידה ירושלים להיעשות פנס לגויים והם מהלכים לאורה, ככתוב: "והלכו גויים לאורך". וכאן מנסים להפוך את היוצרות: אנחנו נלך לאור הגויים. לא נסכים לטמא את ירושלים במנהגי הגויים ודרכיהם, כי ירושלים היא הפנס לגויים. אנא, תרפו מירושלים ומבוניה ודחו את הנושא הזה עוד ל-136 שנים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אברהם ורדיגר. אני מבין שאתה מציע שהנושא יידון במליאה, אבל יש הצעות אחרות, כמו זו של חבר הכנסת דן תיכון, המבקש להעביר את הנושא לוועדה; כך אני מבין, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סגן השר לשעבר לענייני ירושלים חבר הכנסת ורדיגר – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאתה משיב בשם הממשלה. נכון?

דן תיכון (הליכוד):

כן, אני רק לא יודע בשם איזו ממשלה, כי אין היום ממשלה. במצב הזה שבו מצויה הכנסת אני לא רואה ממשלה, אבל בשם ממשלת הצללים.

אני מציע, כאמור, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה – מקובל עליך – אבל בטרם נדון על מה שיקרה בעיר ב-1996, אני מבקש את תשומת לב חברי הכנסת למה שיקרה בירושלים ב-1995, ומכאן אני עובר לתקציב.

אני חי בהרגשה, שמה שלא נעשה בירושלים בשנה הקרובה, נראה שלא נצליח לעשות לאחר מכן, ולירושלים בעיות קשות ביותר. יש קונסנסוס באשר למצבה של ירושלים, אבל אני לא יודע עד מתי. מאחר שיש הסכמה לאומית סביב הנושא הזה, צריך לטפל בכמה בעיות. בעיה ראשונה מצויה בתחום הדיור, אדוני היושב-ראש. צריך לבנות בירושלים, ומהר, וכמויות די גדולות של יחידות דיור, והדגש הוא: מהר. ירושלים נחנקת בכל מה שקשור בתחבורה. אתה מגיע אל ירושלים, וכבר במבוא אתה נעצר. העיר הזאת פקוקה ואי-אפשר לנוע בה. זה הופך להיות בלתי אפשרי. יש תוכנית לפיתוח רשת כבישים, וצריך להתחיל בטיפול בנושא הזה כבר השנה.

היות שאני צריך לסיים, אסיים במלה אחת: מדובר בהגדלת התקציב לצורך פיתוחה של ירושלים, ואני פונה אל כל חברי בוועדת הכספים ואל כל חברי הכנסת ואומר להם – זאת תהיה שעתנו הגדולה אם נצליח לייעד כספים לירושלים השנה ולא בשנה הבאה, כי בשנה הבאה זה עשוי להיות מאוחר, חבר הכנסת ורדיגר. 1995 בפתח, אם לא נטפל ב-1995, ממילא כבר לא יהיו אירועים, כפי שאתה פרסת בפנינו, ב-1996. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת דן תיכון.

הצעה נוספת, של חבר הכנסת יהושע מצא, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ורדיגר מסדר-היום. אדוני יושב-ראש ועדת הפנים, בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא רוצה להיות פסימי כמו ידידי דן תיכון ולחשוב שאם לא נקצה כספים לירושלים ב-1995 לא יהיה מה לעשות בעיר ב-1996. אני לא מקבל זאת. אני תמים דעים אתו שצריך להגדיל את מענקי הבירה בסכומים גדולים ורבים, על מנת שתיעשינה פעולות דחופות בירושלים, ורבות רבות הפעולות – ממערכות כבישים ועד הבנייה לזוגות צעירים.

אבל – לנושא עצמו. ידידי חבר הכנסת ורדיגר, אני מתפלא עליך. אני רוצה שתדע רק עובדה אחת: ההחלטה על חגיגות 3,000 השנה נתקבלה במועצת העיר ירושלים פה-אחד. ממשיך את ביצוע ההחלטה ראש העיר דהיום אהוד אולמרט, שיש לו קואליציה רחבה עם המגזר והציבור הדתי, והם תומכים בכך.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

לא, הם לא תומכים, הם מתנגדים, תסלח לי מאוד.

יהושע מצא (הליכוד):

הם תומכים בכך, וראש העיר ירושלים לא יכול לפעול ללא תמיכתם.

לגופו של עניין, אני מתפלא עליך על שבשל 100 שנים, 50 שנה או 30 שנה אתה מבקש לבטל את כל הנושא הזה. מהאספקט המדיני הלאומי יש חשיבות רבה להציג כאן בירושלים כלפי עולם ומלואו את העיר עתיקת היום הזה, שציבור לא קטן בעולם מתנכל לה, ציבור פלשתיני אחר כאן טוען לבירתו בירושלים זאת. אנחנו צריכים להיות מעוניינים להבליט הבלטה גדולה, עם השתתפותם של גדולי עולם, מעולם הבידור, מהעולם הפוליטי ומהעולם המדיני, שיבואו לעיר הזאת ויציגו אותה במלוא פארה וישתתפו בשמחתנו על מנת שנחזור ונדגיש, כי בירת ישראל היא בירתנו עתיקת היום. אל לנו לשחק את המשחק ולהיתפס כאן בכך שזה אולי עוד 10 שנים, עוד 30 שנה או עוד 50 שנה. מה הן ידידי חבר הכנסת ורדיגר, 100 שנים, כאשר אנחנו מדברים על 3,000 שנה לבירת ישראל?

חבר הכנסת ורדיגר, אני מציע לך לשקול פעם נוספת, ובוודאי גם אתה תגיע למסקנה, שטוב שנשתף את העולם כולו בהצדעה לבירת ישראל במלאות 3,000 שנה לעיר הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, יושב-ראש ועדת הפנים של הכנסת, חבר הכנסת יהושע מצא. אני חושב שהיטבת להשיב בשם הממשלה. הממשלה היתה בוודאי מודה לך על תשובותיך הענייניות בנושא העומד על סדר-היום: חגיגות 3,000 שנה לירושלים.

אדוני, חבר הכנסת ורדיגר, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה?

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

היו"ר ר' אדרי:

מי בעד העברת הנושא לוועדת הכלכלה ומי בעד הסרתו? נא להצביע.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ורדיגר עוברת לוועדת הכלכלה, לדיון.

הצעת חוק הדגל והסמל (תיקון – הנפת דגל הלאום לצד דגלים זרים במדינת ישראל), התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ב'קפה, הצעת חוק הדגל והסמל (תיקון – הנפת דגל הלאום לצד דגלים זרים במדינת ישראל), התשנ"ה–1994, של אדוני, חבר הכנסת אליהו בן-אלישר; בבקשה.

שלמה בניזרי (ש"ס):

היו"ר ר' אדרי:

אני מבקש, רשות הדיבור כעת לחבר הכנסת בן-אלישר. אנא מכם, אני מבקש, את הוויכוח לא לנהל כאן. חברי הכנסת, אני לא רוצה לקרוא בשמות. חבר הכנסת בן-אלישר לא הפריע לאף אחד. חבר הכנסת ורדיגר, חבר הכנסת בן-אלישר לא הפריע לך, ואתה דיברת 14 דקות.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

דיברתי 14 דקות? אין דבר, לא דיברתי שבועיים.

יהושע מצא (הליכוד):

מה הן 14 דקות לעומת 3,000 שנה?

היו"ר ר' אדרי:

אני מסכים אתך. לכן אפשרתי שנשמע את דברי הטעם של חבר הכנסת ורדיגר. תודה לך, אדוני. כעת נאפשר לחבר הכנסת בן-אלישר להשמיע את דבריו.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני שמח מאוד לבוא בעקבותיו של חבר הכנסת ורדיגר. הקשבתי לו קשב רב. דבריו מתובלים בהרבה הומור, וזה נדיר בשורותינו, וגם בדברי תורה.

תוך כדי שמיעת דבריו, אדוני חבר הכנסת ורדיגר, אמרתי לעצמי, שיש אולי גם משהו שמקשר בין הדברים שלך לבין הצעת החוק שאני עומד להציע עתה לכנסת.

יהושע מצא (הליכוד):

יש, להניף את הדגל.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא רק זה. דגל ישראל כפי שאנחנו מכירים אותו היום, התחלתו בטלית. כל-כך פשוט. כאשר החלו לחשוב איזה דגל ייתנו לתנועה הציונית, דוד וולפסון, חברו הטוב של הרצל, היה זה אשר הציע: למה לנו לחפש דגל? הרי לעם היהודי יש דגל, והדגל שלו הוא הטלית, וכך נולד הדגל – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

הדגל הכחול-לבן.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

הדגל הכחול-לבן, או יותר נכון הצבע הכחול-לבן, הפסים, כמו דוגמת הטלית. המגן-דוד נולד הרבה לפני כן. הדבר נובע ממסורת מהמאה ה-17, מקהילות במזרח אירופה ובאירופה המרכזית, מפראג, מווינה. וכך הורכב יותר מאוחר מגן-דוד על הטלית ונוצר הדגל.

כנסת ישראל חוקקה את חוק הדגל בשנת 1949. בימים ההם, כל מה שנחזה היה שצריך לחלוק כבוד לדגל הישראלי, לא יותר מזה. אנחנו קראנו לזה וממשיכים עדיין לקרוא לזה, פה ושם, "דגל הלאום". לא צריך לפרט, לא דגל המדינה, לא דגל ישראל, פשוט דגל הלאום.

לצערי הגדול, דברים השתנו, והיום קיימת אולי גם תחרות מסוימת. אני כמובן יכול רק להביע עוגמת נפש עמוקה מאוד לנוכח המצב החדש הזה שהשתרר במדינה. הרי לפני שנים מספר לא היה איש מעלה כלל על דעתו שצריך להציע הצעת תיקון כגון זה שאני עומד להציע לחוק הדגל.

מה אני מתכוון לבקש מהכנסת לאשר? אינני בא היום ברוח של פולמוס או ויכוח. אינני רוצה להוציא זאבים מן היער, מה גם שהם כבר לא נמצאים ביער אלא בבית. אני יודע שיש דגלים זרים שמונפים בשטחה של מדינת ישראל. אינני בא היום לדרוש להורידם, אף שכואב לי מאוד לראותם מתנוססים.

כל בקשתי היא, שהכנסת תחוקק תיקון לחוק הדגל שיאמר, שלא יונף דגל זר בשטח ישראל, אלא אם כן הונף בסמיכות אליו דגל ישראל. כלומר, אם יהיה דגל זר, לצדו יהיה דגל ישראל.

אני משתמש בניסוח שקיים בחוק ובתקנות שהתקין שר הפנים לאחר חקיקת החוק. התקנות האלה הן משנת 1953. הכוונה היא שדגל ישראל יהיה על נס נפרד מן הנס שעליו יונף הדגל הזר, ואני מוסיף על כך שהוא גם יהיה מורם ממנו.

זה איננו מקורי. אני לא המצאתי את הגלגל. הנוהג הזה, המסורת הזאת, קיימים במדינות מתוקנות דמוקרטיות לעילא. זה קיים במדינות מסוימות בארצות-הברית וגם במדינות אחרות. שם גם מכבדים את דגל הלאום ללא צורך בחוקים מיוחדים. כולנו מכירים את ארצות-הברית, וכאשר מסתובבים בניו-יורק או בעיר אחרת, רואים את הדגל האמריקני מתנופף בכל מקום. יש גם דגלים זרים, אבל הדגל האמריקני תמיד יותר גדול, יותר מרכזי, יותר גבוה. פשוט מתוך כבוד אלמנטרי לדגל.

זה מה שאני מבקש שאנחנו ננהיג כאן בארץ. נשמור על מעמדו המיוחד והמועדף של דגל ישראל, של דגל המדינה, בלי להיכנס כרגע לוויכוחים פוליטיים, מדיניים, אידיאולוגיים ואחרים.

אני כמובן מדגיש, שהבאנו בחשבון את העובדה שקיימות מדינות שמניפות את דגליהן על נציגויות דיפלומטיות, ולכן אני גם מציין את העובדה שהחוק הזה לא יחול על הנפת דגל מעל משכן או מעל כלי רכב שנמצא בשימושה של מדינה שאתה יש לישראל יחסים דיפלומטיים. אלה לא יחויבו להניף את דגל המדינה המארחת, כלומר את דגל ישראל.

אני אפילו מוסיף על כך, כי עשוי לבוא חבר כנסת ולשאול: אני רוצה להצביע בעד החוק הזה, אבל מה אנחנו נעשה עם כוחות האו"ם, למשל, שמניפים את דגל האו"ם? אני אומר: אנחנו לא נחייב את כיבודו של החוק הזה על-ידי אותם ארגונים שישראל חברה בהם. אנחנו חברים באו"ם, להם מותר להניף את הדגל שלהם ללא צורך להניף את דגל ישראל.

כך שבסך הכול אני חושב כי בקשתי מן הכנסת היא בקשה צנועה מאוד, היא בקשה שלא נועדה לעורר פולמוס מיותר או לא מיותר.

אני מזכיר שדגל הלאום הוא לא רק דגל הלאום, אלא גם דגלו של העם היהודי. אי-אפשר היום לבוא ולהופכו זול גם בעיני עצמנו, גם כערך מוסרי וגם כערך חינוכי.

אני מאוד מקווה, אני מאוד מתפלל לכך שהממשלה, אשר נציגה, שר המשפטים המכובד, נמצא כאן ובוודאי יאמר את דברו, תשכיל לא לדחות את ההצעה הזאת, לראות בה הצעה שמובאת לכנסת בדרך שאני אומר שהיא מובאת, לא מעבר לכך; שתבין שאסור לדחות את ההצעה הזאת ושלא תתייחס להצעתי כאל הצעה פולמוסית אלא תתייחס להצעה כפשוטה: לחלוק כבוד לדגל ישראל. מי שרוצה להניף דגל אחר, יעשה בהתאם לחוק את מה שמותר לו, אבל גם יכבד את המדינה אשר בצל דגלה הוא יושב ויניף גם אותו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת אליהו בן-אלישר. אבקש משר המשפטים להשיב על הצעת החוק. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הדגל של מדינת ישראל כבר מוגן היטב בחוק הדגל והסמל, התש"ט-1949, ובתקנות שהותקנו על-פיו. כידוע, יש חובה להניף את דגל המדינה על משרדי ממשלה ראשיים, על משרדים של רשויות ותאגידים ציבוריים ועל בניינים ציבוריים אחרים.

מעבר לזה, אסור, כמובן, לכל אדם לפגוע בכבודו של דגל המדינה, וכן יש הוראות מפורטות יותר בתקנות בדבר צירוף דגל המדינה עם דגלים אחרים. תקנה 3 לתקנות הדגל והסמל (השימוש בדגל המדינה), התשנ"ג-1953, קובעת כי: "א. לא יניף אדם את דגל המדינה עם דגלים אחרים בקבוצה אחת אלא מתוך שמירה על כללים אלה: 1. לא יונף דגל המדינה ודגל אחר על תורן אחד".

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר המשפטים, רגע אחד. חברי הכנסת, אבקש מחברי הכנסת העומדים ומדברים לשבת. חברי הכנסת, אינני רוצה לקרוא בשמות. חבר הכנסת בדש, חבר הכנסת הירשזון, אני מבקש מכם, תואילו לשבת ולא להפריע לשר המשפטים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני, אני נענה מייד ליושב-ראש.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה ליושב-ראש.

"2. דגל המדינה יונף בצד ימין, כשפני המניף מן המבנה החוצה, או בתווך; 3. שום דגל לא יהיה גדול במידתו מדגל המדינה ולא מורם ממנו" – ואני מדגיש: "ולא מורם ממנו" – 4. תרנו של שום דגל לא יהיה ארוך מתרנו של דגל המדינה; 5. דגל המדינה יורם ראשון ויורד אחרון; ב. לא יניף אדם את דגל המדינה עם דגלי מדינות או אומות אחרות, אלא אם היו כל הדגלים שווים בגודלם."

ההרחבה המוצעת כאן, מעבר להוראות שכבר קיימות בחוק הדגל והסמל ובתקנות מכוחו, עלולה, לדעתנו, להביא למצבים בלתי רצויים, אולי אף אבסורדיים.

ראשית, לגבי דגל זר של מדינה שאיננה עוינת, אסור יהיה לאדם פרטי להניף דגל של מדינה זו בלבד, בעת ביקור של מנהיג אותה מדינה. ואיזה עניין יש לנו להגביל את חופש הביטוי של אדם פרטי בהנפת דגל של מדינה שאינה עוינת?

שנית, לא ידוע לי שיש תופעה נפוצה של הנפת דגלים של מדינות עוינות, אבל נניח שיש תופעה כזאת. יהיה זה אבסורד לדרוש שמי שמניף, למשל, את דגל עירק יניף גם את דגל מדינת ישראל, כעניין שבחובה.

שלישית, נראה לנו שהצעת חוק זו לא באה להסדיר את הנפתם של דגלי מדינות זרות, אלא באה לטפל בנושא הנפתו של דגל אש"ף. לכן הונחה גם הצעת חוק חדשה, שבאה לתקן את הנוסח הראשון או את נוסח ההצעה המקורית. שם נכתב: "לא יונף דגל מדינה זרה", והנוסח הזה הוחלף בנוסח: "לא יונף דגל זר", כשהמלה "מדינה" הושמטה.

חברי הכנסת, אין לנו עניין כיום להחרים את דגל אש"ף או לרדוף את נושאי, ואם מבקש חבר הכנסת בן-אלישר להשיג את המטרה של כיבוד הדגל הישראלי, הנפתו מעל לכל דגל אחר, הרי שהמטרה הזו מושגת לפי הוראות החוק הקיים והתקנות שעל-פיו.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני, אין דגל אש"ף. יש דגל פלשתינ.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זו באמת בושה לפגוע בו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לכן נראה לנו, מכל הטעמים, שהצעת החוק מיותרת, ואנחנו מבקשים להסיר אותה מסדר-היום.

אני אוסיף הערה אחת; כבודו, תרשה לי. יש גם העניין, שכאשר מחוקקים חוק, צריך גם לאכוף אותו. אם נראה את הוראת החוק של חבר הכנסת בן-אלישר, מעבר להוראות שיש היום בחוק ובתקנות, אלה לא הוראות שניתנות לאכיפה, ולחוקק חוק שאנחנו יודעים מראש – ושמענו וקיבלנו הערות מהמטרה בנושא זה – אין צורך לחוקק חוק שיהיה בבחינת אות מתה בספר החוקים.

מכל הטעמים, אבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. אדוני רוצה להשיב? בבקשה, אדוני חבר הכנסת בן-אלישר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש.

אדוני שר המשפטים, מאחר שנגעת בזה, אזי כן, אני אומר לך. אתה מגן עכשיו על דגל אש"ף, כפי שאתה אומר, וכפי שהגברת גוז'נסקי, חברת הכנסת, אומרת: דגל פלשתיין. אכן כך. אתה יודע היטב שאין לי שום בעיות עם חופש ביטוי, ואל תיתלה בקולר הזה של חופש ביטוי. אינני רואה טעם רב בכך שהממשלה, שאתה שר בה, מאפשרת את הנפתו של דגל אש"ף-פלשתיין, ובזה היא רומסת את כבודה של מדינת ישראל. נכון, הממשלה שאתה חבר בה מאפשרת את זה. חבל שזה כך, אבל אל תאשים אותי בכך שאני רוצה להגביל את חופש הביטוי. זה דבר ראשון.

דבר שני. כדאי שתעשה גם סדר אצלך במשרד. לא הוחלפה שום הצעת חוק בהצעת חוק אחרת. לא הוגשה הצעת חוק המדברת על דגל של מדינה זרה. אנחנו הגשנו מייד הצעת חוק על דגל זר. פשוט היתה טעות בשירותים האדמיניסטרטיביים של הכנסת, והדבר תוקן מייד והדבר הוסבר לאיש המשרד שלך, אשר מטעה אותך ואשר אתו לא יכולנו אפילו ליצור קשר, אבל זה כרגע לא חשוב. מה שחשוב זה שאתם מוצאים לנכון – אני מקווה שחברי הכנסת לא יסכימו אתך, אדוני שר המשפטים – אתה מוצא לנכון לכבד דגל זר, דגל פלשתיין, דגל אש"ף, יותר מאשר שאזרחי ישראל ואלה המתגוררים בה יחלקו כבוד לדגל ישראל. חבל.

אני מבקש מהכנסת לקבל את הצעת החוק שלי.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת בן-אלישר, ואנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום ומי בעד קיום דיון בה?

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 15

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק הדגל והסמל (תיקון הנפת דגל הלאום לצד דגלים זרים במדינת ישראל), התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 10, נגד – 15, נמנע אחד. אני קובע שהצעת החוק ירדה מסדר-היום.

הצעות לסדר-היום

מדיניות פרקליטות המדינה נגד פרסום מודעות מין

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: מדיניות פרקליטות המדינה נגד פרסום מודעות מין – הצעות לסדר-היום מס' 5090 ו-5123, מאת חברי הכנסת דוד צוקר ושלמה בניזרי. אדוני, חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בכל פעם שלמליאה הזו מגיעים נושאים שיש בהם רמז או קונוטציות שעניינם מין, זה מעורר חיוכים והתרגשות שלא נראית לי רצינית דיה.

עם זאת, בחרנו, חבר הכנסת בניזרי ואני, במתואם, להעלות נושא בהקשר של עבודת פרקליטות המדינה. אני רוצה לשבח אותה על העובדה, שאחרי היסוסים שהיו להם בסיס והצדקה, הורתה על פתיחת חקירה נגד עיתון גדול בישראל, כדי לבדוק האם אין בפרסומי המין שלהם משום עבירה, הן בשל עבירה על חוק פרסומי תועבה, והן מחשש שמא מדובר בשידול לזנות.

הסוגיה הזאת עניינה קודם כול חופש הביטוי, והוא העומד ברקע הדיון הזה. אין צורך להכביר מלים על חשיבותה של חירות הביטוי, כי זו חירות שבלעדיה חברה איננה חברה חופשית. מאחר שאין צורך לשכנע בעניין זה איש בבית הזה, אולי יש צורך להזכיר, שכל חופש ביטוי מאוזן גם על-ידי חירויות אחרות. עובדה היא, שהמחשבה הדמוקרטית והמחוקק הישראלי סבורים, שיש מקומות ויש נושאים שחופש הביטוי נסוג מפניהם. הדוגמה המובהקת היא צנעת הפרט. יש סוגיות שבהן חופש הביטוי נסוג מפני קדושתה וחשיבותה של צנעת הפרט. יש מקומות שבהם חופש הביטוי נסוג מפני הצורך

להגן על אוכלוסיות מסוימות. כך, למשל, חוקקה הכנסת חוקים בתחום הגזענות; בפרסומים גזעניים חופש הביטוי איננו גובר, וההגנה על אוכלוסייה מסוימת, שאפשר אולי להפלותה מטעמים גזעניים, היא האינטרס החשוב ולא חופש הביטוי. אותה גישה צריכה לחול בתודעתנו גם כאשר מדובר על שידול לזנות, על השפלתה של האשה ועל ראייתה ותפיסתה באותן מודעות ופרסומים כאביזר מין.

כולנו פותחים עיתונים, וחמור מזה, אנחנו מביאים את העיתונים הביתה ולכולנו יש ילדים. סוג המודעות, אופיין, מהותן, צורתן והמסרים של אותם עמודים העוסקים בפרסומי מין הם בעייתיים בכל מה שקשור לפן העקרוני של מקומו של חופש הביטוי ומגבלותיו; הוא בוודאי בעייתי לחלק מן האוכלוסייה שאיננו רוצה לקבל את העמודים הללו הביתה.

אכן הפרקליטות היססה זמן רב, שכן חופש הביטוי הוא נר לרגלי החברה והמדינה הזאת, ובוודאי נר לרגלי הפרקליטות. פרקליטת המדינה חשבה, שמנקודה מסוימת יש לומר לעיתון, לעיתונים: עד כאן. החשד שמא מודעות אלה עוסקות בשידול, או שמא יש בהן עבירה בהיותן פרסומי תועבה, הצדיק – גם לדעתי – את הוראתה של פרקליטת המדינה.

הנקודה הבעייתית ביותר היא העובדה, שהעיתון הוא מצרך ציבורי, אינך בוחר מה יש בו, אתה קונה אותו למטרה מסוימת של קבלת אינפורמציה, חדשות, ספורט או דברים אחרים, אבל יחד עם זה אתה מקבל עוד מוצר שאינך רוצה בו. עד כאן לא נורא, אבל יש בביתך גם אנשים שאתה אינך רוצה שיקנו את המוצר הזה, ילד נניח, או אני, אינני רוצה שבביתי מישהו יתחנך על המסר שהאשה היא אביזר מין, ושמן הוא רק מה שמופיע במודעות ולא איזה ביטוי נאצל של אהבה.

אני מסכם. לכן אינני רוצה לפלוש לתחומים שהפרקליטות אמונה עליהם. אני מקווה ששום חבר כנסת לא יאמר שיש להעמיד מישור לדין, או שאין להעמיד מישור לדין. כל מה שרציתי לומר בדברי אלה: א. להמשיך את הדיון הציבורי כאשר צריך לומר לעיתונות "עד כאן" – עובדה היא שיש עיתונים בישראל שבחרו שלא ללכת בדרך הזאת ולא לעשות את הכסף על העמודים הללו ובמודע הם מפסידים כסף; ב. לומר לפרקליטות שהיא עשתה צעד אמיץ. באמצעות שר המשפטים אני מבקש להעביר גם את תמיכתי לפרקליטת המדינה ולפרקליטים. כל עוד ניזהר ונישמר בסוגיות של חופש הביטוי, נדמה לי שבקשתה של הפרקליטה לפתוח בחקירה היתה נכונה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני, חבר הכנסת צוקר. אני מזמין את חבר הכנסת שלמה בניזרי – באותו נושא. בבקשה, אדוני.

שלמה בניזרי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי גם אני רוצה להביע את ברכותי לפרקליטות ולעמדה שהם נקטו לגבי הבדיקה של עיתון בשאלה האם זו עבירה פלילית שלו כאשר הוא מפרסם בעיתון מודעות מין. אני לא מבין למה זה דווקא לגבי אותו עיתון, הרי זה נעשה בכמה עיתונים – אני אינני מבין גדול בעיתונים, כי לביתי אינני מכניס עיתונים שלדעתי הם מלאים בטינופת שאין דוגמתה.

ידוע שעין רואה, לב חומד וכלי מעשה גומרים. כך אומרים רבותינו. עין רואה, מעבירה את האותות ללב, הלב חומד – כלי מעשה גומרים. כלומר, כל ראייה של אדם, כאשר הוא רואה, או קורא, או מריח, או שומע, יש לכך השפעה ישירה על פעילותו של האדם. לכן כל מראה שאדם רואה ברחוב, בבית, או בקריאת עיתון, אם זה מראה חיובי הוא ישפיע עליו לחיוב, ואם זה מראה שלילי – ודאי שישפיע עליו לרעה.

אדם, בין שהוא צעיר, בין שהוא מבוגר, בין שהוא נער, בין שהוא ילד, פותח את העיתונים או את מכשיר הטלוויזיה. ההצעה לסדר-היום לא נוגעת ספציפית לעיתונות אלא היא מדברת גם על כל כלי התקשורת שמעבירים אותם מסרים בצורות שורות. הטענה שלי היא כלפי כולם: ברגע שאתה מעביר מסרים חיוביים, מכשיר הטלוויזיה, הרדיו או העיתון הם כלי תקשורת נפלאים מבחינת המסרים שאפשר להעביר דרכם; השאלה היא מה אתה מעביר בהם והאם המסר הוא חיובי או שלילי. הדברים מקבלים חיזוק בפרט אם המסר מלווה בתמונה, כי תמונה שווה אלף מלים. לפעמים אני אומר מלה בטלוויזיה, ואנשים זוכרים את זה במשך שנה, כי למה שרואים יש השפעה מכרעת.

לכן, כשמכניסים בתוך עיתון מודעות מין, או תמונות – השם ירחם – של נשים חשופות, חצופות, בלי ידיים, בלי רגליים, ואדם רואה אותם דברים, האם זה משפיע או לא? ודאי שזה משפיע, זה משפיע בצורה נוראה על כל אדם, האדם הדתי או האדם החילוני, לכולם יש אותם יצרים.

כדי להמחיש לכם, יש בידי כמה קטעים מכמה מחקרים, ואני מזכיר אותם בקצרה. ב"הארץ" וב"ידיעות אחרונות" פורסם – כך כותב דוח של ועדה ממשלתית – שקיים קשר בין פורנוגרפיה לבין אלימות מינית, בייחוד נגד ילדים. ב"הארץ" פורסם, שמחקרים שבוצעו בתנאי מעבדה הוכיחו, שההשפעה המצטברת של צפייה במראות פורנוגרפיים מגבירה את נטייתם של גברים לנהוג אלימות כלפי נשים. יש לי כאן המון מחקרים שמוכיחים את ההשפעה הישירה של צפייה, קריאה, ראייה ושמיעה של דברים בנושא המיני.

כמו שאמרנו, עין רואה, לב חומד וכלי מעשה גומרים. האדם הוא בגדר מחשב, אתה מכניס בו נתונים ואחר-כך אתה לוחץ על ה-memories וזה מה שיפלוט החוצה. אם תכניס לעיתון אותם מסרים שהאשה היא אובייקט מיני, על זה מסתכלים בחברה שלנו – לעומת היהדות, שדוגלת במושג אשה מלשון אישיות, לא סתם אשה; נכון שהיהדות מעריכה ומוקירה את היופי, אבל אשה נמדדת לא רק בחיצוניות שלה אלא באישיות שלה – המסרים שמשדרים לציבור בצורה כזאת הם שאשה היא אובייקט מיני.

משום כבוד הכנסת ומשום כבודי לא אזכיר ציטוטים ודברים נוראים, אני מגיע לשם ומייד מדלג, אלא שאזרחים תמימים הפנו את תשומת לבי – והאמינו לי, בלי קשר לשאלה אם הם דתיים או חילונים. להרבה אנשים הדבר צורם, ולא לחינם. כאשר פניתי לחבר הכנסת צוקר, מצאנו שפה משותפת כי הבנו שהדברים הם בגדר מוסר, שצריך לעורר את המחשבה ואת השכל של כל אזרח במדינת ישראל. לכן יזמנו, ביחד, את ההצעה לסדר-היום, כדי לעורר קצת, אדוני השר, את הפרקליטות ואת משרד המשפטים.

יש לנו, פה, התכתבויות רבות של הרבה חברי כנסת דתיים עם משרד המשפטים לגבי פרסום של תמונות תועבה בעיתונות, בפרסומות, בשלטי חוצות, וכל פעם הטיעון של משרד המשפטים היה – אין עניין לציבור, זה לא נקרא פרסום תועבה, אין לנו אפשרות לאכוף את החוק; טיעונים מוזרים כאלה שנגד פשעים אחרים אנחנו לא שומעים אותם. אין עניין לציבור – מה זאת אומרת אין עניין לציבור? יש הרבה דברים במדינה שאין בהם עניין לציבור, האם גם לגביהם אנחנו משתמשים בטיעון

הזה? מה אכפת לי מאיזה גנב שגנב באיזה מקום? – אני צריך דווקא להתעניין? כל אחד יכול לבוא ולטעון את הטיעון הזה. ברגע שהמדינה קבעה שזוהי עבירה על החוק, החוק צריך, אפילו אם הוא לא מעניין את האזרח הקטן, הוא צריך לעניין את אנשי החוק.

החוק קובע בפירוש מה זה עניין של תועבה – פרסום והצגת תועבה, מפרסם פרסום תועבה או מכינו לצורכי פרסום. בהמשך החוק כתוב: "תמונת עירום או תמונה של חלקי גוף אינטימיים של איש או אשה; תמונה שיש בה קיום של יחסי מין או של אלימות מינית, או שיש בה ביזוי או השפלה מיניים", ומי שקורא את הדברים מזדעזע. לאן הגענו? אנחנו רוצים להיות פה כסדום או כעמורה?

אדוני השר, אני מקווה שנתבדה ולא יקרה עוד הפעם שאחרי שהפרקליטות תבדוק היא תגיד: תשמעו, אין פה עניין לציבור, אין אפשרות לאכוף – כי אני מרגיש כמו כל אזרח במדינת ישראל, שאנחנו פגועים מהדבר הזה.

אתם מדברים על כך שיש פה כפייה דתית? איפה הכפייה החילונית, של אדם שרוצה לקרוא עיתון? איפה הכפייה החילונית, של אדם שרוצה לעבור ברחוב וצריך להיחשף לאותם מראות? אף אחד לא אמר שגוף האשה לא יפה, היהדות לא אומרת את זה, אבל כל דבר והצניעות שיאה לו; כל דבר צריך להיות במסגרת שלו. אי-אפשר לבוא, לחשוף ולהכניס את חדר המיטות לעיתונים, לטלוויזיה.

העיתוי של הדין – כבר חודש אנחנו דוחים אותו, והוא עלה דווקא היום, אחרי פסק-הדין של בית-המשפט העליון, שאני לא רוצה להיכנס עכשיו לפולמוס עליו, אבל הפסק הזה תקדימי, והוא נורא ואיום לחברה במדינת ישראל. אם בנינו לנו כאן מדינה מזרח-תיכונית חדשה כדי לייבא את תרבויות העולם לכאן, למדינת ישראל, היינו נשארים בחוץ-לארץ. מה בן-גוריון אמר? – שנהיה אור לגויים? אנחנו כבר מתחילים להיות בגדר חושך לגויים, ואני מצטער לומר זאת פה, מעל במת הכנסת. אנחנו אור לגויים באמת, מבחינת צבא, בניינים; בנינו לנו מדינה לתפארת, אבל אנחנו הולכים ומדרדרים את עצמנו לתהום, ואם מישהו לא יעצור את העגלה הזאת – מה יהיה בסוף? למה אנחנו מחנכים את ילדינו? מה המסרים שאנחנו מעבירים להם? אך ורק מין ומין ומין? מה עם ערכים? כבר אין ערכים במדינת ישראל?

לכן, שוב, ברצוני לברך על עמדת הפרקליטות, ואני מקווה שמכאן ולהבא אנחנו נשמע שיש אכיפה רצינית ביותר של החוק מצד הפרקליטות, המשטרה, משרד המשפטים וכל מי שקשור בכך. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לחבר הכנסת שלמה בניזרי. אבקש משר המשפטים להשיב על ההצעה לסדר-היום של חברי הכנסת דוד צוקר ושלמה בניזרי. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מסכים עם הדוברים הנכבדים, חבר הכנסת דוד צוקר וחבר הכנסת בניזרי, שיש התנהגות שגם אם כמה פרטים מעוניינים בה וגם אם העיתונות נותנת לה יד

ופרסום במדור המודעות, זאת התנהגות שעוברת את גבול חופש הביטוי והטעם הטוב, ובכפוף לבדיקה בכל מקרה ומקרה יש, ככלל, להימנע ממנה.

אני אביא בפניכם את מכתבו של היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן-יאיר, לנשיא מועצת העיתונות בישראל, עורך-הדין חיים צדוק, מיום 19 באוקטובר 1994, וברשותכם אקרא את רוב המכתב, אם גם לא את כולו: "בפרסום מודעות על שירותי ליווי, עיסוי ושיחות ארוטיות יש משום ביצוע עבירה על חוק העונשין, התשל"ז-1977. מובן כי אין ניתן לקבוע קיומה של עבירה באופן גורף ביחס לכל הפרסומים שבעיתונות בהקשר זה. הדבר תלוי בתוכנה הספציפי של כל מודעה, בצורתה ובאופן פרסומה. עם זאת, כעיקרון ניתן לומר לגבי רוב המודעות מסוג זה, כי בפרסומן יש משום עבירה על החוק הנ"ל, ובעיקר עבירה לפי סעיף 214(א)(1) לחוק.

"אכן, בשנים האחרונות", כותב היועץ המשפטי לממשלה, "אכיפת האיסורים לא נעשתה ביעילות, וזאת כתוצאה מאילוץ מעשי, הנובע בעיקרו ממחסור במשאבים. אף שכך היה אין בכך כדי לגרוע מחומרת התופעה ומן העניין הציבורי שבשירותיה. ראוי לציין, שאם היתה בעבר מגמה להעדיף את הערך של חופש הביטוי, הרי שכיום, לפי טיבם של הפרסומים ובהתחשב גם בהוראות חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, המגמה שונה. כיוון שכך, רשויות האכיפה תפעלנה כמתחייב ממגמה זו.

"אני מודע היטב לעובדה", כותב היועץ המשפטי לממשלה, "כי אין בידי מועצת העיתונות אמצעי אכיפה, וכי המועצה היא גוף וולונטרי. עם זאת אני סבור, כי ראוי שהמועצה תפעיל את השפעתה בעניין זה, בין היתר על-ידי קביעתם של כללי אתיקה, כאמור במכתבנו הנ"ל. זאת לבד מן הטיפול שיעשה על-ידי רשויות האכיפה."

עד כאן ממכתבו של היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן-יאיר. גם לפני מכתב זה וגם לאחר מכתב זה הנחתה פרקליטת המדינה, הגברת דורית בייניש, את פרקליטי המחוזות ואת התובעים במשטרת ישראל לפעול בהתאם.

אני מודה לחברים הנכבדים שהעלו את הנושא הטעון בירור, והנה יש לנו דוגמה שהוראות חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו הפעם מופעלות ברוח שגם הציבור הדתי נהנה ממנו או מסכים אתו. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך העניינית. יש חברי כנסת שמבקשים להסיר את ההצעה מסדר-היום. אדוני חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בבקשה. אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד צוקר.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מובן שאני עושה את זה רק לצורך הפרוצדורה – – –

היו"ר ר' אדרי:

מובן, מובן, אדוני.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני בעד שההצעה לא תוסר מסדר-היום. אני עוד מתנצל בהתחלה. חברי הכנסת הפסיקו מזמן אפילו להסביר את זה.

קריאה:

אלי גולדשמידט (העבודה):

התנגדות לצורך תמיכה.

אין לי להוסיף על הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת דוד צוקר וחבר הכנסת בניזרי, אני רק רוצה להגיד שזה סימן לתחילת ביאת המשיח, כאשר שני חברי הכנסת, ואני חושב שזה נכון וטוב שאפשר להראות שיש נושאים שבהם שני הצדדים מגיעים להסכמה ולהבנה.

אני רוצה לומר לאדוני שר המשפטים וגם לחברים, שאינני בטוח שהטיפול בסוגיה הזאת, שהועלתה כאן, של פרסום מודעות המין בעיתונים, היא סוגיה שתיפתר באמצעים משפטיים. עם כל הכבוד לאמצעים המשפטיים, להערכתי הדרך הנאותה והנכונה, ואני רוצה להציע לך, אדוני שר המשפטים, להזמין את עורכי אותם עיתונים שלגביהם מדובר, ולדבר על לבם ואל לבם, לא ברמה של פרקליטות מדינה ולא של אכיפת חוק כזה או אחר. אני בטוח שבדרכי נועם אפשר יהיה להגיע להבנה ולהסיר את העניין הזה מאותם עמודים בעיתונים, שלא צריך להיות אדם דתי או, להבדיל, אדם שהוא נגד חופש הביטוי, כדי שתנקע נפשו מן התופעה ומן הצורה שבה היא מתבטאת בעיתונות וכדי להוקיע אותה.

אני מציע, אולי עדיף היה, אני מציע לך, שר המשפטים, אולי לאפשר שהכנסת תקיים על העניין הזה דיון במליאתה, ואולי החלטה משותפת של חברי הכנסת מכל סיעות הבית תשכנע טוב יותר מאשר כל הגשת כתב-אישום כזה או אחר על-ידי הפרקליטות, כתב-אישום שיידון במשפט שיכול להימשך הרבה זמן, ובינתיים העניין יימשך וכביד על כולנו. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אלי גולדשמידט. אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שלמה בניזרי, גם כן באותו נושא. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבל שרשות הדיבור ניתנה לחברי אלי גולדשמידט לפני, משום שגם אני רציתי לציין בסיפוק רב את הקונסוס אשר נתגלה ונתגבש מול התועבה הנחשפת לנגד עינינו; וכאשר אנחנו רואים את נציג מרצ יחד עם נציג ש"ס, הרי גם נציג מפלגת העבודה, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, ואני, כנציג הליכוד, כולנו מצטרפים ומברכים אתכם על היוזמה.

אדוני שר המשפטים, הפנייה שמשקלה הוא ציבורי-מוסרי יכולה להיעשות על-ידי הכנסת למועצת העיתונות. נדמה לי שכוונת המציעים היתה גם לברך את פרקליטות המדינה וגם לדרבן אותה ליתר פעילות למען אכיפת החוק.

אנחנו מודעים לפרובלמטיקה שנובעת בחלקה גם בגללנו, בגלל חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. למרות הפרובלמטיקה, אני חושב שיש להעמיק חקור בנושא, לנצל את כל כלי האכיפה ולאכוף את החוק בנושא הזה, כך שרמת המוסר תישמר, לא רק משום שיש אמנה בין מועצת העיתונות לבין גורמים ברשות המבצעת, אלא משום שפרקליטות המדינה עומדת על המשמר.

מלה אחרונה. אני אנצל הזדמנות ראשונה לשוחח אתך גם באופן פרטי, כדי להצביע על תופעת הכתות המיסטיות, אשר המנגנונים הציבוריים, המוסריים, מתקשים להתמודד עמן בגלל התחכום המשפטי. יש לזה קשר לנושא שעלה כאן. אבל אני אדבר אתך בנושא זה מחוץ לאולם המליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מגן. אני מבקש להודות גם לחברי הכנסת דוד צוקר ושלמה בניזרי, שאפשרו למליאת הכנסת לקיים דיון בסוגיה חשובה. אני מבקש להודות גם לאדוני שר המשפטים, שתשובתו ראויה לציון.

אנחנו עוברים להצבעה. אדוני שר המשפטים, מה אתה מציע?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם מגישי ההצעה לסדר-היום מבקשים להעלות את הנושא לדיון במליאה – הממשלה תצטרף. אם הם לאחר הדיון שוקלים וחושבים שמא מוטב להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט ושם יימשך הדיון – הרי שאנחנו נצטרף אליהם גם בזה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת דוד צוקר, האם אדוני נענה לבקשתו של שר המשפטים לקיים דיון בוועדה?

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע דיון במליאה. בוועדה אני יכול לזמן את נציגי העיתונות גם בלי הצעה לסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני. אדוני חבר הכנסת בניזרי?

שלמה בניזרי (ש"ס):

דיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ומי נגד דיון במליאה?

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

14 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הנושא עובר לדיון במליאה בזמן ובמועד המתאים.

הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תתרכ"ג, הצעת חוק חופש המידע, מאת קבוצת חברי כנסת. ינמק חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מאוד שמח, מאוד גאה לעמוד כאן בשם קבוצת חברי כנסת, קבוצת חברים כמעט מכל סיעות הבית. אני מבקש לציין את שמות השותפים להצעת חוק זאת: חברי הכנסת אלי גולדשמידט, עמיר פרץ, חגי מירום, יוסי כץ, אליעזר זנדברג, יצחק לוי, אברהם פורז וסילבן שלום.

בלי שאגזים ובלי שאגייס פאתוס מופרז אני מבקש לומר, שאנחנו יכולים להפוך את היום הזה לתחילתו של מצעד שעשוי להסתיים, גם אם לא בתוך שבועות או חודשים מעטים, גם אם זה ייקח זמן רב, יכול לקחת אפילו שנה, בחקיקת אחד החוקים היותר חשובים של החברה הישראלית, שהחברה הישראלית זקוקה לו, אחד החוקים היותר חשובים שהכנסת הזאת עשויה לחוקק.

אני אומר את זה, כמובן, גם לגבי הצעת החוק שתבוא אחר כך, של חברת הכנסת דיין, שאת פרטיה אינני מכיר, אבל היא הולכת באותו נתיב שבחרנו אנחנו לפסוע בו.

אני מבקש לשאול אתכם, חברי הכנסת. נניח שמישהו גר בדימונה והוא מבקש לדעת על בדיקות של זיהום רדיואקטיבי באזור. חבר הכנסת טמקין אולי יוכל להסביר לכם את זה אחר כך. האם הוא חושב שהמדינה חייבת לתת לו, לתושב דימונה, את האינפורמציה הזאת? נניח שאני תושב הגליל המערבי ואני מבקש לדעת מה היו תוצאות בדיקות המים של הבארות בגליל המערבי, האם אני זכאי לקבל את האינפורמציה או לא? האם חייב מי שמחזיק באינפורמציה, עובד המדינה, לתת את האינפורמציה או לא? או יותר מזה, אם מישהו מכם רוצה לדעת את הטמפרטורות ב-30 בנובמבר בכל 25 השנים האחרונות. האם השירות המטאורולוגי חייב לתת את המידע או לא? בכל המקרים שאמרתי לכם, אין שום חובה.

בנימין טמקין (מרצ):

את זה הוא יכול לתת לך, אבל לא מה יהיה מחרתיים.

דוד צוקר (מרצ):

להיפך, בעניין מחרתיים הוא יכול לתת לך. בעניין של לפני 25 שנה, הוא לא חייב לתת לך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גם אם ייתן לך, אל תאמין.

דוד צוקר (מרצ):

יכולתי להרחיב את הדוגמאות לגבי תיקים אישיים שמוחזקים במקומות שונים, יכולתי להרחיב בעשרות ובמאות דוגמאות שבהן נראה לנו שהאינטרס הציבורי אומר שהמידע הזה הוא נחלת הכלל ולא נחלתו של משרד או נחלתה של רשות.

המצב במדינת ישראל הוא אחר. חוק העונשין מטפל בזה. ההוראות בחוק שירות המדינה עוסקות בעניין הזה. בעצם ההנחה היא שהאינפורמציה, המידע, הנתונים, הדטה, הם רכוש, רכוש ממש של רשות מרשויות המדינה, ומי שמבקש לקבל אינפורמציה צריך לבוא ולשכנע ולטעון ולנמק מדוע הוא זקוק לאינפורמציה.

הצעת החוק הזאת באה להפוך את הדברים על ראשם. היא יוצאת מתוך הנחה, שאינפורמציה שרשויות מרשויות השלטון אוגרות היא רכוש ציבורי, היא נכס ציבורי, ובאותם מקרים שאי-אפשר לשחרר מידע, או שלא צריך, או שמסוכן, או שבעייתית, ויש מקרים כאלה, וודאי שיש מקרים כאלה, חובת ההוכחה היא על הרשות, כי הנכס במהותו הוא נכס ציבורי. המידע בעיקרון, בבסיסו של דבר שייך לציבור.

כאן הדברים נוגעים לתפיסה של מי המדינה ומי הבעלים של המדינה. לא ניכנס לסוגיה הזאת. אני רוצה להתמקד אך ורק בתחומי השאלה הזאת: של מי הוא המידע.

מאחר שלישראל אין חוקה מלאה, יש לה פרקים, אולי פרקים נכבדים אפילו, באחד מהם עסקנו בנושא הקודם, החירות הזאת של הביטוי, שהמידע הוא פן אחד שלה, מעוגנת אומנם בפסיקה באופן מרשים ביותר, אבל היא איננה מעוגנת בחוקה, בחוק עלי ספר. מטרתו של החוק הזה היא להגן על העיקרון של חופש המידע, חופש התנועה של המידע, ועל העיקרון האומר שהמידע הוא, ביסודו של דבר, בעיקרון, נכס ציבורי.

מובן שתמיד תהיה הגנה על העיקרון הזה. אני אומר את זה לשר המשפטים, היא תמיד תהיה באיזון עם אינטרסים אחרים. יש מקרים שבהם האינטרס הביטחוני יגבר על האינטרס שבהפצתו ובפומביותו של המידע. ויש מקרים שבהם צנעת הפרט תהיה חזקה יותר וחופש המידע ייסוג מפני העיקרון של צנעת הפרט. יש מקרים שיהיה אינטרס ציבורי או חברתי או פרטי בהגנה על סוד מסחרי או על

אינפורמציה כלכלית, ואינפורמציה זו תהיה חשובה עד כדי כך שעקרון חופש המידע ייסוג בפני החשיבות הזאת.

כאמור, החוק רוצה לבסס את העיקרון של הטלת חובת ההוכחה על הרשות. היא תצטרך לבוא ולומר מדוע אין לשחרר אינפורמציה מסוימת.

צריך לזכור, החוק הזה, שמבוסס על עיקרון חשוב, שיש בו כמעט כל הטוב והיפה, יש בו בעיות רבות. יש בו בעיות שעניינן מחיר. זה מטיל חובה קשה, נטל ביורוקרטי כבד על רשויות מרשויות השלטון. אבל, אני לא מציע לראות בנטל הזה מכשול בפני השלטתו של עיקרון. ייתכן שהנטל הזה אומר, שהחלתו של חוק תהיה הדרגתית.

אבל, צריך לזכור את העניין הזה. צריך לזכור את הסכנה שבפגיעה באינטרסים שונים, אם קורית טעות בשיקול הדעת.

צריך לזכור נקודה נוספת, שעלתה גם ביום עיון שנערך כשהכינו הקואליציה את החוק הזה, ומייד אומר עליה כמה מלים. יש שאלה גדולה מי נהנה, מי יודע לנצל, מי יכול לנצל, לרשות מי עומדים משאבים שמאפשרים לו לנצל כיאות את המידע הזה, לנתח אותו, להעמיק בו. זה נותן יתרון גדול למי שיש לו כסף, לאינטרס המסחרי הגדול שמסוגל לנצל טוב יותר את המידע.

עם זה, עם הקשיים, אני מביא את הצעת החוק הזאת בשם חברי הכנסת שציינתי קודם לכן. הצעת החוק הזאת ביסודה וברובה הוכנה על-ידי קואליציה מרשימה של שורה ארוכה של ארגונים ציבוריים, הם עומדים מאחורי החקיקה הזאת בצד המקצועי. הם הכינו עבודה גדולה מאוד לגבי עלותו של החוק הזה. העלות איננה מפחידה; היא לא מצומצמת, היא לא זעומה, אבל היא איננה מפחידה.

אני רוצה לציין את העובדה, ששר המשפטים מינה לפני חודשים מספר ועדה ציבורית שעוסקת בדיוק באותו נושא. לכן תהיה פה הזדמנות טובה לאחות, לאחד ולמזג את עבודת הכנסת עם העבודה שתגיש הוועדה בראשותה של שופטת, כפי שמינה השר. אחרי שהצעת החוק הזאת תעבור בקריאה טרומית, נמתין להצעת החוק של הממשלה, לעבודה שהממשלה עושה עכשיו. העברת הצעת החוק הזאת, אני מניח שהיא תזרז את עבודת הוועדה. אנחנו נמתין לכל מסקנות הוועדה שמינה שר המשפטים, ואז נאחד את הדיון. נדמה לי שאז נוכל, בתוך חודשים מספר, לסיים את העבודה הזאת.

אני מבקש להודות לכל מי שעבד על הצעת החוק הזאת והכין אותה ולממשלה שנענתה לבקשתנו להעלות את ההצעה כבר עתה. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת צוקר, על הצעת החוק העניינית והחשובה.

הצעת חוק הזכות לקבלת מידע (או חוק מסירת מידע לציבור), התשנ"ד-1993

(הצעת חברת הכנסת י' דיין)

היו"ר ר' אדרי:

הצעת חוק תתערע"ח, באותו נושא, הגישה חברת הכנסת יעל דיין, הצעת חוק הזכות לקבלת מידע. אני מבקש לנמק מהמקום, ואדוני שר המשפטים ישיב על שתי הצעות החוק. תודה.

יעל דיין (העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להוסיף רבע דקה על הדקה שיש לי, פשוט לציין שהיום היתה פסיקה של בית-המשפט העליון בעניין עתירת "אל על" בעניין זכויות בן-הזוג של דייל "אל על". העתירה נדחתה, והפסיקה הזו, העקרונית והתקדימית, מזכה גם אותנו בכמה צעדים קדימה בחקיקה בתחום זכויות האדם.

בחוק שלי, ששונה רק במעט מהחוק של חבר הכנסת צוקר ואחרים, הגישה היא יותר אישית. אני מדברת לא רק על רשויות המדינה אלא גם על חברות-בנות, תאגידים, קופות-חולים, בנקים, גופים ציבוריים, ובעיקר מעניינת אותי הזכות של האזרח לדעת גם את זכויותיו וגם את חובותיו וחובות נותן השירות או התאגיד או הרשות הציבורית לספק לו את המידע.

ניתנו כאן דוגמאות על מזג האוויר. יש דברים הרבה יותר יומיומיים – האם אשה יודעת מה הוא באמת סל הבריאות שלו היא זכאית לפני שהיא הולכת ומוציאה כסף על איזה שירות פרטי? אני לא טוענת שיש בכוונה ובזדון העלמת מידע, אבל מידע שבסופו של דבר נותן שירות כפי שמתחייב, הרבה פעמים מוצנע או בכל אופן לא מפורסם, והאזרח איננו יודע לא את זכויותיו ולפעמים גם לא את חובותיו.

לפיכך, בהצעה שלי יש חובת מסירת מידע, הזכות לקבלת מידע לגבי הפרט וכל הנוגע לו וחובת הפרסום. החוק שלי הוא זול יותר, לא מדובר כאן על מרכזים, אלא חובת הפרסום של הגוף שהוא נותן השירות. חובת הפרסום של האותיות הקטנות, אלה שאומרים לנו לגביהן: תקרא אז תדע; האותיות הקטנות שהן מיקרוסקופיות. אני דורשת שתהיה חובת פרסומן באותיות גדולות, גם בין השורות, בצורה בהירה ובשפות הנדרשות, מצד כל נותן שירות, כדי שכל אחד מאתנו וכל אזרח יוכל לדעת גם את חובותיו וגם את זכויותיו מצד כל מי שמגיש לו את השירותים האלה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, גברתי, חברת הכנסת יעל דיין, על הצעת החוק החשובה שאת מגישה היום כאן. אודה אם שר המשפטים ישיב על שתי הצעות החוק. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שותף לעמדות שהוצגו כאן על-ידי חברי הכנסת הנכבדים. גם אני תומך בחופש המידע, בזכותו של כל אזרח לקבל מידע מרשויות השלטון, ואני מביא בחשבון שהקניית זכות שכזו מטילה חובה על רשויות המדינה לספק את המידע המתבקש.

הבעיה היא אכן מה הם הגבולות של הזכות למידע, איזה מידע חובה למסור לכל דורש ואיזה מידע מן הראוי שיישאר חסוי ומאילו טעמים. השאלה היא על אילו גופים להטיל את החובה של מסירת המידע.

עד כאן אלה שאלות בעלות אופי חוקתי, עקרוני. יש גם שאלות מעשיות שכרוכות בחקיקתו של חוק מעין זה, האם הרשויות ערוכות למתן או לאספקת או לגילוי המידע כפי שמציעי החוק היו מבקשים שיובא לידיעת הפרטים או הציבור. אין ספק שעל הרשות להיערך כדי לספק מידע כזה לציבור.

מכל הטעמים הללו ומתוך התחושה שהעניין הזה הוא עניין שיש להביא לפתרונו החוקתי הראוי, מינתי לפני חודשים ספורים ועדה ציבורית נכבדה בראשותה של כבוד השופטת בדימוס ויקטוריה אוסטרובסקי-כהן, והוועדה הזאת כבר התכנסה לישיבות מספר וקיבלתי דיווח ביניים על התקדמות עבודתה.

מגישי הצעות החוק, גם חבר הכנסת דוד צוקר וגם חברת הכנסת יעל דיין, ערים למינוי הוועדה, ולכן אמרו שהם מקבלים על עצמם לעכב את המשך הליכי החקיקה – – –

דוד צוקר (מרצ):

להמתין לכם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, כן. לעכב עד אשר תסיים הוועדה הנכבדה את עבודתה או תגיש מסקנות או מסקנות ביניים, כדי שניתן יהיה להיעזר כמובן בפרי עבודתה של הוועדה הציבורית הזאת.

כיוון שכך, כיוון שעקרונות הרעיונות הגלומים בהצעות הם חיוביים וטובים, הרי גם אם הממשלה בשלב זה מתנגדת לתוכן ההצעות, בגלל הקושי שאמיתי, גם הרעיוני וגם המעשי, הרי עקרונית אנו סבורים שיש מקום לחקיקה מעין זו, בין זו ובין אחרת.

לכן הצענו גם למגישי הצעת החוק, והם סיכמו אתנו שאנחנו נתמוך בהצעה, נעבור את השלב הטרומי הזה, נעביר את הנושאים לעיון ועדת החוקה, חוק ומשפט ולשם נעביר גם את ההמלצות של הוועדה הציבורית כאשר אלו יתקבלו.

בהנחה שעמדתי זו מקובלת, אני אציע לכנסת להעביר בקריאה מקדמית את שתי הצעות החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, והדיון יימשך שם יחד עם המלצות הוועדה הציבורית שמינית.

אני רוצה בהזדמנות זו להודות לכבוד השופטת ויקטוריה אוסטרובסקי-כהן ולחברי הוועדה שקיבלו על עצמם את המינוי ועוסקים בעניין שנחשב ביותר על-ידי הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים, על תשובתך העניינית.

אנחנו עוברים להצבעה על כל הצעת חוק בנפרד. מי בעד העברת הצעת חוק חופש המידע, שהביא חבר הכנסת דוד צוקר, לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חופש המידע, התשנ"ג–1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 18, נגד אין, נמנעים אין.

בנימין טמקין (מרצ):

אני מבקש להוסיף את קולי.

היו"ר ר' אדרי:

19 בעד. הצעת חוק חופש המידע של חבר הכנסת דוד צוקר וקבוצת חברי כנסת עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק השנייה, הצעת חוק הזכות לקבלת מידע, של חברת הכנסת יעל דיין. מי בעד העברת הצעת החוק להכנה לקריאה ראשונה לוועדת החוקה, חוק ומשפט? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הזכות לקבלת מידע (או חוק מסירת מידע לציבור),

התשנ"ד–1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 19, נגד אין. גם הצעת החוק של חברת הכנסת יעל דיין עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק המכר (תיקון – מכר כלי רכב מנועיים), התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת ר' אלול)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעת חוק המכר (תיקון – מכר כלי רכב מנועיים), הצעת חוק א'תק, של חבר הכנסת רפאל אלול. אדוני חבר הכנסת אלול, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

למה הממשלה מתנגדת? זה חוק טוב.

רפאל אלול (העבודה):

גם אני לא מבין את זה. אין בזה שום היגיון. אני לא מבין את העניין. אני לא הבנתי.

דוד מגן (הליכוד):

למי זה שייך, לשר המשפטים או לשר התחבורה?

רפאל אלול (העבודה):

לשר המשפטים. הדברים נבדקו. אגב, הפקידים בעד. זה מדהים אותי.

פיני בדש (צומת):

זו ממשלה שלך, מה אתה רוצה?

רפאל אלול (העבודה):

לא הכול טוב אצלה.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד השר, הצעת חוק המכר (תיקון – מכר כלי רכב מנועיים) באה לתת הגנה לאזרחים תמימים, אזרחים שרוכשים בכסף מלא נכס שמחירו אולי נופל רק ממחירה של דירה. הכוונה לרוכשי מכוניות מיד שנייה.

למיטב ידיעתי, מדי שנה נמכרות בין 200,000 ל-300,000 מכוניות משומשות. כמו לגבי נכסי מקרקעין, הטאבו, המכונית היא נכס שלגביו קיים רישום ממלכתי. מסתבר כי רישום זה הינו לצרכיו הבלעדיים של משרד התחבורה והוא אינו מחייב או לא ניתן לשימוש אחר פרט לצרכיו של משרד התחבורה.

כולנו יודעים, כי כל אזרח בעל רכב, כמו גם בתי-המשפט, מתייחסים לרישום הבעלות על הרכב כמו לכל רישום של בעלות הקרקע בטאבו. אך מסתבר שכאשר מדובר ברכב פרטי, אין הדבר כך.

במצב הקיים קורה שאזרח תמים רכש רכב ממי שהציג עצמו כבעליו של אותו רכב. האזרח שלנו בדק במשרד הרישוי כי המוכר אכן רשום כבעליו של אותו רכב וכי אין כל מניעה להעברת הבעלות, הרכב איננו משועבד, איננו מעוקל. הקונה התמים משלם למוכר את המחיר שסוכם עליו ומקבל את הרכב לרשותו. והנה, לאחר זמן מה נודע לאזרח כי הוא נפל קורבן למעשה נוכלות. הרכב הינו למעשה רכב גנוב, אשר מספרו או תעודותיו זויפו, ובעצם הכול מצג שווא. אם לא די בכך, המשטרה תופסת את הרכב ומעמידה אותו במגרשה, עד אשר יתקיים משפט שבסופו ייקבע למי יימסר הרכב, ולא אחת קורה שגם הקונה התמים מואשם בעצמו בידיעה או בגנבה של אותו רכב.

לפי המצב החוקי הקיים, הרכב יימסר לחברת הביטוח אשר שילמה לבעלים המקוריים את ערך הרכב בגין גנבתו, או לבעלים עצמם, אם הרכב לא בוטח למקרה גנבה. רק אם הרכב נרכש – שימו לב – מסוחר מכוניות, האזרח מקבל את הגנת הסעיף של "תקנת השוק" שבחוק המכר. תקנה זו קובעת, כי אדם שקנה חפץ בתום לב ובתמורה ראויה ממי שעיסוקו מכירת חפצים מסוג זה, הופך בעליו החוקי של החפץ.

מטרת הצעת החוק המוצעת על ידי היא להרחיב את הגנתה של תקנת השוק על כל רוכש רכב תמים, אשר טרח, בדק וקיבל אישור ממשרד התחבורה לפני קניית הרכב.

נוסף על כך, החוק יחייב את המשטרה להצטייד בצו של בית-המשפט כדי לתפוס את הרכב, ולא עוד תפיסה כמעשה שבשגרה. הרי העמדת הרכב במגרש המשטרה, על-פי רוב לפרק זמן ממושך, גורמת נזק רציני לרכב, בלי שלאיש צומחת תועלת מכך.

זה מקשה על המשטרה, כי הרכב עומד בחנייה וזה מפריע לה; לרכב נגרמים לא אחת נזקים, נגנבים ממנו חפצים, נשברות זגוגיות, וכל צד יוצא מופסד מהעניין הזה.

מי שהיה הבעלים המקורי של הרכב כבר פוצה על-ידי הביטוח, כי הרכב נגנב ממנו, ואם לא, הוא ממילא לא יקבל את הרכב חזרה לבעלותו, אלא לאחר גמר ההליך המשפטי. לצערנו הרב, תהליך זה יכול להימשך שנים מספר. אבל בעל הרכב המקורי לא יינזק.

יוצא מכך שאותו בעל רכב תמים יכול לקבל רכב פגום, בערך נמוך בהרבה מזה שהיה לו בעבר, ובמקרה גרוע יותר – הרכב לא יחזור אליו כלל.

אני סבור – דיברתי עם אנשים ממשרדי ממשלה שונים – שהצעת תיקון זו באה לעזור לאותם אזרחים תמימים שלא כל כך מצויים בתקנות ואינם שועלים גדולים כמו סוחרי המכוניות. אבל כל רכושם הוא אותה מכונית מסכנה.

אודה לכבוד שר המשפטים אם יאשר את הצעת החוק הזאת, שלדעתי עוזרת לאותם אזרחים תמימים שלא כל כך מצויים בחוקים. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לאדוני חבר הכנסת רפאל אלול. אודה אם אדוני שר המשפטים ישיב על הצעת חוק המכר, של חבר הכנסת רפאל אלול. בבקשה, אדוני שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני קראתי את דברי ההסבר להצעת החוק של חברי חבר הכנסת רפי אלול. מאוד רציתי להיענות לו ולתמוך בהצעה זאת. אבל ניתנה האמת להיאמר, שכלל שלומדים את פרטי ההצעה ונעזרים במומחים מסתבר, משום מה, גם אם לא זו כוונתו של המציע, שזו הצעה טובה לגנבי הרכב למיניהם, זו הצעה רעה למשטרת ישראל, אם כי נכון שהיא גם באה לסייע למי שרוכש רכב בתום לב ומסתבר שזה רכב גנוב.

עיקריה של הצעת החוק, כפי שהסביר חברי הנכבד, חבר הכנסת רפי אלול, הם הרחבתה של תקנת השוק בנושא כלי רכב והחלתה גם על עסקאות פרטיות, כאשר לצורך זה יקבעו רישומי רשות הרישוי ביום המכירה. עוד מוצע, כי משכון על כלי רכב יהיה תקף רק אם הועברה למשרד הרישוי הודעה על רישום המשכון בלשכת רשם המשכונות. כן מוצע להטיל איסור על המשטרה לתפוס כלי רכב שבעלותו במחלוקת, והרכב יישאר עד לבירור המחלוקת אצל מי שמחזיק בו.

אני מבקש להבהיר מדוע, לאחר דיונים חוזרים, באנו למסקנה להתנגד להצעת החוק זאת.

בעניין הרחבתה של תקנת השוק על עסקאות פרטיות – המושג "תקנת השוק" זה מושג ידוע בין משפטנים – הכלל היסודי במשפטנו הינו, כי אין ביכולתו – – אני מבקש מחברי הכנסת לשמוע הסבר קצר ואחר כך תצביעו. הרי באמת זה לא עניין פוליטי, זה לא עניין בעל משמעות פוליטית, זה עניין בעל משמעות ציבורית, ואני חושב שאין כאן כל עניין להצבעה סיעתית.

בבקשה, מי שאל משהו?

אריה גמליאל (ש"ס):

"תקנת השוק" זה מושג תלמודי טהור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה מושג תלמודי. אמרתי שהוא רווח בין המשפטנים גם כיום. וטוב שיכולנו ללמוד מהמקורות שלנו גם מושגים חשובים.

ובכן, הכלל היסודי במשפטנו הינו, כי אין ביכולתו של אדם להעביר לאחר יותר ממה שיש לו, ואת זה צריך לזכור ככלל: אי-אפשר להעביר לאחר יותר מהזכויות שיש לי עצמי. תקנת השוק מהווה יוצא מן

הכלל לכלל זה, והיא קובעת כי במקרים מסוימים תעבור הבעלות בממכר לקונה, אף אם מי שמכר לו את הנכס לא היה זכאי למכרו.

כיום חלה תקנת השוק רק על קנייה מסוחר במהלך עסקיו הרגיל, ואילו ההצעה היא להרחיב זאת לגבי כל קניית רכב, בכל הנסיבות, לרבות עסקאות פרטיות.

תקנת השוק באה למצוא ולקבוע נקודת איזון בין הבעלים המקורי של הנכס, שהנה מוכרים נכס שלא ברשותו ולא בהסכמתו ולא על דעתו, לבין קונה תמים שקנה את הנכס ממי שלא היתה לו זכות למכרו. הכלל המייחד את תקנת השוק לקנייה מסוחר בלבד נקבע במסגרת איזון זה בין האינטרסים המתנגשים, זאת מאחר שקנייה מסוחר אינה מעוררת, בדרך כלל, חשד כי מדובר בנכס גנוב. כי ההנחה היא, שמי שדרכו לסחור, שומר גם על רפוטציה שלו ועל שמו, הוא ממשיך להיות בשוק והוא אינו רוצה שבשוק ייוודע כי הוא מוכר רכב גנוב, כי בסופו של דבר זה יפגע באמינות שלו, יגידו: אל תתקרב אליו, זה אדם שאצלו יש רק פורענויות ורק בעיות, לא תצא מהן אף פעם, אתה מניח את כספך על קרן הצבי.

ההצעה מבקשת להפך את האיזון שנקבע, כי יש לזכור כי כל הטבה עם קונה הנכס באה למעשה על חשבונם של הבעלים המקורי והאמיתי של הנכס, שהוא נותר חסר אונים במקרה שהרכב גנוב. נכון שיש היום גם ביטוח, אבל אנשים לא תמיד ששים לקבל את דמי הביטוח. הם רוצים את הרכוש ואת הבעלות על הרכוש ואת אפשרות קבלת ההחלטה מתי להיפטר ממנו ומתי למכור אותו או לעשות בו ככל העולה על רוחם, ולא שמישהו שלישי יתערב ויכתוב להם את היום ואת השעה ואת הזמן ואת קבלת דמי הביטוח, עם כל המשמעויות שיש לכך, ויש גם אפשרויות אחרות.

עוד יש לזכור, כי אם נרחיב את זכותו של קונה הרכב על-ידי הרחבת תקנת השוק, נקל בכך על גונבי הרכב להיפטר ממנו. וזאת שאלה ציבורית שצריך לשים לב אליה. יוצא שבכך הננו מביאים לעידוד גנבות, דבר אשר איש מאלה התומכים בהצעת החוק כמובן לא מתכוון אליו. אבל הם צריכים לחשוב רגע על ההשלכות המעשיות שבשינוי תקנת השוק.

לאור כל זאת נראה לנו שאין מקום לקבל הצעת חוק זו ולשנות את תקנת השוק לגבי כלי רכב דווקא.

אבל יש כאן עוד שניים-שלושה נושאים שכדאי להתעכב עליהם. עניין ההסתמכות על מרשם רשות הרישוי – אופיו של מרשם הרכב ברשות הרישוי כיום איננו מאפשר הסתמכות עליו לצורך בירור זכויות. המטרה העומדת בבסיס המרשם הינה ציבורית. המרשם הוקם בעיקר לצורכי בטיחות ומניעת עבירות, ועיקר תפקידו איננו בתחום המשפט הפרטי. מעולם לא חשבו שזכויות נרשמות במשרד הרישוי. זכויות נרשמות אצל רשם המקרקעין, אצל רשם המשכונות במשרד המשפטים – והיו שם בעיות של חוסר עדכון אבל לאחרונה התגברנו עליהן – אבל לא ברשות הרישוי. אפשר לרשום עסקות ברשות הרישוי, אבל לא רושמים שם זכויות. עד עכשיו גם אין עירנות לכך שזכותך מובטחת רק אם זה רשום וכפי שזה רשום במשרד הרישוי. הבעלות על רכב עוברת היום למעשה ללא כל קשר לרישום במרשם. אפשר להעביר בעלויות גם ללא רישום במשרד הרישוי. לפיכך, אין אפשרות להסתמך, ואנחנו מזהירים שלא להסתמך על המרשם כיום לצורך קביעת זכויות ברכב.

אשר להצעה כי משכונות לגבי כלי רכב לא יהיו תקפים אלא אם הם הועברו גם לרשות הרישוי – נוסף על העובדה שמרשם הרכב אין מטרתו, כאמור, לשקף את הזכויות ברכב, המגמה כיום היא לרכז את

כל רישומי המשכונות במרשם מרוכז ונגיש אחד. במסגרת זו אנחנו חידשנו את לשכות רישום המשכונות, ויכול להיות שלאחר זמן נגיע לכך שבלשכות רישום המשכונות הרישומים גם מעודכנים וגם מלמדים על זכויות, ונוכל להסתמך עליהם.

לעניין הגבלת סמכויות המשטרה – ההצעה להגביל את סמכויות המשטרה לגבי כלי רכב שבעלותם שנויה במחלוקת פוגעת בסמכויות אשר הוקנו למשטרה, בפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], לתפוס חפצים ללא צו מוקדם ולהחזיק בהם אם הדבר דרוש לצורך חקירה או משפט. פגיעה זו בסמכויות המשטרה – כך נראה לה וכך נראה לנו – הינה ללא כל צורך ענייני. גם לפי המצב המשפטי היום, המשטרה מוסמכת להחזיר כלי רכב למי שהחזיק בו בעת התפיסה. אל תשכחו שמדובר פה ברכב שבפוטנציאל הוא רכב גנוב, וכל רכב גנוב הוא נושא לחקירה. ולכן, אם המשטרה כבר תפסה ברכב גנוב ומחזיקה בו, צריך לתת לה את הסמכויות לפעול לפי הפקודה הדנה בנושא. והמשטרה מוסמכת היום להחזיר כלי רכב למי שהחזיק בו בעת התפיסה, ועליה לעשות כן אם הרכב אינו דרוש לה לצורכי חקירה או משפט.

כמו כן, התובע זכות ברכב או המשטרה רשאים לפנות לבית-המשפט על מנת שיצווה על מסירת הרכב לתובע הזכות, או לאדם פלוני. לפיכך, נראה לנו שאין לקבל את ההצעה המוצעת כאן, משום שהיא פוגעת ללא צורך בסמכויות המשטרה, כאשר עניין זה כבר הוסדר חוקית.

לכן, למרות מה שנראה לכאורה כהצעה טובה, עם כוונה טובה, לאחר התעמקות היא נראית לנו כבעייתית, ובאנו למסקנה שאין לתמוך בהצעה זו. אם תבוא הצעה אחרת, מאוזנת יותר, מובן שאנחנו נדון בה לגופה, שהרי מדובר פה בשאלה של מדיניות, מדיניות כלפי רכוש, מדיניות חברתית. אדוני היושב-ראש, אני אבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. בבקשה, חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

מאחר שהנושא הוא נושא חשוב ביותר וראוי לעיון, אבל הבאתו כהצעת חוק – – – אולי המציע יואיל להפוך את זה להצעה לסדר-היום, והיא תועבר לבדיקה לוועדה? ירצה המציע להציג זאת לאחר מכן כהצעת חוק, יגיש הצעת חוק מתוקנת על-פי – – –

היו"ר ר' אדרי:

הצעתך מובנת. תודה. כן, חבר הכנסת מצא, רצית להגיד משהו?

יהושע מצא (הליכוד):

אני מקבל את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן. ועדת הפנים התחילה בסדרה של דיונים הקשורים בנושא גנבת רכב בישראל. אנחנו מתכוונים, יחד עם שר המשטרה ובשיתוף עם משרד המשפטים, להגיע גם לחקיקה מאוזנת, כפי שאמר השר, כדי למצוא את הדרך למניעת גנבות אלה. אני מוכן שהצעתו של חבר הכנסת אלול תבוא אלינו לוועדת הפנים במסגרת הדיונים שאנחנו מקיימים.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך. מייד נשאל את המציע מה דעתו. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, אני מעריך שאם תהיה עכשיו הצבעה תאושר הצעת החוק בקריאה מוקדמת. בכל זאת, אני אומר לידידי חבר הכנסת רפי אלול, לא שמת לב לסיפא בדבריו של השר, אשר אמר כי אם ישונו – כך הבינותי – חלק מהמרכיבים בהצעה, הממשלה תתמוך בה. אני לא מציע להפוך את זה להצעה לסדר-היום. אני מציע ששר המשפטים יבקש ממך לדחות את ההצבעה ואתה תסכים, והעניין יבוא בצורה מותאמת יותר לצורכי הממשלה ולצורכי המומחים, בעוד שבוע-שבועיים. ואז נלך במסלול החקיקה, שאני מעדיף אותו על הצעה לסדר-היום.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, חבר הכנסת דוד מגן, על הצעתך.

חבר הכנסת אלול.

רפאל אלול (העבודה):

אני מקבל את ההצעה של חבר הכנסת מגן – – –

היו"ר ר' אדרי:

אתה דוחה את ההצבעה בשבועיים.

רפאל אלול (העבודה):

כן.

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא יהיה בעוד שבועיים ולא בעוד חודשיים.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני שר המשפטים, אין מעמד למציע. האם הממשלה מסכימה לדחות את ההצבעה בשבועיים-שלושה שבועות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, הייתי מבקש שלא להגביל את הדחייה בזמן, אלא נדחה היום את ההצבעה באופן שתתאפשר הידברות נוספת ביני לבין המציע, והוא ינקוט את העמדה לנוכח חילופי הדברים בינינו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שאנחנו יכולים להתאחד על הצעתו של שר המשפטים.

הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת רן כהן)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק א'תרעג: הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון – ועד עובדים), התשנ"ד-1994, מאת חבר הכנסת רן כהן. אדוני, בבקשה, הבמה לרשותך.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, חברות וחברי הכנסת, אני מתכבד להגיש הצעת תיקון לחוק בית-הדין לעבודה בנושא ועדי עובדים. אומר זאת באופן התמציתי ביותר. זאת הצעה שאני עוסק בה זה ארבע-חמש שנים, ואולי יותר.

כפי שידוע לכם, רבותי חברי הכנסת, בחוק בית-הדין לעבודה קבעה ההנהגה הקודמת של ההסתדרות תקנה שלפיה רק ההסתדרות הכללית, בהיותה הארגון היציג הגדול ביותר, רק היא מוסמכת לעתור לבית-הדין לעבודה כנגד מעסיק שמפר את הסכם העבודה אתה. על כך היה מאבק מאוד גדול בזמנו בוועדת העבודה והרווחה, בכניעה הייתי אומר, או בהליכה לקראת ההסתדרות בתפיסה הקודמת. הכנסת עיגנה בחוק מניעה מוועד עובדים, לגבי יכולתו וזכאותו לעתור לבית-הדין לעבודה כאשר מפירים הסכם עם עובדיו, עם העובדים שהוא מייצג. והרי זה אבסורד, משום שוועד העובדים הוא המייצג את העובדים.

עניין שני, נתקלנו בהרבה מאוד מקרים שבהם ועד העובדים, בהיותו חתום על הסכם העבודה, נתבע על-ידי המעסיק כאשר העובדים היו מפירים את ההסכם, או כביכול הפרו את ההסכם. לעומת זאת, אותם ראשי ועד עובדים לא יכלו לעתור נגד המעסיק; כלומר, הם חתומים וחייבים, אבל באופן חד-סטרי. הם עצמם לא יכולים לעתור. זה דבר שהוא אבסורד, כמובן, ואנחנו החלטנו מראש שאנחנו נתקן אותו בחוק, והנה ההצעה הזאת באמת באה לתקן זאת.

אני רוצה לומר עוד, גם מה שהיה בעבר בהסתדרות, ניגוד האינטרסים בין ההסתדרות כמעסיקה ובין ההסתדרות כמייצגת עובדים, גם זה כבר כמעט בטל. כלומר, בעבר היה פחד, חשש שמא ועד העובדים יתבע את ההסתדרות ואת ההנהלה מטעם ההסתדרות כאשר היתה מפירה הסכם עבודה. אז קודם כול, זה לא היה צודק. עניין שני, זה כבר ממילא כמעט בטל מן העולם, משום שלהסתדרות, לדאבוננו הרב, כמעט שלא נשארה שליטה על מפעלים ועל רכוש ועל חברות, ומה שיש – ממילא תהיה הפרדה, ולכן הבעיה איננה בעיה.

הטענה שלי היא, שברגע שבו ועד העובדים יהיה זכאי לפנות לבית-הדין לעבודה, קודם כול יהיה זכאי בפני בית-המשפט הישראלי על הסכם שהוא חתום עליו. עד היום התקיימה אפליה מבחינת החוק כלפי מי שחתום על הסכם. העניין השני, ללא ספק תהיה לזה תוצאה כלכלית טובה יותר. זה יפחית את הפרות הסכמי העבודה מכל הצדדים, משום שהתחולה של האחריות וקידום וקיום המפעל יהיו ממילא על כתפי כל הצדדים החתומים על ההסכם.

לכן, מאחר שהעניין הזה ממילא נמצא על סדר-יומה של ההסתדרות ובמסגרת הרפורמה, בוועידת הרפורמות שאנחנו נערוך בינואר שנה זו לרפורמה כוללת בגישת ההסתדרות, נדון בעניין הזה – ועדת העבודה והרווחה החליטה להמתין עד הדיונים. אני מציע שהכנסת תקבל את הצעת החוק הזאת, והיא תצטרף לשאר התיקונים, כמו הצעת חוק של חבר הכנסת יעקב שמאי שכבר נמצאת שם, ובכך נעשה צדק ונתרום ליחסי העבודה במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך אדוני, חבר הכנסת רן כהן. אודה לשר המשפטים אם יואיל להשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת רן כהן, הצעת חוק בית-הדין לעבודה. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, נכון אמר חבר הכנסת רן כהן, שלפני זמן מה החליטה הכנסת להעביר הצעת חוק דומה, של חבר הכנסת שמאי, לוועדה, וזאת חרף התנגדות הממשלה. אם הכנסת מבקשת להיות עקבית בהחלטותיה, יש לצרף את הצעתו של חבר הכנסת רן כהן ולהעביר אותה לאותה ועדה, לדיון. מבחינה זאת אין לממשלה התנגדות שהכנסת תעשה כן.

אבל הממשלה חוזרת ומביעה את דעתה לגופה של ההצעה, שמשמעותה כפי שאסביר. מכיוון שכך, יש לנו שיקולים רציניים שלא להצטרף להצעה זו.

הצעת החוק של חבר הכנסת רן כהן שמונחת לפנינו נועדה להסמיך את בית-הדין לעבודה לדון בסכסוכים קיבוציים על-פי יוזמת ועדי עובדים, וכן להסמיך ועדי עובדים לייצג עובדים בפני בית-הדין לעבודה ללא צורך בהרשאה מהעובד.

הממשלה התנגדה – – –

רן כהן (מרצ):

מההסתדרות, אדוני. ללא הרשאה מההסתדרות הכללית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני הבינתי: גם מהעובדים. תבדוק טוב, נדמה לי שזה גם ללא צורך בהרשאה מהעובדים; לתת מעמד עצמאי לוועד העובדים במנותק מהאיגוד המקצועי, וגם במנותק מהעובדים. פעם הוא נבחר, אז הוא כבר יכול לקבוע עמדה משלו.

הממשלה מתנגדת לרעיון הגלום בהצעת החוק, הואיל והיא מאפשרת להציג בפני בית-הדין לעבודה עמדה הנוגדת את מדיניות האיגוד המקצועי.

יחסי עבודה תקינים מוסדרים בהסכמה בין ארגוני עובדים יציגים לבין ארגוני המעסיקים, ונראה היה לנו שאין לאפשר לוועדי עובדים לכפות על הארגונים היציגים התדיינות משפטית, אלא על-פי סדרי עדיפויות של האיגוד המקצועי.

גם ההצעה לאפשר ייצוג עובדים בבית-הדין לעבודה ללא הרשאת העובד הנוגע בדבר, וכך זה נובע מהצעתך, גם הצעה זו לא מקובלת על הממשלה, שכן גם האיגוד המקצועי זקוק להרשאת העובד כדי לייצג אותו, ואין זה סביר לאפשר לגורם כלשהו לחייב אדם שאינו רוצה בכך להיות מיוצג על כורחו ללא הסכמתו במשפט. ייתכן גם שסעיף כזה עלול לסתור את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

כשאנחנו דנו בוועדת השרים בהצעת חוק זו, סברנו שאיננו נותנים את תמיכתנו לה, אבל אמרתי, שמאותה סיבה שהבהרתי, שהצעת חוק דומה מאוד הועברה לוועדה, מן הראוי לעשות פה דין אחד מבחינת מליאת הכנסת – להעביר גם הצעה זו לוועדה, והממשלה תתמודד עם הצעות חוק אלה בוועדה. מה גם שאני הבינתי שגם חבר הכנסת שמאי הנכבד וגם חבר הכנסת רן כהן יודעים שבעניין הזה מתקיים בירור מסוים עכשיו, וחבר הכנסת שמאי לפחות הסכים לדחות את קידום הצעת החוק הזו ולהמתין דומני שניים-שלושה חודשים עד אותו בירור. אני רוצה להניח שחבר הכנסת רן כהן, אתה כמו חבר הכנסת עמיר פרץ, כמו חבר הכנסת יעקב שמאי, תהיו בעצה אחת בנושא הזה, מבחינת שמירת האינטרסים של העובדים ושמירת בית-הדין לעבודה.

כאמור, אין התנגדות להעביר לוועדה, בנסיבות שהסברתי. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני שר המשפטים. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מאוד מודה לך על תשובתך. רק שתי הערות קצרות. האחת – כרונולוגית. אני הגשתי את הצעת החוק שלי עוד בקדנציה הקודמת, ואכן לאחר מכן פעלנו במשותף גם חבר הכנסת שמאי וגם אנוכי, וטכנית זה עבר בדרך מדורגת אחרת.

דבר שני, במפורש אין לי כוונה שוועד עובדים יציג ייצג עובד שלא בהסכמתו. ואם העניין הזה לא ברור מהצעת החוק, אני בהחלט מודיע שאני אשמח לתקן את זה; הכוונה במפורש לשמור על כבוד האדם וחירותו גם בנושא הזה.

לגבי דחיית הדיון, בהחלט כן, לאחר שתתקיים ועידת הרפורמה בהסתדרות, נגיע כנראה לסידור גם בינינו לבין ועדי העובדים על-פי אותה רוח, ואז ועדת העבודה והרווחה תוכל או להשלים את החקיקה או להסתפק במה שיתקבל בהסתדרות בהסכמה כללית. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, פורמלית מגיעות לי חמש דקות, אבל אני מבקש חמש שניות.

היו"ר ר' אדרי:

כן; בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת רן כהן, אני נתקל בבעיה של עובדים, אשר כמובן יש להם זיקה ישירה לוועד העובדים ורוצים את תמיכת ועד העובדים, אבל אינם רוצים את האפוסטרופסות של האיגוד המקצועי שוועד העובדים קשור אליו. לנקודה הזו הייתי מבקש ממך להתייחס, בשלבי החקיקה הבאים, וחזקה עליך שתכבד את רצונו של העובד כפרט.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת מגן.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק בית-הדין לעבודה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה – יצביע. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק בית-הדין לעבודה (תיקון ועד עובדים), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 12, מתנגדים אין, נמנעים אין. הצעת החוק של – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

אני מבקש להוסיף את קולי להצבעה בעד.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו נוסיף את קולך, אדוני. ביחד זה 13 בעד.

אני מודה לך, חבר הכנסת רן כהן. הצעתך תועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק פדיון שבויים, התשנ"ד-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו עוברים להצעת חוק א'תתל: הצעת חוק פדיון שבויים, של קבוצת חברי הכנסת. ינמק חבר הכנסת זבולון המר. אדוני, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נכון שכוונת החוק הזה היא לחשק את הממשלה שלא ישוחררו עצורי ארגון, ישות או מדינה המחזיקים בשבויים שלנו אלא בתמורה לשחרורם, ושלא ייחתם הסכם שלום ללא שחרור השבויים והנעדרים וחזרתם לביתם ולמשפחתם.

נכון גם שאילו היינו סומכים על הממשלה, בעצם כל ממשלה, בעניין הזה, לא צריך היה בחוק הזה. אם הממשלה, כפי שנראה, איננה מסכימה לחוק הזה, הרי אין היא מוכנה לכבול את עצמה עבור השבויים שלנו.

אני יודע שגם במפלגת העבודה יש חברי כנסת שתומכים בחישוק זה, אלא שראש הממשלה יתבע מהם לסמוך עליו שהוא עושה ויעשה מה שניתן אך לא מוכן לחישוק. זאת עובדה מוצקה שהיו בעבר הזדמנויות לשחרר את השבויים שלנו והן הוחמצו, והנושא נשאר והפך כאוב ביותר, ובכל זאת לא טיפלו בהחלטיות ובנחישות אולטימטיבית.

החוק הזה מבטיח שהממשלה תפעל כפי שהיא חייבת לפעול, מפני שאין מפקירים חייל בשדה הקרב, ועלינו לדאוג לחייל שנשלח על-ידי המדינה אל הקוויים.

חברי הכנסת, ללא חוק אולטימטיבי שכזה, שיסייע לממשלה לעמוד על שלה, לא יושג שחרור, וכל עוד יראה האויב שאיננו מעכבים הסכם הוא לא ירגיש נתבע למלא את חובתו להחזיר את השבויים שלנו. רק אם ישוכנע האויב, שאם הוא לא יוותר הכול יישאר תקוע, הוא יתמודד עם השאלה. הוא יהיה על קרני הדילמה. וזאת ניתן להשיג על-ידי החוק. רק בחוק כזה הם יתחשבו.

כבר למדנו, שאם ישראל נחושה והחלטית בדבר צודק, הצד השני נרתע ומסכים. כך למשל מנעה הממשלה הזאת הורדת יישובים בהסכמי הביניים באוסלו, היא התעקשה והם ויתרו. אין הדבר נראה כך בעניין השבויים והנעדרים שלנו. כאן נראה, שעל אף רצון הממשלה בשחרורם, לא מתנים את זה אולטימטיבית.

אדוני היושב-ראש, אם לא נחוקק את החוק אנחנו עלולים להגיע לפרשת ראול ולנברג, שנמשכת 50 שנה. לכן, אי-אפשר לתת לממשלה חופש פעולה ללא רסן ומגבלה של החוק. לכן צריך לחשק את הממשלה בנושא הזה, גם אם בהתחלה, באופן טבעי, היא תתנגד לזה.

אסור להיתפס לקונצפציות. ה"חמאס" בארצות-הברית מוכיח שלא מדובר ברקע של עוני לפעילותו, אלא ה"חמאס" יכול לצמוח ולפרוח דווקא מתוך עושר. כך גם בעניין השבויים – ניתן לשחרר אותם; ומכל מקום, איננו פטורים מניסיון כן ומאומץ להבטיח את זה.

אני מקווה שהכנסת לא תתחמק מחובתה לכוון את הממשלה לראות את השבויים והנעדרים בראש דאגתנו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת זבולון המר. אדוני שר המשפטים, בבקשה, אנא תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הרי כולנו יודעים שחוק כזה לא יהיה בספר החוקים. גם מי שמציע זאת למעשה ביקש רשות דיבור, הביע דאגה לגורל השבויים והנעדרים, ואני חושב שבעניין זה כולנו מאוחדים.

הייתי אומר, שחזקה על כל ממשלה בישראל, בין שאני או מפלגתי נמצאים בתוכה בין שאנו באופוזיציה לה, שהיא עשתה בעבר והיא עושה כמיטב יכולתה למען השבויים והנעדרים. אני לא מסוגל להחשיד לא ראש ממשלה בישראל ולא שר בישראל, שהדבר בתחום אחריותו וסמכותו, שלא עשה ולא יעשה הכול למען שבויים ונעדרים. לא הייתי בוחן זאת לפי השתייכות פוליטית. אני חושב,

שעם כל החינוך שקיבלנו ועם כל התחושות שאנחנו חיים אתן, עם כל התחושה שישראל ערבים זה לזה, זה בבחינת מושכלות ראשונים במדינת ישראל.

לומר שצריך לחנך את הממשלה ולכבול את ידיה בפעולות שלה למען שבויים או נעדרים, שתהיה כבולה באזיקים של חוק, ולא יהיה לה חופש פעולה בהתאם לשכל הישר ולנסיבות – אני לא הייתי עושה זאת לממשלה גם אם אני נמצא לה באופוזיציה. ואם רצה חבר הכנסת המר לומר את דבריו מעל הדוכן, אז הוא אמר את דבריו בשאלה הזאת.

אני לא רוצה להיכנס לשאלה מה עשו ממשלות ישראל בעבר. יושב פה כבוד ראש ממשלה לשעבר מר יצחק שמיר. אני יכול להתנגד למדיניות שלו, של ממשלתו, בין שהיתה זו ממשלת הליכוד ובין שהיתה זו ממשלת אחדות לאומית. אני לא מעלה על דל שפתי אפשרות שמר שמיר כראש ממשלה לא עשה הכול, בעזרת כל הארגונים שעמדו לרשותו, להגיע לחקר האמת היכן השבויים והנעדרים או מה עוד ניתן לעשות למענם. אני לא הייתי מביא הצעת חוק שתכפה עליו לעשות או לא לעשות דברים מסוימים.

אני גם לא יורד לסוף דעתו של המציע מבחינה זו שהוא כותב בהצעת החוק: לא ישוחרר עציר הנמנה על ארגון, ישות או מדינה אשר יש לממשלת ישראל יסוד סביר להניח כי אותו ארגון, ישות או מדינה מחזיקים בשבויים או נעדרים ישראלים, אלא בתמורה לשחרור השבויים והנעדרים הישראלים. למה אתה מצמצם את זה לעצורים? למה אתה לא מצמצם את זה לאסירים? למה אתה לא מרחיב את זה לאסירים? יש לנו מאות אסירים פלשתינים. אז במה שונה המצב? למה עציר אנחנו לא נשחרר, אבל אסיר אתה מרשה לממשלה לשחרר? אני גם לא מבין תמיד את ההיגיון שבאבחנה הזאת.

הרי גם ברור שהצעה זו באה על רקע שיחות מסוימות שמתנהלות. גם חבר הכנסת המר לא חושב ולא טוען שבידי ירדן יש שבויים או נעדרים שלנו. נכון, לכן, כשנחתם הסכם השלום גם עם מצרים, על-ידי ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, כשנחתם הסכם השלום עם ירדן על-ידי ממשלת ישראל הנוכחית בראשות יצחק רבין – מה שאתה מבקש שמרו הממשלות, הן לא הפרו את זה. אז למה להחשיד ממשלה בישראל, שאם תהיה לה הזדמנות לחתום הסכם שלום נוסף היא תשכח מגורל הנעדר או מגורל שבוי שישנו או יהיה בעתיד?

חברי הכנסת, מכל הטעמים, הייתי מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום, תוך הדגשה שהכנסת כולה והממשלה עשו ויעשו כמיטב יכולתנו למען השבויים והנעדרים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת המר, בבקשה. אחר כך נעבור להצבעה.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני מקבל את הצעתו של שר המשפטים, שהדבר יחול גם על אסירים. הוא צודק, זו אולי טעות בניסוח. אם תקבלו את ההצעה, היא יכולה להתקבל בוועדה בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית. באמת אין סיבה להבחין בין עצירים לאסירים.

אני גם מקבל שממשלה, כל ממשלה, עושה כל מה שהיא יכולה בתנאים רגילים ונעזרת בכל הארגונים בעולם כדי לשחרר את השבויים שלנו. אני לא יכול להבין, אם ממשלה סבורה שהיא יכולה, בהסכם שיהיה לה עם סוריה, בהסכם שיהיה לה עם לבנון, להשיג את שחרור שבויינו בהתליית ההסכם, לא לגמור הסכם – אם יש שבויים שלנו בסוריה ובלבנון – מדוע לא תאמר שהיא מקבלת על עצמה שזה חלק מהעניין? זה בעצם מה שאומר החוק. כך גם אם תגיעו בסוף להסדר עם ה"חמאס". כל מי שיש בידו שבוי שלנו, עלינו לדאוג לכך שנעשה הכול, ו"הכול" כולל גם את זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

עוברים להצבעה. נא לשבת איש איש במקומו. הצעת חוק פדיון שבויים, התשנ"ד–1994, של קבוצת חברי כנסת, אשר הוצגה על-ידי חבר הכנסת זבולון המר – ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 18

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק פדיון שבויים, התשנ"ד–1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, 18 מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, חברי הכנסת, שהצעת חוק זו, בשלב הזה, לא נתקבלה.

הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת א' קהלני)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא בסדר-היום. יש לנו כאן חמש הצעות שעניינן ועדת חקירה לנושא ילדי תימן, כולן עם הנמקות מן המקום. אני מזכיר שהנמקה מן המקום היא עד דקה. ההנמקה מן המקום היא כשהממשלה מסכימה, אחרת אין הנמקה מן המקום.

אני מזמין את חבר הכנסת אביגדור קהלני – דקה, הצעת חוק ב'כט; אחריו – חבר הכנסת מצא וכו' וכו', עד דקה.

אביגדור קהלני (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח לעמוד כאן היום ולהציע הצעת חוק שעניינה הקמת ועדת חקירה בנושא היעלמותם של ילדי עולי תימן בשנים 1949-1950. אני חושב שיש מקום לברך את הממשלה על ההחלטה האמיצה שהיא קיבלה בסופו של דבר. אני מלא הערכה אליך, שר המשפטים, על שהיית בין אלה שדחפו לקבלת ההחלטה.

זו החלטה חשובה מאוד, זו החלטה שתיתן לעדה התימנית תחושה שיש מי שמאזין לזעקה שקיימת מ-1950; זו החלטה שתביא בעתיד, בסופו של דבר, אני מאמין, להוצאת הצדק אל האור, גם אם הצדק יהיה בדיוק כמו שאמרו ועדות אחרות שהיו, ועדת-מינקובסקי וועדת-שלגי. עדיין יש לנו 50 תיקים שנעלמו, עדיין יש דברים שלא נמצאו, עדיין יש זעקה בשטח, שרוצים שיאזינו לה. כל הכבוד על החלטה זאת של קבלת החוק היום. אני שמח על כך. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת קהלני. כבוד השר ישיב בתום ההנמקה של חמש ההצעות.

הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994

(הצעת חבר הכנסת י' מצא)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994, הצעת חוק ב'קפב, בקריאה טרומית. יציג את ההצעה חבר הכנסת יהושע מצא. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני ביקשתי לנמק את ההצעה, ובראשית דברי אני באמת מברך, מתוך ידיעה שהממשלה אומנם גיבשה או מגבשת הצעה להקמת ועדת חקירה ממלכתית. נושא היעלמות ילדי תימן הוא נושא כאוב, שבכנסת זו ובכנסות קודמות התקיימו בו לא מעט דיונים, היו בו לא מעט הצעות לסדר-היום. כבר בכנסת הקודמת ובזו היום, חבר הכנסת גמליאל היה בין אלה שהעלו הצעות לסדר-היום פעמים אחדות. ועדת הפנים, גם בכנסת הקודמת וגם בכנסת הזאת, קיימה אין-ספור ישיבות.

ממשלת ישראל, בראשותו של חבר הכנסת יצחק שמיר, קיבלה החלטה לפני חמש-שש שנים להקים ועדת בדיקה בראשותו של השופט שלגי. השופט שלגי עשה עבודה שהוא ראוי עליה לכל הברכות, כמעט ללא תקציבים, רק בשנים האחרונות העמידו לרשותו יותר כוח אדם ויכולת, ועבודתו נתארכה ונתמשכה, נתמשכה והתארכה. אני מצטער על כך, משום שכלל שהוועדה נברה בתיקים וחקרה, כך בתוך העדה התימנית המפוארת אצלנו בארץ הלכו הספקות וגברו, הלכו הסיפורים והאגדות העצובות והתעמקו, ולא מעט עדויות היו על היעלמותם של ילדים. קשה, קשה במסגרת של ועדה בודקת, בראשות השופט שלגי, לקבל הכרעות ברורות, ואני יודע שבכמה עשרות תיקים לא יכלו להגיע לממצא בדוק.

כיושב-ראש ועדת הפנים, אני משכתי את הדיונים לא אחת ולא רציתי לבוא לידי הכרעה, משום כבודה של הוועדה הבודקת ומשום כבודו של השופט שלגי. ועדת הפנים גם החליטה פעם או פעמיים שאנחנו לא נקבל החלטה על הקמת ועדת חקירה בטרם יסיים השופט שלגי את עבודתו. ואומנם ביולי, בישיבה שהתקיימה אצלנו בוועדת הפנים, הופיע בפנינו השופט שלגי, שהיה כבר בסיום העבודה. הוועדה שלנו רצתה לקבל אז החלטה, אבל באה פנייתו של השופט שלגי להארכה נוספת של תקופת עבודת הוועדה – זה היה ב-25 ביולי – ובעקבות הבהרה שמסר השופט שלגי, שלפיה דוח ועדת הבדיקה התמקד אך ורק בחקר התלונות שהגיעו לוועדה על היעלמותם של ילדים, ומשום שידענו, לפי הצהרתו, שבדוח שלגי לא תהיה תשובה לסברה הקשה והכאובה הרווחת בקרב בני העדה התימנית, שלפיה היתה העלמה מכוונת של ילדים בני עליית "מרבד הקסמים" – דבר שלא הוכח, אבל זו היתה הסברה שרווחה ועדיין היא רווחת – ומאחר שלזעקה הציבורית הקיימת לא תינתנה תשובות בדוח של שלגי, השתכנענו בוועדת הפנים כי יש למנות ועדת חקירה ממלכתית, שהמנדט אשר יינתן לה והכלים שיכולה ועדה כזאת לקבל יאפשרו בדיקה פומבית של מכלול הפרשה.

ואומנם, אני רוצה להביא אותה החלטה שהונחה בפני הכנסת ב-3 באוגוסט כמסקנות ועדת הפנים. ועדת הפנים קבעה וקראה לממשלת ישראל למנות ועדת חקירה ממלכתית לחקירת היעלמותם של ילדי תימן בשנים הראשונות לאחר קום המדינה. חברי הוועדה ביקשו להדגיש שאין בהחלטה זו – ואני מדגיש זאת – כדי לפגוע בוועדה בראשותו של השופט משה שלגי, ומובעת הערכה מלאה לעבודתה. חברי הוועדה מבינים כי ועדת הבירור בראשות השופט שלגי התמקדה, לאור המנדט שניתן לה, בבירור גורלם של הילדים הנעדרים לפי תלונות שהוגשו לה, ואין היא חוקרת את הפרשה בכללותה – כיצד טופלו ונקלטו העולים במחנות העולים, כיצד הועברו ילדים לבתי-תינוקות, לבתי-החולים ולמוסדות אחרים, וכן תפקוד המערכות אשר טיפלו באותם ימים של ראשית המדינה, באותה תקופה, בנושא היעלמות ילדי תימן. לפיכך סבורה ועדת הפנים, כי כל עוד לא תיחקר הפרשה בכללותה, על כל היבטיה, באופן פומבי וגלוי ובדרגי החקירה הגבוהים ביותר האפשריים, לא יירגעו הרוחות הסוערות בעדה זו.

לפיכך, ובמיוחד בשל ההבדל המהותי בין הסמכויות של ועדת בירור ואופי הפעולה שלה ובין ועדת החקירה הממלכתית, ובשל העובדה שוועדת הבדיקה עומדת לפרסם דוח חקירה בקרוב, יש מקום להקמת ועדת חקירה ממלכתית אשר בפניה יונח דוח ועדת הבדיקה בראשות השופט שלגי, אשר יהווה בסיס לחקירתה.

ואומנם, גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, השופט שלגי סיים את עבודתו. השופט שלגי ממתין לפגישה שתיקבע לו על-ידי ראש הממשלה, על מנת למסור לו את דוח הבדיקה. באותו רגע שיימסר דוח הבדיקה, אין לי ספק שממשלת ישראל תצטרך להתייחס לכך, הכנסת תצטרך להתייחס לכך, ודוח הבדיקה של השופט שלגי, שאנחנו יודעים שיישארו בו מקרים שהוא לא יכול היה להגיע לגביהם לחקר האמת, הוא יהווה את הבסיס לבדיקה הזאת.

אני מאוד מעריך את הגישה המסתמנת אצל ממשלת ישראל. קיבלתי את החלטת הממשלה באמצעות מזכירות הממשלה, ואני מברך על ההחלטה הזאת – כן לתמוך בהקמת ועדת חקירה ממלכתית. זה הדבר היחיד שיכול לתת תשובה, ואני מקווה גם סיפוק, מבחינת הבדיקה וחקר כל האמת של פרשה כאובה, שאיש מאתנו לא יודע מה מתוכה אגדות, מה מתוכה אמת, מה מתוכה כאב שנגרם בשל אותם ימים.

רק ועדת חקירה ממלכתית כזאת תוכל לעשות את עבודתה. אם הממשלה, ושר המשפטים בשמה יתמוך היום בהעברת הצעות החוקים האלה לוועדת הפנים, אנחנו יחד עם הממשלה ובתיאום אתה, לאחר שהיא תקבל את דוח-שלגי, נוכל לקדם חקיקה כזאת, ובסופו של דבר להוציא לאור אמת, לא אומר אמת מרה, אני רוצה לומר אמת שאולי תמנע כאבים הנמשכים זה שנים רבות. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יהושע מצא.

הצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לחקר היעלמות ילדי תימן, התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת ד' מנע)

הצעת חוק ועדת חקירה לבדיקת הטענות בדבר היעלמות ילדי עולים מתימן, התשנ"ה–1994

(הצעת חבר הכנסת א' זנדברג)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים כעת להצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת רון נחמן – הוא איננו. אם כך, ההצעה הזאת לא תועלה.

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לחקר היעלמות ילדי תימן, התשנ"ה–1994 –

– –

יהושע מצא (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, נדמה לי שחבר הכנסת – – לא הגיש, אלא חבר הכנסת דוד מנע.

היו"ר א' סלמוביץ:

לא, לא, עכשיו אנחנו עוברים להצעה של חבר הכנסת דוד מנע, הצעת חוק ב'רכו, שאותה ינמק חבר הכנסת אליעזר זנדברג, וזאת על-פי סעיף 137(א), סעיף (ב) למטה, שאומר: "חבר הכנסת שהציע הצעת חוק ינמק אותה בעצמו, ורשאי הוא להעביר זכות ההנמקה לחבר כנסת אחר. (החלטת ועדת הכנסת מיום ט"ו בסיוון התשל"א–8.6.71)". אני רציתי שתדעו שזה אפשרי.

בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, ברשותך אנמק גם את הצעתי, הצעת חוק ב'שמז, שהיא ההצעה הבאה בתור באותו עניין בדיוק.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כך, אני צריכה להכריז על זה לפרוטוקול. חבר הכנסת זנדברג ינמק פה ברצף את שתי הצעות החוק. אני מוסיפה את הצעת חוק ועדת חקירה לבדיקת הטענות בדבר היעלמות ילדי עולים מתימן, התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג. הוא ינמק את שתי ההצעות מן המקום; בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

גברתי היושבת-ראש, רבותי השרים, רבותי חברי הכנסת, פרשת ילדי תימן היא כפצע פעור וכאוב בחברה הישראלית במשך שנים רבות. לא אחת קמו ועדות שבדקו וחקרו. והנה אנו רואים הוכחות בשטח לכך שהעניין לא הסתיים, לא ירד מסדר-היום ונשאר כאוב.

ועדת חקירה ממלכתית אשר תנהל את דיוניה בדלתיים פתוחות תאפשר לכל אדם אשר יש לו ספק, אשר יש לו שאלה, לבוא ולראות כיצד לא מטייחים, לא מתעלמים מהעובדות, אלא מביאים אותן לידי ביורור. ואז תיתכנה תשובות על שאלות מסוימות, יכול להיות ששאלות אחרות תישארנה פתוחות, אבל הבמה תהיה, ואיש לא ילך בהרגשה שמישהו מנסה להסתיר, להעלים ממנו או להכחיד מידע כזה או אחר לגבי גורלם של ילדים מעולי תימן שנעלמו בראשית שנות ה-50.

לכן אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק שלי ובהצעת החוק של חבר הכנסת דוד מנע.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אליעזר זנדברג. כבוד שר המשפטים, התייחסותך בבקשה לארבע ההצעות.

רן כהן (מרצ):

אני רוצה להביע את תמיכתי בכל ההצעות. לפני עשר שנים העליתי את ההצעה הזאת, סירבו לקבל אותה, אני מאוד מצטער על כך. אבל היום אני שמח עם כולם.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לברך על יוזמות החקיקה הפרטית של חברי הכנסת קהלני, מצא, מנע, נחמן וזנדברג.

אני מרשה לעצמי לציין במיוחד את מאבקו המתמיד של חבר הכנסת הרב גמליאל למינוי ועדת חקירה לחקר כל האמת בפרשה עצובה זו.

הממשלה במליאתה החליטה לתמוך בהעברת הצעות החוק לוועדה, כדי להדגיש שהממשלה היא עם אלה שהגישו את הצעות החוק והמסקנה שיש למצות את אפשרויות הבדיקה של פרשה זו עד תום.

אומנם אין אנו זקוקים כרגע לחקיקה נוספת. החוק הקיים מאפשר לממשלה למנות ועדת חקירה, ומן הראוי לעשות זאת בהתאם לפרוצדורה הרגילה. אבל כדי שלא יתקבל רושם של עמדה אחרת שלנו כאן, ראינו להביא את הדברים לכלל הבהרה.

כאשר החליטה הממשלה לתמוך בכינון ועדת חקירה, היא הביאה בחשבון בעיקר את הבקשה החוזרת ונשנית ואת התביעה של יוצאי תימן בישראל, את הרגישות המיוחדת שלהם, שנראה להם שנעשו מעשים אולי חמורים מכפי שהיו בפועל, ואולי כפי שהם מתארים לעצמם, שהדברים נבדקו על-ידי ועדת אחת בראשותו של בהלול, נבדקו עכשיו על-ידי ועדה שנייה בראשותו של כבוד השופט שלגי. הוועדות האלה עשו כמיטב יכולתן באמצעות הכלים שהיו ברשותן, אבל עדיין יש כלי ומכשיר

משפטי נוסף שאולי יכול להעמיק חקר, ואולי הוא יראה יותר אובייקטיבי, פחות תלוי, והוא האמין ביותר. זו ועדת חקירה שימנה כבוד נשיא בית-המשפט העליון. לא ראינו להתנגד לכך.

ואכן, התחשבנו, כפי שאמרתי, ביוצאי תימן בישראל, גם בנציגיהם. נציג נאמן בממשלה, שיושב כאן אף אתנו במליאה, השר ישראל קיסר, שדיבר בהתרגשות רבה בנושא הזה; הנציגים שיושבים כאן, חבר הכנסת קהלני וחבר הכנסת גמליאל.

הממשלה התחשבה בהמלצות ועדת הפנים של הכנסת בראשותו של חבר הכנסת מצא. אני יודע על הדיונים שהוא חזר וקיים כדי ללבן את הנושא בוועדה שלו, ומתוך אחריות רבה, כפי שהוא בעצמו הדגיש, ומתוך שמירת כבודה של ועדת השופט שלי, כפי שהוא ציין. וגם לכבד את החלטת הכנסת שהזכיר חבר הכנסת מצא.

חזקה על הוועדות הללו, גם ועדת-בהלול וגם ועדת השופט שלי, שעשו באמת כמיטב יכולתן, מלאכה גדולה ומסורה, ואל יתקבל הרושם שקביעותיהן לא נאמנות עלינו או נדחות על הסף. חס וחלילה.

אבל, כל העבודה הגדולה שכבר נעשתה, ובוודאי טוב שנעשתה, יותר קל לשמר עובדות ולבדוק את העובדות כמה שאפשר קרוב יותר לזמן התרחשות הדברים; כל העובדות, כל החומר שנאסף יועבר על-ידינו לוועדה הבודקת, ועדת החקירה הממלכתית. היא תוכל להיעזר בזה ולראות אם צריך וניתן לעשות עוד דברים שלא נעשו.

זו גם תהיה הזדמנות לציבור, כל אלה שיש להם חששות או מביעים דאגה שמא דברים לא נבדקו, ויש להם עוד מידע למסור – ימסרו את המידע הזה לוועדת החקירה הממלכתית, ונדע שמיצינו את כל אפשרויות הבדיקה, כי אין לנו עניין אלא באמת כולה.

לכן, אני הוסמכתי להודיע מטעם הממשלה, שהיא מוכנה להקמת ועדת חקירה. היא חושבת שנוכל לעשות זאת, כפי שחשבה ועדת הפנים, לאחר שכבוד השופט שלי יגיש את מסקנות הוועדה שלו לראש הממשלה. ודאי שהמסקנות האלה יעמדו גם לרשות הכנסת ולרשות ועדת הפנים. לאחר שנעיין בהן ונראה שרצוננו הוא כן ונכון, ואין מניעה לעשות כך, הממשלה לא תאחר למלא אחר מה שאמרתי כאן ולמנות ועדת חקירה ממלכתית.

אני מודה לכם. אני מבקש להעביר את כל הצעות החוק לוועדת הפנים של הכנסת.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר המשפטים. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אליעזר זנדברג מסדר-היום. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ההצעות אומנם טובות, והדורות הבאים לא יסלחו לממשלות ישראל, ואולי גם לכנסת, אם סימן השאלה הגדול, הכאוב והמטריד הזה לא יימחק. ואומנם נעשו ניסיונות לחקור את הפרשה הזו בסגנונות שונים ובטכניקות שונות, ואני מביע תמיהה על הממשלות בעבר, חברי שר המשפטים, אבל גם על הממשלה הנוכחית: לאחר שהנושא הזה הגיע כמעט למבוי סתום בעקבות הדיונים בוועדת-שלגי ובוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, מדוע הממשלה חוששת לעשות דבר פשוט מאוד, לקבל החלטה על הקמת ועדת חקירה ממלכתית, לחסוך לנו את פעולות החקיקת בקריאה מוקדמת, בקריאה ראשונה, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית? בשביל מה ללכת בדרך של חקיקה? די בהחלטת ממשלה.

אבל, אם שר המשפטים יאמר לי, שהממשלה נמנעת מלקבל החלטה פשוטה בעניין, שמא אותם חברי כת הקנאים, הכת הבלתי חוקית ביהוד, שמיותר כבר להזכיר את שמה, תחשוב כאילו היא אכפה עלינו את הקמת ועדת החקירה –

יהושע מצא (הליכוד):

on וחלילה.

דוד מגן (הליכוד):

– – אם תאמר לי שזאת הסיבה, אני אבין אותך.

לכן חשוב להקפיד ולהדגיש לפני ההצבעה, שבין זה ובין הלחצים המלאכותיים, הבלתי-רלבנטיים והמשונים של כל מיני תימהונים וכל מיני אנשים שיושבים כרגע כאסירים בבתי-הסוהר, אשר נטלו נשק לידיהם, אשר השתמשו בנושא הזה להשיג מטרות אחרות – אין שום קשר בין הפעילויות שלהם ובין ההחלטות שהכנסת מקבלת בנושא הזה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצבעות על ארבע הצעות החוק, על כל אחת מהן בנפרד.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אביגדור קהלני, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת יהושע מצא, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חקירת היעלמותם של ילדים מבין עולי תימן, התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לחקר היעלמות ילדי תימן, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת דוד מנע, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ועדת חקירה ממלכתית לחקר היעלמות ילדי תימן, התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים כעת להצבעה על הצעת חוק ועדת חקירה לבדיקת הטענות בדבר היעלמות ילדי עולים מתימן, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת אליעזר זנדברג, והעברתה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 13

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק ועדת חקירה לבדיקת הטענות בדבר היעלמות ילדי עולים מתימן, התשנ"ה-1994, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה

נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

13 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה והיא מועברת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה ראשונה.

שאלות ותשובות

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: שאלות לשר התחבורה. אני מזמינה את כבוד שר התחבורה אל הדוכן להשיב על שאלות רגילות. בבקשה.

ניהול חברת "אל על"

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר התחבורה ביום י"ז בתמוז התשנ"ג (6 ביולי 1993):

חברת "אל על" מתנהלת זה שנים רבות באמצעות פיקוח של המפרק מטעם בית-המשפט, במקום בניהול עסקי באמצעות מועצת מנהלים כיאה לחברה עסקית, במיוחד בחברה בהיקף ובמעמד בין-לאומי כחברת "אל על".

לאחרונה מראה החברה תוצאות עסקיות חיוביות המצדיקות פירוק המפרק והקמת מועצת מנהלים שתנהל ותפקח על החברה, במיוחד כשהחברה יוצאת להפרטה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הנימוקים להמשך הפעלת החברה באמצעות מנכ"ל ללא פיקוח אפקטיבי, עסקי וציבורי?

2. מדוע, אף שבדיווחים נמסר כי החברה רווחית ואיתנה, לא מוצאת "אל על" מידי המפרק ומועברת לניהול עסקי שוטף?

3. האם תמונה לאלתר מועצת מנהלים ציבורים עסקית לחברה, וזו תנוהל על בסיס תחרותי, כמו כל חברות התעופה הלאומיות?

4. מה הוא לוח הזמנים להפרטת החברה ומה הם האמצעים שכבודו נקט בנושא?

שר התחבורה י' קיסר:

לחבר הכנסת רענן כהן ניתנה תשובה בכתב על שאילתא זו בתאריך 30 ביוני 1994; כמו-כן השבתי על שאילתא זו מעל דוכן הכנסת ביום 13 ביולי 1994. אולם, נתבקשתי להשיב שנית על שאילתא זו, ולהלן תשובתי:

1. אני מסכים בהחלט לקביעתו של חבר הכנסת רענן כהן, שהחברה צריכה להתנהל על-ידי מועצת מנהלים ולחדול לפעול תחת מפרק. אולם לאוצר היתה עמדה שונה, והיא שיש להוציא את החברה מפירוק בסמוך להפרטה.

2. עובדי "אל על" פנו לבית-המשפט המחוזי בתביעה לביטול הפירוק, ואכן פסק בית-המשפט כי החברה תצא מפירוק באוקטובר 1994. אולם כיוון שהממשלה, האוצר, טרם השלים הכנת החברה, שתפעל כחברה עסקית, קיבל בית-המשפט את התביעה לדחות את היציאה מפירוק לחודש פברואר 1995, ואני מקווה כי זאת תהיה הדחייה האחרונה, ולו רק מהסיבה שהחברה היום ערוכה לא רק לצאת מפירוק, אלא אף להפרטה.

3-4. ועדת שרים להפרטה החליטה בישיבתה מיום 6 ביוני 1994 על הפרטת חברת "אל על", וזאת לאחר הכנת הפרטים הקשורים להפרטה על-ידי צוות של האוצר, התחבורה והרשות לחברות ממשלתיות.

עקרונות ההפרטה המוסמכים הם: יציאה מפירוק; הפרטה בשלב הראשון 51% ממניות החברה לבורסה; מתן מניות לעובדים; הגדרת מניית הזהב שתהיה בידי המדינה; זכויות הטייס; שמירה על הסכמי העבודה.

לקראת הוצאה של החברה מפירוק בכוונתי למנות לחברה מועצת מנהלים כיאה לחברה עסקית, ואני תקווה כי החברה תעלה מחדש על דרך המלך ותנוהל בידי מועצת המנהלים כחברה ציבורית לכל דבר.

מכללת תל-חי

חבר הכנסת ח' מירום שאל את שר התחבורה ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

מכללת תל-חי, הנמצאת באצבע-הגליל, בקו העימות, נאלצת עקב ריחוקה ממרכז הארץ להביא בטיסה מורים ומרצים ללמד בה. מורים ומרצים רבים מהשורה הראשונה לא היו מגיעים ללמד במכללה אם לא היתה האפשרות להגיע לגליל בטיסה.

טיסות אלו גורמות להוצאה כספית גדולה ביותר המוטלת על כתפי המכללה, אשר סבלה בשנה האחרונה מביטולי הרשמה בגין המצב הביטחוני ששרר באזור.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לבעיית מחירי הטיסות לגליל?

2. האין אפשרות להשוות את מחירי כרטיסי הטיסה למורים ולמרצים למחיר הכרטיס של תושבי הגליל?

3. כיצד יטפל משרדך בבעיה זו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תשובה על שאלתא זו השבתי לפרוטוקול מעל דוכן הכנסת בליל 13 ביולי 1994, סמוך לחצות הלילה, ומכאן כפי הנראה הבקשה להשיב שנית על כך.

מחירי הטיסה של חברת "ארקיע" נמצאים בפיקוח של מינהל התעופה האזרחית ומקבלים את אישורה.

חברת "ארקיע" הינה חברה ציבורית, והדבר אינו מאפשר לה על-פי חוק זה לתת הנחות לאוכלוסייה כזו או אחרת. כמו כן, חברת "ארקיע" אינה מסובסדת במחירי הטיסה שלה לצפון הארץ, ועל כן גם מבחינה זו אין אפשרות לתת הנחה לאוכלוסייה כזו או אחרת. אנו הגענו לסיכום שהסובסדיה לאילת תיספג על-ידי חברת "ארקיע". ואילו הסכומים שייחסכו נועיד אותם לעידוד הטיסות מצפון הארץ למרכזה.

פיטורי מנכ"ל תמ"מ

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שר התחבורה ביום ב' בכסליו התשנ"ד (16 בנובמבר 1993):

בחודש אוקטובר פורסם, כי המנכ"ל בפועל של תעשיית מזון מטוסים, אבי שגיא, משמש בתפקידו למעלה מחצי שנה אף שאינו עומד בקריטריונים הדרושים לתפקיד, וזאת לאחר שהמנכ"ל הקודם, אבי יצחק, פוטר למרות הצלחתו, רק בשל זיקתו לליכוד.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום הזה נכון?
2. אם כן – האם השכלתו של אבי שגיא אקדמית ועומדת בקריטריונים הקבועים בחוק?
3. האם נדונה מועמדותו כמתחייב בוועדת-קלוגמן, או לחלופין בוועדה הבוחנת מינוי מנכ"לים במשרד האוצר?
4. מדוע פוטר אבי יצחק, למרות הצלחתו המוכחת בתמ"מ?
5. האם ימונה מנכ"ל בתעשיית מזון מטוסים על-פי הוראות החוק?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התשובה על שאילתא זו נתעכבה זמן רב – עד שהוועדה לבחינת מינויים בראשות השופט בן-דרור סיימה את כל ההליכים החוקיים בנושא המינוי, ועל כך אני מתנצל.

להלן תשובתי:

2. השכלתו של מנכ"ל תמ"מ אבי שגיא, בתוספת ניסיונו המקצועי בתחומי המינהל והארגון, עונה על דרישות התפקיד.
3. מינוי אבי שגיא נדון פעמיים בוועדת בן-דרור אשר אישרה את המינוי.
- אברהם שגיא בא מקרב עובדי חברת "אל על", שהיא החברה-האם של תמ"מ.
4. פיטורי אבי יצחק, המנכ"ל הקודם, לא נבעו משיקולים פוליטיים, כי אם משיקולים מקצועיים גרידא.
- המפעל עבר רה-ארגון, התייעלות, הקטנת עלויות והורדת מחירים מצד אחד, והגדלת רווחי החברה מצד שני. החברה מוכרת למעלה מ-25% מתוצרתה לחברות תעופה זרות, לשביעות רצון.

חילול שבת על-ידי עובדי רשות הנמלים והרכבות

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התחבורה ביום י"א באדר התשנ"ד (22 בפברואר 1994):

העיתון "יום ליום" כותב (רצ"ב צילום הידיעה), כי שני מהנדסים מרשות הנמלים והרכבות, שנשלחו במסגרת עבודתם לגרמניה, נסעו ושבּו בטיסה בשבת.

עוד מביא "יום ליום" מודעה המודיעה על ביצוע עבודות בחיפה בשבת מטעם רשות הנמלים והרכבות.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים לגבי שני המקרים נכונים?

2. אם כן – מדוע עובדים אנשי רשות הנמלים והרכבות בשבת?

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר התחבורה ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

בשבת, כ"ד בשבט התשנ"ד, בשעה 11:00, התבצעה הנחת פסי רכבת בקו חיפה–קריות סמוך לתחנת הרכבת בקריית-חיים.

ברצוני לשאול:

1. האם נעשתה העבודה באישור משרד התחבורה?

2. האם זו תופעה שגרתית ברכבת ישראל?

3. האם קיבלו העובדים אישור בהתאם לחוק שעות עבודה ומנוחה?

4. האם אין שמירת השבת מחייבת את רכבת ישראל?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על השאלות של חבר הכנסת אריה דרעי וחבר הכנסת שאול יהלום ניתנה תשובה לפרוטוקול ב-13 ביולי 1994, בהיעדרות חברי הכנסת, ואני משיב שנית.

בידי רשות הנמלים והרכבות מצוי אישור משרד העבודה והרווחה לביצוע עבודות תשתית ותחזוקה במסילות הרכבת ובנמלים, עבודות דחופות ובטיחותיות, ביום שבת – עם כל הכאב והצער בנושא זה לגבי חילול שבת.

ככלל, משרד התחבורה מקפיד הקפדה יתירה, ועל אחת כמה וכמה החברות-הבנות והתאגידים הכפופים לו, על מניעת עבודה בשבתות, ורק צורך חיוני ביותר גורם לביצוע העבודה בשבת.

במקרה הנדון בוצעה עבודה בדרך שנקר וכביש IPC, שהינו כביש עמוס ביותר בימות השבוע ומחבר את הקריות עם מפרץ חיפה והעיר חיפה ודרכו זורמת תנועה רבה, הן פרטית והן ציבורית.

משטרת ישראל לא אישרה את ביצוע הנחת המסילה בקטע האמור לעיל בימי חול, לרבות שעות הלילה, וזאת מפאת עומס התנועה שסגירת כביש מפרץ חיפה עלול לגרום.

העבודה בוצעה בשבת בהתאם להיתר משרד העבודה מס' 822/94, מאחר שלא היתה ברירה.

אנו בוחנים לגופו של עניין כל צורך בעבודת שבת.

הקצאת רשיונות למוניות

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר התחבורה ביום כ"ד באדר התשנ"ד (7 במרס 1994):

למרות מחסור במוניות בארץ והבטחות משרד התחבורה להקצות "מספרים ירוקים", טרם נמצא פתרון.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעות אלה נכונות?

2. אם כן – מה ייעשה בנדון?

3. האם נכון שעיקוב בהקצאת הרשיונות מעודד את תופעת השוק השחור וכן גורם לעליית מחירי הרשיונות?

4. מדוע נוצרת תופעה של מחסור במוניות ושוק שחור בתחום זה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שאלתא זו הופנתה אלי תחילה כשאלתא ישירה, ועל כך קיבל חבר הכנסת עמיר פרץ תשובה בכתב במכתבי אליו, בסימוכין S-1694, מיום 25 באפריל 1994. למרות זאת, הוא הפך שאלתא זו לשאלתא רגילה, ולהלן תשובתי:

הממשלה קיבלה הצעת חוק להקצאת רשיונות למוניות, שונה מהשיטה הקיימת. קבלת החוק תאפשר להקצות רשיונות הפעלה למוניות, קודם כול לשכירים המתפרנסים מענף זה.

בחוק זה תיקבע, בין היתר, הזיקה בין מקבל הרשיון לעבודה עצמה בענף המוניות, ויובא בחשבון הוותק של המבקש בנהיגת מונית כעיסוק עיקרי.

ועדת שרים לחקיקה קיימה שתי ישיבות בנושא, והדיון בחוק יסתיים בישיבה נוספת של הוועדה. אני מקווה שהצעת החוק תועלה לדיון ותאושר על-ידי הכנסת במושב החורף הקרוב.

מסילת רכבת לאילת

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר התחבורה ביום י"ב בניסן התשנ"ד (24 במרס 1994):

נודע לי, כי בעת ביקורו של שר החוץ בצרפת ובעקבות הרצון לשיתוף פעולה ישראלי-צרפתי, גילו קבוצות חברתיות עניין בהגשת הצעה להקמת רכבת לאילת.

דווח לי מנציגן, כי הממשלה נענתה בשלילה ולא אישרה את הפרויקט באופן עקרוני.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובת משרד התחבורה?

2. היכן עומד היום עניין פרויקט הרכבת לאילת?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מתן התשובה התעכב מאחר שחשבתי כי במהלך החודשים אוגוסט-ספטמבר 1994 יידון הנושא בממשלה. לצערי, בגלל ריבוי הנושאים, טרם הועלה נושא זה לדיון, אף שהוצג לראש הממשלה בחודש אוגוסט 1994. ומכיוון שכך, גם לא ניתן היה לאשר או לשלול את ביצוע הפרויקט.

תשובתי זו שתינתן מעל במת הכנסת הינה תשובה לא מסוכמת מבחינת התקציב, אף שבתקציב 1995 מופיעה פעם ראשונה השקעה בתשתית רכבת כשוות ערך להשקעה בתשתית כביש.

2-1. תוכנית פיתוח רכבת ישראל הינה תוכנית חומש בהשקעה של 3 מיליארדי שקל, והיתה אמורה להיות מוצגת לממשלה במסגרת דיוני הממשלה בתקציב 1995, במהלך חודש אוגוסט 1994. אולם, לצערי נדחה הדיון פעמים מספר וטרם נקבע תאריך לכך.

בתשובה על השאילתא של חבר הכנסת יוסי ונונו – וגם עליה השבתי ב-11 ביולי 1994: אנו לא פוסלים מתן זיכיון ליזמים לבנות את הרכבת לאילת, תמורת הפעלתה וגביית דמי הובלה על בסיס תחרותי. לצערנו, אין הצעות רציניות בכיוון הזה.

הממשלה דנה בתוכנית חומש בהיקף של 3 מיליארדי שקל, שהוגשה על-ידי רשות הנמלים והרכבות, אך אין היא כוללת את הקו לאילת. היום, במסגרת הסכם השלום עם ירדן, אנו בוחנים פרויקט משותף עם הירדנים להקמת רכבת בישראל סמוך לגבול, שתוביל את האשלג הירדני והישראלי למזרח הרחוק.

כמו-כן הצלחנו לשכנע את האוצר לראות הנחת מסילה כסלילת הכביש, ואכן בתקציב 1995 יופיע סכום לא גדול, לצערי, להשקעה בתשתית רכבתית.

שירותי התחבורה ל"הדסה" עין-כרם ולשכונות החרדיות בירושלים

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר התחבורה ביום י"ב בניסן התשנ"ד (24 במרס 1994):

במשך שנים רבות מספקת "אגד" בירושלים שירות לנוסעים בקו 27 ל"הדסה" עין-כרם. לאחר הפעלת לחץ ציבורי, הושקעו כספים בהקמת קו מוניות תואם באישור משרד התחבורה. הקו פעל תקופה קצרה, ולאחריה נשלל רשיונו.

גם בשכונות החרדיות פועלים להפעלת הסעות ציבוריות.

ברצוני לשאול:

1. כיצד ניתן להביא לשיפור מידי באופן השירות בקו 27 ל"הדסה" עין-כרם למען רווחתם של הנוסעים?

2. כיצד ניתן להקטין את הצפיפות והעומס בקווי השירות המגיעים אל השכונות החרדיות?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

קו המוניות הופעל בלחץ משרדנו, לאחר שנוכחנו ששירות "אגד" לוקה בחסר מבחינת עמידה בלוח הזמנים. רשיון קו המוניות לא נשלל אלא התבטל מעצמו על-ידי המפעילים, לאחר ש"אגד" תגבר את נסיעותיו ובשל העדר נוסעים במוניות.

מאז תגבור הקו, שופר קו 27 ולא נתקבלו תלונות נוסעים.

בשל הצפיפות והעומס בקווי השירות המגיעים לשכונות החרדיות, הופעל בתיאום עם התושבים קו מס' 3, ועתה פועל קו מס' 5 בין השכונות החרדיות, להקלת העומס.

תנאי העבודה של דיילים/ות זמניים ב"אל על"

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר התחבורה ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

בעקבות מכתב שנשלח אלי – חתום על-ידי דיילים ודיילות זמניים של "אל על" (80% מהעובדים), ללא פירוט שמות, מחשש לפגיעה במקום העבודה – ובו תלונות על תנאי העסקה קשים, ברצוני לשאול:

1. האם קיימות תקנות וביקורת המסדירות את הסדרי הלינה של הדיילות הזמניות בזמן שהות בחוץ-לארץ, מבחינת תנאים וביטחון?

2. מדוע קיימת אפליה בתנאים בין הצוות הקבוע ובין הדיילים והדיילות הזמניים, אשר לנים במלונות אחרים, בתנאים שאינם ראויים?

3. מה ייעשה כדי למנוע סכנות ביטחוניות והיגייניות?

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, תשובה על שאילתא זו, שאילתא של חברת הכנסת יעל דיין, השבתי לפרוטוקול מעל דוכן הכנסת ב-13 ביולי 1994. זה היה סמוך לחצות, ולצערי היו מעט חברי כנסת כאן.

צוותי האוויר של "אל על" מתאכסנים בחוץ-לארץ בבתי-מלון בדרגות המקבילות ל-4-5 כוכבים.

דיילים זמניים מתאכסנים, בדרך כלל, במלונות 4 כוכבים, בעוד צוותי אוויר קבועים, טייסים, מהנדסי טיס ודיילים, העובדים בחברה שנים ארוכות, מתאכסנים במלונות של 5 כוכבים.

כל המלונות נבדקים ומאושרים על-ידי גורמי הביטחון בטרם נחתמים חוזים עמם. כמו-כן הם מאובטחים באופן שוטף.

ההבדל בין צוותים קבועים לצוותים זמניים הינו מטעמי חיסכון כספי, כאשר לדעתנו יש לאפשר תנאים טובים יותר למי שמבילה בבתי-מלון אלה עשרות שנים מחייו, בהשוואה לאנשים צעירים, המבילים בבתי-המלון רק חודשים מספר בשנה, במשך שנים ספורות.

במלונות שבהם מתאכסנים עובדי החברה לא קיים אף מלון אחד שאיננו ראוי ואיננו ברמה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

תודה רבה לכבוד השר. אני רוצה לשאול, האם בכל זאת אין שחר לתלונות, בעיקר של הבחורות הדיילות הזמניות, שהן לא מחמת זה שהמלון של 3 כוכבים או 4 כוכבים איננו מספק אותן, אבל המאבטחים הקבועים של "אל על" נמצאים במלונות של 5 כוכבים, וגם מבחינת ביטחון אישי – ואני מדברת בעיקר על עיר כמו ניו-יורק – המלונות האלה רחוקים יותר, וקשה מאוד התנועה סביבם ברגל, ואנשי האבטחה אינם גרים במלון עצמו.

אני רוצה להבליע עוד רבע שאלה ולשאול, האם לעת הפרטה תדאג להבטיח את זכויות הדיילות והדיילים הזמניים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. בבקשה, אדוני שר התחבורה.

שר התחבורה י' קיסר:

קודם כול, אין שום אפליה בין דיילים לדיילות. את זה אני יכול להגיד בביטחון גמור. זה לא עולה על דעתי, ואני לא מניח שיש איזה מקרה של אפליה ברמת השירות בין דיילים לדיילות, על רקע של מין.

יעל דיין (העבודה):

חס וחלילה, כבוד השר, אולי לא הבנת אותי. כוונתי היתה שלדיילת, לאשה בניו-יורק, בלילה או בשעות קשות, במקום שהוא מרוחק ולא בטוח – – –

שר התחבורה י' קיסר:

היא לא הולכת לבדה.

יעל דיין (העבודה):

לא משום שמפלים אלא – – –

שר התחבורה י' קיסר:

חברת הכנסת יעל דיין, דיילות לא הולכות לבדן. הן בקבוצות, בדרך כלל. אין דיילת אחת במטוס. יש מטוסי "ג'מבו", שבהם כולל הצוות 20 עובדים בערך – – –

יעל דיין (העבודה):

אין חוק על הליכה קבוצתית.

שר התחבורה י' קיסר:

— — — לכן אינני יכול לראות שום סיבה. כפי שאמרו, יש גם בעיה ביטחונית, לאבטח אותן. לכן, גם מסיבה זו לא משאירים אותן לבדן. גם אם היא לבדה, אני לא מכיר מקרים שדיילת אחת הולכת למלון. בדרך כלל הן בקבוצות, תוך כדי שמירה של קצין ביטחון.

התבטאות מפרק "אל על"

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר התחבורה ביום כ"א בסיוון התשנ"ד (31 במאי 1994):

בעקבות התבטאותו של המפרק הזמני של "אל על", עמרם בלום, ש"יכול להופיע אדם שמקיים יחסים עם העז שלו ולטעון שמגיע לו כרטיס גם בשביל העז", בהתייחסות לתביעות הדייל ההומוסקסואל, ברצוני לשאול:

1. כיצד עומדת התבטאות זו נוכח חוק שוויון הזדמנויות בעבודה וחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו?

2. מה היא עמדת משרדך כלפי השוואה שכזו, מה גם שידוע שיש ב"אל על" עובדים הומוסקסואלים נוספים?

3. מה נעשה בנדון?

שר התחבורה י' קיסר:

לגבי השאלה על ההומוסקסואלים, נפסק היום בבית-המשפט העליון, ואני מניח שבשבילך ובשבילנו זו פסיקה נכונה, מה גם שזו פסיקה של בית-המשפט העליון.

אשר לשאלה שלך, אין "אל על" מפלה בין עובדים בשל נטיותיהם או דעותיהם – היו פה שאלות של זכויות יתר. ב"אל על" עובדים כמה הומוסקסואלים, וכשאר העובדים הם נהנים מאותן חובות וזכויות, להוציא הנושא שהיה עד לשאילתא שלך בבחינת סוב-יודיצה, בדיון בבתי-המשפט.

אשר לשאלה לגבי עמרם בלום, שהתבטא כפי שהתבטא כלפי אותה אוכלוסייה של הומוסקסואלים – כידוע לך, בינתיים פרש עמרם בלום מתפקידו כמפרק הזמני ולקח עמו את ההכרזות שלו, אם נאמרו הכרזות שהן לא במקומן.

היו"ר א' סלמוביץ:

שאלה נוספת לחברת הכנסת יעל דיין.

יעל דיין (העבודה):

אני רוצה להניח, שאם עמרם בלום לא היה פורש, הוא היה מופרש על-ידיכם.

שר התחבורה י' קיסר:

הוא טען שלא אמר.

יעל דיין (העבודה):

אפילו אם אמר רבע מזה, זה די גרוע.

במקום שאלה נוספת, אני רוצה לומר שהיום – בצירוף מקרים עלתה השאילתא הזאת היום – נתקבלה פסיקה בראשות השופט ברק, פסיקה שהיא תקדימית, עקרונית, והיא חלה לא רק על "אל על" ולא רק על דיני עבודה. היא משווה בין זוגות הומוסקסואלים ולסביות לזוגות שהם ממינים שונים. צר לי ש"אל על" נזקקה לעתירה הזאת אחרי שתי ערכאות. מצד אחר, אני מאוד שמחה, כי קיבלנו פסק-דין שיחול על כל המוסדות, והוא גם בעל חשיבות רבה למודעות הציבורית. תודה רבה.

הרחבת רשת הרכבות

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר התחבורה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

הביקורת הגוברת על ההשלכות הסביבתיות החמורות של פרויקט כביש חוצה-ישראל מגבירה את הצורך במציאת חלופות.

ברצוני לשאול:

1. האם הוכנה תוכנית חלופית של הרחבת רשת הרכבות כך שלא יהיה צורך בכביש הנ"ל? אם לא – מדוע? אם כן – מה הם קוויה הכלליים ומה היתה עמדת הממשלה כלפיה?

2. מה עושה המשרד כדי שלכנע ביתרונות הרכבת, ובעיקר זו המונעת בחשמל, על פני הרחבת השימוש ברכב מוטורי, שיגרום הכביש הנ"ל?

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת יצאה לפגרה עד 4 באוקטובר, ושלחתי תשובה לחברת הכנסת בכתובים. אבל מכיוון שהשאלה נשאלה מעל דוכן הכנסת, אני רוצה להשיב.

רשות הנמלים והרכבות הכינה תוכנית לפיתוח מערכת הרכבות – רכבת 2000 – המיועדת לספק שירות תחבורה מהיר ויעיל לאורכה של הארץ, מנהרייה בצפון ועד לבאר-שבע בדרום.

אני מציין, שבראשית שבוע זה ישבה הממשלה, דנה בתוכנית החומש, הסמיכה אותי ונתנה לי אור ירוק ללכת עם תוכנית שיש בה השקעה של מיליארד דולר. בפעם הראשונה הגענו להסכמה עם הממשלה ועם האוצר, שיראו השקעה בתשתית רכבות כמו השקעה בתשתית כבישים, היינו, שהממשלה תקצה כספים להנחת המסילה, ואילו רשות הנמלים והרכבות תדאג לשאר הצרכים – קרונות, קטרים, תחנות. ההסדר הוא של שקל מול שקל, או דולר מול דולר, שהממשלה תשקיע בתשתיות ובמקביל רשות הנמלים תשקיע בשאר הדברים.

זו היתה החלטה אסטרטגית של הממשלה, כי עד היום, לצערי, זרקו את הרכבת לרשות הנמלים והרכבות בלי להגיד מאין יבואו המקורות לכיסוי הגירעון השוטף, שהוא למעלה מ-120 מיליון שקל בשנה, ומאין יבואו תקציבי הפיתוח שהם בסדרי גודל של מאות מיליונים בשנה, אם רוצים לקדם את נושא הרכבת.

אין לי ספק שממשלת ישראל ומדינת ישראל זקוקות לרכבת כאוויר לנשימה. בלעדיה לא ירחק היום שבו המדינה הזו תהיה פקק אחד גדול, אף שהממשלה עושה רבות בכבישים. הממשלה עושה בפיתוח בכבישים בצעדי ענק, אין כמעט כביש שהיא לא מטפלת בו, מרחיבה אותו, מוסיפה נתיבים ומחלפים, אבל למחרת הם מתמלאים, שהרי השנה נקנו 130,000 כלי רכב חדשים, תוספת של 10% כלי רכב לעומת גידול של פחות מ-3% באוכלוסייה, היינו פי שלושה ויותר גידול בצי הרכב לעומת הגידול באוכלוסייה.

התוכנית יצאה לדרך, אנחנו מכפילים את המסילה מתל-אביב לחיפה, קיבלנו אור ירוק להתקדם בתוכנית רכבת הפרברים של המטרופולין של תל-אביב, כפר-סבא, רעננה, פתח-תקווה. הוא הדין לגבי המטרופולין של חיפה, קריית-מוצקין והקריות, ובהמשך אנחנו הולכים לרכבת, לרבות רכבת חשמלית. גם זה שינוי חדשני, רכבת הפרברים תהיה חשמלית, נעבור בהדרגה מדיזל לחשמל.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אתה משיב על שאילתא, זו לא הצעה לסדר-היום, ואנחנו מגבילים כאן. אי-אפשר להגזים. אני מבקשת כי אני רואה שאתה גולש מעל ומעבר. סליחה.

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני רוצה לברך על ההחלטה האסטרטגית שהזכרת, של הממשלה, בנושא פיתוח הרכבות, במיוחד רכבות הפרברים ורכבות החשמל.

מאחר שדיברת על הגודש ועל התרומה האפשרית של הרכבת, מה בדעתך לעשות כדי שתוכנית הרכבות תשתלב בתוכנית פיתוח התחבורה באותם אזורים החנוקים היום בכלי רכב? מה בכוונת המשרד לעשות כדי שהכניסות מרכבת הפרברים יהיו לתוך הערים, על מנת שאנשים יעדיפו אותן על פני השימוש ברכב הפרטי? מה בדעתך לעשות כדי להקשות עוד יותר כניסת רכב פרטי לתוך הערים, אולי באמצעות העלאת תעריפי חנייה וכו'? מה בדעתך לעשות כדי להגדיל בצורה משמעותית את נתיבי התחבורה לאוטובוסים, אותם נת"צים מפורסמים, האמורים להפוך את התחבורה באוטובוסים לתחבורה המשתלמת ביותר?

אדוני השר, אתמול היה פה כנס חשוב בנושא הזה בדיוק, לצערי נעדרת ממנו, אבל בכנס הזה ד"ר צ'רצ'מן מהטכניון הזכירה נתון שכולנו צריכים לחשוב עליו: ל-50% ממשקי הבית במדינת ישראל אין רכב פרטי, אף שיש כאלה שיש להם שני כלי רכב.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מסיימת. לכן, בשביל 50% אלה הרכבות והאוטובוסים הם כלי התחבורה שיכולים להביא אותם ממקום למקום. תודה.

שר התחבורה י' קיסר:

מכיוון שהיושבת-ראש הזכירה שאין זו תשובה על הצעה לסדר-היום שאני יכול להרחיב בה את הדיבור, אין לי אלא להצטער, כי יכולתי לפרוס כאן תוכנית שלמה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אדוני השר, אם תרצה תוכל להשלים את תשובתך בכתב.

שר התחבורה י' קיסר:

היא נענתה גם בכתב.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו מגבילים כאן, ואי-אפשר להגזים במתן תשובות.

שר התחבורה י' קיסר:

קיבלתי. האם אני יכול להשלים את התשובה?

לצערי, לא היתה בארץ תוכנית-אב תחבורתית. אנחנו עובדים על כך שלמדינה תהיה תוכנית-אב תחבורתית, מכיוון שאלה האחראים לתחבורה מתפצלים בכמה רשויות. הכנסת אומנם הציעה הצעת חוק, שנתקבלה ברוב, לרכז את הסמכות ביד אחת, כדי שיד ימין תדע מה יד שמאל עושה, בלי להתחיל קודם בתיאום בין הרשויות, ואני תמכתי בה.

אנחנו גם הולכים לתוכנית מקיפה לנתיבים בתחבורה הציבורית. קיבלנו מהממשלה אור ירוק ותקציבים כדי לתת עדיפות לתחבורה הציבורית ולעודד אנשים לעזוב את הרכב הפרטי ולנסוע ברכבת ובאוטובוס.

יתר הדברים הלוא הם כתובים בספר דברי הימים, במכתב ששלחתי אליך.

שירותי תחבורה ציבורית

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

בישראל פועלים גופים מספר המפעילים שירותי תחבורה ציבורית.

בעקבות תלונות מספר שהובאו אל משרדי, ברצוני לשאול:

1. האם המשרד מנחה את חברות התחבורה הציבורית לבצע הדרכות ורענונים לנהגים ותיקים?

2. האם משרד התחבורה מקיים בקרה ופיקוח יזומים על גופים אלו?

3. אם קיימות ביקורות יזומות, מה היא תדירותן?

4. מה ייעשה לשיפור השירות בתחבורה הציבורית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד התחבורה מחייב כל חברה שיש לה רשיון ובבעלותה חמישה אוטובוסים ויותר להחזיק קצין או קציני בטיחות.

תפקידו העיקרי של קצין הבטיחות הוא להדריך את נהגי האוטובוסים בכללי נהיגה נכונה, רמת שירות, בטיחות הרכב, ידיעת חוקי התנועה ועוד.

המפעילים הגדולים מקיימים, בהדרכת המשרד ובאמצעות קציני הבטיחות, מערך רחב של הדרכה, כגון הדרכה ספציפית לסוגי אוטובוסים, סדנאות לנהגים מועמדים עם תחילת עבודתם ולפני קבלתם לקביעות, ערבי בטיחות בשיתוף גורמים מקצועיים, כגון משטרת ישראל ומשרד התחבורה והמכון הארצי להכשרת נהגים.

בנוסף, כל נהג ותיק עובר השתלמות והתרגנונות אחת לשלוש שנים.

משרד התחבורה מקיים פיקוח והדרכה והנחיה שוטפים על חברות המאוישות בקציני בטיחות גם בכל הקשור לגורם האנושי.

ביוזמת המשרד נבדקים קציני בטיחות ותיקים אחת לשנה, וקצינים חדשים – כל שלושה חודשים במשך השנה הראשונה.

המשרד עושה מאמצים לעידוד השימוש בתחבורה הציבורית, בין היתר על-ידי מימון של פרויקטים כגון נתיבים מיוחדים לתחבורה ציבורית בתוך הערים, כדי לאפשר זרימה מהירה של תנועת האוטובוסים בסבך התנועה, הכנסת אלמנטים פיסיים כגון מיזוג האוטובוסים, רענון צי האוטובוסים באוטובוסים חדשים ונוחים מסוגים שונים – אוטובוסים מפרקיים ודו-קומתיים בעלי תכולת נוסעים גדולה יותר.

בימים אלה אנו בוחנים גם הכנסת שיטת הכרטוס האוטומטי באוטובוסים.

הפסקת סלילת הכביש למעלה-אדומים

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התחבורה ביום ו' בחשוון התשנ"ה (11 באוקטובר 1994):

המקומון "הכל-בי" מיום 1 ביולי 1994 מדווח (רצ"ב צילום הידיעה), כי הופסקו עבודות סלילת הכביש מצומת המטה הארצי לכיוון מעלה-האדומים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מה הן התוכניות המקוריות לסלילת כביש זה?

3. כמה כספים הושקעו עד כה בפרויקט?

4. כמה כספים הוקצו למטרה זו?

5. האם הופסקו העבודות, ואם כן – מדוע?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המידע המצוי בידך לא נכון – מתבצעות עבודות בכביש כחלק מפרויקט כביש 1.

2. מדובר בהרחבה של קטע הכביש מצומת ואדי-ג'וז ועד צומת המטה הארצי.

3-4. בהרחבה זו הושקעו כ-6 מיליוני ש"ח מתקציבי משרד התחבורה ועיריית ירושלים.

5. העבודות לא הופסקו, אבל אין מדובר בסלילת כביש הר-הצופים, שעל ביצועו עדיין לא נפלה החלטה, אלא בהרחבת קטע כביש גישה לכביש 1, אשר סלילתו נמצאת בביצוע בימים אלו.

מעבר להולכי רגל מעל מסילת הרכבת בחדרה

חבר הכנסת א' אור שאל את שר התחבורה ביום י"ח באב התשנ"ד (26 ביולי 1994):

הקמת גשר להולכי רגל מעל מסילת הרכבת בחדרה בשכונת הפועל המזרחי הינה נושא בטיחותי מן המדרגה הראשונה. המחסור בגשר או במעבר אחר כלשהו מיתוסף על העובדה שאין תחבורה ציבורית למרכז חדרה מן השכונה.

ברצוני לשאול:

1. האם יוקם גשר להולכי רגל במקום האמור ומתי?

2. האם תיבנה כיכר בקצה השכונה על מנת שאוטובוסים יוכלו להגיע אליה?

3. האם תקים "אגד" תחנה בשכונה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי הנחייתי, הונחתה הערייה להכין נתונים מקצועיים לבחינת האפשרות להקמת גשר להולכי רגל.

2. במהלך חודשים פברואר, מאי ויוני 1994 נשלחו על-ידי משרדי לעיריית חדרה תזכורות בנושא. לאחרונה – ב-29 בספטמבר 1994 – לאחר התזכורות הרבות, התקבלו במשרד התחבורה תוכניות מפורטות של הערייה וכן בקשה לתקצוב. משרדי בדק את הנושא והמליץ בהתאם, והנושא נמצא עתה במרכז לביצוע.

3. בקשר לנושא התחבורה הציבורית ברחוב אהרונביץ – בשכונה עובר כיום קו תחבורה ציבורית. עד כה לא הוצגה למשרדנו על-ידי הרשות המקומית בקשה לשינוי ההסדר הקיים כיום. אם תוצג בקשה כזו, היא תידון עם הגורמים לגופו של עניין.

תעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית

חבר הכנסת ר' אלול שאל את שר התחבורה ביום כ' באב התשנ"ד (28 ביולי 1994):

מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית עלו בתקופת הממשלה הנוכחית ב-38.85%, שיעור המהווה עלייה ריאלית של 11%.

נוכח שיעור העלייה הריאלי בתעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית והירידה בכמויות הנוסעים בתחבורה ציבורית, ברצוני לשאול:

1. מה היא עמדת משרד התחבורה כלפי העלאת שיעורי התעריפים המתוכננת לשנים הקרובות?

2. האם נשקל להקפיא, או אפילו להוריד, את תעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין זה סוד שמשרדנו התנגד נמרצות להעלאת תעריפי הנסיעות בתחבורה הציבורית.

כזכור, העלאה זו נכפתה על-ידי הממשלה משיקולים תקציביים.

2. כדי למתן את ההשפעות השליליות של העלאות התעריפים, נקבעו מועדיהן במקביל למועדי תשלום תוספת היוקר לשכירים והוגדלו ההנחות לנוסעים באמצעות מנויים חודשיים-חופשיים בכל ערי ישראל.

עוד יצוין, כי בערים הקטנות נמנענו מכל העלאה שהיא והמחירים נשאו על כנם.

קשיי תנועה בכביש מסמיה

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר התחבורה ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

את כביש מסמיה, על יד צומת נחשון, חוצים שני פסי רכבת. בדרומי יש תמרור "עצור" ובצפוני אין. פסי הרכבת הם עם מחסום, והתמרור גורם לעיכוב חמור בתנועה, שכן, בנוסף, הכביש הוא בעל נתיב אחד לכל כיוון.

ברצוני לשאול:

1. מדוע צריך תמרור "עצור" כאשר קיים המחסום?

2. האם יבוטל תמרור ה"עצור"?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בדרך מס' 3 קיימים שני מפגשים של מסילת ברזל עם כביש אספלט. כל עוד לא הוקמו מחסומים הוצבו בהם תמרורי ב-37 – עצור.

במפגש בק"מ 255 של דרך מס' 3 לא הושלמה הדרך, ולפיכך לא הוסרו התמרורים.

ביום 6 באוקטובר 1994, לאחר שהוברר כי הדרך הושלמה, ניתנה הוראה לרכבת ישראל להסיר את תמרורי ב-37 ולמע"צ להסיר את תמרורי א-33 המתריעים על התקרבות לתמרור "עצור".

שימוש במנועי דיזל במכוניות פרטיות

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

לאחרונה אישר משרד התחבורה שימוש במנועי דיזל במכוניות פרטיות.

בכל העולם מעודדים שימוש במנועים אלה, מכיוון שהם חסכוניים יותר בדלק ואינם מזהמים את הסביבה יותר ממנועי בנזין רגילים.

בישראל מטילים מסים כבדים ואגרות רישוי על מנועי דיזל, הגבוהים מאלו המוטלים על רכב בעל מנוע בנזין.

ברצוני לשאול:

1. מדוע בישראל מוטלים מסים אלה?

2. מדוע אין מעודדים את השימוש במנועי דיזל החוסכים אנרגיה?

3. מה יעשה משרדך בעניין?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. א. לפני חודשים מספר מיניתי ועדה לבדיקת הרחבת השימוש במנוע דיזל לרכב פרטי ולרכב מסחרי מתחת 2,350 ק"ג.

בחודש מרס 1993 הגישה הוועדה את המלצותיה לשר, ונסקרו בהן היתרונות של רכב דיזל.

ב. מטרת ההמלצות היתה, כאמור, לאפשר את השימוש במנועי דיזל לכל המעוניינים בכך, דבר שלא ניתן היה לעשות עד ליישום המלצות הוועדה.

המלצות הוועדה נתקבלו על-ידי כבוד השר, ובעקבות זאת שונו תקנות התעבורה ותקנות המכס והותר ייבוא של רכב פרטי ורכב מסחרי ללא הגבלת משקל, עם מנוע דיזל, החל משנת הדגם 1994.

ג. המסים המוטלים על רכב המונע במנוע דיזל הינם בתחום אחריות משרד האוצר.

ד. עם זאת, פנינו רק לאחרונה למנהל המכס בבקשה לבחון מחדש את נושא גובה ההיטל שנקבע בזמנו, במטרה לעודד השימוש ברכב דיזל, במטרה להוזיל את הרכב המצויד במנוע דיזל.

התנהגות נהג "אגד"

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

ביום 13 ביולי 1994 השבת על שאילתא שלי, מס' 3095, בדבר נהג "אגד" שעלב באשה שומרת מצוות והוריד אדם שהעיר לו על כך מהאוטובוס, כי: "הנושא נמצא בטיפול, ובקרוב יתקבלו התוצאות והממצאים".

עתה, כעבור שלושה חודשים, ברצוני לשאול:

1. האם תם הטיפול?

2. האם נתקבלו התוצאות והממצאים?

3. אם כן – מה הם?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנהג והמתלונן נפגשו, לחצו ידיים, ובזאת נסתיימה הפרשה.

מיקום תחנת האוטובוס ברחוב הרב פרנק בירושלים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום כ"ט בחשוון התשנ"ה (3 בנובמבר 1994):

מחזיק תיק התחבורה בעיריית ירושלים ביקש לשנות מיקום תחנת האוטובוס ברחוב הרב פרנק בירושלים בשל פניית תושבים, אלא שתושבי המקום החדש התרעמו. במענה על שאלתא שלי, מס' 3372, השבת ביום 13 ביולי 1994: "ביקשתי מהמפקח על התעבורה לבדוק שוב את נושא העברת התחנה".

ברצוני לשאול:

1. מה העלתה הבדיקה הנוספת?

2. מדוע הועברה התחנה והאם תושב למקומה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מאחר שהנושא נדון עתה בבית-המשפט בשל תביעת דיירים את עיריית ירושלים ואת משרדנו, הוא סוב-יודיצה ואין באפשרותי לענות על כך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התחבורה.

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חבישת קסדת מגן), התשנ"ד-1994
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא שעל סדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חבישת קסדת מגן), התשנ"ד-1994, הצעת חוק ב'ק"ח, של קבוצת חברי כנסת. ינמק חבר הכנסת אברהם הירשזון; בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן, שלום לך.

דוד מגן (הליכוד):

יש חברי כנסת שמתייבשים, אז יוצאים לשתות קצת מים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לבריאות שיהיה לכם.

הצעת החוק היא בשמי ובשם חבר הכנסת דוד מגן, חבר הכנסת שאול עמור וחבר הכנסת יעקב שפי, והיא מדברת על כך שרוכב אופניים יחבוש לראשו קסדת מגן קשיחה כדי שתבטיח את רכיבתו.

אדוני השר, אנחנו ניהלנו לא אחת, גם בהצעות חוק שאני הגשתי וגם בהצעות לסדר-היום, ויכוחים ודיונים בנושא תאונות הדרכים, כיצד למנוע אותן, בנושאים מנושאים שונים. אני מכיר ומוקיר את הפעילות שאתם עושים בשנים האחרונות כדי למנוע עד כמה שאפשר את המכה הגדולה של תאונות הדרכים במדינת ישראל. היתה לי גם התכתבות גדולה אתך, ענפה, אני מחזיק קטעים ממנה, התכתבות באשר לנושא של רוכבי אופניים, וגם אתה מדבר שם על פעולות ההסברה שאתם עושים בנושאים האלה, משום שאתם מחשיבים את הנושא.

בזמנו פנה אלי העיתונאי צבי ישראלי, על רקע פציעת ראש שהיתה בקרב רוכבי אופניים.

אדוני השר, יכולים, אולי, לזלזל בנושא של אופניים. היום, ברוך השם, במכוניות החדשות, בטכנולוגיה החדשה, כבר יש כריות אוויר מתנפחות ועוד כל מיני אמצעי עזר משוכללים כדי למנוע היפגעות נוסעים בכלי רכב. גם אצלנו במדינת ישראל, עד לפני שנים לא רבות, לא היתה חובה של חגירת חגורת בטיחות, לאחר מכן חייבנו את הנהג לחגור חגורת בטיחות, בתחילה רק בדרך בין-עירונית, לאחר מכן חובת חגירת חגורת בטיחות גם בתוך העיר, והיום גם אלה שנוסעים מאחור חייבים לחגור חגורת בטיחות, וכל זה באמת כדי להוריד, איך אומרים? עוד מילימטר, עוד סנטימטר, עוד נדבר מהאפשרות של פגיעה.

הראש הוא מקום רגיש, הוא מקום רגיש להיפגעות, הוא מקום רגיש כאשר הוא במגע עם הכביש, גם כאשר אתה רוכב על אופניים, וקורות תאונות בזמן רכיבה על אופניים, אם זה מתקר בגלגל, אם זה בשל כביש משובש, כשפתאום האופניים קופצים והרוכבים עליהם, בעיקר בני-נוער וילדים יכולים ליפול – צריך לנסות להבטיח, בחוק, גם את חבישת קסדות המגן הקשיחות של רוכבי האופניים.

אני יודע שלכאורה, אם תעמוד הסטטיסטיקה, תראה כאילו נרכשות יותר ויותר קסדות מגן, ואפשר לומר: תשמע, יש שיפור גדול בשנים האחרונות. זה לא בטוח, גם כאב אני יודע, אבות ואמהות רוכשים קסדות מגן לילדים, אבל הרבה פעמים, מאחר שאין הצעת חוק בנושא, הקסדות נשארות בבית, והילד או הנער לא שומעים, תמיד, בקול ההורים, ורוכבים בלי הקסדה.

אני מכיר, אדוני השר, בכך שיש אי-אלה בעיות בנושא הזה. אבל אני חושב, בכל הכבוד שאני רוכש כלפי משרדך וכלפיך, שהצעת החוק הזאת, אם תעבור קריאה מוקדמת, נוכל לקיים דיון מעמיק בנושא הזה בין הקריאה הטרומית לקריאה הראשונה בוועדה, ואז נראה כיצד לגבש אותה כך שאכן היא תביא תועלת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת הירשזון. כבוד שר התחבורה, תגובתך בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני שמח שציינת שאנחנו עושים פעולות רבות בכיוון של צמצום נגע תאונות הדרכים. מצדי קבעתי זאת אולי לאחת המשימות המרכזיות של תפקידי ומשרדי, ואכן מצד אחד יש ירידה של למעלה מ-10% בתאונות, אבל מצד שני היה גידול, לצערי, במספר ההרוגים.

אילו הייתי משוכנע שהצעת החוק שלך היא בת-ביצוע, לא הייתי מהסס להוציא תקנה לחייב בחוק או בתקנה חבישת קסדת מגן. אבל כלל נקוט בידינו, שאין גוזרים גזירה שרוב הציבור לא יכול לעמוד בה, אלא אם כן רוצים לעשות צחוק מהחוק, ויש, לצערי, הרבה חוקים, גם בתחום התחבורה, שלא מתבצעים כי אין אכיפה, ואי-אפשר לאכוף אותם כי אי-אפשר לפקח עליהם. מדוע? – מרבית רוכבי

האופניים הם ילדים ובני-נוער, ולא נראה לי איך נוכל לכפות על ילדים ונוער בכל מקום, בכל פינה, לחבוש קסדות מגן.

במדינות רבות שבהן השימוש באופניים עממי ונרחב – בהולנד, למשל, האופניים מקובלים מאוד ככלי תחבורה, לא רק לילדים – לא נחקק מעולם חוק המחייב חבישת קסדה, ועניין זה הושאר להסברה ולהחלטה של רוכבי האופניים עצמו. אי-אפשר לומר שהולנד איננה מתקדמת בתחומים הללו.

בפינלנד היה ניסיון של חקיקה דומה, והיא בוטלה לאחר זמן קצר בלחץ ציבור המשתמשים באופניים, בשל אי-יכולת אכיפה.

לדעת המומחים במשרדי, מוטב, בשלב ראשון לפחות, לנקוט את דרך ההסברה. כידוע לך, נעשתה פעולה הסברה גדולה מאוד, לרבות באמצעי התקשורת האלקטרוניים, תחת הסממה: "קסדה בראש טוב", והיא זכתה להצלחה רבה. על-פי הנתונים שבידינו, בתוך שלושה חודשים נרכשו 20,000 קסדות מגן לשימוש רוכבי האופניים.

לפי דעתי, לפחות בשלב ראשון, צריך לתת הזדמנות קודם כול באמצעות הסברה. אומר יותר מזה, כמדיניות של המשרד שלי הנחיתי, ואני פונה אל ראשי הערים, שיעשו מסלולים מיוחדים, שבילים מיוחדים לרוכבי אופניים, ואני מעודד אותם ומוכן להשקיע בזה, בעיקר בין יישובים למוסדות חינוך, כי אני בהחלט מסכים אתך שצריך לקחת את רוכבי האופניים, להסיט אותם, ולשמור עליהם, כי להם קשה להסתדר בתוך התנועה הסואנת.

מכאן ועד חקיקה או חקיקה ראשית – לפי דעתי, כרגע זה לא נחוץ, אני לא רוצה להתחייב, יכול להיות שבהמשך תהיה תקנה כזאת מעשית.

אני מבקש, כהחלטת הממשלה, לדחות את הצעת החוק ולהסתפק בכך שאנחנו נמשיך בדרך ההסברה ולא בדרך החקיקה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שר התחבורה. חבר הכנסת מגן מבקש לנסות לשכנע אותנו בהצעת חוק זו.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי, אפשר לקבל את המיקרופון?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, כבר. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אתייחס רק להערה אחת של שר התחבורה, בעניין האכיפה. אדוני שר התחבורה, אם תיקנתם תקנה שיש לחגור חגורות בטיחות גם במושב האחורי, ואתה יודע שקשה לאכופף זאת, התקנה שחבר הכנסת הירשזון ואחרים מציעים בוודאי ובוודאי צריכה להיכנס למסגרת החוק. אני מקווה שבועדת הכלכלה מומחית וחברי הכנסת ישכנעו את זה כדי שתצא תחת ידינו תוצאה טובה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן.

אנחנו עוברים כעת להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חבישת קסדת מגן), התשנ"ד-1994, של קבוצת חברי כנסת, והעברתה לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 5

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חבישת קסדת מגן),

התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

חמישה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק נתקבלה בקריאה טרומית והיא מועברת לוועדת הכלכלה להכנתה לקריאה ראשונה.

דוד מגן (הליכוד):

אין שום קשר בין קסדת המגן לבין שמי.

היו"ר א' סלמוביץ:

כל קשר – מקרי בהחלט.

אברהם הירשזון (הליכוד):

מאחר שזו קסדה קשיחה, שיקראו לה דוד.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבינה שיש התנגדות מצדו של חבר הכנסת מגן.

הצעת חוק זכויות חולה מחלת האידס, התשנ"ד-1993

(הצעת חברת הכנסת נ' בלומנטל)

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו נעבור לנושא הבא בסדר-היום: הצעת חוק זכויות חולה מחלת האידס, התשנ"ד-1993, הצעת חוק תתתכ"ח, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שמענו היום נתונים מזעזעים על מספר חולי האידס והנשאים שנמצאים ברחבי העולם. לפי הנתונים, המספרים רק יעלו במשך השנים. מדברים על כ-40 מיליון חולים ונשאים בשנת 2000.

איני רוצה להאריך בדברי. התברר בעולם, שכאשר נוקטים גישה שמנסה לנדות ולהרחיק מן החברה את נשאי האידס והחולים, התגובה היא הפוכה. אפשר למגר את המגפה, אם ישתמשו באמצעי הזהירות המתבקשים. אפשר ללמוד איך להיזהר. זו לא גזירה משמים, אפשר ללמוד להיזהר מהידבקות במחלת האידס. הגישה שמנדה את החולים והנשאים ומקיא אותם מקרבנו במטרה להינצל מן המגפה, הוכיחה את עצמה לא רק כשגויה ובלתי-אנושית אלא גם פגעה בחברה בחוזקה רבה יותר, מאשר כאשר אין מנדים אותם. חולי האידס והנשאים הם חלק מאתנו, הם הילדים שלנו,

הם האחים שלנו, הם האבות והאמהות שלנו. לכן אנחנו צריכים לעשות הכול על מנת שהמגפה לא תתפשט, מעבר לאמצעי הזהירות הננקטים. עלינו למצוא דרכים, מצד אחד להגן על עצמנו, ומצד שני להמשיך להעניק את החיים הנכונים והטובים גם לחולי האיידס והנשאים.

לכן באה הצעת החוק שלי ואומרת: לא יפוטרו מן העבודה מישהו שנתגלה אצלו נגיף האיידס. לא יסולקו, חלילה, מבית-הספר תלמידים שהתברר שהם נשאים. ואילו הרופאים וכל אנשי הצוות יצטרכו לטפל במסירות כנדרש בחולי האיידס, כפי שהם בדרך כלל עושים. ואם יש בעיות בעניין הזה, אנחנו נזמן את הוועדה על מנת לראות היכן צריך לתקן.

אני פונה לממשלה ללכת יחד בדרך האנושית הזאת, שהוכיחה את עצמה ברחבי העולם, על מנת למנוע את התפשטות מגפת האיידס. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

על איזו ועדה את מדברת, חברת הכנסת בלומנטל?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

ועדת העבודה והרווחה, שעוסקת בנושאי בריאות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת בלומנטל. אדוני שר התחבורה, תגובתך בשם הממשלה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להודיע בשם הממשלה, שאין לממשלה שום התנגדות להעברת הצעת החוק לדיון בוועדה המתאימה, היינו ועדת העבודה והרווחה, מהנימוקים שהעלתה חברת הכנסת בלומנטל.

היו"ר א' סלמוביץ:

הבנתי שאין לה התנגדות. חבל, אפשר היה לחסוך במכסה של חברת הכנסת בלומנטל.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש חמש דקות.

היו"ר א' סלמוביץ:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

כדי שיהיה סיום לישיבה היום, אני רוצה לנזוף בחברת הכנסת בלומנטל, שהשאירה אותנו כאן להצביע על הצעה שהממשלה מסכימה לה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. כבר לקחתי ברצינות את האיום שלך שאתה רוצה לנצל את חמש הדקות. אבל אני מודה לך על שלא עשית כך, בהתחשב בשעה המאוחרת ובחג החנוכה.

אם כך, אנחנו עוברים להצבעה בקריאה טרומית על הצעת חוק זכויות חולה מחלת האיידס, התשנ"ד-1993, של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, והעברתה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה. נא להצביע.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק זכויות חולה מחלת האיידס, התשנ"ד-1993, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שישה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק התקבלה בקריאה טרומית והיא עוברת לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה.

כן, חברת הכנסת בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

מכיוון שאנחנו בחג החנוכה, אני רוצה לברך בשם כולנו בחג אורים שמח את החולים ואת נשאי נגיף האיידס. וכן אני רוצה לברך את הילדים החולים. הבה נחגוג ביחד את חג החנוכה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת בלומנטל. אני כמובן מצטרפת בשם הכנסת לברכה שלך, ואני רוצה לאחל לכל עם ישראל בשם כנסת ישראל חג אורים שמח. תודה רבה.

תם הדין. הישיבה הבאה – ביום שני בשבוע הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:27.